

Jaarrapport

Landelijke Jeugdmonitor 2023

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Jaarrapport

Landelijke Jeugdmonitor 2023

Verklaring van tekens

niets (blanco)	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
0 (0,0)	het cijfer is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
*	voorlopige cijfers
**	nader voorlopige cijfers
-	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
2016-2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	oogstjaar, boekjaar, schooljaar, enz. beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2004/'05-2016/'17	oogstjaar enz., 2004/'05 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress: Textcetera, Den Haag en CCN Redactie & Visualisatie, Den Haag
Ontwerp: Edenspiekermann
Omslagfoto: ANP / Koen Suyk

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2023.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

1 Inleiding 7

2 Jongeren in Nederland 13

- 2.1 Trends en achtergrondkenmerken 13
- 2.2 Gezinssituatie van jongeren 16
- 2.3 Begrippen 20
- 2.4 Meer informatie en literatuur 21

3 Trends in jeugdzorggebruik 22

- 3.1 Jeugdzorggebruik sinds 2015 22
- 3.2 Jeugdzorggebruik naar gemeente 25
- 3.3 Crisis bij start jeugdhulp en jeugdbescherming 27
- 3.4 Ontwikkeling gemiddelde duur jeugdhulp 29
- 3.5 Ontwikkeling meldingen en adviezen kindermishandeling 31
- 3.6 Begrippen 32
- 3.7 Meer informatie en literatuur 36

4 Opgroeien in ongelijke omstandigheden 37

- 4.1 Hoeveel bijstandskinderen zijn er en waar wonen ze? 37
- 4.2 Waar zijn ze geboren? 39
- 4.3 Wat is hun situatie thuis? 41
- 4.4 Wat is de persoonlijke financiële situatie van 18- tot 25-jarigen? 43
- 4.5 Begrippen 48
- 4.6 Meer informatie en literatuur 49

5 School 50

- 5.1 Vmbo'ers in het derde leerjaar 50
- 5.2 Schooladvies van leerjaar 3 53
- 5.3 Toename Oekraïense leerlingen in het voortgezet onderwijs 56
- 5.4 Geslaagden in het voortgezet onderwijs 56
- 5.5 Begrippen 58
- 5.6 Meer informatie en literatuur 59

6 Werk 61

- 6.1 Arbeidsdeelname **61**
- 6.2 (Gewenste) arbeidsduur **65**
- 6.3 Economisch zelfstandig **69**
- 6.4 Kerncijfers arbeidsmarkt jongeren **71**
- 6.5 Begrippen **72**
- 6.6 Meer informatie en literatuur **74**

7 Middelengebruik en psychische gezondheid bij jongeren 75

- 7.1 Ontwikkelingen in middelengebruik 2014-2022 **76**
- 7.2 Psychische gezondheid bij jongeren **78**
- 7.3 Relatie leefstijlfactoren en psychische gezondheid bij jongeren **81**
- 7.4 Begrippen **83**
- 7.5 Meer informatie en literatuur **85**

8 Criminaliteit 86

- 8.1 Jeugdige verdachten **86**
- 8.2 Jeugdige slachtoffers **93**
- 8.3 Begrippen **99**
- 8.4 Meer informatie en literatuur **101**

9 Jongeren in Caribisch Nederland 102

- 9.1 Jongeren naar leeftijd **102**
- 9.2 Bevolking naar buurt **104**
- 9.3 Emigratie, retourmigratie en verblijfsduur **109**
- 9.4 Onderwijsdeelname **112**
- 9.5 Arbeidsdeelname **113**
- 9.6 Begrippen **115**
- 9.7 Meer informatie en literatuur **116**

10 Welzijn van jongvolwassenen 117

- 10.1 Geluk en tevredenheid **117**
- 10.2 Persoonlijk welzijn **119**
- 10.3 Het sociale leven van jongvolwassenen **123**
- 10.4 Begrippen **127**
- 10.5 Meer informatie en literatuur **128**

11 Voortijdig schoolverlaters 130

11.1 Nieuwe voortijdig schoolverlaters **131**

11.2 Eigen ervaringen voortijdig schoolverlaters **134**

11.3 Totaal aantal voortijdig schoolverlaters **140**

11.4 Begrippen **143**

11.5 Meer informatie en literatuur **144**

Annual Report Youth Monitor 2023 Summary **146**

Medewerkers **158**

1 Inleiding

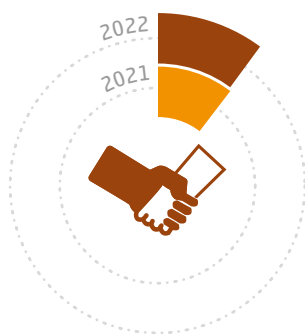
Auteur: Ruud van Herk (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

Op 19 juni 2023 ondertekenden de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), jeugdhulpaanbieders en cliëntenorganisaties de Hervormingsagenda Jeugd. De ambities voor de verbetering van de jeugdzorg zijn daarmee bekend. De agenda moet gaan leiden tot de uitvoering van tal van initiatieven, zoals het afbakenen van de jeugdhulpplicht, het beperken van de behandelduur, het regionaal inkopen van zorgvormen, versterking van lokale teams, preventie, aandacht voor mentale gezondheid, standaardiseren van inkoop en het beperken van administratieve lasten. Voor het monitoren van de doelstellingen die gekoppeld worden aan deze initiatieven, zal waar mogelijk data gebruikt worden die al beschikbaar is. De Jeugdmonitor is hiervoor een belangrijke bron, met name voor het inzichtelijk maken van ontwikkelingen in het jeugdhulpgebruik en gerelateerde maatschappelijke factoren. Deze ontwikkelingen worden in dit Jaarrapport 2023 van de Landelijke Jeugdmonitor in beeld gebracht.

De afgelopen jaren hebben we in de Jeugdmonitor kunnen lezen dat het jeugdhulpgebruik parallel liep met de toenemende welvaart in Nederland en een relatief hoog ervaren welzijn onder jongeren, terwijl vaak wordt verondersteld dat er meer beroep op jeugdhulp wordt gedaan als het minder goed gaat met jongeren. Tijdens de coronacrisis veranderde dit beeld. In 2020 daalden zowel het ervaren welzijn onder jongeren als het jeugdhulpgebruik. Voor de coronacrisis in 2020 was de stijging van het jeugdhulpgebruik jaarlijks gemiddeld 3,3 procent. In 2021 bedroeg de stijging 1,5 procent, en voor 2022 verwacht het CBS een stijging van 1,6 procent.¹⁾ Dit wijst op een stabilisatie van het stijgende jeugdhulpgebruik. In 2021 daalde ook het geluk en de tevredenheid onder alle leeftijdsgroepen, om in 2022 ongeveer op hetzelfde niveau te blijven als in 2021. Hoe verhoudt het jeugdhulpgebruik zich nu na de coronatijd met de welvaart, het ervaren welzijn en andere maatschappelijke factoren onder jongeren in 2022?

¹⁾ CBS (2023) [Jeugdhulp 2022](#).

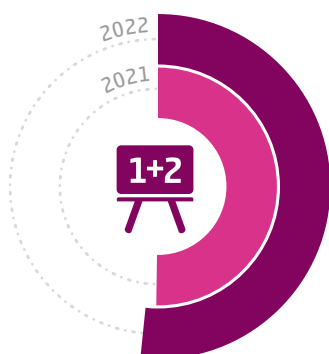
1.1.1 Jeugdzorggebruik en kernindicatoren jeugd in beeld

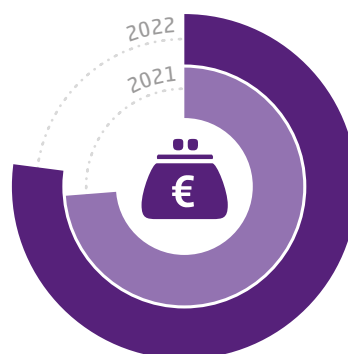
Jeugdzorg
10,5%* 10,6%
van jongeren tot 23 jaar
heeft jeugdzorg ontvangen

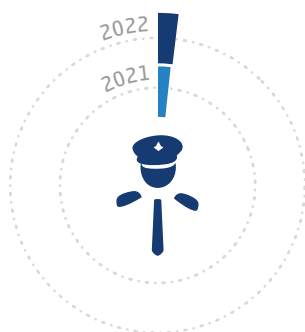
Wonen en opgroeien
5,7% 6,2%
van de minderjarigen woont
in een bijstandsgesin

School
51,7%* 50,2%
van derdeklassers op
het vmbo

Werk
77,2% 73,8%
van 15- tot 27-jarigen
heeft betaald werk

Criminaliteit
1,7%* 1,6%
van jongeren van 12 tot 25 jaar
is verdacht van een misdrijf

Alcoholgebruik
60,0% 58,0%
van jongeren van 12 tot 25 jaar
drinkt wel eens alcohol

* Deze cijfers zijn voorlopig

In hoofdstuk 2, dat gaat over de demografische ontwikkelingen van de jeugd, wordt vermeld dat het aantal jongeren (0 tot 25 jaar) – begin 2023 waren dat er 4,9 miljoen – volgens de recentste prognose de komende jaren zal stijgen. Daarna wordt verwacht dat het tussen 2025 en 2031 zal afnemen. In die periode wordt een grote groep jongeren ouder dan 25 jaar. Na de kleine 'corona-babyboom' in 2021 daalde het aantal geboorten weer. Ook het aantal tienermoeders daalde van 3,5 duizend in 2002 naar 1,1 duizend in 2022. In 2022 kwamen meer jonge immigranten naar Nederland vanwege de oorlog in Oekraïne (35 duizend). Een trend is dat zowel jongeren die studeren als jongeren die werken langer thuis blijven wonen, wat de hypothese bevestigt dat het voor jongeren steeds moeilijker wordt om een huur- of koophuis te vinden.

Hoofdstuk 3 beschrijft de ontwikkeling van het jeugdzorggebruik (het totaal van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering). In 2022 ontvingen, volgens de voorlopige uitkomsten, 467 duizend jongeren tot 23 jaar jeugdzorg. Naar verwachting zullen de definitieve cijfers een toename in jeugdzorggebruik laten zien. Binnen de jeugdzorg is het aantal jongeren met jeugdhulp het grootst, 452 duizend jongeren tot 23 jaar ontvingen jeugdhulp in natura. De groei van jeugdhulpgebruik is vooral te zien bij ambulante hulp op locatie, vaak gerelateerd aan jeugd-ggz. Uit een tabel van het CBS²⁾ blijkt dat de groei vooral zit bij jeugdhulp zonder verblijf. Ook bleek uit eerder onderzoek dat het jeugdhulpgebruik het hoogst is in het laagste inkomenskwintiel, en dat geldt zeker voor jeugdhulp met verblijf.³⁾ De verschillen in het jeugdhulpgebruik tussen gemeenten blijven groot. Zo blijft Tiel koploper in het gebruik van jeugdhulp in natura met 23 procent van alle jongeren tot 18 jaar, bijna 1 op de 4 jongeren. In Terneuzen is dat 22,3 procent. Aan de andere kant van het spectrum vinden we Urk (5,3 procent), Maassluis (6,6 procent), Staphorst (6,7 procent) en Westvoorne (6,9 procent).⁴⁾ In Rotterdam is het jeugdhulpgebruik in vergelijking met andere grote steden ook laag met 9,7 procent. Hierbij valt op dat gemeenten met het grootste aandeel jongeren onder de bevolking, zoals Urk en Staphorst, weinig jeugdhulpgebruik kennen en weinig eenouderhuishoudens (respectievelijk 4 en 5 procent). Hier lijkt een relatie te zijn met het relatief veel voorkomen van bevindelijk gereformeerden en grote gezinnen.

Bij jeugdbescherming is er aandacht voor trajecten die gestart zijn in een crisissituatie door te kijken naar voorlopige ondertoezichtstellingen en voorlopige voogdijmaatregelen in 2018 en 2022. Het percentage voor voorlopige ondertoezichtstellingen bleef stabiel op 16 procent, terwijl voorlopige voogdijmaatregelen stegen van 16 procent naar 20 procent. Het totaal aantal voogdijmaatregelen en ondertoezichtstellingen daalde beiden in 2022.⁵⁾ In hetzelfde jaar verstrekten de Veilig Thuis-organisaties 134 duizend adviezen (24,5 procent meer dan in 2019) over hoe te handelen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling, terwijl het aantal meldingen van een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld daalde van 232 duizend in 2019 naar 123 duizend in 2022.

Een belangrijke indicator voor jeugdhulpgebruik is het aantal kinderen dat opgroeit in gezinnen die afhankelijk zijn van bijstand (hoofdstuk 4).⁶⁾ De verhouding van in Nederland geboren bijstandskinderen (71 procent) en in het buitenland geboren bijstandskinderen is

2) CBS (2023). [Jeugdzorg naar inkomen, leeftijd en geslacht, 2018-2022](#).

3) Zie ook: CBS (2023). [Jeugdhulp 2022](#).

4) Zie ook: CBS (2023). [Jeugdhulp 2022](#); [Dashboard Jeugdzorg](#).

5) Zie ook: CBS (2023). [Jeugdbescherming en jeugdreclassering 2022](#).

6) Zie ook: De Kinderombudsman (2013). [Aanbevelingen van de Kinderombudsman 'Kinderen in armoede in Nederland'](#); CBS (2023). [Jeugdhulp 2022, tabel 1.3.1](#).

veranderd. Vorig jaar bedroeg het percentage in Nederland geboren bijstandskinderen nog 75 procent. De grootste groep bijstandskinderen die in het buitenland is geboren, is van Syrische afkomst. Twee derde van alle bijstandskinderen groeit op in een eenouderhuishouden. In dit hoofdstuk wordt ook aandacht besteed aan jongeren met studieschulden. De hoogste schulden komen voor bij 24-jarigen, waarvan 41 procent klaar is met hun studie en bezig is met aflossen. De anderen studeren nog en bouwen studieschuld op. De gemiddelde studieschuld van 24-jarigen bedroeg begin 2022 20,9 duizend euro.

In hoofdstuk 5, dat gaat over school, blijkt dat in 2022 ruim de helft van de derdeklassers op het vmbo zit (51,7 procent), de anderen volgen onderwijs op havo en vwo. Er zijn geografische verschillen: in Rotterdam volgt 57 procent van de derdeklassers vmbo-onderwijs, tegenover 37 procent in Utrecht. Ook in het Noorden en Oosten van het land volgen meer leerlingen les op het vmbo, in tegenstelling tot de Randstad en grote delen van Noord-Brabant en Limburg. Meisjes doen het op school vaak wat beter dan jongens. Opvallend is dat op het vmbo veel kinderen onder het schooladvies onderwijs krijgen, terwijl leerlingen op havo en vwo voornamelijk boven hun schooladvies onderwijs ontvangen.

De arbeidsparticipatie van jongeren nam in 2022 toe onder onderwijsvolgende jongeren van 15 tot 27 jaar (hoofdstuk 6). Voor niet-onderwijsvolgende jongeren bleef de arbeidsparticipatie gelijk. Wel neemt de arbeidsparticipatie van niet-onderwijsvolgende jongeren toe naarmate ze ouder worden. In 2021 hadden Schiermonnikoog, Urk en Staphorst de hoogste arbeidsparticipatie onder jongeren. Vaals, Wassenaar, Wageningen, Laren en Maastricht hadden naar verhouding de minste jongeren die werkten, waarschijnlijk om uiteenlopende redenen. Ook in de grote steden was de arbeidsparticipatie relatief laag. In 2022 bedroeg het aantal jongeren met onbenut arbeidspotentieel 266 duizend, wat betekent dat ze wel wilden werken, maar ongewild geen werk hadden of niet direct beschikbaar waren.

In hoofdstuk 7, dat gaat over middelengebruik en psychische gezondheid bij jongeren, lijken er wat betreft middelengebruik weinig ontwikkelingen te zijn. Er waren minder jongvolwassenen die roken, terwijl het gebruik van cannabis en drank stabiel is gebleven. Echter, onder rokers en cannabisgebruikers was het percentage met psychische klachten, slaapproblemen, angstklachten en depressie twee keer zo hoog in vergelijking met hen die dat niet deden. De psychische klachten komen vaker voor bij meisjes dan bij jongens.

In hoofdstuk 8 is de stand van criminaliteit onder jongeren beschreven, zowel in termen van verdachte als slachtoffer. Na een daling in de coronatijd vertoont de trend van het aantal jongeren dat wordt verdacht van een misdrijf in 2022 een stijgende lijn, vooral met betrekking tot zakkenrollerij en winkeldiefstal. Ook hier zijn er geografische verschillen. Met name in de grote steden en gemeenten aan de kust is het aandeel verdachte jongeren hoger. Bij 19- en 20-jarige mannen was het aandeel het hoogst (4,1 procent). Bij vrouwen lag de piek bij 15-jarigen met een aandeel van 0,9 procent. Een kwart van de jongeren zei in 2021 slachtoffer te zijn geworden van traditionele criminaliteit, in 2012 was dit nog 40 procent. Bij online criminaliteit was 1 op de 10 jongeren slachtoffer van online bedreiging en intimidatie. 1 op de 5 jongeren was slachtoffer van huiselijk geweld. Van de jongeren die te maken hadden met huiselijk geweld had ruim 1 op de 3 hierdoor psychische problemen.

Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hoofdstuk 9) woonden op 1 januari 2023, 7,6 duizend jongeren. Dat is 26 procent van de totale bevolking. Tussen 2011 en 2016 verlieten 1 364 jongeren die op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba werden geboren, de

eilanden. Hiervan keerde 40 procent binnen zeven jaar terug. In het schooljaar 2022/'23 volgden 4,9 duizend jongeren onderwijs. Ruim de helft van de jongeren volgde voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs, conform het Caribisch onderwijssysteem (Saba en Sint Eustatius) of het Europees-Nederlands systeem (Bonaire). In 2022 hadden 1 210 jongeren van 15 tot 25 jaar betaald werk en waren er 1 470 jongeren zonder werk. Uit cijfers van de OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) blijkt dat de arbeidsparticipatie van jongeren in het Caribisch gebied vergelijkbaar is met die in Mexico, Colombia en Costa Rica, wat een realistischere vergelijking is dan met Nederland. Ten slotte wordt in deze editie ook verkend waar de meeste jongeren per Caribische gemeente op wijkniveau wonen.

De eerder besproken maatschappelijke indicatoren houden een mogelijk verband met het welzijn van jongeren (hoofdstuk 10). Het hoofdstuk richt zich op jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar en gaat in op verschillende indicatoren. Wat valt op? In 2022 voelde 79 procent van de 18- tot 25-jarigen zich gelukkig en 75 procent was tevreden met het leven. Dat was in 1997 anders, toen was 91 procent van de jongvolwassenen gelukkig en was 85 procent tevreden met het leven. In dat jaar lag het jeugdhulpgebruik onder de 18 jaar op 1 op de 27. In 2022 was dit 1 op de 7,3.⁷⁾ De scores op geluk en tevredenheid daalden vooral in de coronajaren. In die periode daalde de tevredenheid van 81 procent in 2020 naar 77 procent in 2021. In 2022 blijft dit aandeel ongeveer gelijk. Het persoonlijk welzijn op het gebied van sociaal leven herstelt zich na de coronaperiode van 72 procent in 2021 naar 77 procent in 2022. Ook hier blijkt dat jonge vrouwen lager scoren dan jonge mannen. Thuiswonende jongvolwassenen met twee ouders ervaren het vaakst een hoog persoonlijk welzijn. In 2022 zijn er nog altijd meer emotioneel eenzame jongvolwassenen dan in 2019, toen dat voor het eerst op deze manier werd gemeten. Hierbij is de leeftijdsgroep van 22 tot 25 jaar met 16 procent wat vaker emotioneel eenzaam dan de groep van 18 tot 22 jaar.

In hoofdstuk 11 wordt ingezoomd op voortijdig schoolverlaters. Redenen om voortijdig van school te gaan zijn het niet goed aansluiten van de opleiding met de verwachtingen van leerlingen (35 procent), het hebben van psychische problemen (27 procent) en een slecht georganiseerde opleiding (26 procent). Het aantal voortijdig schoolverlaters nam sinds 2015/'16 vrijwel jaarlijks toe, maar daalde in 2019/'20 door de coronapandemie. In 2022 nam dit aantal weer met 7 duizend jongeren toe. Landelijk gezien verliet 3 procent voortijdig het onderwijs. Met name in Heerlen, Laren en Vaals verlieten relatief veel jongeren voortijdig het onderwijs. In absolute zin betrof dit vooral mbo 4-studenten, gevolgd door mbo 2-studenten. De meerderheid van de voortijdig schoolverlaters ging na het verlaten van de opleiding aan het werk (62 procent). Ongeveer 19 procent van de voortijdig schoolverlaters is doorgegaan in het onderwijs. Het aandeel voortijdig schoolverlaters van 18 tot 25 jaar is in Nederland met 5,6 procent in Europees verband laag. Nederland voldoet hiermee aan de Europese doelstelling om het aandeel voortijdig schoolverlaters onder de 9 procent te houden.

Wat kunnen we op basis van deze bevindingen nu concluderen ten aanzien van de vraag hoe het jeugdhulpgebruik zich na de coronatijd verhoudt met de welvaart, het ervaren welzijn en andere maatschappelijke factoren van jongeren in 2022? Samenvattend, op het gebied van geluk en welzijn van jongvolwassenen zien we een stabilisering, waarbij jonge vrouwen het moeilijker hebben dan jonge mannen. Dit laat onverlet dat de wereld er anno 2022 anders uitzag dan in 2019, met een Europese oorlog, stikstofcrisis en woningnood (met name voor

7) Nji (2019). [Het groeiend jeugdzorggebruik](#).

jongeren). Tegelijkertijd wordt verwacht dat het jeugdhulpgebruik met 1,6 procent zal toenemen, zoals in 2021 ook het geval was. Als we naar de scores op maatschappelijke indicatoren kijken, zien we een wisselend beeld. In 2022 waren er minder kinderen die leefden in een bijstandsgesin, minder meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling bij Veilig Thuis en verder herstel van de arbeidsmarkt voor jongvolwassenen. Het middelengebruik onder jongeren bleef relatief gelijk aan dat in 2021. Anderzijds herstelde de jeugdcriminaliteit zich na de coronaperiode. Het gebrek aan ervaren veiligheid en toenemende psychische problematiek, met name onder meisjes en jonge vrouwen, blijft een bron van zorg.

Een landelijk beeld is mooi, maar er zijn behoorlijke verschillen op het niveau van gemeenten, per leeftijdsgroep en geslacht. Jeugdzorggebruik hangt samen met veel factoren en het is lastig te bepalen welke factoren voor een gemeente of regio voor welke doelgroep doorslaggevend zijn. Vaals en Laren kennen relatief veel schoolverlaters en een relatief lage arbeidsparticipatie onder jongvolwassenen. Maar is de problematiek en oplossing voor Vaals dezelfde als voor Laren? De zoektocht naar houvast voor beleid begint met het zoeken naar data over scores op maatschappelijke indicatoren. Die roepen in eerste instantie meer vragen op dan antwoorden. Het historisch gebruik geeft enig inzicht, maar dat wordt minder naarmate maatschappelijke omstandigheden aan verandering onderhevig zijn. Dan zou de zoektocht van beleidsmakers moeten beginnen met factoren die wel en niet door beleid beïnvloedbaar zijn.

De Jeugdmonitor heeft als doel om met data over jeugdzorggebruik en scores op maatschappelijke indicatoren, vragen op te roepen. Om een beter beeld te krijgen van de werkelijkheid achter deze cijfers, worden overheden, wetenschappers en andere betrokkenen, uitgedaagd nader (benchmark)onderzoek te doen naar het verklaren van al die verschillende scores tussen gemeenten en regio's. Dit kan bijdragen aan meer met data onderbouwd beleid bij de uitvoering van de Hervormingsagenda jeugd. Hiervoor is veel data beschikbaar, waarvan in het Jaarrapport van de Jeugdmonitor slechts een kernselectie wordt gepresenteerd. De zoektocht kan beginnen op de [website van de Landelijke Jeugdmonitor](#) en eindigen op [Jeugdmonitor Statline](#) of de [reguliere StatLine](#) van het CBS, waar naar wens tal van datasets kunnen worden gecombineerd.

2 Jongeren in Nederland

Auteur: Sevda Ulusoy-Sönmez

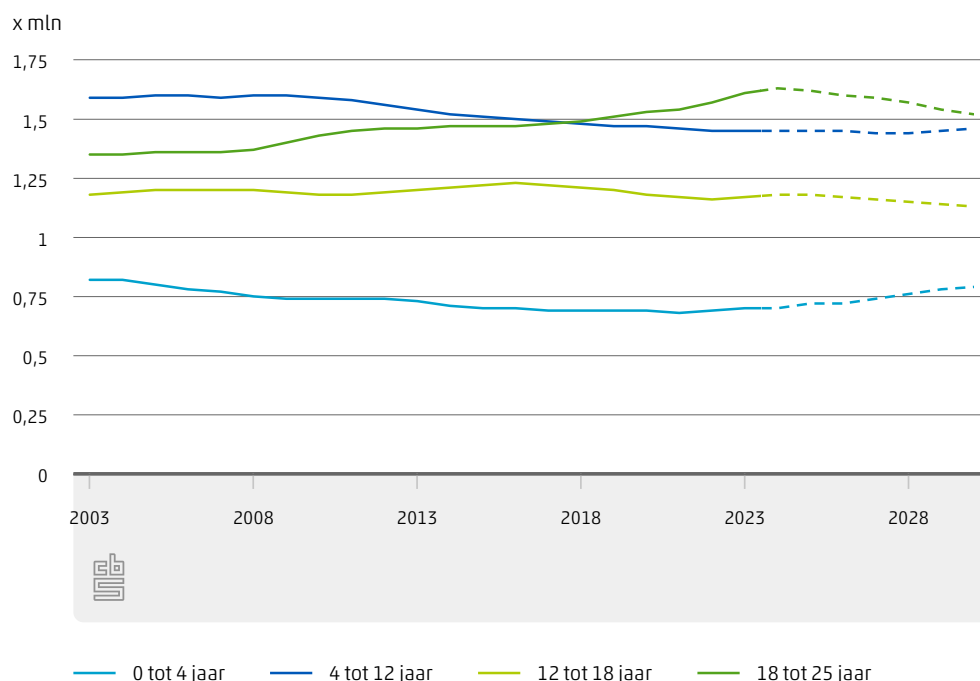
Begin 2023 telde Nederland ruim 4,9 miljoen jongeren tot 25 jaar, waarvan 3,3 miljoen minderjarigen en ruim 1,6 miljoen jongvolwassenen. Van de minderjarigen woonde 16 procent in een eenouderhuishouden. Dit percentage was het hoogst in Heerlen en Rotterdam. Van de jongvolwassenen woonde 64 procent bij hun ouders. Op alle leeftijden is het percentage jongeren dat nog thuis woont groter dan tien jaar geleden.

2.1 Trends en achtergrondkenmerken

Ruim 4,9 miljoen jongeren

Nederland telde begin 2023 ruim 4,9 miljoen jongeren van 0 tot 25 jaar. Onder hen waren 3,3 miljoen minderjarigen (0 tot 18 jaar) en ruim 1,6 miljoen jongvolwassenen (18 tot 25 jaar). Er waren ruim 1,4 miljoen kinderen van 4 tot 12 jaar. Volgens de recentste prognose van het CBS zal het aantal jongeren tot 2025 stijgen en daarna dalen tot 2031. In die periode wordt de relatief grote groep die rond 2000 geboren is ouder dan 25 jaar. Daarna zal het aantal jongeren naar verwachting geleidelijk stijgen tot 5,3 miljoen begin jaren vijftig, omdat verwacht wordt dat er dan jaarlijks weer meer kinderen geboren zullen worden.

2.1.1 0- tot 25-jarigen, 1 januari

Begin 2023 was 27 procent van de bevolking jonger dan 25 jaar, in 2013 was dat 29 procent. Op dit moment verwacht het CBS dat jongeren in 2033 zo'n 26 procent van de bevolking zullen uitmaken, en dat dit percentage tot 2070 tussen 26 en 27 zal blijven liggen.

167,5 duizend baby's geboren
in 2022

Minder baby's geboren

In 2022 zijn 167,5 duizend kinderen geboren. Dit zijn ruim 11 duizend kinderen minder dan in 2021, tijdens de coronapandemie. Toen was er sprake van een beperkte 'babyboom' en werden 179,4 duizend kinderen geboren, het hoogste aantal in tien jaar tijd. Sinds 2010 daalt het aantal geboorten geleidelijk. In 2022 zette die dalende trend weer verder door.

Steeds minder geboortes bij tieners en twintigers

Er worden steeds minder kinderen geboren bij tieners en twintigers. In 2022 werden 1,1 duizend kinderen geboren bij tienermoeders. In 2002 waren dit er 3,5 duizend. Van 58 duizend kinderen was de moeder een twintiger, terwijl dat er in 2002 nog 76,9 duizend waren. De gemiddelde leeftijd waarop vrouwen voor het eerst moeder worden nam toe van 29,2 jaar in 2002 tot 30,3 in 2022.

Meer jonge immigranten

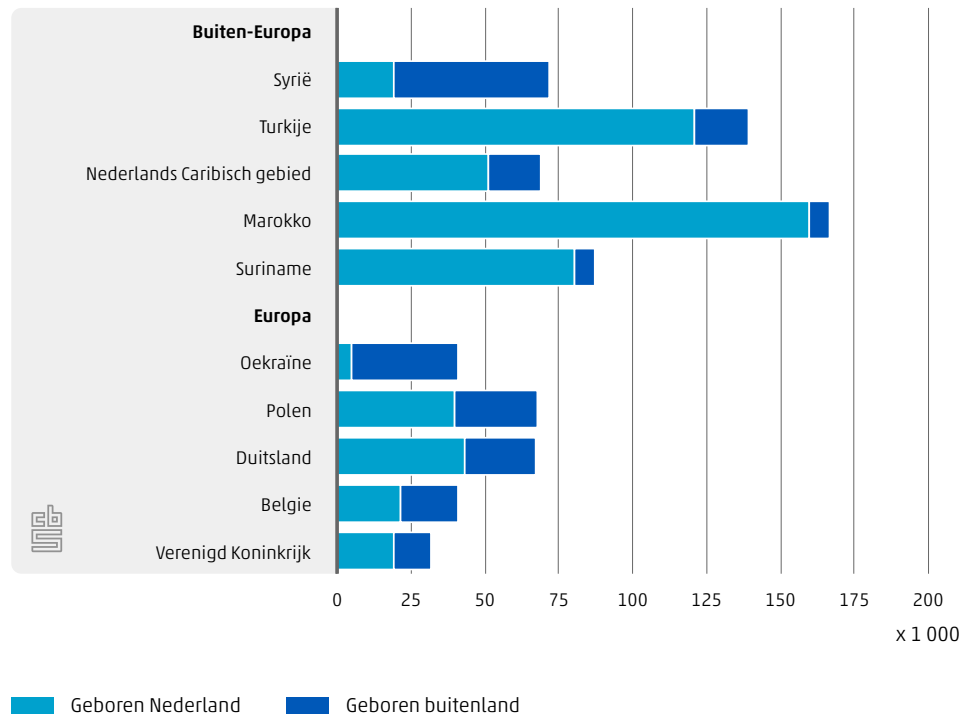
In 2022 kwamen meer jonge immigranten naar Nederland dan het jaar ervoor. Die stijging is vooral het gevolg van de Russische inval in Oekraïne. Op 1 januari 2023 woonden bijna 35 duizend jongeren in Nederland die sinds 24 februari 2022 vanuit Oekraïne in Nederland zijn komen wonen. Daarnaast zijn er sinds die tijd ruim duizend jongeren met de Oekraïense nationaliteit vanuit een ander land dan Oekraïne naar Nederland gekomen. Van deze jongeren zijn 53 procent meisjes en jonge vrouwen. De 4- tot 12-jarigen (11,7 duizend) en 18 tot 25 jarigen (11,7 duizend) vormden de grootste groep. Daarna volgden jongeren van 12 tot 18 jaar (9,2 duizend) en van 0 tot 4 jaar (3,2 duizend).

90 procent van de jongeren in Nederland geboren

De meeste jongeren, 4,4 miljoen, zijn in Nederland geboren. Ruim drie kwart (3,4 miljoen) had ook ouders die in Nederland zijn geboren, 23 procent had tenminste een ouder die in het buitenland is geboren. Ruim 506 duizend jongeren zijn in het buitenland geboren.

Van de jongeren die zelf in Nederland zijn geboren en een herkomst hebben buiten Europa is de grootste groep van Marokkaanse komaf (160 duizend). Daarna volgden jongeren met een Turkse (121 duizend) en Surinaamse herkomst (bijna 81 duizend). Onder jongeren met een Europese herkomst kwamen de Duitse (44 duizend) en Poolse (40 duizend) herkomst het meest voor.

2.1.2 Meest voorkomende herkomstland buiten Nederland bij 0- tot 25-jarigen, 1 januari 2023

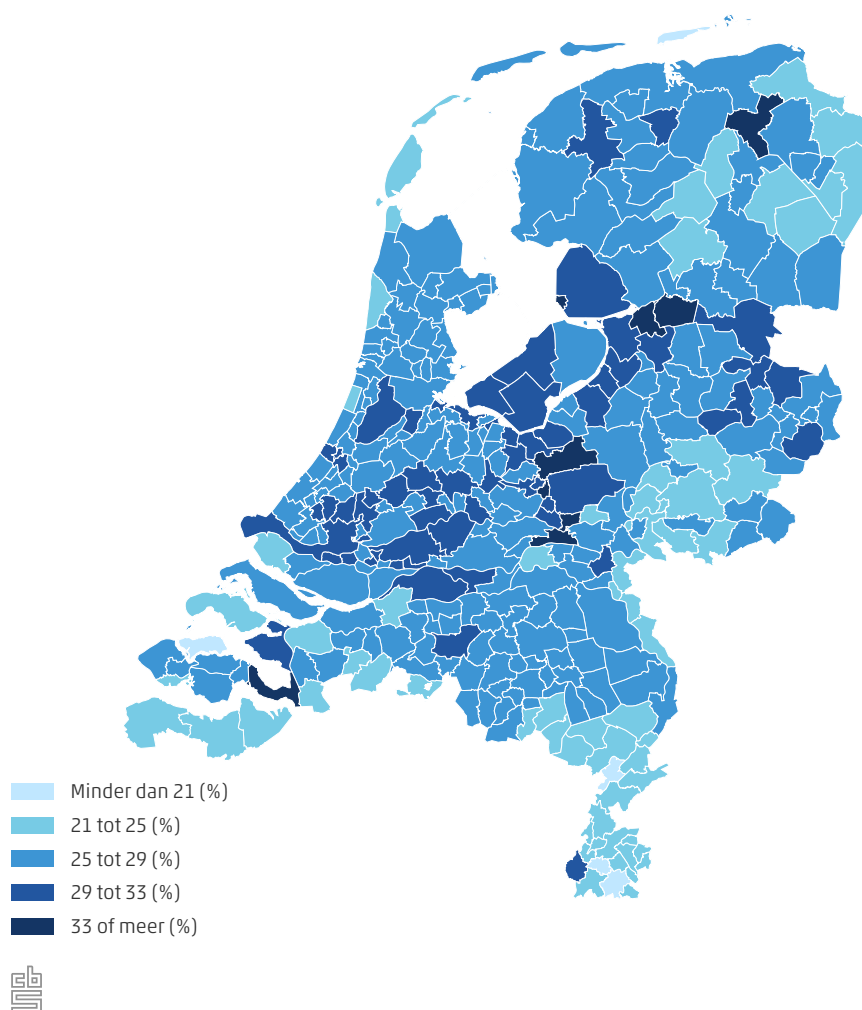

Van de jongeren die in het buitenland zijn geboren is de grootste groep van Syrische komaf, met 52 duizend. Daarna volgden de jongeren van Oekraïense (36 duizend) en Poolse herkomst (28 duizend).

Hoogste aandeel jongeren op Urk

Het hoogste percentage jongeren is te vinden op Urk. Begin 2023 was 43 procent van de inwoners op Urk jonger dan 25 jaar, tegenover 27 procent in het hele land. Staphorst stond met 37 procent op de tweede plek. In beide gemeenten wonen relatief veel bevindelijk gereformeerden, die vaker grote gezinnen hebben (CBS, 12 mei 2017). Van de vier grote steden had Utrecht het hoogste percentage jongeren: 31 procent van de Utrechters was begin 2023 jonger dan 25 jaar. Daarna volgden Rotterdam en Den Haag (beide 29 procent) en Amsterdam (27 procent). Onderaan de lijst staan de gemeenten Gulpen-Wittem, Noord-Beveland, Valkenburg aan de Geul en Schiermonnikoog (alle vier 20 procent).

2.1.3 0- tot 25-jarigen per gemeente, 1 januari 2023

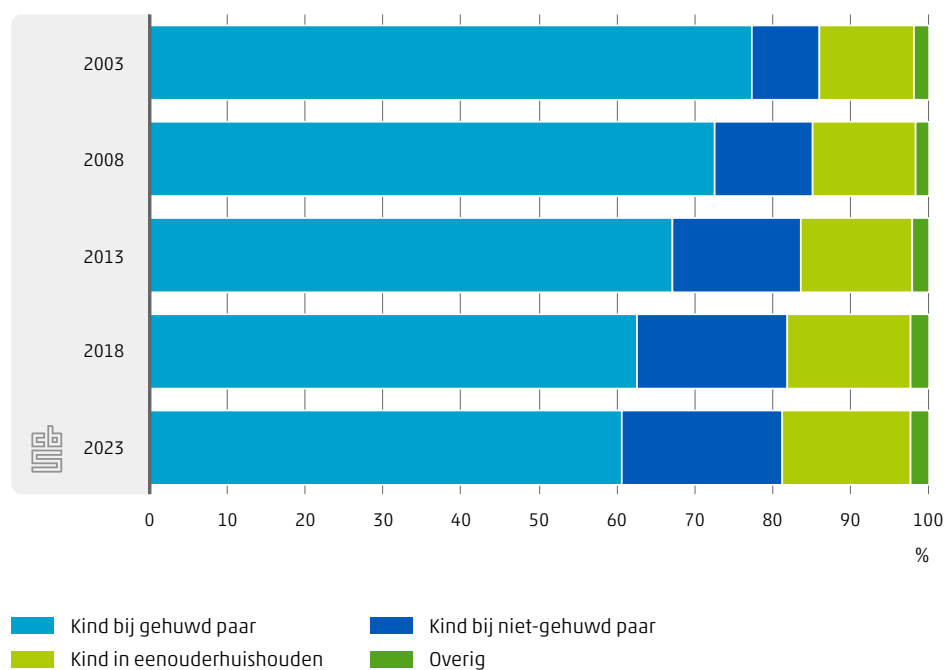

De verschillen tussen gemeenten hangen samen met het geboortecijfer (hoeveel kinderen krijgen vrouwen die er wonen gemiddeld, en hoeveel vrouwen er wonen in de leeftijden waarop ze kinderen krijgen), maar ook met bijvoorbeeld de aanwezigheid van een universiteit of hogeschool.

2.2 Gezinssituatie van jongeren

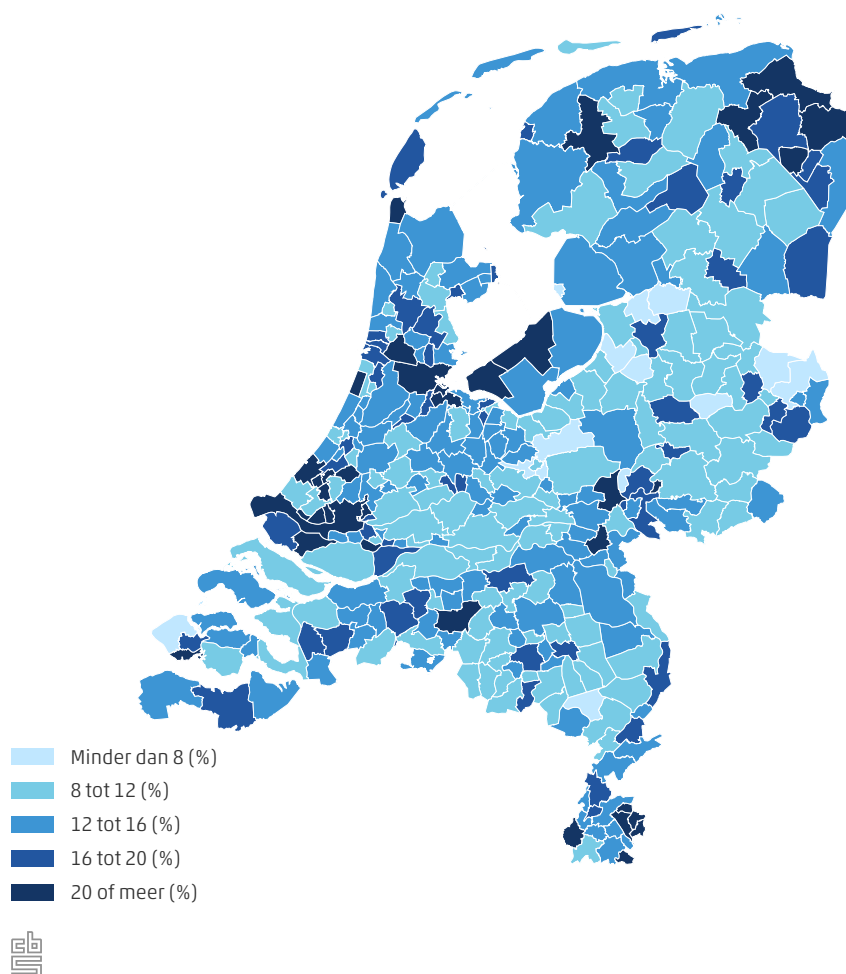
Begin 2023 woonde 16 procent van de minderjarige kinderen (543 duizend van de 3,3 miljoen) in een eenouderhuishouden. Zo'n gezinssituatie kan bijvoorbeeld ontstaan doordat ouders uit elkaar zijn gegaan, een ouder overleden is, of de ouders nooit hebben samengewoond. Dit aandeel is de afgelopen twee decennia steeds toegenomen, net als het aantal kinderen dat bij niet-gehuwde ouders woonde (van 9 procent in 2003 naar 21 procent in 2023). Een klein deel van de kinderen woont in een instelling of pleeggezin, of woont, al dan niet samen met een ouder, bij grootouders, of vormt met een of meer anderen (niet zijnde de ouder(s)) een huishouden, of is alleenstaand.

2.2.1 Huishoudenssituatie van minderjarige kinderen

De gemeenten Heerlen en Rotterdam kenden begin 2023 het grootste aandeel kinderen tot 18 jaar in een eenouderhuishouden (respectievelijk 31 en 28 procent), Urk en Staphorst het kleinste aandeel (respectievelijk 4 en 5 procent).

2.2.2 Minderjarige kinderen in een eenouderhuishouden per gemeente, 1 januari 2023

Kinderen eenouderhuishoudens wonen vaak in meergezinswoning

Op 1 januari 2021 woonde ruim een derde van de minderjarigen in eenouderhuishoudens in een meergezinswoning, zoals een appartement of een beneden- of bovenwoning. Dat is drie keer zo vaak als kinderen die bij twee ouders woonden. 40 procent van de ongeveer 3,2 miljoen thuiswonende kinderen woonde in een tussenwoning (CBS, 5 december 2022).

64% van de jongvolwassenen
wonen bij hun ouders

Steeds meer thuiswonende jongvolwassenen

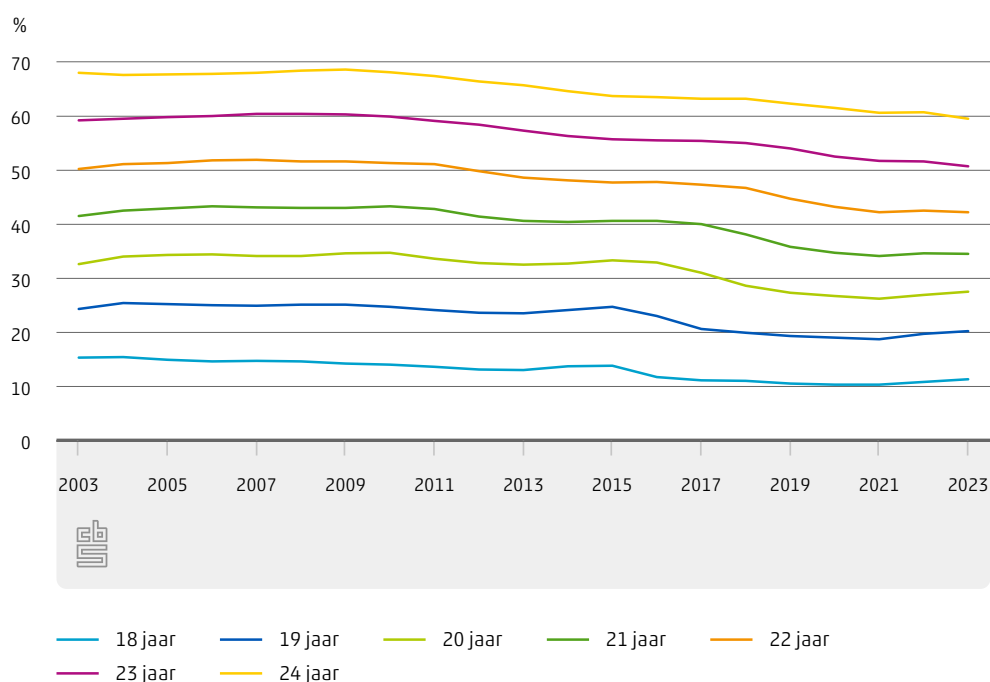
Het aandeel thuiswonende jongvolwassenen (18- tot 25-jarigen) is in de afgelopen 20 jaar toegenomen. Begin 2023 woonde 64 procent van de jongvolwassenen bij hun ouders. In 2013 was dat aandeel nog 60 procent en in 2003 was het 58 procent.

Mannen wonen van oudsher langer thuis dan vrouwen. Op alle leeftijden is het percentage thuiswonenden bij mannen groter dan bij vrouwen, maar het verschil tussen thuiswonende mannen en vrouwen is in de afgelopen jaren wat kleiner geworden. Het percentage thuiswonende mannen is tussen 2013 en 2023 gestegen van 67 procent naar 70 procent en bij thuiswonende vrouwen steeg dit van 52 naar 59 procent.

Studerende en werkende jongeren later uit huis

Op alle leeftijden is het percentage jongeren dat het ouderlijk huis al heeft verlaten kleiner dan tien jaar geleden. Bij de jongere leeftijden nam het aandeel uitwonenden na 2015 relatief snel af. Deze daling viel samen met de invoering van het leenstelsel (Ven den Berg en van Gaalen, 2018). Maar ook onder de oudere jongeren is begin 2023 een kleiner deel het huis uit dan begin 2013. Thuiswonenden zijn niet alleen steeds vaker studenten in hbo of wo, maar ook vaker werkende jongeren (Van den Berg, van Houdt en van Gaalen, 2023). Een mogelijke verklaring voor deze ontwikkelingen is dat het voor jongvolwassenen steeds lastiger is om op zichzelf te wonen. Huur- en kooprijzen van woningen zijn gestegen en er zijn minder huurwoningen en kamers beschikbaar.

2.2.3 18- tot 25-jarigen die uit huis zijn

2.3 Begrippen

Eenouderhuishouden

Particulier huishouden bestaande uit één ouder met één of meer thuiswonende kinderen (en met mogelijk ook overige leden).

Geboren in Nederland

Dit is een kenmerk dat weergeeft of een persoon en diens ouders in Nederland of in het buitenland geboren zijn. Geboren in Nederland wordt in de standaardindeling als volgt weergegeven:

1. Geboren in Nederland
 1. Twee ouders geboren in Nederland
 2. Een ouder geboren in Nederland, een in het buitenland
 3. Twee ouders geboren in het buitenland
2. Geboren in het buitenland
 1. Twee ouders geboren in Nederland
 2. Een ouder geboren in Nederland, een in het buitenland
 3. Twee ouders geboren in het buitenland

Herkomstland

Dit is een kenmerk dat weergeeft in welk land iemand geboren is of waar diens ouders geboren zijn. De herkomst van personen die in het buitenland zijn geboren wordt bepaald door hun eigen geboorteland. Bij personen die in Nederland geboren zijn, wordt de herkomst bepaald door het geboorteland van de ouders. Wanneer beide ouders in het buitenland zijn geboren, is het geboorteland van de moeder leidend in het bepalen van de herkomst. De geboortegegevens van de moeder zijn vaker bekend dan die van de vader. Wanneer de moeder in Nederland is geboren of het geboorteland van de moeder onbekend is, dan wordt het geboorteland van de vader gebruikt.

Leenstelsel

Vanaf studiejaar 2015/'16 is in het hoger onderwijs (hbo en wo) het sociaal leenstelsel ingevoerd, een sterk hervormd stelsel van studiefinanciering. Het sociaal leenstelsel betekende de afschaffing van de basisbeurs, die alle studenten ontvingen gedurende de nominale duur van hun studie, en een uitbreiding van de mogelijkheden om te lenen als student. De aanvullende beurs voor studenten uit lage inkomensgroepen bleef wel behouden.

Meergezinswoning

Elke woning die samen met andere woonruimten c.q. bedrijfsruimten een geheel pand vormt. Hieronder vallen flats, galerij-, portiek-, beneden- en bovenwoningen, appartementen en woningen boven bedrijfsruimten, voor zover deze zijn voorzien van een buiten de bedrijfsruimte gelegen toegangsdeur.

2.4 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over het aantal jongeren zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over de prognose van het aantal jongeren zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over de prognose van de bevolking naar geslacht en leeftijd zijn te vinden op [Statline](#).

Cijfers over de gemiddelde leeftijd van de moeder bij de geboorte van het eerste kind zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over levendgeboren kinderen zijn te vinden op [Statline](#).

Literatuur

CBS (2022, 16 februari). [CBS introduceert nieuwe indeling bevolking naar herkomst](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2022, 12 augustus). [Trek uit de Randstad blijft toenemen](#).

CBS (2022, 5 december). [Kinderen eenouderhuishoudens wonen drie keer zo vaak in meergezinswoning](#).

CBS (2021, 18 juni). [Aantal tienermoeders in tien jaar gehalveerd](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2021, 17 november). [Hoogste aantal geboorten in 10 jaar tijd](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2021, 9 december). [Leeftijd uit huis gaan in 2020 licht gedaald](#).

CBS(2019, 11 mei). [Leeftijd moeder bij eerste kind stijgt naar 29.9 jaar](#).

Berg, L. van den (NIDI), Gaalen, R. van & Houdt, K. van (2023). [De groeiende groep jongvolwassen thuiswonenden. Kenmerken van blijvers en terugkeerders russen 2011 en 2021](#).

Gielen, W. (2022). [Woonsituatie en woonbeleving van jongeren, 2012–2021](#).

Berg, L. van den (NIDI), Gaalen, R. van (2018). [Studeren en uit huis gaan haalbaar? Samenhang met sociaal leenstelsel en ouderlijke welvaart, 2007–2016](#).

3 Trends in jeugdzorggebruik

Auteur: Rudi Bakker

Na een flinke groei van het aantal jongeren met jeugdzorg sinds de invoering van de Jeugdwet in 2015, lijkt dit in 2022 te stabiliseren. Zowel in 2021 als in 2022 ontving 1 op de 10 jongeren tot 23 jaar jeugdzorg. Gesloten plaatsing daalde en jeugdhulp in het netwerk van de jongere steeg.

Beleidsinformatie Jeugd

Elk halfjaar verzamelt het CBS gegevens over jeugdzorggebruik bij alle jeugdzorgaanbieders. Dit varieert van zorgboerderijen met slechts een of enkele jeugdige cliënten tot grote GGZ-instellingen en de Gecertificeerde Instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. Zij bieden allemaal hulp en zorg aan jongeren waarvoor de gemeente volgens de Jeugdwet verantwoordelijk is.

Beleidsinformatie Veilig Thuis

Naast cijfers over jeugdzorg verzamelt het CBS gegevens over huiselijk geweld en kindermishandeling via de Beleidsinformatie Veilig Thuis. Deze gegevens zijn afkomstig van alle 26 regionale Veilig Thuis-organisaties.

467 duizend jongeren kregen
jeugdzorg in 2022

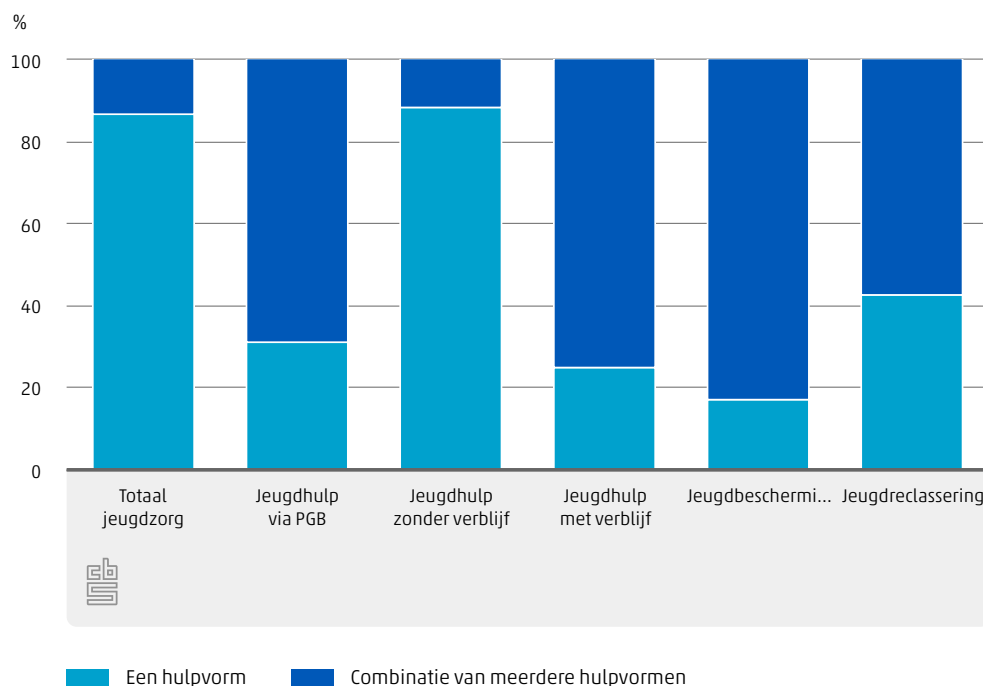

3.1 Jeugdzorggebruik sinds 2015

In 2022 kregen 467 duizend jongeren tot 23 jaar jeugdzorg. Dit betekent dat ruim 10 procent van de jongeren in Nederland een vorm van jeugdzorg ontving. Bij 433 duizend jongeren met jeugdzorg (93 procent) ging het om jeugdhulp zonder verblijf. Hiervan kregen ruim 384 duizend naast jeugdhulp zonder verblijf geen andere vorm van jeugdzorg (dus geen jeugdhulp met verblijf, geen jeugdbescherming en geen jeugdreclassering). 42 duizend jongeren kregen jeugdhulp met verblijf, waarvan 11 duizend geen andere vorm van jeugdzorg kregen. Verder kregen 39 duizend jongeren jeugdbescherming, waarvan

7 duizend geen andere vorm van jeugdzorg, en 7 duizend jongeren kregen jeugdreclassering, waarvan bijna de helft geen andere vorm van jeugdzorg kreeg.

3.1.1 Jongeren tot 23 jaar met een of meerdere vormen van jeugdzorg, 2022¹⁾

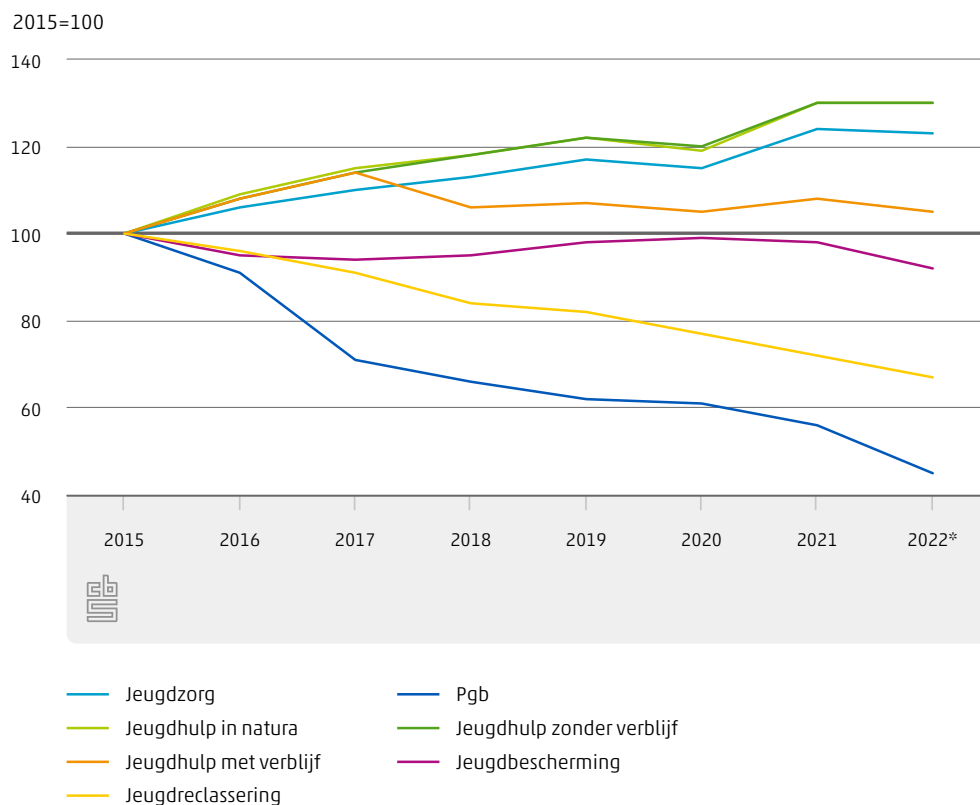
¹⁾ Jongeren met meerdere hulpvormen komen meerdere malen in de figuur voor.

In 2022 maakten 15 duizend jongeren gebruik van een persoonsgebonden budget (pgb) voor jeugdhulp. Het persoonsgebonden budget is een geldbedrag waarmee iemand zelf hulp en zorg vallend onder de jeugdwet kan inkopen. Het is niet bekend welke vorm van jeugdhulp deze jongeren kregen.

Aantal jongeren met jeugdhulp via pgb en jongeren met jeugdreclassering flink gedaald

Het aantal jongeren tot 23 jaar dat, volgens de voorlopige uitkomsten, in 2022 jeugdzorg kreeg was 3 duizend lager dan in 2021. Dit is een daling van 0,6 procentpunt. In de afgelopen jaren waren de definitieve uitkomsten meestal 2 procentpunt hoger. Naar verwachting zullen de definitieve cijfers over 2022 dan ook iets hoger liggen dan in 2021.

3.1.2 Jongeren met jeugdzorg naar hulpvorm¹⁾

¹⁾ Jongeren met meerdere hulpvormen komen meerdere malen in de figuur voor.

Uitgesplitst naar de verschillende jeugdzorgvormen valt op dat de grootste groep, jeugdhulp zonder verblijf, vrijwel even groot bleef als in 2021. Het aantal jongeren met andere vormen van jeugdzorg daalde. Steeds minder jongeren maken gebruik van een persoonsgebonden budget voor jeugdhulp; dit daalde van 32 duizend in 2015 naar 15 duizend in 2022. Ook de groep jongeren met jeugdreclassering daalde in de afgelopen jaren; van 11 duizend in 2015 naar 7 duizend in 2022. Jeugdhulp met verblijf varieerde minder; aanvankelijk was er een stijging van 40 duizend jongeren in 2015 naar 46 duizend in 2017, daarna kregen rond de 43 duizend jaarlijks jeugdhulp met verblijf. De groep jongeren met jeugdbescherming was tot 2021 redelijk stabiel met 41 duizend jongeren. In 2022 kregen 39 duizend jongeren jeugdbescherming, dat is 6 procent minder.

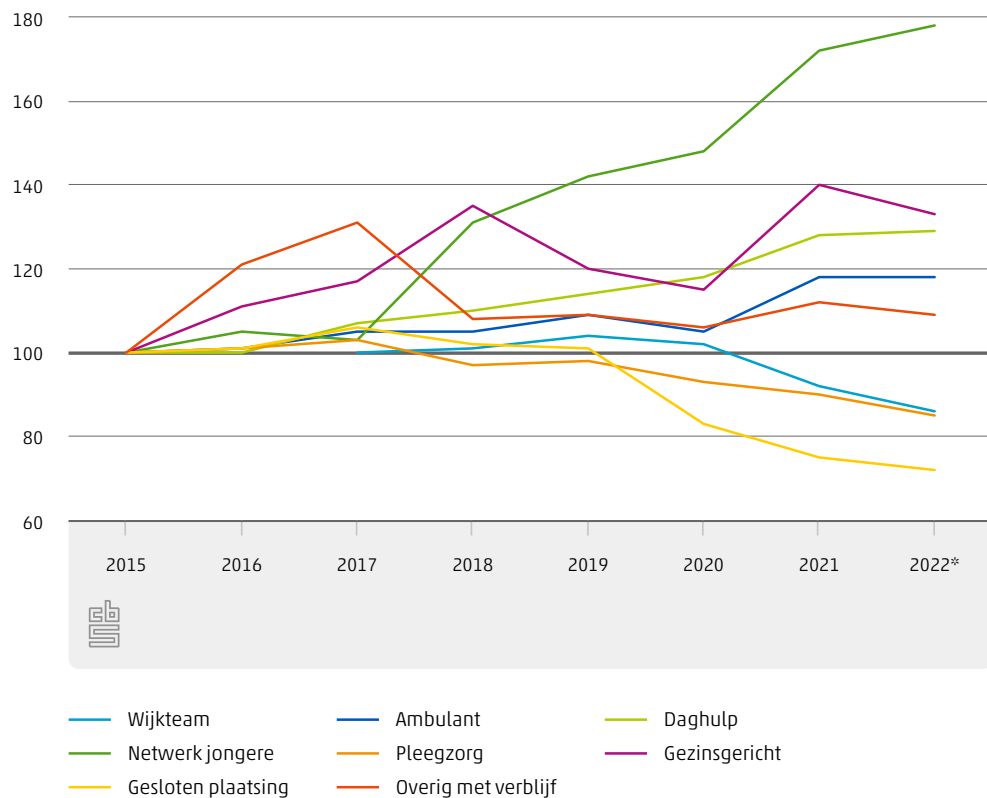
Het aantal jeugdhulpaanbieders dat cliëntgegevens aanlevert bij het CBS is in 2021 flink uitgebreid toen bleek dat het CBS veel jeugdhulpaanbieders miste; vooral kleine praktijken met weinig cliënten. De toename van het aantal jongeren met jeugdhulp zonder verblijf in 2021 ten opzichte van 2020 is hieraan toe te schrijven.

Steeds meer jongeren krijgen jeugdhulp in eigen netwerk

Jeugdhulp is in principe bedoeld voor personen tot 18 jaar, waarbij sinds 1 juli 2018 sommige vormen van jeugdhulp, zoals pleegzorg, standaard doorlopen tot 21 jaar. In uitzonderlijke gevallen kan de jeugdhulp worden voortgezet tot 23 jaar. In 2022 kregen 436 duizend jongeren tot 18 jaar jeugdhulp in natura. Dat is 13,2 procent van alle jongeren in de leeftijd tot 18 jaar. Bijna 16 duizend jongeren van 18 tot 23 jaar ontvingen jeugdhulp in natura in 2022, dat is 1,4 procent van alle jongeren in die leeftijd.

Toegesplitst op de verschillende jeugdhulpvormen van jongeren tot 18 jaar blijkt dat steeds meer jongeren jeugdhulp in het netwerk van de jongere kregen. In 2015 kregen 55 duizend jongeren deze hulpvorm en in 2022 waren dat er 98 duizend. Ook het aantal jongeren met daghulp en gezinsgerichte jeugdhulp nam vanaf 2015 toe, met ongeveer 30 procent. Wijkhulp en pleegzorg namen met ruim 10 procent af en gesloten plaatsing met bijna 30 procent. Bij deze laatste daling zal het beleid om deze hulpvorm af te bouwen een rol spelen.

3.1.3 Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp naar hulpvorm^{1) 2)}

¹⁾ Jongeren met meerdere hulpvormen komen meerdere malen in de figuur voor.

²⁾ Voor 2015 en 2016 ontbreken gegevens van enkele grote gemeenten, daarom is voor wijkhulp 2017 op 100 gesteld.

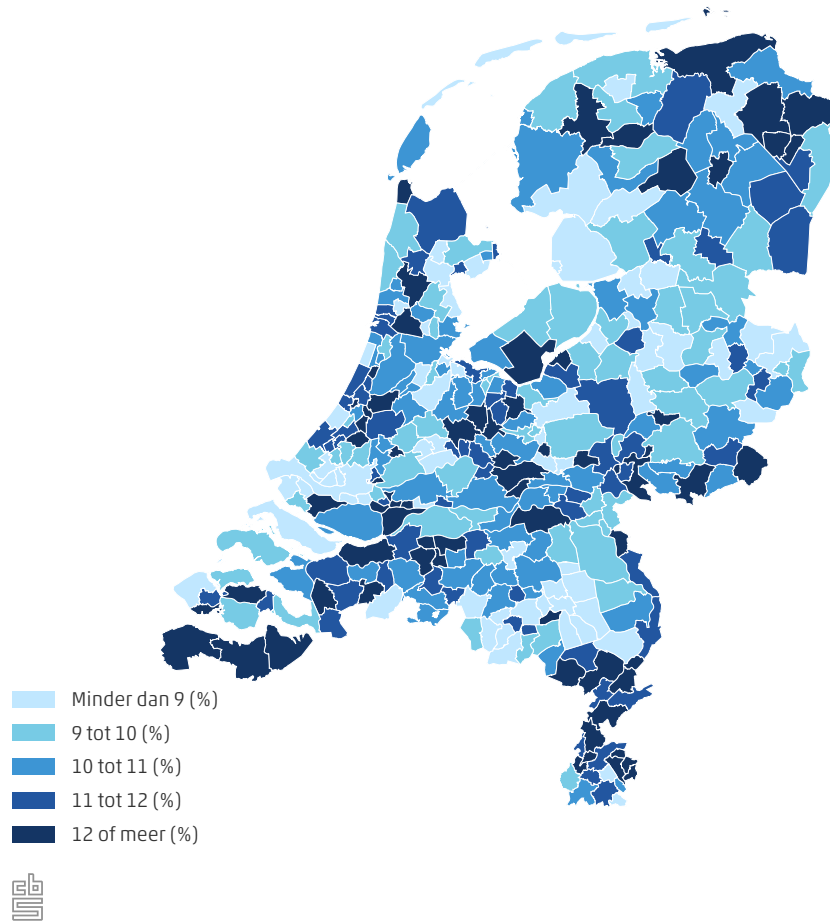
3.2 Jeugdzorggebruik naar gemeente

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdzorg. Voor het leveren van de jeugdhulp sluit elke gemeente contracten af met jeugdhulpaanbieders. Dit kunnen grote jeugdzorginstellingen zijn waar honderden jongeren worden geholpen, maar bijvoorbeeld ook gezinshuizen, zorgboerderijen of psychologenpraktijken met slechts enkele jonge cliënten. Soms wordt de jeugdhulp geleverd door een wijk- of buurtteam van de gemeente. Jeugdbescherming en jeugdreclassering worden altijd uitgevoerd door de 13 gecertificeerde instellingen.

Het aandeel jongeren in de gemeente dat jeugdzorg krijgt, verschilt sterk per gemeente. Dit aandeel loopt uiteen van meer dan 17 procent van de jongeren tot 23 jaar in Tiel en Terneuzen jeugdzorg tot minder dan 5 procent op Urk en Vlieland. Deze verschillen kunnen

meerdere oorzaken hebben. Sociaaleconomische verschillen tussen regio's op het gebied van onder andere inkomen, eenoudergezinnen en zorggebruik kunnen een rol spelen. Daarnaast kunnen gemeenten eigen keuzes maken in de manier waarop ze de jeugdzorg vormgeven. De hoeveelheid en het soort jeugdzorg dat beschikbaar is kan daardoor verschillen per gemeente.

3.2.1 Jongeren tot 23 jaar met jeugdzorg, 2022*

4% van alle nieuwe
jeugdhulptrajecten begint vanuit een
crisissituatie

3.3 Crisis bij start jeugdhulp en jeugdbescherming

Sinds 2018 wordt bij elk jeugdhulptraject geregistreerd of deze is gestart met het stabiliseren van een crisissituatie. Hierbij is geen vaste definitie van crisis, dit wordt overgelaten aan het oordeel van de jeugdhulpprofessional. Als een jongere acuut jeugdbescherming nodig heeft, waarbij het onderzoek door de Raad van de Kinderbescherming niet kan worden afgewacht, kan de rechter een voorlopige ondertoezichtstelling of voorlopige voogdijmaatregel opleggen. Deze maatregelen mogen maximaal drie maanden duren, waarin beoordeeld wordt of de tijdelijke maatregel in een reguliere ondertoezichtstelling of voogdij moet overgaan.

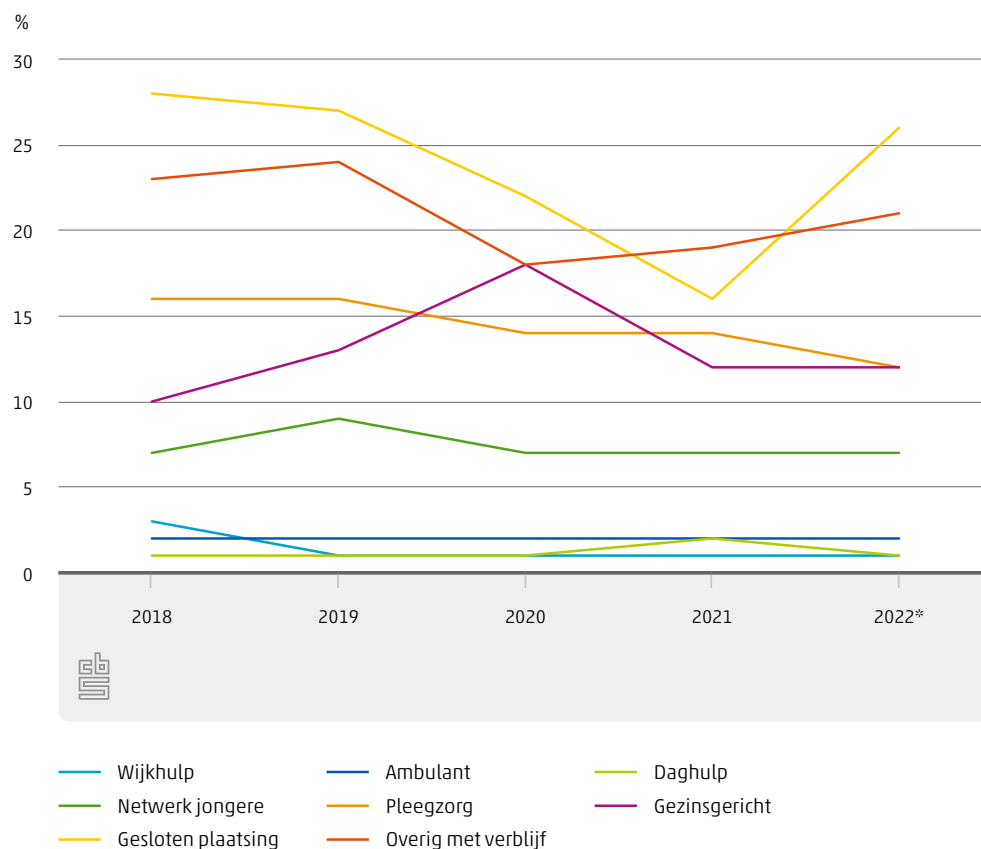
Bij 4 procent van nieuwe jeugdhulptrajecten is sprake van crisissituatie

In de periode 2018–2022 was jaarlijks bij ongeveer 4 procent van alle nieuwe jeugdhulptrajecten sprake van crisis bij de start van het traject. Figuur 3.3.1 laat zien dat de verschillen tussen de hulpvormen groot zijn. Bij de jeugdhulpvormen zonder verblijf komt crisis bij aanvang weinig voor. Nieuwe trajecten jeugdhulp in het netwerk van de jongere beginnen in 7 procent van de gevallen met crisis.

Het aandeel crisisgevallen in de gesloten jeugdhulp leek de afgelopen jaren af te nemen van 28 procent in 2018 naar 16 procent in 2021, maar steeg in 2022 weer naar 26 procent.

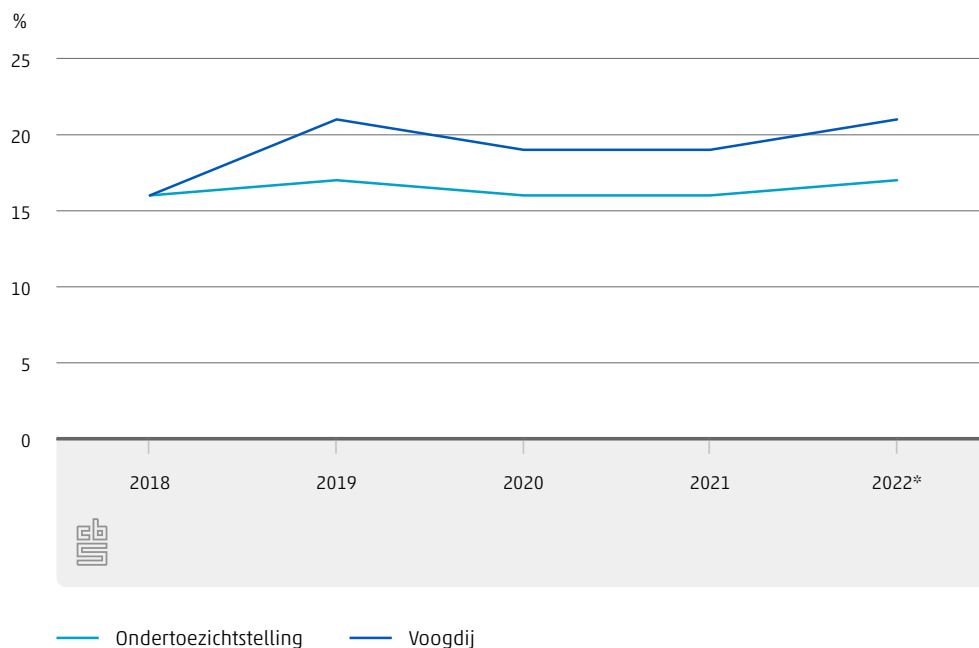
Bij gezinsgerichte jeugdhulp met verblijf is de piek in 2020 het gevolg van een stijging van het aantal nieuwe trajecten dat met crisis begon (+10 procent) in combinatie met een forse daling (–20 procent) van het totaal aantal nieuw begonnen trajecten. Mogelijk hangt deze daling samen met de coronapandemie.

3.3.1 In verslagjaar begonnen trajecten met crisis bij aanvang

De crisissituaties in de jeugdbescherming ontwikkelden zich gematigder. In 2018 was 16 procent van de gestarte ondertoezichtstellingen een voorlopige ondertoezichtstelling en 16 procent van de voogdijmaatregelen een voorlopige voogdij. Bij de ondertoezichtstellingen bleef dit percentage in de jaren na 2018 stabiel. Het aandeel voorlopige voogdijmaatregelen steeg in 2019 naar 21 procent en bleef daarna rond de 20 procent.

3.3.2 Voorlopige OTS en voogdij bij in verslagjaar begonnen trajecten jeugdbescherming

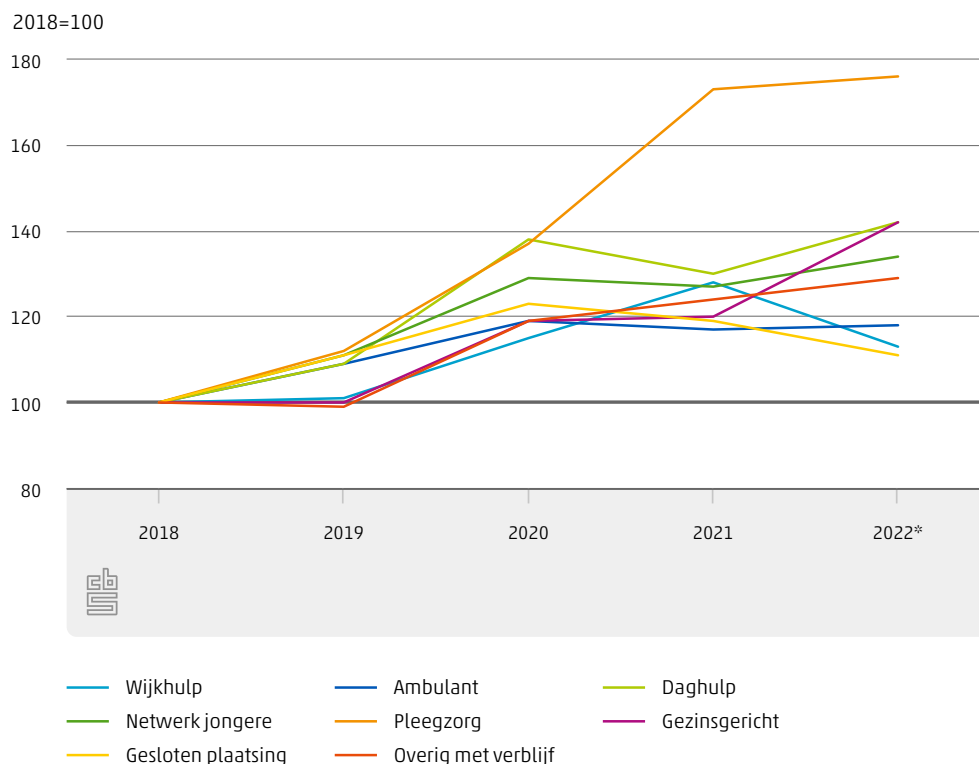
3.4 Ontwikkeling gemiddelde duur jeugdhulp

De jeugdhulptrajecten die in 2022 zijn afgesloten, duurden gemiddeld 417 dagen. Dat is bijna 24 procent langer dan de trajecten die in 2018 werden afgesloten, toen een traject gemiddeld 337 dagen duurde. In dezelfde periode nam de gemiddelde duur van een afgesloten jeugdbeschermingsmaatregel toe van 867 naar 942 dagen. Bij jeugdhulp heeft deze groei deels te maken met de invoering van de Jeugdwet in 2015. Veel trajecten hebben toen de (administratieve) startdatum 1 januari 2015 gekregen, ondanks dat de jongere al langer zorg kreeg. In 2018 hadden 110 afgesloten trajecten deze begindatum en in 2022 waren dat er 320.

Gemiddelde duur jeugdhulp stijgt

De jeugdhulpvorm met de grootste stijging van de gemiddelde duur is pleegzorg. Hierbij moet rekening worden gehouden dat sinds 1 juli 2018 pleegzorg niet meer standaard stopt bij 18 jaar, maar doorgaans doorloopt tot 21 jaar. Voor alle jeugdhulpvormen geldt dat in uitzonderlijke gevallen de jeugdhulp kan worden voortgezet tot 23 jaar.

3.4.1 Gemiddelde duur afgesloten trajecten jeugdhulp

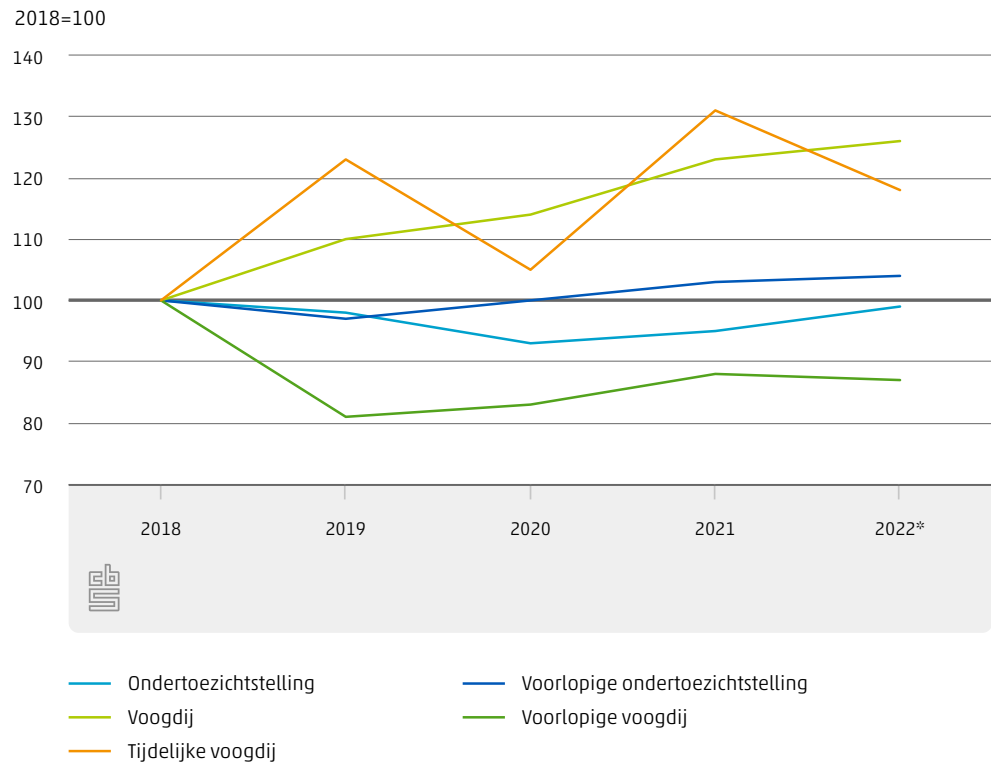

Een reguliere voogdijmaatregel die in 2022 werd afgesloten duurde gemiddeld 2 361 dagen, dat is bijna 6,5 jaar. In 2018 was dit 1 872 dagen, ruim 5 jaar. Reguliere ondertoezichtstellingen duurden in 2022 ongeveer even lang als in 2018, beide ongeveer 885 dagen (2,5 jaar).

Voorlopige voogdij en voorlopige ondertoezichtstellingen zijn crisismaatregelen die niet langer dan drie maanden mogen duren. Desondanks duurde een afgesloten traject voorlopige voogdij gemiddeld 174 dagen in 2018 en gemiddeld 153 dagen in 2022. Als er binnen de drie maanden een verzoek door de Raad voor de Kinderbescherming wordt ingediend om blijvend in het gezag te voorzien, kan de voorlopige voogdij voortduren tot er een einduitspraak is.

Voorlopige ondertoezichtstelling duurde in 2018 gemiddeld 73 dagen en in 2022 gemiddeld 76 dagen. Tijdelijke voogdij wordt jaarlijks ongeveer 30 tot 50 keer toegewezen. Deze lage aantallen verklaren het grillige verloop van de gemiddelde duur van afgesloten tijdelijke voogdijmaatregelen van 1 550 dagen in 2018 tot bijna 2 duizend dagen in 2021.

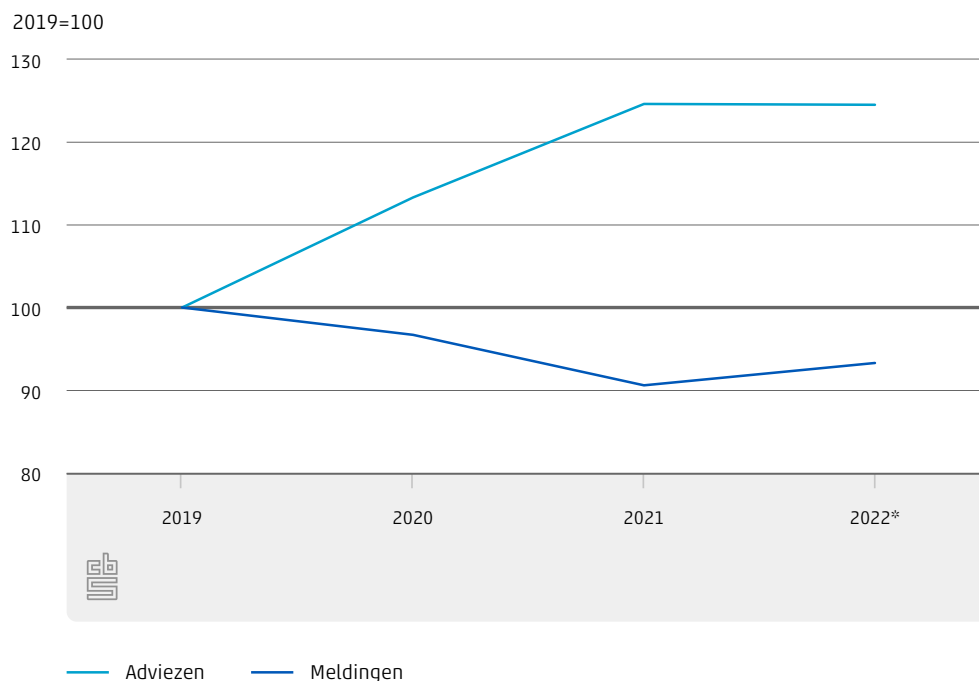
3.4.2 Gemiddelde duur afgesloten trajecten jeugdbescherming

3.5 Ontwikkeling meldingen en adviezen kindermishandeling

In 2022 verstrekten de Veilig Thuis-organisaties 134 duizend adviezen over hoe te handelen in situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, of bij een vermoeden daarvan. Dat is 24,5 procent meer dan in 2019. Het aantal meldingen dat ze ontvingen van een situatie of vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling daalde van 132 duizend in 2019 naar 123 duizend in 2022.

3.5.1 Adviezen en meldingen kindermishandeling

3.6 Begrippen

Jeugdzorg

Het geheel van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering dat onder verantwoordelijkheid van de gemeente wordt uitgevoerd volgens de Jeugdwet.

Jeugdhulp pgb

Persoonsgebonden budget (pgb) voor jeugdhulp is een geldbedrag waarmee de zorggebruiker zelf hulp en zorg vallend onder de Jeugdwet in kan kopen. Het pgb wordt verstrekt via de Sociale Verzekeringsbank (SVB), maar is afkomstig van de gemeente.

Jeugdhulp

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De hulp is bedoeld voor kinderen en jongeren tot 18 jaar en kan verlengd worden tot 23 jaar. Als de jongere overnacht bij de jeugdhulpinstelling, het pleeggezin of het gezinshuis, is er sprake van jeugdhulp met verblijf.

Jeugdhulp zonder verblijf

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet, en voor zover deze in natura is geleverd door de zorgaanbieder (dus exclusief PGB). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft thuis, in het eigen gezin. Of anders gezegd; de jongere slaapt thuis. In ieder geval formeel. Het kan zijn dat de jongere bij opa en oma slaapt of bij iemand anders, echter, dit is dan niet formeel zo geregeld.

Uitgevoerd door het wijk- of buurtteam – Nagenoeg elke gemeente werkt met de inzet van wijk- of buurtteams. Soms beperken deze teams zich tot het coördineren van de hulp aan de jongere, maar veelal bieden deze teams ook zelf hulp. Het gaat hier om de jeugdhulp die de teams zelf verleend hebben. PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Ambulante jeugdhulp op locatie van de aanbieder – Ambulante jeugdhulp op locatie betreft ambulante hulp of groepsgesprekken op locatie bij de zorgaanbieder of digitaal waarbij in principe één (algemene) expertise tegelijkertijd binnen de hulpverlening wordt ingezet. Het betreft fysieke of digitale face-to-face contacten (groepsgesprekken of individueel) met de jeugdige en/of ouders. De gesprekken duren doorgaans maximaal twee uur. PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Daghulp op locatie van de aanbieder – Bij daghulp is een begeleider of hulpverlener minimaal een dagdeel in de nabije omgeving van de jongere. De hulp kan in een groep of individueel plaatsvinden. Dagbesteding en dagstructurering vallen hier ook onder. Daghulp vindt plaats op de locatie van de aanbieder. Een belangrijk kenmerk van de dagbehandeling is dat een multidisciplinair team voor de dagbehandeling wordt ingezet. Het gaat bijvoorbeeld om een combinatie van fysiotherapie, gedragstherapie en psychotherapie die tijdens de dagbehandeling wordt ingezet. PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Jeugdhulp in het netwerk van de jongere – Jeugdhulp in het netwerk van de jongere vindt plaats bij de jongere thuis, op school of elders in het netwerk van de jongere. In ieder geval niet op locatie bij de aanbieder. De intensiteit kan variëren van één of enkele uren tot 24 uur per dag. Het gaat hier in de regel om interventies, die zich niet alleen op het kind richten, maar ook op de bredere omgeving van het kind (variërend van ouders en bredere familie tot vrienden, burens en leerkracht). PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Jeugdhulp met verblijf

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft in een pleeggezin, gezinshuis, leef- of behandelgroep, gesloten afdeling, GGZ-instelling of soortgelijke locaties waar jeugdhulp geleverd wordt. Of anders gezegd, de jongere slaapt formeel niet thuis in het eigen gezin. Dit betekent dat het hier alleen om de verblijfsvormen gaat waarbij er sprake is van een overnachting. Ook verblijf in logeerhuizen, alleen tijdens weekenden of juist door de week, vallen onder jeugdhulp met verblijf.

Pleegzorg – Vorm van jeugdhulp waarbij een jongere (tijdelijk) wordt opgenomen in een pleeggezin en waarbij pleegkind, pleegouders en eigen ouders worden begeleid door een pleegzorgaanbieder. PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Gezinsgericht – Alle vormen van verblijf die een gezinssituatie benaderen, maar geen pleegzorg zijn. Te denken valt aan gezinshuizen, logeerhuizen en zorgboerderijen waar overnacht wordt. PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Gesloten plaatsing – De jongere verblijft bij een jeugdhulpaanbieder op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg of op basis van een machtiging BOPZ (Wet Bijzondere Opname Psychiatrische Ziekenhuizen, t/m 2019) of machtiging Wvggz (Wet verplichte

geestelijke gezondheidszorg, vanaf 2020). PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Overig verblijf bij een jeugdhulpaanbieder – De jongere verblijft op de accommodatie van de jeugdhulpaanbieder, veelal in een groep met andere jongeren. In feite betreft het alle vormen van verblijf die niet onder een van de voorgaande categorieën vallen. Hieronder vallen ook begeleid wonen en kamertraining. Ook kleinschalige residentiele leef- en behandelgroepen die geen gezinssituatie benaderen, vallen onder deze categorie. PGB gefinancierde jeugdhulp is hierin niet meegenomen.

Gestart met crisis

De hulpverlening is aangevangen met het stabiliseren van een crisissituatie. Of de jeugdhulp al dan niet is aangevangen met het stabiliseren van een crisissituatie is het professionele oordeel van de jeugdhulpprofessional. Er is daarmee geen vaste definitie van crisis. Iedere professional heeft een beeld bij het onderscheid crisis-geen crisis.

Gecertificeerde instelling

Gecertificeerde instellingen zijn organisaties die, conform de Jeugdwet, maatregelen van jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren. Deze instellingen moeten in het bezit zijn van een certificaat. Daarvoor moeten zij aan een aantal eisen voldoen gericht op het borgen van de kwaliteit van de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Jeugdbescherming

Een jeugdbeschermingsmaatregel wordt door de rechter dwingend opgelegd. Het doel van de kindbeschermingsmaatregelen is het opheffen van de bedreiging voor de veiligheid en ontwikkeling van het kind. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Ondertoezichtstelling

Ondertoezichtstelling is een maatregel waarbij het gezag van de ouders wordt beperkt. Als de ontwikkeling van een kind ernstig bedreigd wordt en ouders de zorg die nodig is om de bedreiging weg te nemen niet of onvoldoende accepteren, dan kan de rechter op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming (of in een enkel geval het openbaar ministerie) een ondertoezichtstelling uitspreken. Het kind krijgt dan een jeugdbeschermer toegewezen van een Gecertificeerde Instelling. Deze persoon begeleidt het kind en zijn ouders bij het oplossen van de opvoedingsproblemen. De ouders blijven zelf verantwoordelijk voor de opvoeding, maar hun gezag wordt door de maatregel gedeeltelijk ingeperkt. Zowel ouders als kind zijn verplicht de aanwijzingen op te volgen die de jeugdbeschermer geeft. Als de situatie veilig genoeg is, kan het kind thuis blijven wonen. De rechter kan ook besluiten het kind (tijdelijk) uit huis te plaatsen, bijvoorbeeld in een pleeggezin. Een ondertoezichtstelling duurt maximaal een jaar. De rechter kan de duur telkens met (maximaal) een jaar verlengen tot het kind meerderjarig is.

Voorlopige ondertoezichtstelling

Als een kind acuut gevaar loopt en een onderzoek en een verzoekschriftprocedure door de Raad voor de Kinderbescherming niet afgewacht kunnen worden kan de Raad voor de Kinderbescherming de rechter om een voorlopige ondertoezichtstelling verzoeken, vaak in combinatie met een machtiging uithuisplaatsing. Ouders en kind worden door de jeugdbeschermer van de Gecertificeerde Instelling begeleid. De maatregel duurt ten hoogste drie maanden. Tijdens de voorlopige ondertoezichtstelling zet de Raad het onderzoek voort.

Denkt de Raad voor de Kinderbescherming dat de ondertoezichtstelling en de eventuele uithuisplaatsing langer moet duren? Dan vraagt de Raad voor de Kinderbescherming binnen die drie maanden aan de rechter om een definitieve maatregel.

Voogdij

Bij een voogdijmaatregel wordt het gezag over een minderjarige door de rechter toegewezen aan een Gecertificeerde Instelling. Dit kan zijn na een gezagsbeëindigende maatregel of bij kinderen van wie de ouders zijn overleden (waarbij er geen voogd is vastgelegd in het gezagsregister of testament of deze persoon de voogdij niet accepteert). De gezagsbeëindigende maatregel wordt opgelegd als een kind zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd en de ouder ook in de toekomst niet in staat geacht wordt om de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding te dragen of als de ouder het gezag misbruikt. In veel gevallen is er al een ondertoezichtstelling en een uithuisplaatsing geweest voordat er een gezagsbeëindigende maatregel wordt uitgesproken door de rechter. De gezagsbeëindigende maatregel is in principe een definitieve maatregel die geldt tot het kind 18 jaar is. Het betreft alleen gevallen waarbij de voogdij wordt uitgevoerd door de Gecertificeerde Instelling zelf, waarbij het kind wordt opgevoed in een pleeggezin of tehuis. Situaties waarbij een pleegouder (pleegoudervoogd) of iemand anders die sterk betrokken is bij het kind (burgervoogd), de voogdij overneemt van de Gecertificeerde Instelling, vallen hierbuiten.

Voorlopige voogdij

Er is sprake van voorlopige voogdij bij een acute situatie die bedreigend is voor het kind. Het gezag over het kind komt bij de Gecertificeerde Instelling te liggen. De voorlopige voogdij gaat vrijwel altijd gepaard met de (tijdelijke) schorsing van het gezag van de ouder(s). De voorlopige voogdij duurt maximaal drie maanden. Als binnen die drie maanden een verzoek door de Raad voor de Kinderbescherming wordt ingediend om blijvend in het gezag te voorzien, kan de voorlopige voogdij voortduren tot er een einduitspraak is.

Tijdelijke voogdij

Er is sprake van tijdelijke voogdij als de gezaghebbende ouder het gezag tijdelijk niet zelf kan uitoefenen. Bijvoorbeeld als ouders minderjarig zijn, langdurig in het buitenland verblijven of een ouder onder curatele is gesteld en er geen andere ouder is die het gezag kan uitoefenen. De tijdelijke voogdij duurt voort totdat de rechtbank het gezag van de ouder, op diens verzoek, heeft hersteld.

Jeugdreclassering

Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Bij jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot en met 22 jaar kan ook het jeugdstrafrecht toegepast worden op grond van het adolescentenstrafrecht, indien het ontwikkelingsniveau van de dader daartoe aanleiding geeft. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of het openbaar ministerie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.

Advies kindermishandeling

Een op de behoefte van de adviesvrager afgestemde set van aanwijzingen, raadgevingen en tips die Veilig Thuis met de adviesvrager deelt, met als doel de adviesvrager in staat te stellen zelf verder te kunnen handelen in situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling of bij een vermoeden daarvan. De adviesvrager blijft zelf verantwoordelijk voor eventuele verdere stappen, Veilig Thuis onderneemt geen enkele verdere actie richting de directbetrokkenen bij het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Melding kindermishandeling

Het kenbaar maken aan Veilig Thuis van een situatie of vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling met vermelding van de persoonsgegevens van de betrokkene(n). Het verschil met een advies is dat bij een melding de verantwoordelijkheid voor het zicht op de veiligheid van de directbetrokkenen is overgedragen van de melder aan Veilig Thuis.

3.7 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

In de onderzoeksbeschrijving [Beleidsinformatie Jeugd](#) staat beschreven hoe de cijfers worden samengesteld.

In de onderzoeksbeschrijving [Huiselijk geweld en kindermishandeling](#) staat beschreven hoe de cijfers worden samengesteld.

Cijfers over jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

De ontwikkeling van de jeugdhulp is nader beschreven in de [rapportage Jeugdhulp 2022](#).

De ontwikkeling van de jeugdbescherming en jeugdreclassering is nader beschreven in de rapportage [Jeugdbescherming en jeugdreclassering 2022](#).

Een overzicht van publicaties, tabellen en nadere onderzoeken over Jeugdzorg is te vinden in de [Jeugdmonitor](#).

Meer informatie over de achtergrondkenmerken van jongeren met jeugdzorg is te vinden in [Achtergrondkenmerken van jongeren met jeugdzorg](#).

4 Opgroeien in ongelijke omstandigheden

Minderjarige bijstandskinderen

Auteur: Noortje Pouwels-Urlings

Eind 2022 leefden er 186 duizend minderjarige bijstandskinderen in Nederland. Dat zijn er minder dan in de afgelopen jaren. Bijstandskinderen zijn relatief vaak in het buitenland geboren of hebben één ouder die in het buitenland is geboren, en wonen vaak alleen bij hun moeder. Eind 2022 waren er 56 duizend jongeren van 18 tot 25 jaar die in een bijstandsgesin leefden. Dit, en hoe de financiële situatie van deze jongeren er uitziet komt aan bod in dit hoofdstuk.

4.1 Hoeveel bijstandskinderen zijn er en waar wonen ze?

Om welke kinderen gaat het?

In de Jeugdmonitor worden minderjarige kinderen als bijstandskinderen gezien als minimaal één ouder van het kind in het huishouden op 31 december een bijstandsuitkering heeft. Hierbij worden alle bijstandsgerelateerde uitkeringen meegenomen: algemene bijstand, [Bbz](#), [IOAZ](#), [IOAW](#) en [WWIK](#).

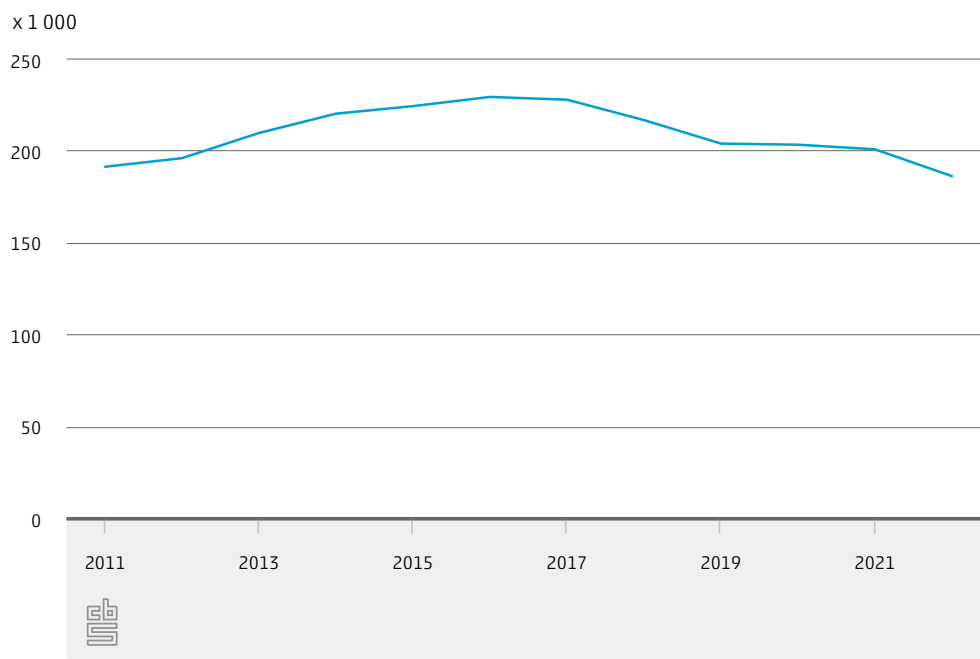
186 000 minderjarige
bijstandskinderen

Opnieuw minder bijstandskinderen in 2022

Eind 2022 waren er 186 duizend minderjarige bijstandskinderen in Nederland, dat is 5,7 procent van alle kinderen onder de 18 jaar. Dat zijn bijna 15 duizend bijstandskinderen minder dan eind 2021 en 42 duizend minder dan in 2017. Tussen 2011 en 2016 nam het aantal minderjarige bijstandskinderen nog toe met 38 duizend. Die toename houdt verband met de financiële crisis die in 2008 begon.

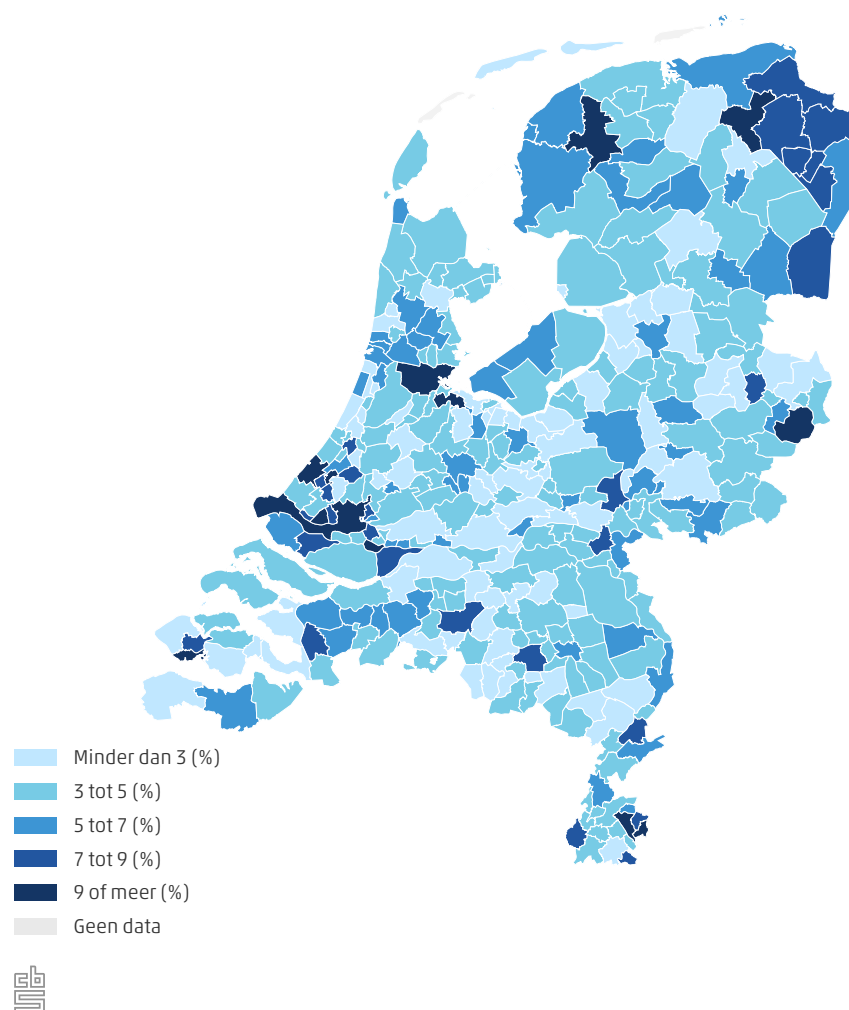
4.1.1 Minderjarige bijstandskinderen, 31 december

Meeste bijstandskinderen in Rotterdam

In Rotterdam woonden eind 2022 meer dan 15 duizend minderjarige bijstandskinderen; dat was 13 procent van alle minderjarige Rotterdamse kinderen. Net als in 2021 was Rotterdam de gemeente met de meeste bijstandskinderen, gevolgd door Heerlen (12,7 procent) en Amsterdam (10,5 procent). Zowel in de vier grote steden als in de grotere steden buiten de Randstad, zoals Enschede en Groningen, woonden veel bijstandskinderen. In 74 gemeenten was het aandeel minderjarige bijstandskinderen minstens zo hoog als het landelijk gemiddelde (5,7 procent), in 274 gemeenten was het aandeel juist kleiner. In gemeenten als Bloemendaal, Rozendaal en Urk was het aandeel bijstandskinderen kleiner dan 2 procent.

4.1.2 Minderjarige bijstandskinderen, 31 december 2022

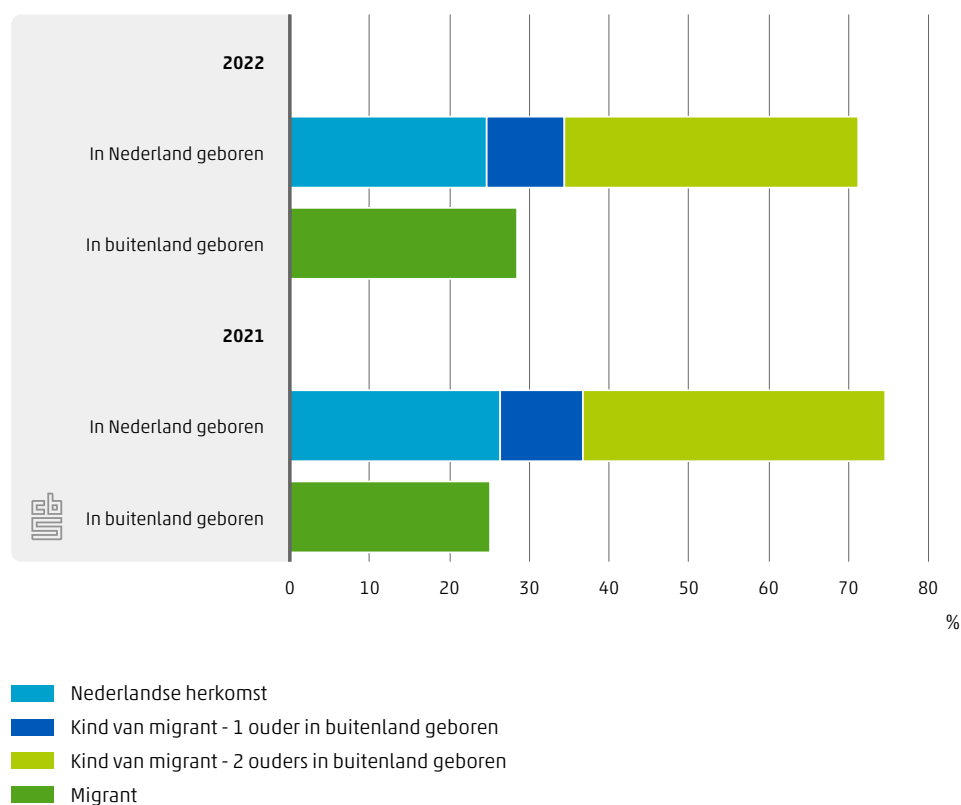
4.2 Waar zijn ze geboren?

Bijstandskinderen zijn vaak in Nederland geboren

De meeste minderjarige bijstandskinderen (71 procent) zijn geboren in Nederland. De overige 29 procent van de bijstandskinderen zijn geboren in het buitenland en daarmee migrant. Deze verhouding is iets gewijzigd ten opzichte van 2021; toen was 75 procent geboren in Nederland en 25 procent in het buitenland.

Hoewel veel bijstandskinderen in Nederland zijn geboren, zijn ze wel vaak van buitenlandse afkomst omdat minstens één van hun ouders in het buitenland geboren is. Ongeveer 37 procent is in Nederland geboren maar heeft twee in het buitenland geboren ouders, en bijna 10 procent heeft één in het buitenland geboren ouder. De overige 25 procent is geboren in Nederland en heeft ouders die in Nederland zijn geboren. Deze percentages zijn nauwelijks gewijzigd ten opzichte van 2021.

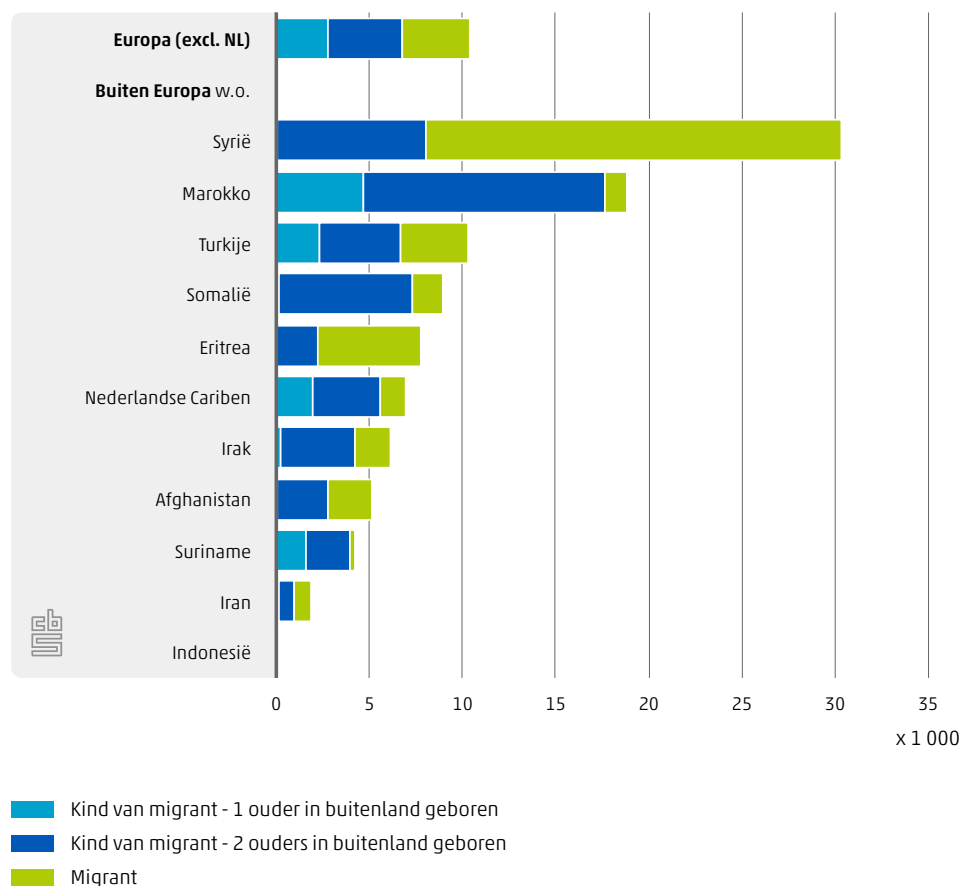
4.2.1 Geboorteland minderjarige bijstandskinderen, 31 december

Veel bijstandskinderen uit Syrië en Marokko

Van de bijstandskinderen met een buitenlandse herkomst waren kinderen met een Syrische herkomst eind 2022 met ruim 30 duizend de grootste subgroep, gevolgd door Marokkaanse kinderen (19 duizend). Er zijn meer bijstandskinderen uit vluchtelingenlanden (Syrië, Somalië, Eritrea, Irak, Afghanistan en Iran) dan uit de klassieke migratielanden (Turkije, Marokko, Suriname, Nederlandse Cariben en Indonesië); 61 duizend versus 41 duizend. Van de bijstandskinderen uit Syrië en Eritrea was het merendeel geboren in hun land van herkomst (ruim zeven op de tien), dit in tegenstelling tot bijstandskinderen uit andere landen.

4.2.2 Herkomst minderjarige bijstandskinderen, 31 december 2022

4.3 Wat is hun situatie thuis?

Bijstandsgezinnen

Deze paragraaf gaat specifiek over de bijstandsgezinnen waar kinderen deel van uitmaken. Deze cijfers zijn gemaakt op basis van de integrale inkomens- en vermogensstatistiek (IIVS). In deze statistiek zijn bijstandsgezinnen gedefinieerd als huishoudens waar een bijstandsuitkering over het hele jaar de voornaamste bron van inkomen was.

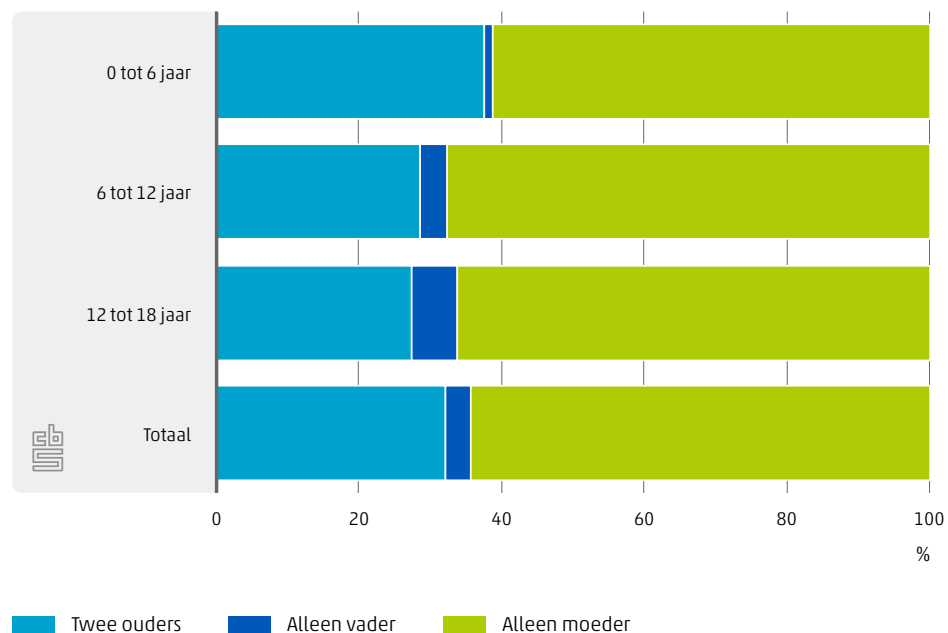
68% van de bijstandsgezinnen
is een eenoudergezin

Vooral alleenstaande moeders

In 2021 waren er 85 duizend huishoudens met kinderen onder de 18 jaar en een bijstandsuitkering als belangrijkste inkomensbron. Daarvan was twee derde een eenoudergezin, meestal alleenstaande moeders. Bijstandsgezinnen met jonge kinderen hebben wel vaker twee ouders dan oudere gezinnen. In 38 procent van de bijstandsgezinnen met een jongste kind onder de 6 jaar waren de ouders nog samen, in gezinnen met een jongste kind tussen 12 en 18 jaar was dit 28 procent.

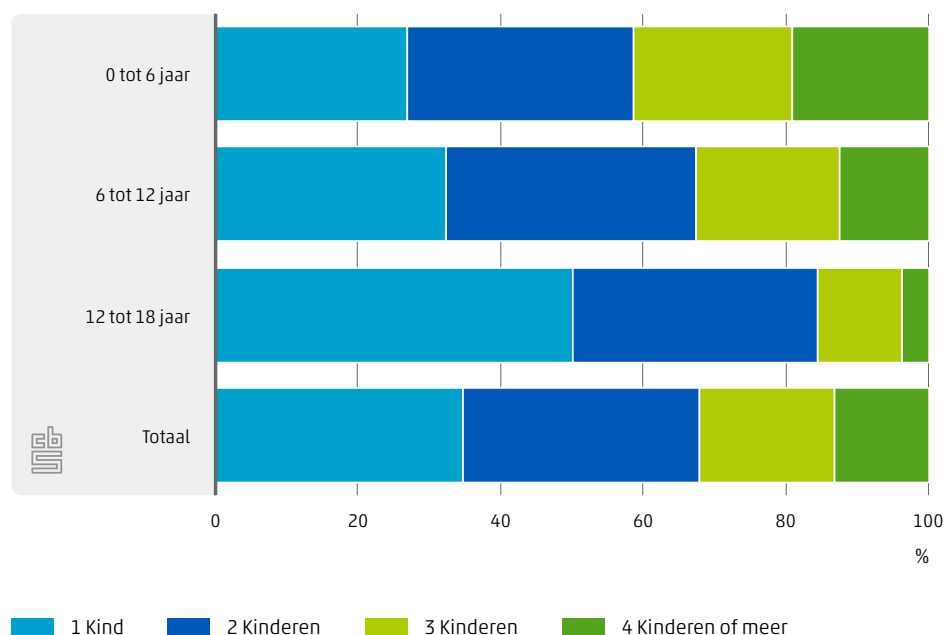
4.3.1 Samenstelling bijstandshuishouden naar leeftijd jongste kind, 2021*

Ruim een derde kinderen in bijstandsgezin enig kind

Van alle bijstandsgezinnen met minderjarige kinderen had 35 procent één thuiswonend kind, 33 procent twee thuiswonende kinderen en 32 procent had drie of meer kinderen. In bijstandsgezinnen met tenminste één kind onder de 6 jaar is het aantal thuiswonende kinderen gemiddeld groter dan in gezinnen met oudere kinderen. Drie kwart van de bijstandsgezinnen met het jongste kind onder de 6 jaar had twee of meer thuiswonende kinderen. Voor gezinnen met het jongste kind tussen 12 en 18 jaar was dit de helft.

4.3.2 Thuiswonende kinderen in bijstandshuishouden naar leeftijd jongste kind, 2021*

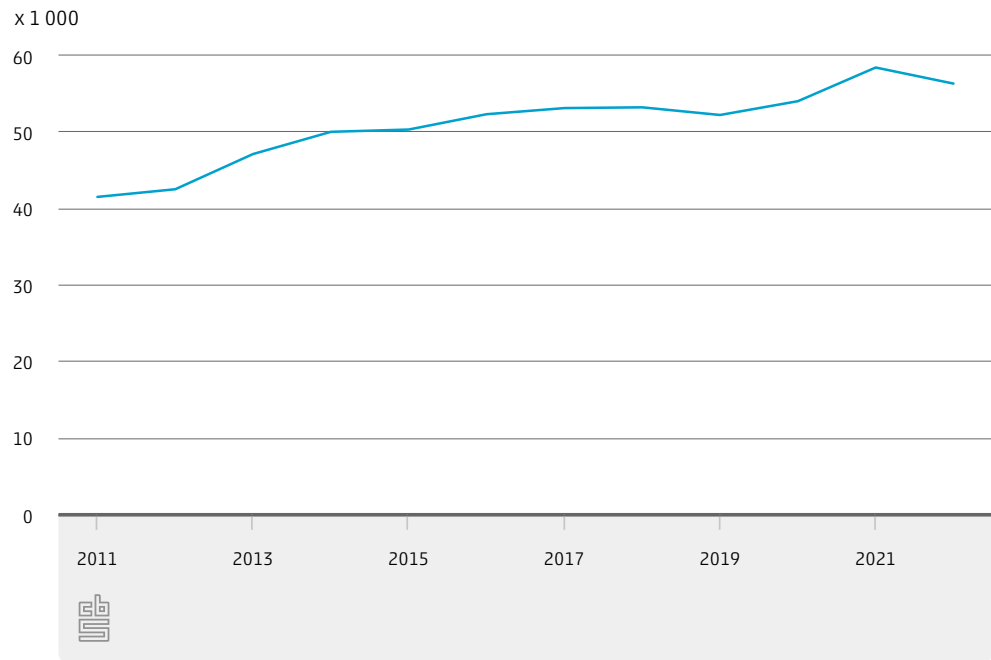

4.4 Wat is de persoonlijke financiële situatie van 18- tot 25-jarigen?

56 duizend 18- tot 25-jarigen in bijstandsgezin

Eind 2022 waren er 56 duizend jongeren van 18 tot 25 jaar die in een bijstandsgezin leefden (minimaal één ouder heeft een bijstandsuitkering op 31 december), 3,6 procent van het totaal aantal 18- tot 25-jarigen. Het aantal bijstandsjongeren nam toe van 42 duizend in 2011 tot 58 duizend in 2021, en daarna af tot 56 duizend in 2022.

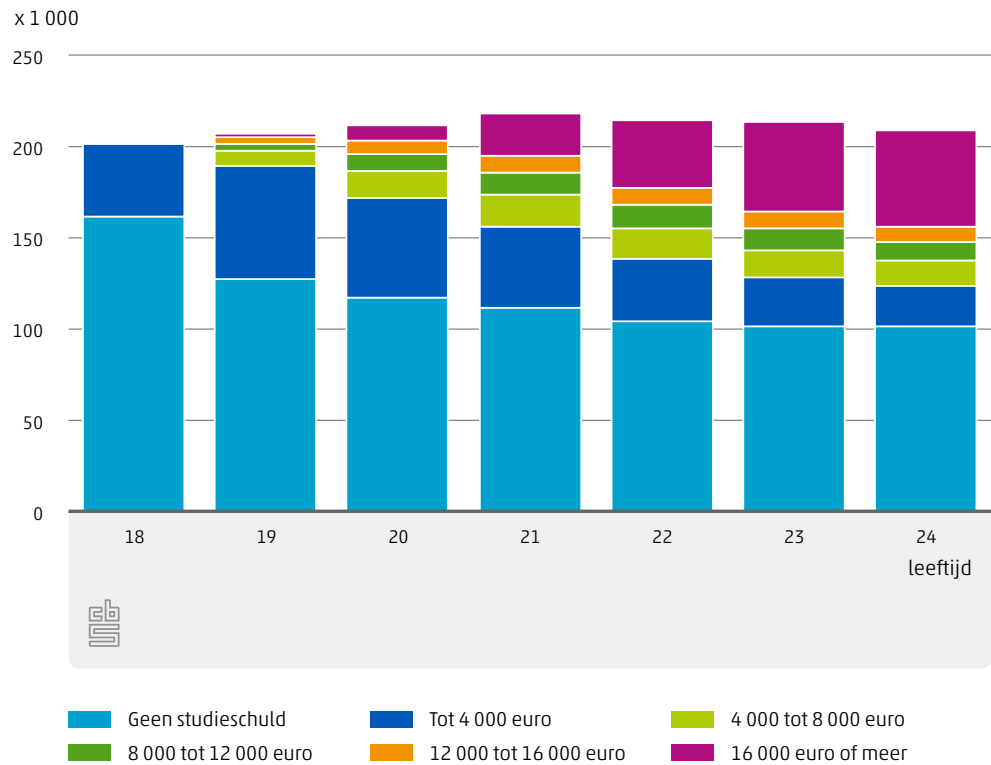
4.4.1 Bijstandskinderen van 18 tot 25 jaar, 31 december

Studieschulden variëren

Op 1 januari 2022 hadden 650 duizend jongeren van 18 tot 25 jaar een studieschuld. Ruim drie kwart van hen was nog aan het studeren op mbo, hbo of de universiteit en bouwde schuld op. Bijna een kwart was al klaar met studeren en loste af. Van de 18-jarigen had bijna 80 procent (162 duizend) nog geen studieschuld. De rest van de jongeren van 18 jaar had een relatief kleine studieschuld tot 4 duizend euro. In 2022 had de helft van de 24-jarigen (107 duizend) een studieschuld.

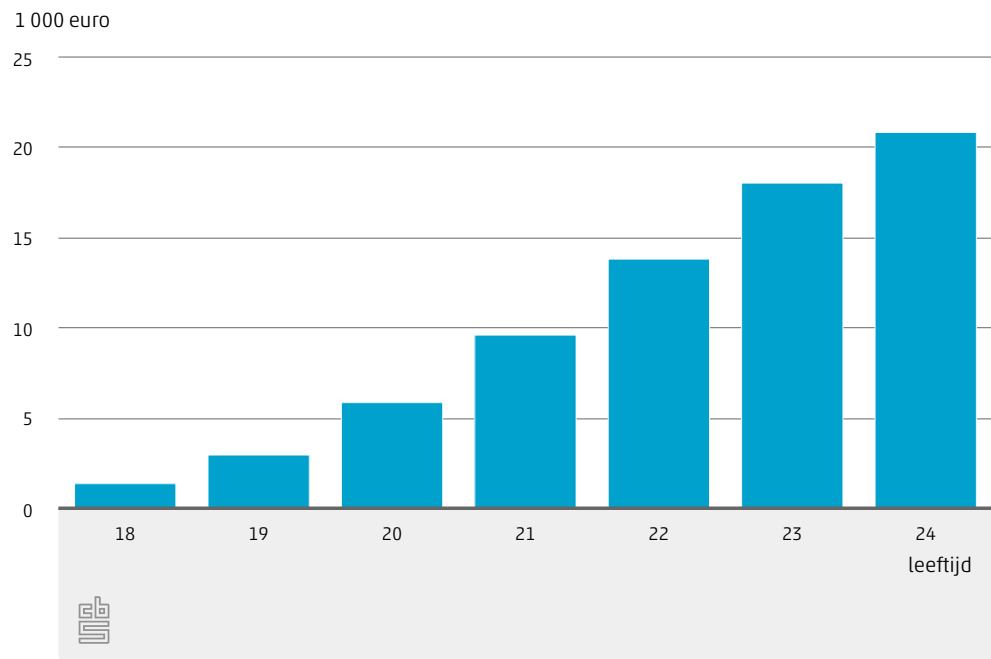
4.4.2 Jongeren met studieschuld, 1 januari 2022*

Hoogste studieschuld onder 24-jarigen

Begin 2022 bedroeg de gemiddelde studieschuld van de 650 duizend jongeren van 18 tot 25 jaar met een studieschuld 11,8 duizend euro. Sinds de invoering van het nieuwe leenstelsel in 2015 is de gemiddelde studieschuld fors gestegen (zie CBS, 2022). Jongeren van 24 jaar hadden begin 2022 de grootste studieschuld. 41 procent van de 24-jarigen zijn al klaar met hun studie en lossen af. De rest studeert nog, en bouwt dus nog schulden op. 24-jarigen hadden gemiddeld een schuld van 20,9 duizend euro.

4.4.3 Gemiddelde studieschuld van jongeren, 1 januari 2022*

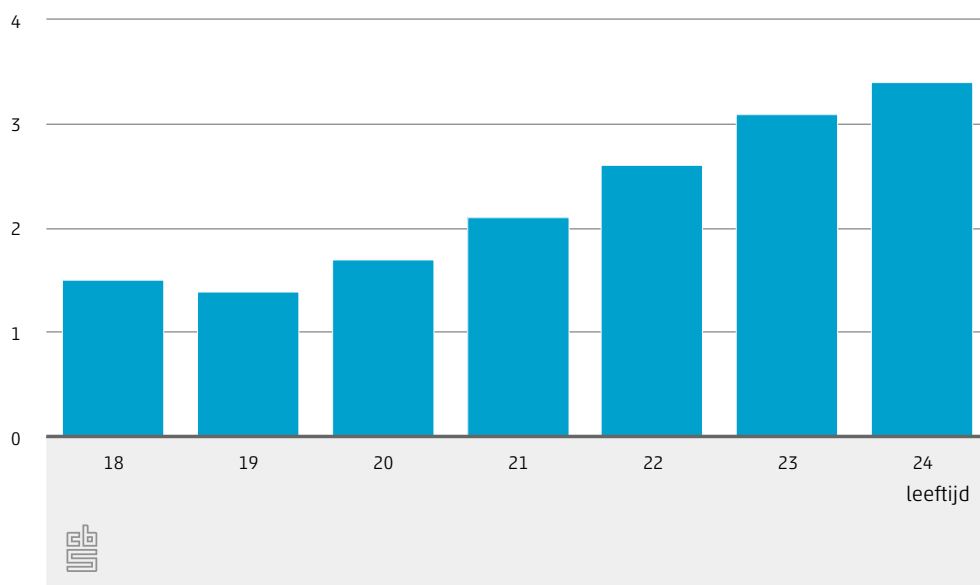

In doorsnee 2,3 duizend euro op spaarrekening

Jongeren met een studieschuld hadden in 2021 gemiddeld 6,3 duizend euro op hun spaarrekening staan. De doorsnee waarde, ofwel de mediaan, was met 2,3 duizend euro een stuk lager. De helft van de jongeren met een studieschuld had dus minder, en de andere helft meer spaargeld dan dat bedrag. Hoe ouder, hoe hoger het saldo op de spaarrekening. Begin 2021 bezaten 18-jarigen in doorsnee 1,5 duizend euro spaargeld, voor 24-jarigen was dit 3,4 duizend euro.

4.4.4 Doorsnee spaartegoed van jongeren met studieschuld, 1 januari 2021*

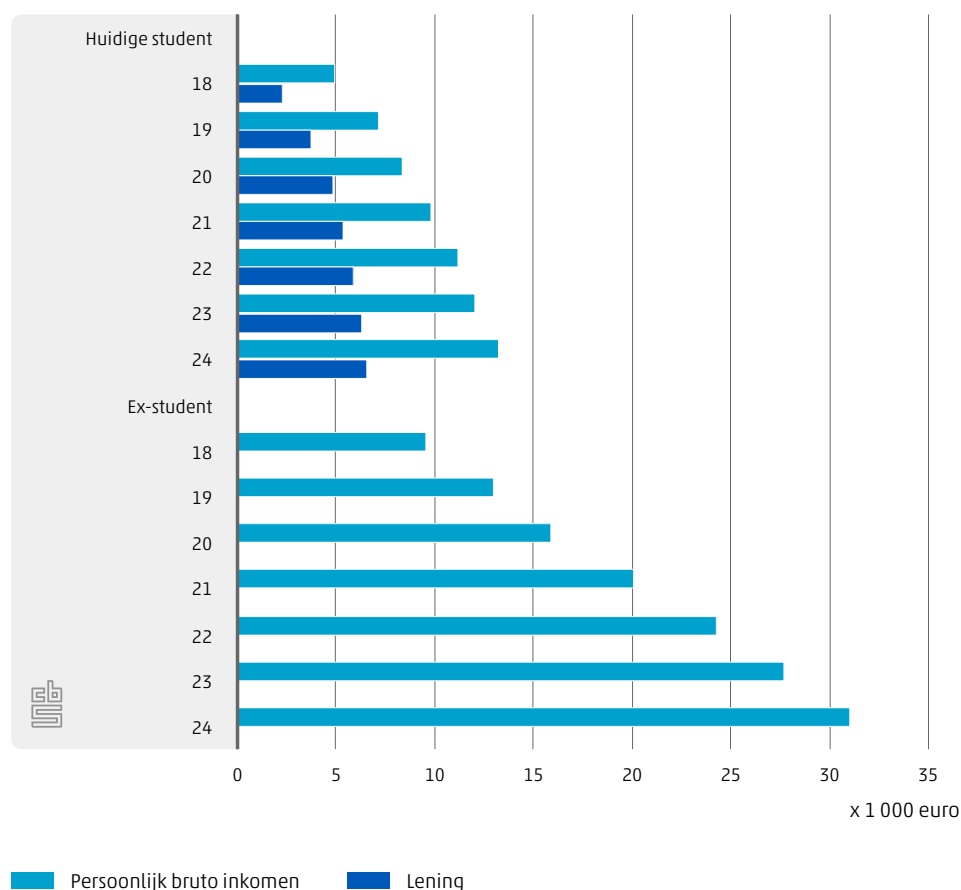
x 1 000 euro

Veel studenten verdienen via bijbaan en hebben een studielening

In 2021 hadden 615 duizend jongeren tussen de 18 en 25 jaar met een studieschuld een eigen inkomen. Dat is 94 procent van alle jongeren in die leeftijdsgroep met een studieschuld. Gemiddeld hadden jongeren met een studieschuld een inkomen van 13,3 duizend euro in 2021. Jongeren die nog studeren hadden een gemiddeld inkomen van 9,8 duizend euro. Voor ex-studenten was dat 25,0 duizend euro. Zij lossen hun studieschuld af en halen hun inkomen voornamelijk uit werk. Jongeren die nog studeren hebben een inkomen via een bijbaan en/of ontvangen een studietoelage. Dit inkomen wordt aangevuld met een lening om de studie te bekostigen. Deze studielening voor 24-jarigen bedroeg gemiddeld 6,6 duizend euro in 2021. Eventuele financiële ondersteuning door ouders wordt niet gemeten, en is dus niet meegenomen in het inkomen dat het CBS berekent.

4.4.5 Gemiddelde inkomen en lening van jongeren met studieschuld, 2021*

4.5 Begrippen

Bbz

Besluit bijstandverlening zelfstandigen.

IOAZ

Inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikt gewezen zelfstandigen.

IOAW

Inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikt werkloze werknemers.

WWIK

Wet werk en inkomen kunstenaars.

Studieschulden

De studieschulden omvatten:

- studieschulden van huidige studenten volgens de Wet studiefinanciering, exclusief voorlopige in gift omzetbare schulden, en
- studieschulden van oud-studenten volgens de Inning langlopende schulden, en
- studieschulden volgens het levenlanglenenkrediet.

Persoonlijk bruto inkomen

Dit omvat inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkeringen in het kader van inkomensverzekeringen (zoals werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen) en sociale voorzieningen (zoals bijstandsuitkeringen en studiefinanciering) per persoon. Inkomenscomponenten die niet aan een afzonderlijke persoon zijn toe te schrijven, blijven buiten beschouwing. Dit zijn onder meer huurtoeslag, kinderbijslag en de betaalde inkomstenbelasting.

4.6 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over het aantal jongeren in bijstandsgezinnen naar leeftijd, kenmerken van huishoudens en regio zijn te vinden op [Jeugdmonitor Statline](#).

Cijfers over het percentage minderjarige kinderen in een bijstandsgezin naar regio zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Literatuur

CBS (2022, 15 september). [Studieschuld blijft toenemen](#). CBS-nieuwsbericht.

5 School

Jongeren in het voortgezet onderwijs

Auteurs: Karlijn Bakker, Bertina Ransijn

In schooljaar 2022/'23 zat iets meer dan de helft van de leerlingen in het derde leerjaar op het vmbo. In dit leerjaar zaten meisjes vaker dan jongens boven het schooladvies uit groep 8. Ten opzichte van het voorgaande schooljaar is het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs met een Oekraïense herkomst toegenomen en het slagingspercentage in het voortgezet onderwijs iets gedaald.

5.1 Vmbo'ers in het derde leerjaar

In schooljaar 2022/'23 zaten 189 duizend leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs (exclusief praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs). Iets meer dan de helft van deze leerlingen (51,7 procent) zat op het vmbo, de anderen volgden havo of vwo. Dit is het tweede jaar op een rij dat er iets meer leerlingen op het vmbo zitten. In schooljaar 2020/'21 zat 50,2 procent van de leerlingen op het vmbo.

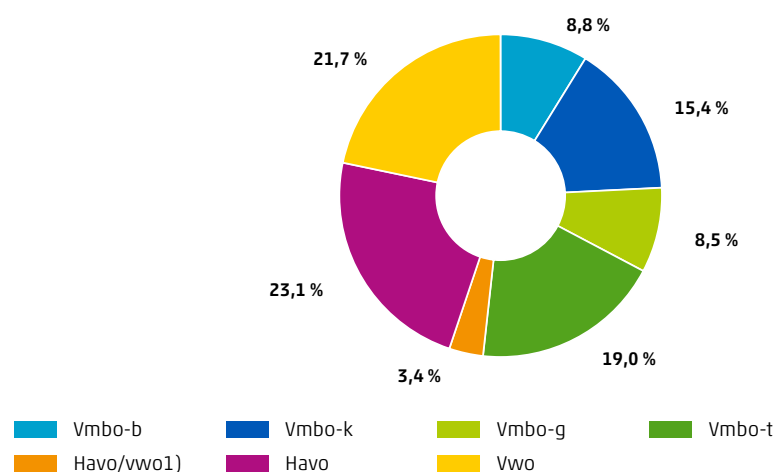
97 970 vmbo'ers in het
derde leerjaar

Op het vmbo zijn er vier leerwegen: de beroepsgerichte leerweg (vmbo-b), de kadergerichte leerweg (vmbo-k), de gemengde leerweg (vmbo-g) en de theoretische leerweg (vmbo-t). De leerwegen verschillen in niveau en hoeveelheid beroepsgericht en theoretisch onderwijs.

In schooljaar 2022/'23 volgde ruim 24 procent van de leerlingen in het derde leerjaar de beroepsgerichte of kadergerichte leerweg. In deze leerwegen ligt de nadruk meer op het beroepsgerichte programma dan bij de gemengde en theoretische leerweg. Een vmbo-b-diploma geeft toegang tot mbo niveau 2, en vmbo-k tot mbo niveau 3 en 4. Bijna 28 procent volgde de gemengde of theoretische leerweg. Vmbo-g en vmbo-t hebben een vergelijkbaar niveau, alleen volgen leerlingen op vmbo-g ook een beroepsgericht vak. Een diploma geeft toegang tot mbo niveau 4, en als er een extra vak gedaan is, toegang tot de havo.

5.1.1 Onderwijspositie van leerlingen in het derde leerjaar voortgezet onderwijs, 1 oktober 2022*

1) Havo/vwo is algemeen leerjaar 3

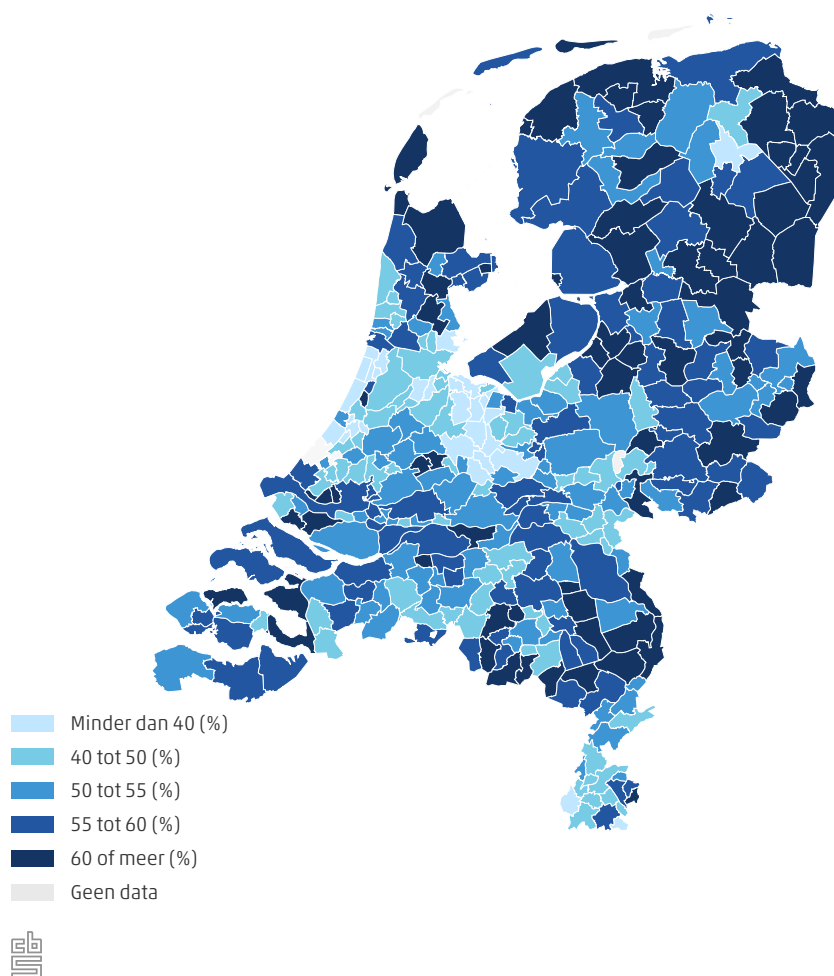
Groter aandeel vmbo'ers in Drenthe, Fryslân en Flevoland

In de provincies Drenthe, Fryslân en Flevoland gingen bijna 6 op de 10 leerlingen uit het derde leerjaar (59 procent) naar het vmbo. Provincies met een vergelijkbaar aandeel vmbo'ers zijn Overijssel (57 procent), Groningen (56 procent) en Zeeland (56 procent). In de provincies Utrecht en Noord-Holland lag de verhouding anders, daar volgde respectievelijk 43 en 47 procent een vmbo-opleiding.

Het aandeel vmbo'ers in het derde leerjaar verschilt per gemeente. Op Ameland en in Pekela was het aandeel vmbo'ers het hoogste. In deze gemeenten gingen bijna 9 op de 10 leerlingen naar het vmbo. In Bloemendaal en Laren waren dat er nog geen 2 op de 10.

Ook in Rotterdam volgde met 57 procent het merendeel van de leerlingen een opleiding in het vmbo. In Utrecht en Amsterdam zat het merendeel van de leerlingen in het derde leerjaar op de havo of vwo, en was het aandeel vmbo'ers met respectievelijk 37 en 42 procent relatief klein. In Den Haag volgden iets meer leerlingen een havo- of vwo-opleiding dan een vmbo-opleiding.

5.1.2 Vmbo'ers in leerjaar 3 voortgezet onderwijs naar woongemeente, schooljaar 2022/'23*

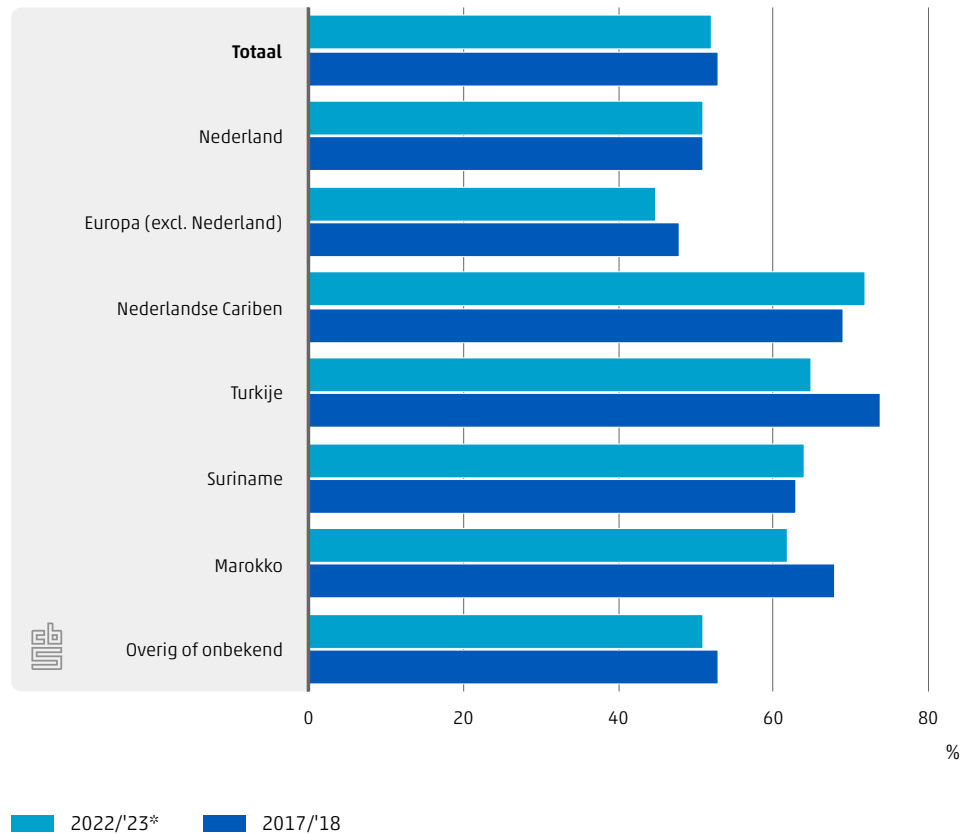

Turkse en Marokkaanse leerlingen minder vaak op het vmbo dan 5 jaar geleden

Het aandeel vmbo'ers in het derde leerjaar verschilt tussen herkomstgroepen. Van de leerlingen met een Nederlandse herkomst zat 51 procent in het schooljaar 2022/'23 op het vmbo. Dit zijn leerlingen die in Nederland geboren zijn én waarvan de ouders in Nederland geboren zijn. Van de derdeklassers met een niet-Nederlandse herkomst ging 55 procent naar het vmbo. Vijf jaar geleden waren de verschillen groter. Toen was het aandeel leerlingen met een Nederlandse herkomst dat naar het vmbo ging gelijk, maar was dit aandeel bij leerlingen met een niet-Nederlandse herkomst hoger (58 procent).

Leerlingen met een Turkse of Marokkaanse herkomst zaten vaker op het vmbo dan leerlingen met een Nederlandse herkomst, maar minder vaak dan 5 jaar geleden. Van leerlingen met een Turkse herkomst zat 65 procent in schooljaar 2022/'23 op het vmbo. 5 jaar eerder was dat nog 74 procent. Ook leerlingen met een Marokkaanse herkomst zaten minder vaak op het vmbo dan 5 jaar eerder. Leerlingen met een Nederlands-Caribische herkomst zaten juist iets vaker op het vmbo dan 5 jaar eerder.

5.1.3 Vmbo'ers in leerjaar 3 naar herkomstland

5.2 Schooladvies van leerjaar 3

In Nederland krijgen leerlingen in groep 8 van het basisonderwijs een advies voor het voortgezet onderwijs. Op basis daarvan kunnen zij zich inschrijven voor een onderwijssoort. Van de leerlingen die in schooljaar 2022/'23 in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs (exclusief praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs) zaten, hebben 161 duizend in schooljaar 2019/'20 dit schooladvies gekregen. De meerderheid (65 procent) zat in het derde leerjaar van het vo op het niveau van het schooladvies. Iets meer dan een kwart zat er boven en 9 procent zat onder het schooladvies.

26% van de leerlingen in de derde klas zit boven hun schooladvies van groep 8

Vanwege de coronapandemie was er in schooljaar 2019/'20 geen eindtoets voor leerlingen in groep 8 van het basisonderwijs. Het eerste schooladvies van de leerkracht werd daarmee ook het definitieve schooladvies. In vergelijking met andere jaren viel het schooladvies in dit schooljaar lager uit; er werden met name minder vwo-adviezen gegeven. Als er wel een eindtoets is afgenomen, kan het schooladvies op basis daarvan worden bijgesteld. Zo werd in schooljaar 2020/'21 bij iets minder dan 10 procent van de leerlingen in groep 8 het eerste schooladvies naar boven bijgesteld, omdat het toetsadvies hoger was dan het eerste schooladvies. Een schooladvies wordt niet altijd naar boven bijgesteld bij een hoger toetsadvies. Bij iets meer dan een derde van de leerlingen was het toetsadvies hoger dan het eerste schooladvies.

In eerder onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (Traag, Hartgers en Wielenga, 2021), onder leerlingen uit vo-3 van schooljaar 2018/'19, was het aandeel leerlingen dat drie jaar na het gegeven schooladvies boven het schooladvies zat iets kleiner (21 procent). Het aandeel leerlingen dat onder het schooladvies zat was iets groter (12 procent). Bij dit cohort kon het eerste schooladvies worden bijgesteld bij een hoger toetsadvies.

In onderstaande tabel staat beschreven wanneer leerlingen onder, op of boven het schooladvies zitten in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs. Bij een dubbeladvies wordt het tweede advies als boven het schooladvies gezien. Bijvoorbeeld: een leerling zit in vwo-3 en had een havo/vwo schooladvies, dan wordt dit gezien als boven het schooladvies. Verder kunnen leerlingen op het vwo en havo/vwo niet onder het schooladvies zitten. Zo kunnen leerlingen op het vmbo-b niet boven het schooladvies zitten.

5.2.1 Bepaling boven, op of onder schooladvies vo-3

School-advies ¹⁾	Onderwijssoort vo-3					
	Vmbo-b	Vmbo-k	Vmbo-gt	Havo	Havo/vwo ²⁾	Vwo
Vmbo-b	op advies	boven advies	boven advies	boven advies	boven advies	boven advies
Vmbo-b/k	op advies	boven advies	boven advies	boven advies	boven advies	boven advies
Vmbo-k	onder advies	op advies	boven advies	boven advies	boven advies	boven advies
Vmbo-k/gt	onder advies	op advies	boven advies	boven advies	boven advies	boven advies
Vmbo-gt	onder advies	onder advies	op advies	boven advies	boven advies	boven advies
Vmbo-gt/havo	onder advies	onder advies	op advies	boven advies	boven advies	boven advies
Havo	onder advies	onder advies	onder advies	op advies	boven advies	boven advies
Havo/vwo	onder advies	onder advies	onder advies	op advies	op advies	boven advies
Vwo	onder advies	onder advies	onder advies	onder advies	op advies	op advies

¹⁾ Adviezen vso/pro/onbekend zijn niet meegenomen in dit onderzoek.

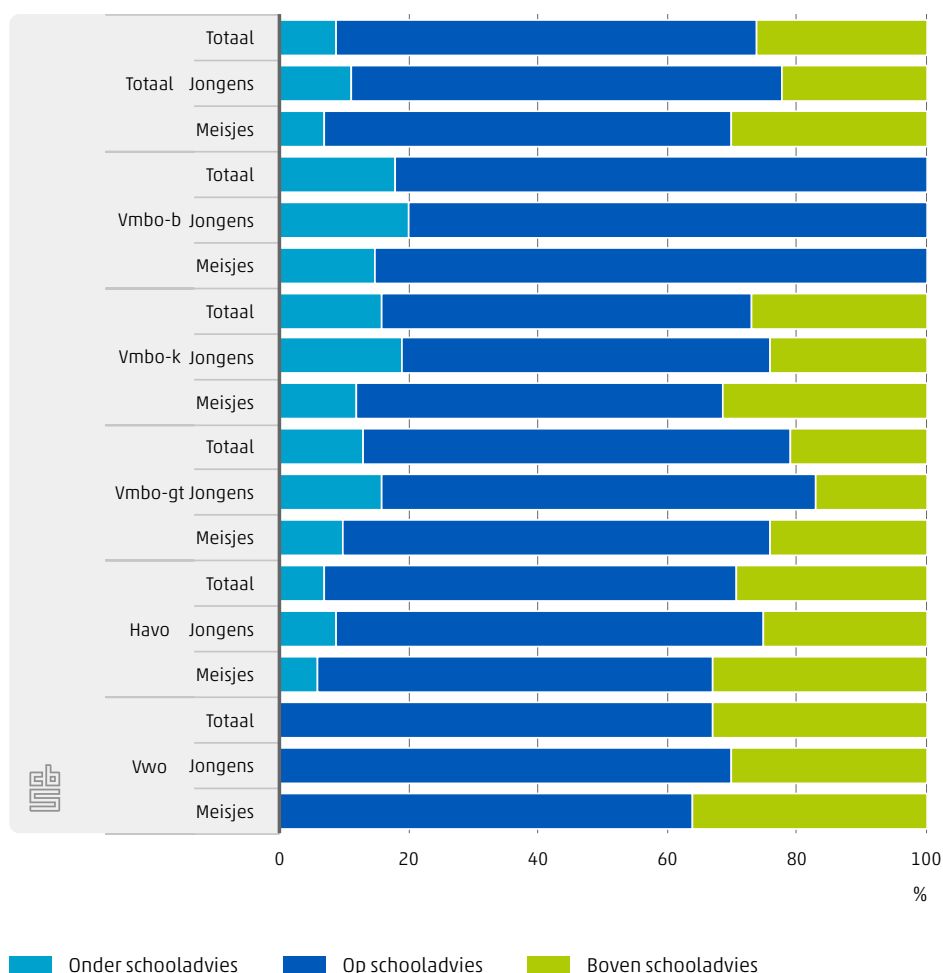
²⁾ Algemeen leerjaar 3.

Meisjes vaker boven schooladvies in het derde leerjaar van vo

In schooljaar 2022/'23 zaten meisjes drie jaar na het schooladvies vaker dan jongens boven het schooladvies (30 procent tegenover 22 procent). Met name meisjes in havo-3 zaten vaker boven het schooladvies dan jongens. Meisjes kregen vaker een vmbo-gt of vmbo-gt/havo advies (32 procent tegenover 24 procent), terwijl jongens vaker een havo/vwo of vwo advies kregen (30 procent tegenover 22 procent).

Ook bij andere onderwijssoorten zaten meisjes vaker boven het schooladvies. Meisjes in vwo-3 hadden vaker dan jongens een havo schooladvies (13 procent tegenover 9 procent), terwijl jongens in vwo-3 juist vaker dan meisjes een vwo schooladvies hadden: 70 procent tegenover 64 procent. Meisjes in vmbo-gt-3 kregen vaker een vmbo-k advies (10 procent tegenover 6 procent) en in vmbo-k vaker een vmbo-b schooladvies (14 procent tegenover 10 procent). Leerlingen in vmbo-b kunnen niet boven hun schooladvies zitten.

5.2.2 Onderwijssoort leerjaar 3 versus schooladvies, schooljaar 2022/'23*

5.3 Toename Oekraïense leerlingen in het voortgezet onderwijs

Vanwege de Russische invasie begin 2022 kwamen er veel Oekraïense vluchtelingen naar Nederland. In schooljaar 2022/'23 zaten bijna 8 duizend leerlingen in het voortgezet onderwijs met een Oekraïense herkomst. Dit is fors meer dan voorgaande jaren, toen waren dit er rond de duizend. Voor het merendeel zijn dit leerlingen die in het buitenland geboren zijn met ouders die ook in het buitenland geboren zijn. Het is aannemelijk dat deze leerlingen oorlogsvluchtelingen zijn.

Mogelijk is de toename van Oekraïense leerlingen nog hoger. Er zijn ook meer leerlingen waarvan het herkomstland (nog) onbekend is; ongeveer duizend meer dan in voorgaande jaren. Verder zijn de leerlingen die na de peildatum (1 oktober) zijn ingestroomd in het onderwijs niet meegenomen.

Voor kinderen die nieuw zijn in Nederland zijn er schakelklassen. Deze klassen zijn erop gericht om leerlingen Nederlands te leren, zodat ze daarna verder kunnen in het Nederlandse onderwijs. De schakelklassen vallen meestal onder het eerste leerjaar. De meeste leerlingen met een Oekraïense herkomst zaten dan ook in het eerste leerjaar (ruim 6 duizend). In andere leerjaren zaten veel minder Oekraïense leerlingen; in het tweede leerjaar zaten ruim 800 Oekraïense leerlingen en in de hogere leerjaren nog minder.

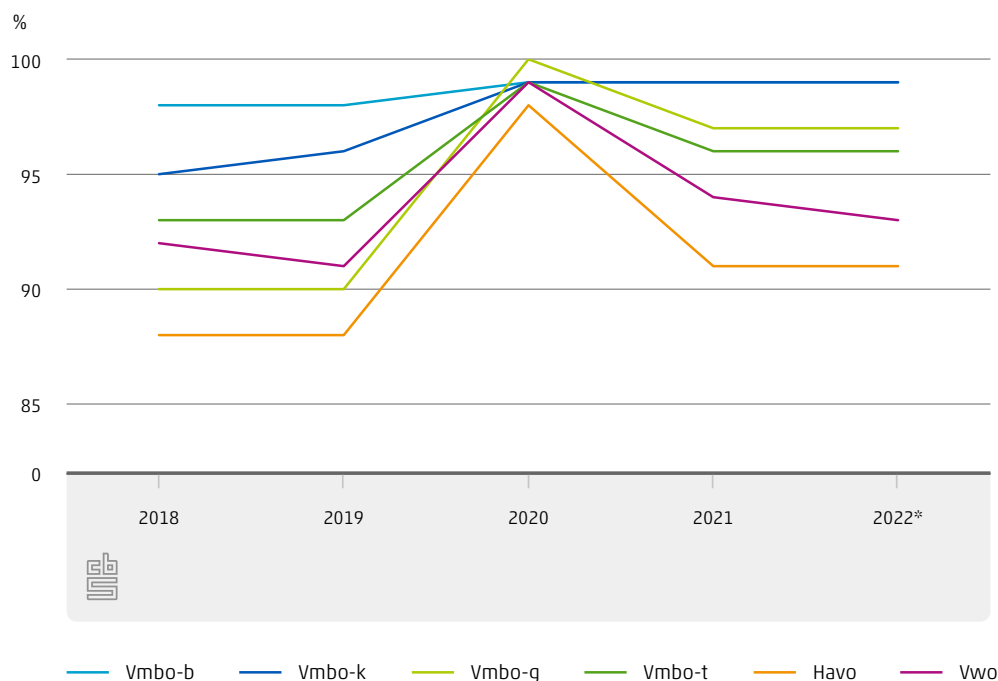
5.4 Geslaagden in het voortgezet onderwijs

In 2022 slaagde 94,4 procent van de 177 duizend eindexamenkandidaten in het voortgezet onderwijs. Dit is 0,5 procentpunt lager dan in 2021, maar nog steeds hoger dan in de jaren voor de coronapandemie. Door de gewijzigde slaag-zakregeling slaagde in 2020 bijna 99 procent van de examenkandidaten in het voortgezet onderwijs.

Het slagingspercentage op vmbo-b is hoog en stabiel: de afgelopen vijf jaar (dus ook voor de coronapandemie) was dat 98 of 99 procent. Van de examenkandidaten vmbo-g slaagde in 2022 97 procent. Voor de coronapandemie was dat rond de 90 procent. In de afgelopen vijf jaar gingen per jaar rond de 7 duizend leerlingen op voor het vmbo-g examen, dit is de kleinste groep.

Onder havisten is het slagingspercentage het laagst. In 2022 slaagde 91 procent van de 50 duizend havo-examenkandidaten, in 2020 was dit nog 98 procent. In 2019 slaagde 88 procent van de havisten.

5.4.1 Slagingspercentage, per onderwijssoort

Slaag-zakregeling

In verband met de coronapandemie is de slaag-zakregeling voor eindexamenkandidaten een aantal keren aangepast.

In 2020 gingen de centrale examens niet door en kregen leerlingen hun diploma op basis van de resultaten van de schoolexamens. Ook mochten de examenkandidaten maximaal twee resultatenverbeteringstoetsen maken die voor 50 procent meetelden voor het eindcijfer, als het cijfer hoger was dan het cijfer van het schoolexamen. Leerlingen op vmbo-b en vmbo-k mochten daarnaast nog een resultaatverbeteringstoets maken voor hun beroepsgerichte profielvak.

In 2021 en 2022 ging het centraal examen wel door, maar waren er een aantal maatregelen van kracht. Zo mochten examenkandidaten de centrale examens spreiden over twee tijdvakken, waardoor het mogelijk was om extra voorbereidingstijd te hebben voor deze vakken. Daarnaast waren er twee herkansingsmogelijkheden in plaats van één en was het mogelijk om het eindcijfer van één vak (niet Nederlands, Engels of wiskunde) niet mee te laten tellen voor de uitslag. Het beroepsgerichte profielvak in het vmbo werd afgesloten met een schoolexamen in plaats van een centraal examen. De groep leerlingen die in 2021 examen deed was anders van samenstelling dan voor de pandemie, omdat er destijds vrijwel geen leerlingen waren die het schooljaar daarvoor gezakt waren. De samenstelling van de groep examenkandidaten in 2022 leek weer meer op die van de jaren voor de coronapandemie.

5.5 Begrippen

Bekostigd onderwijs

Onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Havo

De havo is een onderwijssoort in het voortgezet onderwijs die vooral bedoeld is als voorbereiding op het hoger beroepsonderwijs. Met een havo-diploma is het ook mogelijk om door te stromen naar het vijfde leerjaar van het vwo. De havo heeft vijf leerjaren. In de tweede fase (leerjaren 4 en 5) kiezen leerlingen uit vier profielen.

Herkomstland

Kenmerk dat weergeeft in welk land iemand geboren is of waar diens ouders geboren zijn. De herkomst van personen die in het buitenland zijn geboren wordt bepaald door hun eigen geboorteland. Bij personen die in Nederland geboren zijn, wordt de herkomst bepaald door het geboorteland van de ouders. Wanneer beide ouders in het buitenland zijn geboren, is het geboorteland van de moeder leidend bij het bepalen van de herkomst.

De geboortegegevens van de moeder zijn vaker bekend dan die van de vader. Wanneer de moeder in Nederland is geboren of het geboorteland van de moeder onbekend is, dan wordt het geboorteland van de vader gebruikt.

Onderwijssoorten

po = primair onderwijs

vso = voortgezet speciaal onderwijs

vmbo = voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

havo = hoger algemeen voortgezet onderwijs

vwo = voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

mbo = middelbaar beroepsonderwijs

vavo = voortgezet algemeen volwassenenonderwijs

hbo = hoger beroepsonderwijs

wo = wetenschappelijk onderwijs

ho = hoger onderwijs (hieronder vallen hbo en wo).

Schooladvies groep 8

In leerjaar 8 geeft de basisschool advies over het type voortgezet onderwijs (vo) dat bij een leerling past. Dit advies is onder meer gebaseerd op leerprestaties, aanleg en ontwikkeling op de basisschool. Sinds schooljaar 2014/'15 geeft de leerkracht vóór 1 maart een eerste schooladvies, na de gemaakte eindtoets in april/mei volgt een definitief schooladvies.

Wanneer de eindtoets beter wordt gemaakt dan verwacht, dan moet de basisschool het schooladvies heroverwegen. Een deel van de adviezen wordt daarna herzien.

Het schooladvies kan bestaan uit één onderwijssoort, bijvoorbeeld havo, maar kan ook samengesteld zijn uit meerdere onderwijssoorten, bijvoorbeeld havo/vwo.

Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)

Het vmbo bestaat uit vier leerwegen:

- de basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)
- de kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-k)
- de gemengde leerweg (vmbo-g)
- de theoretische leerweg (vmbo-t).

Vmbo-b is de vooropleiding voor de basisberoepsopleiding (niveau 2) van het mbo.

Vmbo-k is de minimale vooropleiding voor de vakopleiding (niveau 3) en de middenkaderopleiding (niveau 4) van het mbo.

Vmbo-g en vmbo-t hebben een vergelijkbaar niveau en vormen het hoogste niveau binnen het vmbo. In tegenstelling tot vmbo-t, volgen leerlingen op vmbo-g ook een beroepsgericht vak. Met deze opleidingen kan worden ingestroomd in de middenkaderopleiding (niveau 4) van het mbo. Het is na diplomering, met een extra vak, tevens mogelijk om vanuit vmbo-g en vmbo-t door te stromen naar het vierde leerjaar van de havo.

Vwo

Het vwo is een onderwijssoort in het voortgezet onderwijs, die vooral bedoeld is als voorbereiding op het wetenschappelijk onderwijs (wo). Het vwo heeft zes leerjaren.

Leerlingen kunnen in de tweede fase (leerjaren 4, 5 en 6) kiezen uit vier profielen. Het vwo kent twee onderwijssoorten: het atheneum en het gymnasium. Op het gymnasium krijgen alle leerlingen Grieks en Latijn in de onderbouw en minimaal één van deze klassieke talen in de bovenbouw.

5.6 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Onderwijscijfers van de groep tot 25 jaar zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over het percentage derdejaars leerlingen in het vmbo naar regio zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over gediplomeerden in het voortgezet onderwijs zijn te vinden op [Jeugdmonitor Statline](#).

Cijfers over examenkandidaten en slagingspercentages in het voortgezet onderwijs zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over schooladvies en herziening van advies van leerlingen in het basisonderwijs zijn te vinden op [StatLine](#).

Voor meer informatie over VO examens en de aanpak van het coronavirus zie:

[Servicedocument VO examens 2021-2022](#)

[Servicedocument VO examens 2020-2021](#)

[Servicedocument VO examens 2019-2020](#)

Voor meer informatie over examens in het voortgezet onderwijs zie de [website van de Rijksoverheid](#).

Literatuur

Traag, Hartgers & Wielenga (2021). [Het onderwijssucces van groep-8 leerlingen van 2015/'16 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs](#). Centraal Bureau voor de Statistiek, april 2021.

6 Werk

Jongeren op de arbeidsmarkt

In 2022 hadden meer onderwijsvolgende jongeren (15 tot 27 jaar) werk en waren ze minder vaak werkloos dan in 2021. Onder de niet-onderwijsvolgende jongeren bleven de arbeidsdeelname en de werkloosheid ongeveer hetzelfde. Scholieren en studenten werkten vooral in deeltijd, terwijl niet-onderwijsvolgenden relatief vaak een voltijdbaan hadden. Niet-onderwijsvolgende jongeren waren met de jaren steeds vaker economisch zelfstandig. Degenen die niet economisch zelfstandig zijn, hebben niet allemaal de wens om meer uren te werken.

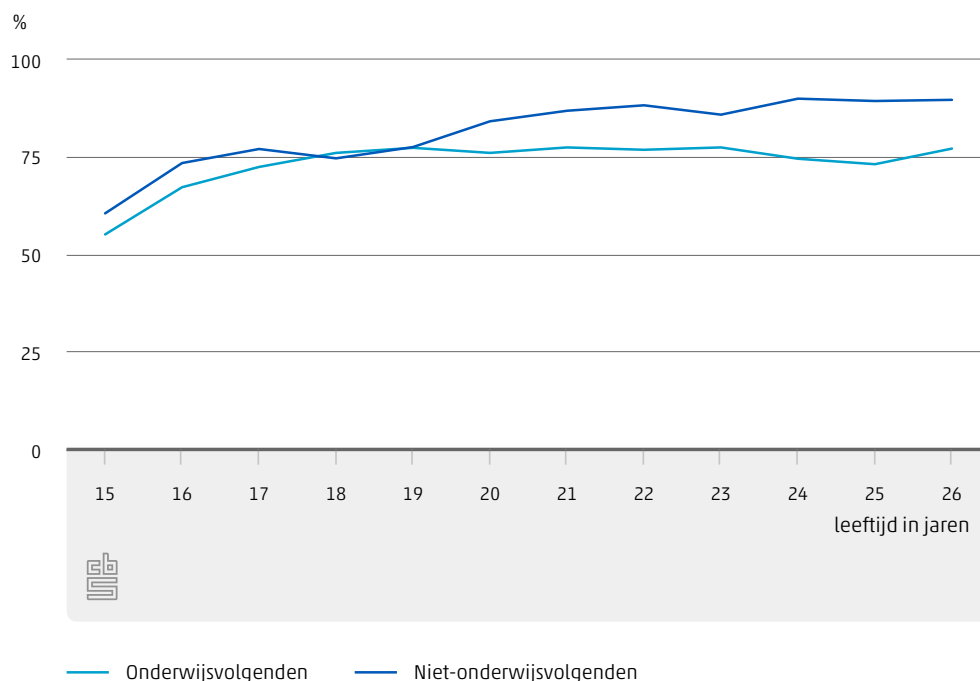
6.1 Arbeidsdeelname

Ruim drie kwart van de jongeren in Nederland heeft werk

In 2022 woonden er in Nederland ongeveer 2,6 miljoen jongeren van 15 tot 27 jaar. Daarvan waren 1,8 miljoen scholier of student en 800 duizend niet-onderwijsvolgend. Ruim driekwart (77 procent) van deze jongeren had betaald werk. De arbeidsparticipatie onder de jongeren die nog een opleiding volgen is lager dan onder degenen die geen onderwijs volgen, en hangt samen met leeftijd.

Tot 20 jaar loopt de arbeidsdeelname onder scholieren en studenten steeds verder op, daarna blijft de arbeidsdeelname met ieder leeftijdsjaar erbij ongeveer gelijk. In 2022 was dat zo rond de 77 procent. De arbeidsdeelname onder de niet-onderwijsvolgenden neemt toe met ieder jaar in leeftijd. In 2022 werkte, net als bij de scholieren en studenten, zo'n 77 procent van de 20-jarigen, van de 26-jarigen was dat 90 procent. Gemiddeld was de arbeidsdeelname van niet-onderwijsvolgende jongeren ongeveer gelijk aan die van 27- tot 35-jarigen. In deze leeftijdsgroep zijn er nog weinig mensen die het merendeel van hun tijd een opleiding volgen, en gaat het daarbij veelal om na-, bij- of omscholing.

6.1.1 Arbeidsdeelname jongeren naar leeftijd, 2022

Nieuwe meetmethode EBB

Naar aanleiding van een nieuwe EU-verordening is de meetmethode van de Enquête beroepsbevolking (EBB) aangepast. De aanpassing is bedoeld om de gegevens over de beroepsbevolking internationaal beter op elkaar af te stemmen. Een gevolg van deze methodewijziging is dat uitkomsten vanaf het verslagjaar 2021 niet zomaar vergeleken kunnen worden met de resultaten volgens de oude methode: vandaar dat het CBS de cijfers over de beroepsbevolking van 2013 tot en met 2020 opnieuw heeft berekend. Dat geldt voor de kernvariabelen, maar niet voor uitsplitsingen naar subgroepen of achtergrondkenmerken. Als de uitkomsten vanaf 2013 niet zomaar vergelijkbaar zijn, worden alleen 2021 en 2022 vergeleken.

Over de nieuwe meetmethode zijn meerdere publicaties verschenen. Zie bijvoorbeeld:

- [Nieuwe meetmethode van invloed op beroepsbevolkingscijfers](#)
- [Meer werklozen, maar ook meer werkenden met nieuwe meetmethode](#)
- [Kwartaalcijfers over de beroepsbevolking op basis van een structureel tijdreeksmodel](#)

Hoogste arbeidsdeelname op Schiermonnikoog, Urk en in Staphorst

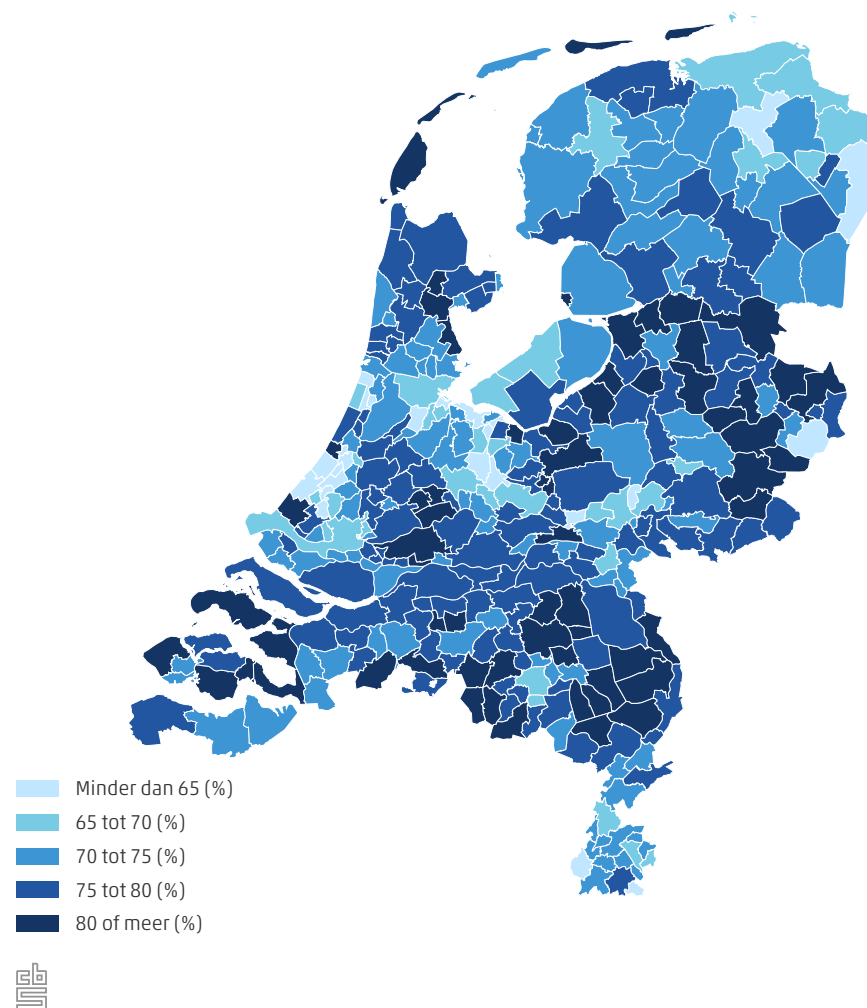
De arbeidsdeelname van jongeren (15 tot 27 jaar) verschilt tussen gemeenten. In 2021 was de arbeidsdeelname het hoogste op Schiermonnikoog (90 procent), gevolgd door Urk en Staphorst (beide 86 procent). In Oirschot, Reusel-De Mierden, Dinkelland, Ameland, Zwartewaterland en Boekel was de arbeidsdeelname 85 procent. Daarentegen werkte in de gemeenten Vaals, Wassenaar, Wageningen, Laren en Maastricht de helft of minder van de jongeren. Onder de gemeenten waar de arbeidsparticipatie onder jongeren relatief laag is,

zijn ook meerdere grensgemeenten. Mogelijk is in deze gemeenten sprake van een onderschatting van het aantal werkende jongeren; in deze cijfers gaat het om jongeren die in Nederland werken, als zij over de grens werken tellen ze niet mee in deze cijfers. Ook in de vier grootste gemeenten van Nederland was de arbeidsdeelname van jongeren relatief laag: in Utrecht 69 procent, in Amsterdam 66 procent, in Rotterdam 65 procent en in Den Haag 61 procent.

Voor de arbeidsparticipatie per gemeente is ook onderscheid gemaakt naar onderwijsdeelname. Onder de onderwijsvolgende jongeren varieerde deze tussen de 44 en 83 procent en onder de niet-onderwijsvolgende jongeren tussen de 29 en 95 procent.

Omdat de arbeidsdeelname van onderwijsvolgenden sterk correleerde met die van niet-onderwijsvolgenden (correlatiecoëfficiënt 0,82), is alleen de arbeidsdeelname van alle jongeren in de figuur weergegeven.

6.1.2 Arbeidsdeelname jongeren (15 tot 27 jaar), 2021*

Arbeidsparticipatie op basis van registerinformatie

De cijfers voor de arbeidsdeelname per gemeente zijn afkomstig van registraties uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB) van het CBS, zoals de Polisadministratie en bestanden van de Belastingdienst. Zij gaan over oktober 2021 en hebben een voorlopig karakter. Voor de uitsplitsing naar gemeenten is de gemeentelijke indeling van 1 januari 2022 gebruikt.

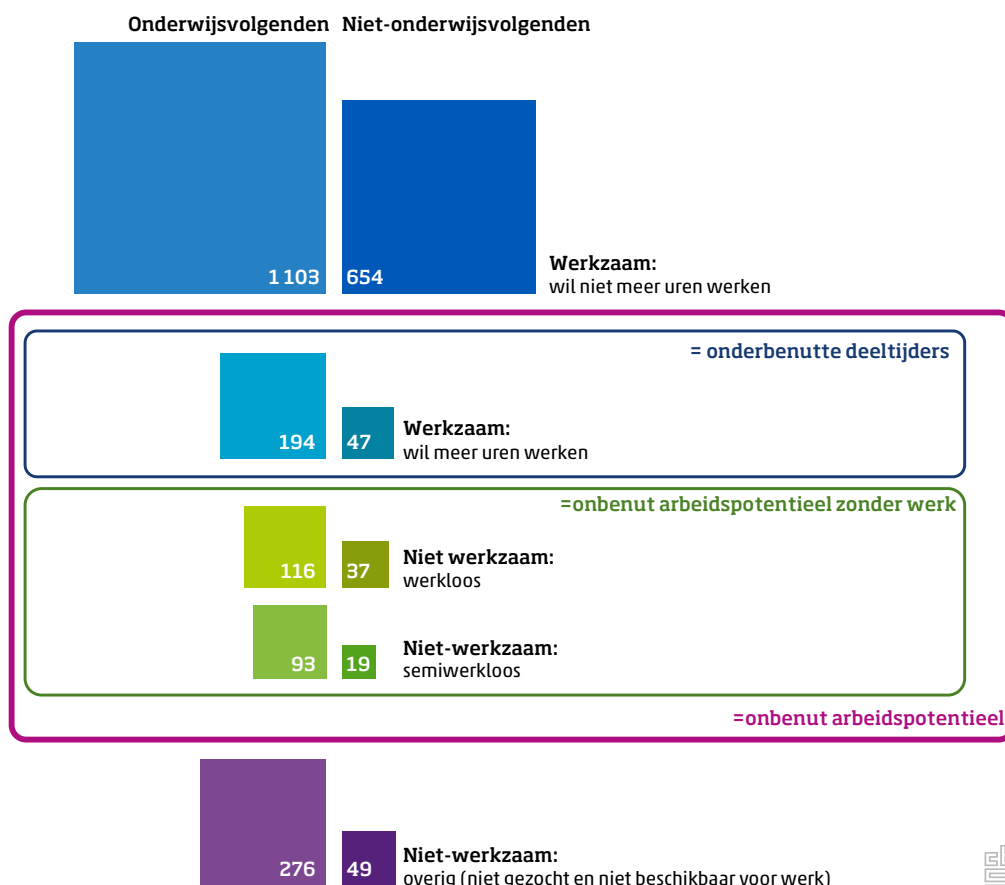
De populatie betreft alle jongeren (15 tot 27 jaar) die op 1 oktober 2021 geregistreerd stonden in de Basisregistratie Personen. Werkzaam is iedereen die in Nederland werkt. Jongeren die woonachtig zijn in Nederland, maar werken in het buitenland, telt men (voor Nederland) als niet-werkzaam. De feitelijke arbeidsdeelname kan hierdoor onderschat worden, vooral in gemeenten die aan de grens met Duitsland of België liggen.

266 duizend jongeren gerekend tot onbenut arbeidspotentieel zonder werk

Van de 2,6 miljoen jongeren in de leeftijd 15 tot 27 jaar zijn er 592 duizend jongeren die geen werk hadden. Van hen zochten 266 duizend jongeren (45 procent) wel werk, en/of waren hiervoor op korte termijn beschikbaar. Deze groep wordt aangeduid als onbenut arbeidspotentieel zonder werk, en bestaat uit werklozen en semiwerklozen. Het aandeel onbenut arbeidspotentieel zonder werk was onder de onderwijsvolgenden (43 procent) kleiner dan onder de niet-onderwijsvolgenden (53 procent). Het CBS beschouwt jongeren die werk zochten én daar ook beschikbaar voor waren als werkloos volgens de richtlijnen van de International Labour Organization (ILO). Onder de onderwijsvolgenden zonder werk was dit 24 procent, onder de niet-onderwijsvolgenden was dit 36 procent. Het CBS beschouwt jongeren als semiwerkloos als zij ofwel gezocht hadden, ofwel beschikbaar waren, omdat er van uitgegaan wordt dat zij een lagere binding met de arbeidsmarkt hebben dan werklozen. Van zowel de onderwijsvolgende- als van de niet-onderwijsvolgende jongeren was ongeveer een op de vijf semiwerkloos.

Naast het onbenut arbeidspotentieel zonder werk is er een groep zonder werk die niet zoekt en niet beschikbaar is. 57 procent van de onderwijsvolgende en 47 procent van de niet-onderwijsvolgende jongeren behoorden tot deze groep niet-werkzame jongeren. Zij hebben de laagste binding met de arbeidsmarkt.

6.1.3 Binding arbeidsmarkt jongeren (15 tot 27 jaar) (x 1 000)

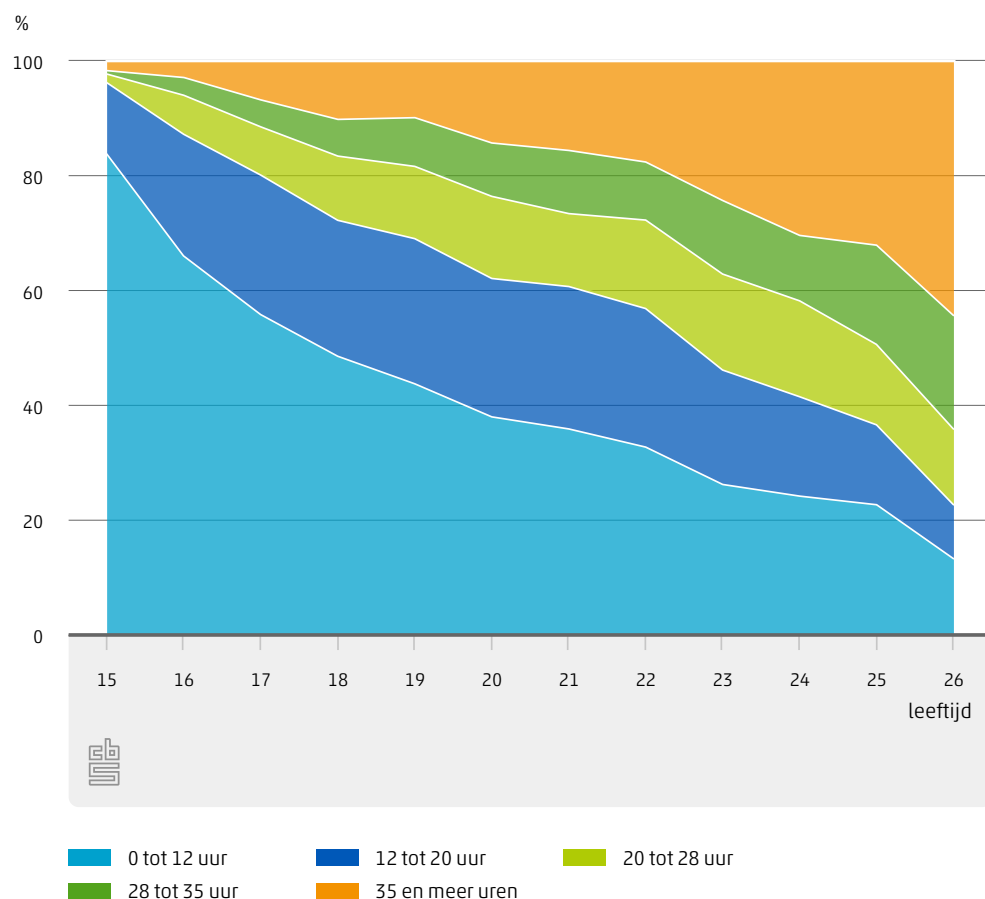
6.2 (Gewenste) arbeidsduur

Scholieren en studenten werken vooral in deeltijd; niet-onderwijsvolgenden voltijd

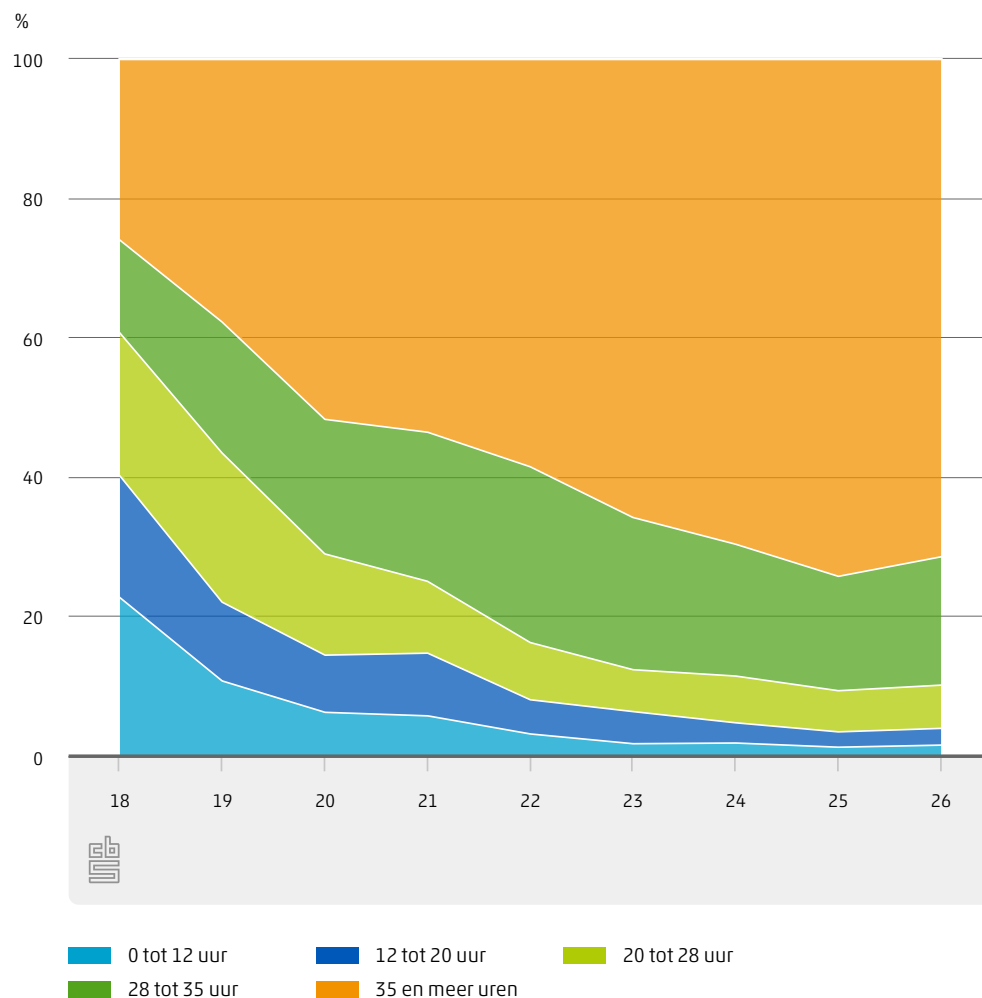
Onder de scholieren en studenten werkte de meerderheid (66 procent) deeltijd tot 20 uur per week, terwijl onder niet-onderwijsvolgenden de meerderheid (63 procent) voltijd (35 uur of meer per week) werkte. Scholieren en studenten werkten in 2022 gemiddeld 17 uur. Onder niet-onderwijsvolgende jongeren was dat met 35 uur twee keer zoveel. De gebruikelijke wekelijkse arbeidsduur was voor beide groepen in 2022 gelijk aan die in 2021.

Het aantal uren dat jongeren (15 tot 27 jaar) per week werken, is ook sterk leeftijdsafhankelijk. Dit overlapt deels met onderwijsdeelname, omdat tieners en begin-twentigers vaak nog onderwijs volgen. Van de onderwijsvolgende tieners werkte bijna 100 procent (bij 15 jaar) tot 70 procent (bij 19 jaar) tot 20 uur per week, vanaf 23 jaar was dat van iets meer dan 45 procent tot iets minder dan 25 procent oplopend met ieder levensjaar. Van de niet-onderwijsvolgende tieners werkte 40 procent (bij 18 jaar) tot bijna 55 procent (bij 19 jaar) 28 uur en meer per week, vanaf 23 jaar ongeveer 90 procent bij ieder levensjaar.

6.2.1a Arbeidsduur in gebruikelijke werkweek, onderwijsvolgende 15- tot 27-jarigen, 2022

6.2.1b Arbeidsduur in gebruikelijke werkweek, niet- onderwijsvolgende 18- tot 27-jarigen¹⁾, 2022

¹⁾ Aantallen voor de niet-onderwijsvolgende werkzame jongeren van 15 tot 18 jaar zijn te klein om te presenteren.

390 duizend werkende jongeren belangstelling om meer uren te werken

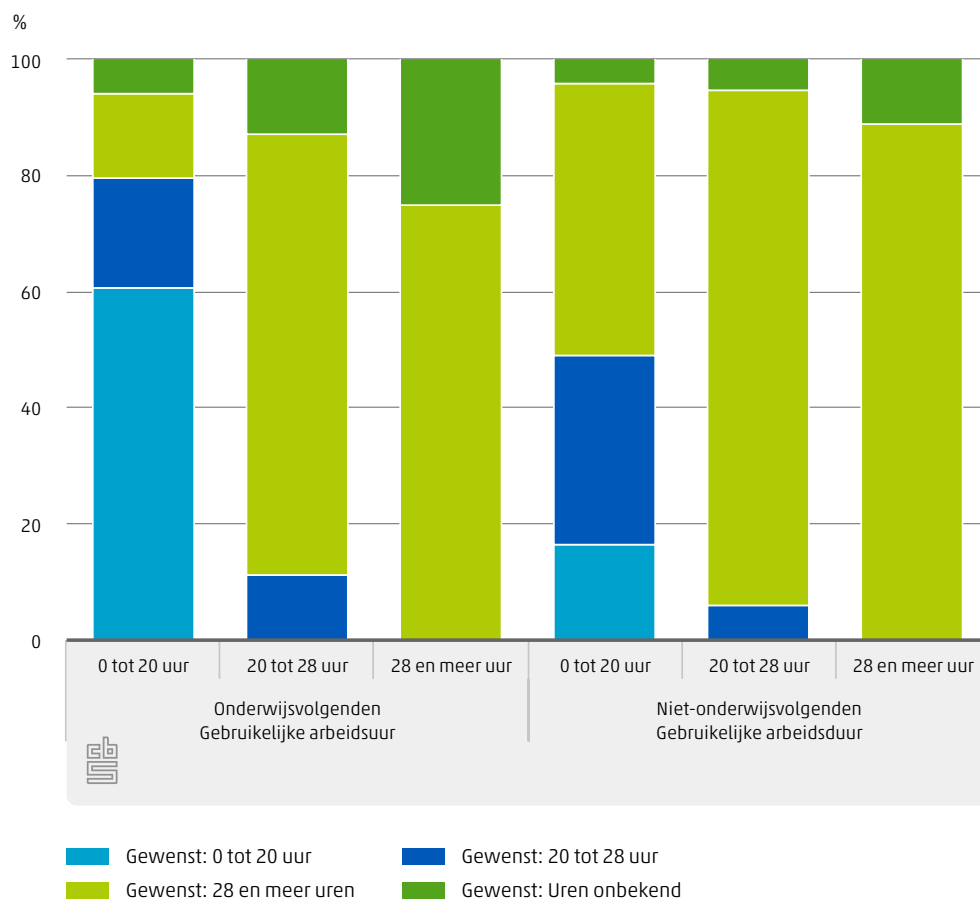
Aan werkende 15- tot 27-jarige jongeren is in 2022 gevraagd of ze ook meer uren zouden willen werken dan ze nu doen. Voor 390 duizend (20 procent) van hen was dat het geval: dit zijn de onderbenutte deeltijders. Van de onderwijsvolgende werkende jongeren wilde 23 procent meer uren werken, van de niet-onderwijsvolgende jongeren 14 procent.

14% van de niet-onderwijsvolgende werkende jongeren zou meer uren willen werken

Naar gewerkte urenklassen kunnen de verschillen tussen onderwijsvolgende en niet-onderwijsvolgenden werkende jongeren nog groter zijn. Vanwege te kleine aantallen is het daarbij niet mogelijk de gedetailleerde klassen te gebruiken zoals eerder is gedaan. Ongeveer 33 procent van de onderwijsvolgende jongeren die tot 20 uur per week werkten, wilde meer dan 20 uur werken. Bij de niet-onderwijsvolgenden was dat ongeveer 80 procent.

6.2.2 Onderbenutte deeltijdwerkers (15 tot 27 jaar) naar gebruikelijke en gewenste arbeidsduur per week, 2022

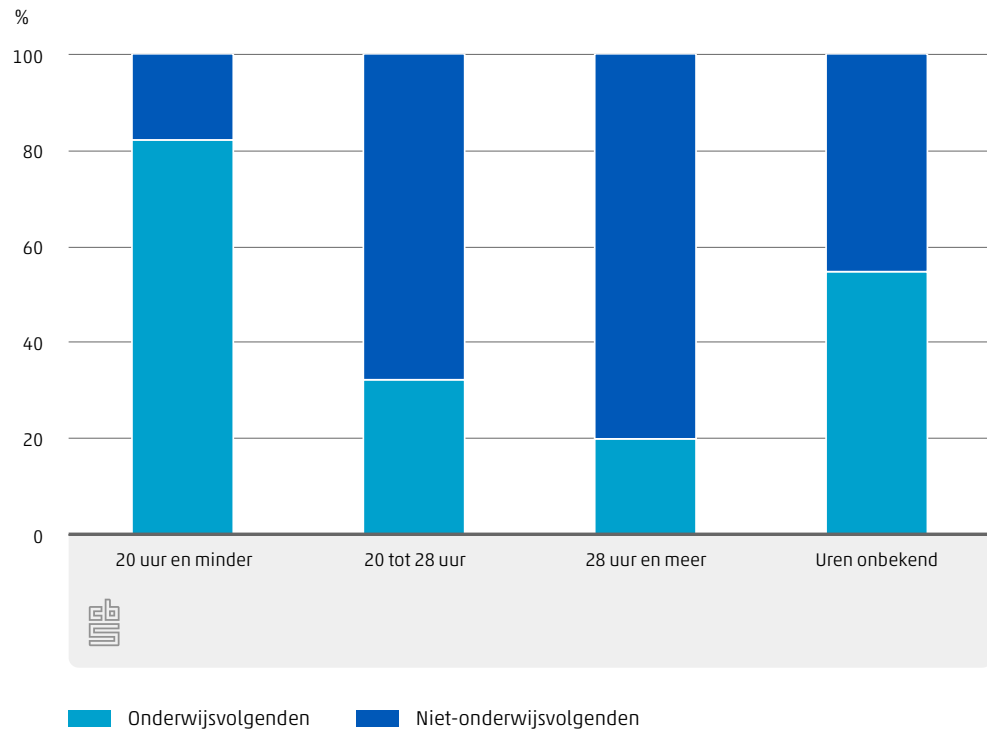

De meeste 15- tot 27-jarige werkzame jongeren wilden niet meer uren per week werken dan zij nu al deden. 69 procent gaf aan dat ze in de gewenste situatie evenveel uren wilden werken en 6 procent dat ze minder uren zouden willen werken.

(Semi)werkloze scholieren en studenten vooral op zoek naar kleine baan

Van de jongeren die in 2022 niet werkten, hoorde 45 procent tot het onbenut potentieel zonder werk. Zij waren werkloos of semiwerkloos. Voor onderwijsvolgenden was dit 43 procent, voor niet-onderwijsvolgenden 53 procent. Ook aan deze (semi)werkloze jongeren is gevraagd hoeveel uren zij per week zouden willen werken. Onderwijsvolgenden waren vooral op zoek naar werk tot 12 uur (63 procent), de niet-onderwijsvolgenden zochten juist een baan van 35 uur of meer per week (56 procent).

6.2.3 (Semi)werklozen (15 tot 27 jaar) naar gewenste arbeidsduur per week, 2022

80% van de niet-onderwijsvolgende, werkende jongeren was in 2021 economisch zelfstandig

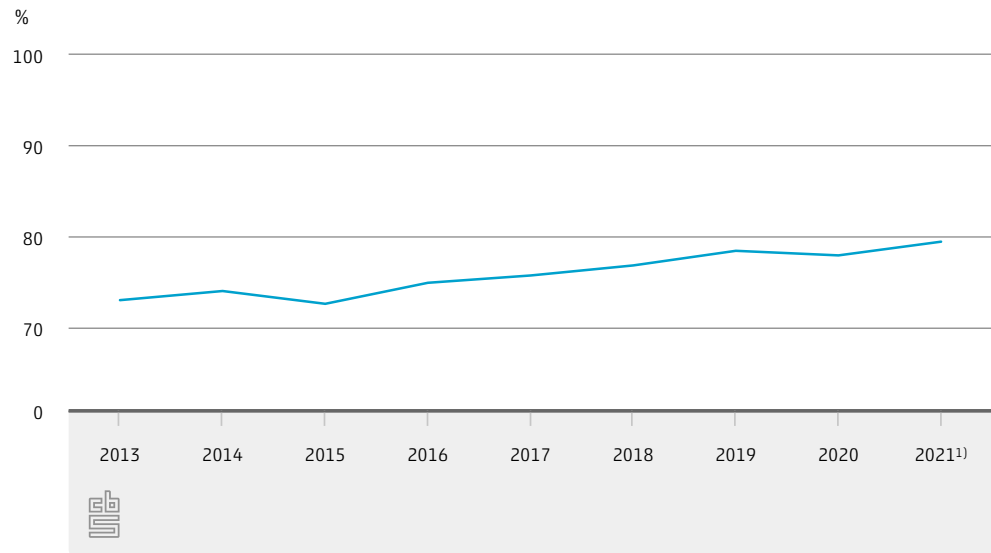
6.3 Economisch zelfstandig

Meer jongeren economisch zelfstandig

Als scholieren en studenten werken, is dat meestal in een bijbaan. Voor degenen die geen onderwijs meer volgen is het relevant om naast de wekelijkse arbeidsduur ook in beeld te brengen of ze economisch zelfstandig zijn. Mensen zijn economisch zelfstandig als ze een persoonlijk inkomen uit arbeid of onderneming hebben dat op of boven de drempelwaarde ligt van de beleidsnorm voor het individuele inkomensminimum. Deze drempelwaarde is gelijk aan 70 procent van het wettelijke netto minimumloon, ofwel de netto bijstand van een alleenstaande.

De recentste cijfers over economische zelfstandigheid op het moment van schrijven van dit rapport gaan over 2021. Toen was ongeveer 80 procent van de niet-onderwijsvolgende, werkzame jongeren economisch zelfstandig. Sinds 2013 is dit aandeel ruim 6 procentpunten toegenomen.

6.3.1 Economisch zelfstandigheid, niet-onderwijsvolgende werkende jongeren (15 tot 27 jaar)

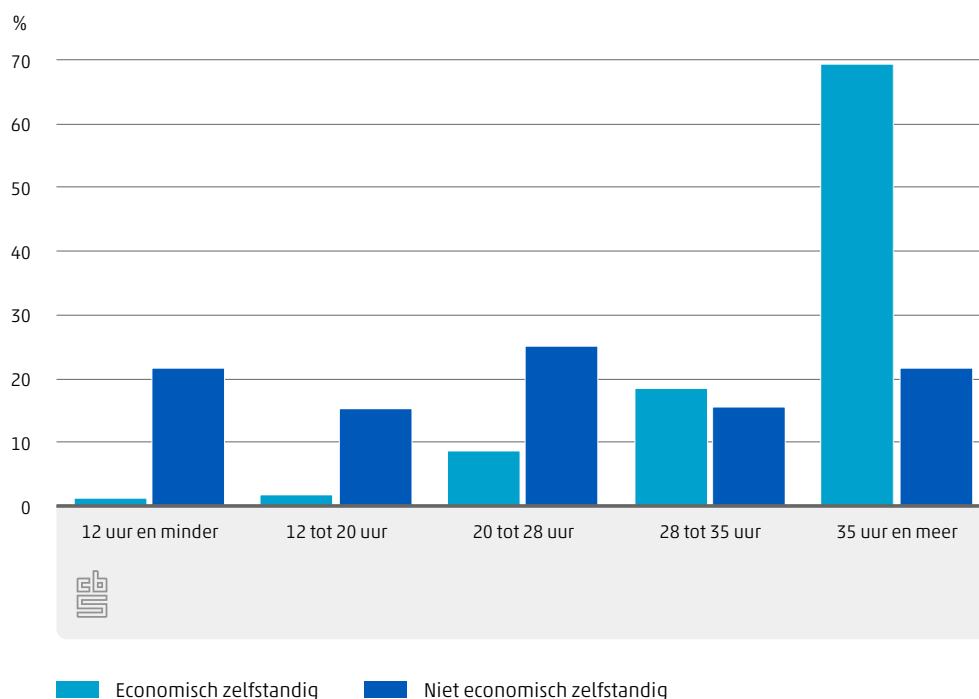

¹⁾ De breuklijn in de trend tussen 2020 en 2021 valt samen met het herontwerp van de methode in de EBB.

Economisch zelfstandige jongeren vaak voltijd werk

In 2021 werkten economisch zelfstandige jongeren relatief vaak voltijd (69 procent). Bij jongeren die niet economisch zelfstandig waren was dat veel minder gebruikelijk (22 procent).

6.3.2 Niet-onderwijsvolgende, werkende jongeren (15 tot 27 jaar) naar gebruikelijke arbeidsduur per week en economische zelfstandigheid, 2021

Dat jongeren die economisch zelfstandig zijn, aangeven graag meer uren per week te willen werken, komt naar verhouding niet zo vaak voor (16 procent). Juist de niet economische zelfstandige jongeren gaven aan meer uren te willen werken (44 procent). Als jongeren niet economisch zelfstandig zijn, betekent dat niet automatisch dat ze ook meer uren willen werken.

6.4 Kerncijfers arbeidsmarkt jongeren

6.4.1 Kerncijfers arbeidsmarkt jongeren

	Eenheid	2013	2020	2021	2022	Verandering 2021-2022
Bevolking 15 tot 27 jaar¹⁾						
Onderwijsvolgenden ²⁾	x 1 000	1598	1717	1789	1783	-
w.v. werkzaam	x 1 000	1026	1140	1217	1297	+
niet-werkzaam	x 1 000	572	577	571	486	-
w.v. werkloos	x 1 000	173	142	138	116	-
semi-werkloos	x 1 000	111	96	118	93	-
Werknemers	x 1 000	991	1104	1172	1240	+
w.v. met een flexibele arbeidsrelatie ³⁾	%	.	.	87	85	-
Arbeidsdeelname	%	64	66	68	73	=
Werkloosheidspercentage	%	14,4	11,1	10,2	8,2	-
Arbeidsduur in normale of gemiddelde week	Uren	14	15	17	17	=
Wil meer uren werken per week ⁴⁾	%	.	.	17	15	-
Werkt per week:						
tot 12 uur	%	.	.	44	44	=
12 tot 19 uur	%	.	.	21	21	=
20 tot 27 uur	%	.	.	11	12	+

6.4.1 Kerncijfers arbeidsmarkt jongeren (vervolg)

	Eenheid	2013	2020	2021	2022	Verandering 2021-2022
28 tot 35 uur	%	.	.	9	8	-
35 uur en meer (voltijd)	%	.	.	14	14	=
Economisch zelfstandig ⁵⁾	%	11	13	13	n.b.	
Niet-onderwijsvolgenden	x 1 000	861	852	768	807	+
w.v. werkzaam	x 1 000	701	715	668	701	+
niet-werkzaam	x 1 000	160	137	99	105	+
w.v. werkloos	x 1 000	87	57	37	37	=
semi-werkloos	x 1 000	24	21	18	19	+
Werknemers	x 1 000	660	668	622	651	+
w.v. met een flexibele arbeidsrelatie ³⁾	%	.	.	56	54	-
Arbeidsdeelname	%	81	84	87	87	=
Werkloosheidspercentage	%	11,0	7,4	5,2	5,1	-
Arbeidsduur in normale of gemiddelde week	Uren	32	33	35	35	=
Wil meer uren werken per week ⁴⁾	%	19	12	8	7	-
Werkt per week:						
tot 12 uur	%	.	.	5	4	-
12 tot 19 uur	%	.	.	5	5	=
20 tot 27 uur	%	.	.	9	9	=
28 tot 35 uur	%	.	.	19	19	=
35 uur en meer (voltijd)	%	.	.	63	63	=
Economisch zelfstandig ⁵⁾		60	66	70	n.b.	

¹⁾ Bron: Enquete beroepsbevolking (EBB). Definitieve cijfers na herontwerp van de EBB in 2021. Cijfers over 2021 gepubliceerd in het Jaarrapport Landelijk Jeugdmonitor 2022 kunnen afwijken.

²⁾ Volgt een opleiding in het reguliere onderwijs.

³⁾ ". " = cijfers kunnen niet betrouwbaar genoeg vergeleken worden met die van 2021 en 2022. n.b.= niet beschikbaar.

⁴⁾ Onderbenutte deeltijdwerkers.

⁵⁾ Cijfers over economische zelfstandigheid waren voor 2022 op moment van publicatie niet beschikbaar.

6.5 Begrippen

Arbeidsdeelname

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). Een ander veelgebruikt woord voor arbeidsdeelname is nettoarbeidsparticipatie.

Beroepsbevolking

Personen die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking) of die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).

Economisch zelfstandig

Economische zelfstandigheid is een begrip dat beleidsmatig verbonden is met het bestaansminimum: iemand wordt als economisch zelfstandig beschouwd als het individuele netto jaarinkomen uit arbeid en eigen onderneming op of boven de drempelwaarde ligt van de beleidsnorm voor het individuele inkomensminimum. Die drempelwaarde is gelijkgesteld aan 70 procent van het wettelijke netto minimumloon, oftewel de netto bijstand van een alleenstaande in het verslagjaar.

Economische zelfstandigheid is vastgesteld op basis van het Integraal inkomens- en vermogensonderzoek van het CBS. Gegevens van de Belastingdienst, Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en de Basisregistratie Personen zijn hierin gecombineerd.

Onderwijsvolgenden

Iedereen die formeel onderwijs volgt. Tot het formele onderwijs wordt gerekend alle onderwijs dat door de overheid wordt bekostigd, alsmede particulier onderwijs voor zover dit leidt tot een in Nederland erkend diploma.

Persoonlijk inkomen

Het persoonlijk inkomen omvat het totaal van inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkeringen, inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen. Premies inkomensvoorziening zijn hierop in mindering gebracht.

Semiwerklozen

Personen zonder betaald werk die recent naar werk hebben gezocht maar hiervoor niet op korte termijn beschikbaar zijn en personen zonder betaald werk die op korte termijn beschikbaar zijn voor werk maar hiernaar niet recent hebben gezocht. Semiwerklozen behoren niet tot de werkloze beroepsbevolking.

Wekelijkse arbeidsduur

Het aantal uren dat een persoon in een gebruikelijke werkweek werkt, overwerkuren en onbetaalde uren niet meegerekend.

Werkloosheidspercentage

De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking.

Werkloze beroepsbevolking

Personen zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (overeenkomstig de internationale definitie van de ILO). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Werknemer

Een persoon die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid maakt om arbeid te verrichten waar een financiële beloning tegenover staat.

Werkzame beroepsbevolking

Personen die betaald werk hebben. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

6.6 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over arbeidsdeelname en werkloosheid onder jongeren (15 tot 27 jaar) in Nederland zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over het percentage werkzame jongeren van 15 tot 27 jaar naar regio zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Literatuur

CBS (2022, 17 maart) [Vooraf jongeren wilden meer uren werken in 2021](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2022, 15 juni) [Inhaalslag arbeidsdeelname jonge mannen](#). CBS nieuwbericht [Jeugdmonitor](#).

CBS (2022, 21 juli) [Werkloosheid in juni toegenomen](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2022) [Vroege loopbaan van jongeren op een nieuwe manier in kaart gebracht](#). CBS longread.

CBS (2022) [Jaarrapport 2022 Landelijke Jeugdmonitor](#). CBS boek.

CBS (2023, 30 maart) [Inkomen van jongeren toegenomen in 2021](#). CBS nieuwsbericht.

7 Middelengebruik en psychische gezondheid bij jongeren

Auteur: Kim Knoops

Onder jongvolwassen mannen en vrouwen (18 tot 25 jaar) is het percentage rokers tussen 2014 en 2022 afgenomen. In deze periode is het percentage jongvolwassenen dat cannabis gebruikt niet veranderd. Het aandeel zware drinkers was in 2022 nagenoeg hetzelfde als in 2014. Onder 12- tot 25-jarigen die rookten of cannabis gebruikten, was het percentage met psychische klachten, slaapproblemen, angstklachten en depressie twee keer zo hoog als onder jongeren die dit niet deden.

Data over gezondheid en leefstijl van jongeren

De cijfers in dit hoofdstuk zijn afkomstig uit de jaargangen 2014 tot en met 2022 van de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor van CBS, RIVM en het Trimbos-instituut. Deze bron valt onder het samenwerkingsverband 'Leefstijlmonitor' en beschrijft de zelfgerapporteerde leefstijl van jongeren (12 tot 18 jaar) en jongvolwassenen (18 tot 25 jaar).

Binnen het kader van de Leefstijlmonitor zijn het onderzoek Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) en het Peilstationsonderzoek Scholieren landelijk preferente onderzoeken naar roken, drinken en drugsgebruik onder scholieren van 12 tot 17 jaar, waarbij het HBSC-onderzoek uit 2021 het meest recente is. Deze cijfers van HBSC en van het Peilstationsonderzoek worden in dit hoofdstuk niet gepresenteerd, omdat we het middelengebruik onder een bredere leeftijdsgroep, namelijk jongeren van 12 tot 25 jaar, beschrijven. Ze zijn wel te raadplegen op de website van de Jeugdmonitor. De kerncijfers over gezondheid, leefstijl en zorg, die gebruikt worden voor beleid en beleidsondersteuning, zijn samengebracht in de [Staat van Volksgezondheid en Zorg](#).

In deze bijdrage wordt gesproken van een verandering tussen jaren (of een verschil tussen groepen) als deze verandering (of dit verschil) statistisch significant is.

De gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor is een jaarlijkse enquête. Daarom kan er wel onderzoek gedaan worden naar verbanden tussen leefstijlfactoren en psychische klachten, maar men kan niet met zekerheid zeggen wat de oorzaak en wat het gevolg hierbij is.

26% van de jongvolwassenen
tussen 18 en 25 jaar rookte in 2022

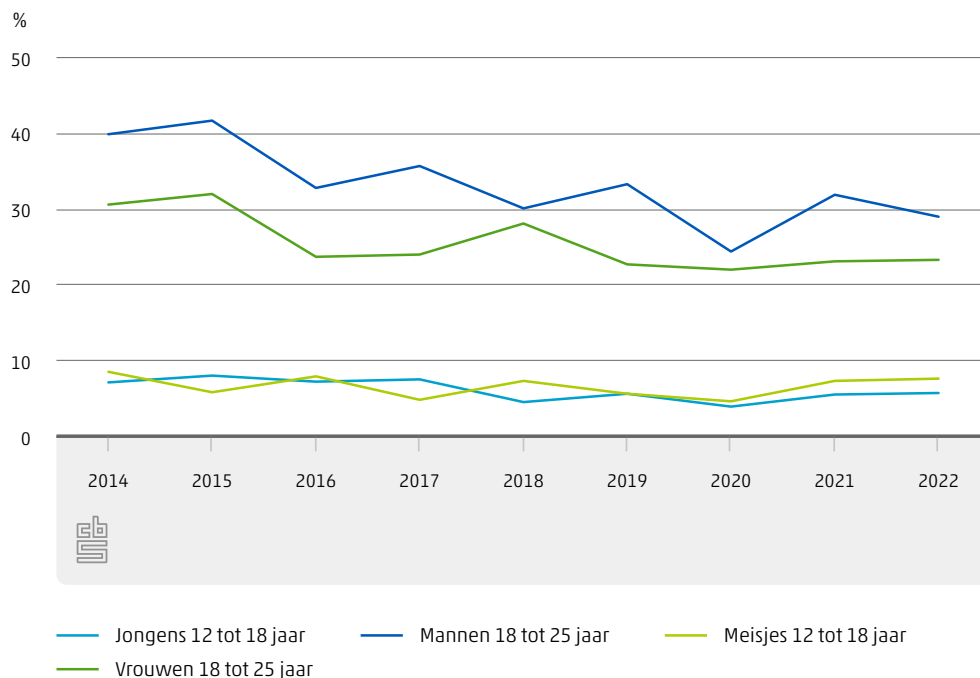
7.1 Ontwikkelingen in middelengebruik 2014-2022

Minder rokers onder jongvolwassenen

Van 2014 tot en met 2022 is het aandeel rokers en het aandeel dagelijkse rokers onder jongeren van 12 tot 18 jaar niet veranderd. In 2022 gaf 7 procent van de jongeren aan wel eens te roken, 2 procent gaf aan dagelijks te roken. Hierbij is geen verschil tussen jongens en meisjes.

Het percentage jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) rokers en dagelijkse rokers is afgenomen ten opzichte van 2014 en 2015. In 2014 rookte 40 procent van de jongvolwassen mannen en 31 procent van de jongvolwassen vrouwen. In 2022 was dit afgenomen tot respectievelijk 29 en 23 procent. 16 procent van de jongvolwassen mannen en 10 procent van de jongvolwassen vrouwen rookte dagelijks in 2022.

7.1.1 Roken onder jongeren en jongvolwassenen

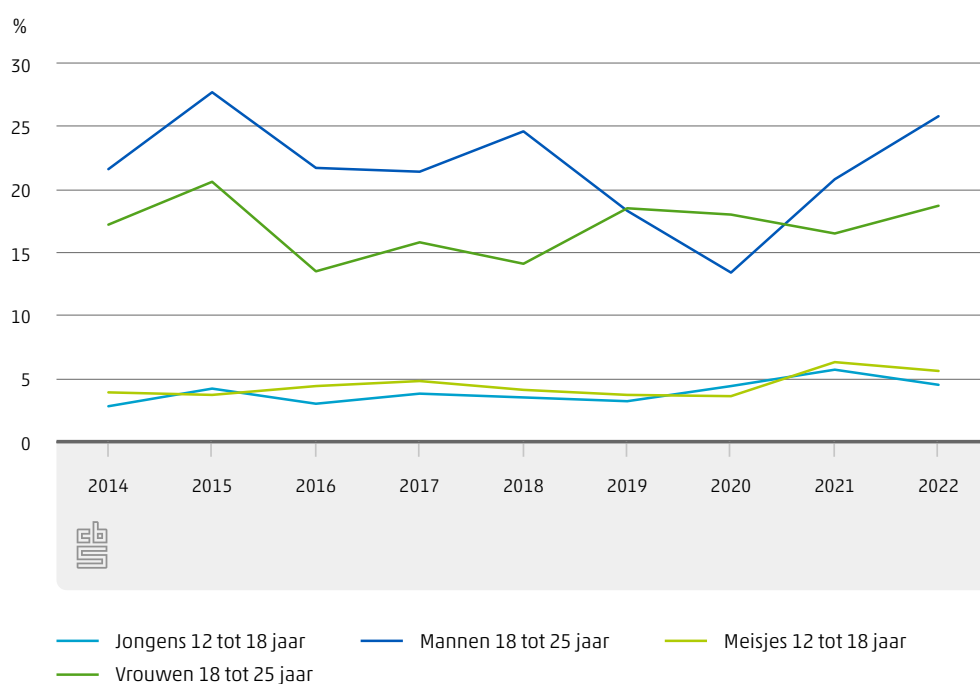

Ruim 1 op 5 jongvolwassenen is zware drinker

Sinds 2014 geldt voor jongeren van 12 tot 18 jaar de richtlijn om geen alcohol te drinken. Het percentage jongeren van 12 tot 18 jaar dat hieraan voldoet is niet veranderd tussen 2014 en 2022. Ook het aandeel overmatige en zware drinkers is niet veranderd in deze periode. Zware drinkers zijn personen die minstens 1 keer per week 6 of meer glazen alcohol op één dag drinken (mannen) of minstens 1 keer per week 4 of meer glazen alcohol op één dag drinken (vrouwen). Als mannen meer dan 21 glazen per week drinken worden zij een overmatige drinker genoemd. Vrouwen worden overmatige drinker genoemd als ze meer dan 14 glazen per week drinken. In 2022 voldeed 67 procent van de jongeren van 12 tot 18 jaar aan de alcoholrichtlijn, 2 procent was overmatige drinker en 5 procent zware drinker.

Voor mensen van 18 jaar of ouder geldt sinds 2015 de richtlijn: niet drinken, of maximaal 1 glas per dag. In 2022 voldeed 32 procent van de 18- tot 25-jarigen aan de alcoholrichtlijn. In 2022 voldeden meer jongvolwassenen aan de alcoholrichtlijn dan in 2014. Onder de jongvolwassenen was 13 procent een overmatige drinker en 22 procent een zware drinker. Het aandeel overmatige en zware drinkers is niet veranderd ten opzichte van 2014. Het percentage zware drinkers was in 2022 wel iets hoger dan in 2016 (18 procent) en 2020 (16 procent).

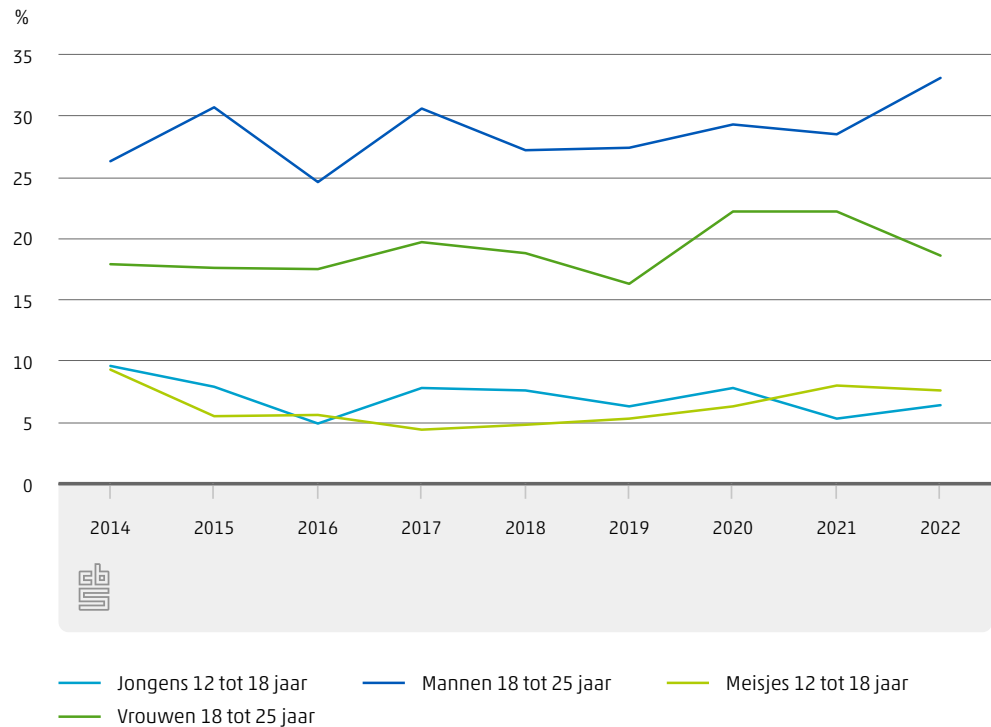
7.1.2 Zwaar drinken onder jongeren en jongvolwassenen

Ruim kwart jongvolwassenen gebruikte afgelopen jaar cannabis

Van de jongeren van 12 tot 18 jaar zei 7 procent in 2022 cannabis te hebben gebruikt. In 2022 gaf 26 procent van de jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) aan in het afgelopen jaar cannabis te hebben gebruikt; 33 procent van de jongvolwassen mannen en 19 procent van de jongvolwassen vrouwen. Zowel voor jongeren als jongvolwassenen veranderde het aandeel mensen dat afgelopen jaar cannabis gebruikte weinig in de periode 2014–2021.

7.1.3 Cannabisgebruik onder jongeren en jongvolwassenen in het afgelopen jaar

7.2 Psychische gezondheid bij jongeren

1 op 5 van de 12- tot 18-jarige meisjes heeft slaapproblemen

Gemiddeld over 2021 en 2022¹⁾ gaf 20 procent van de meisjes van 12 tot 18 jaar aan slaapproblemen te hebben. Dat wil zeggen dat ze in de afgelopen 2 weken problemen hebben gehad met slapen, zoals moeite met in slaap vallen, moeite om door te slapen, of te vroeg wakker worden. 10 procent van de meisjes in deze leeftijdsgroep gaf aan nogal, veel of heel veel belemmerd te zijn door slaapproblemen. Onder jongens gaf 13 procent aan slaapproblemen te hebben en 5 procent gaf aan hierdoor belemmerd te zijn.

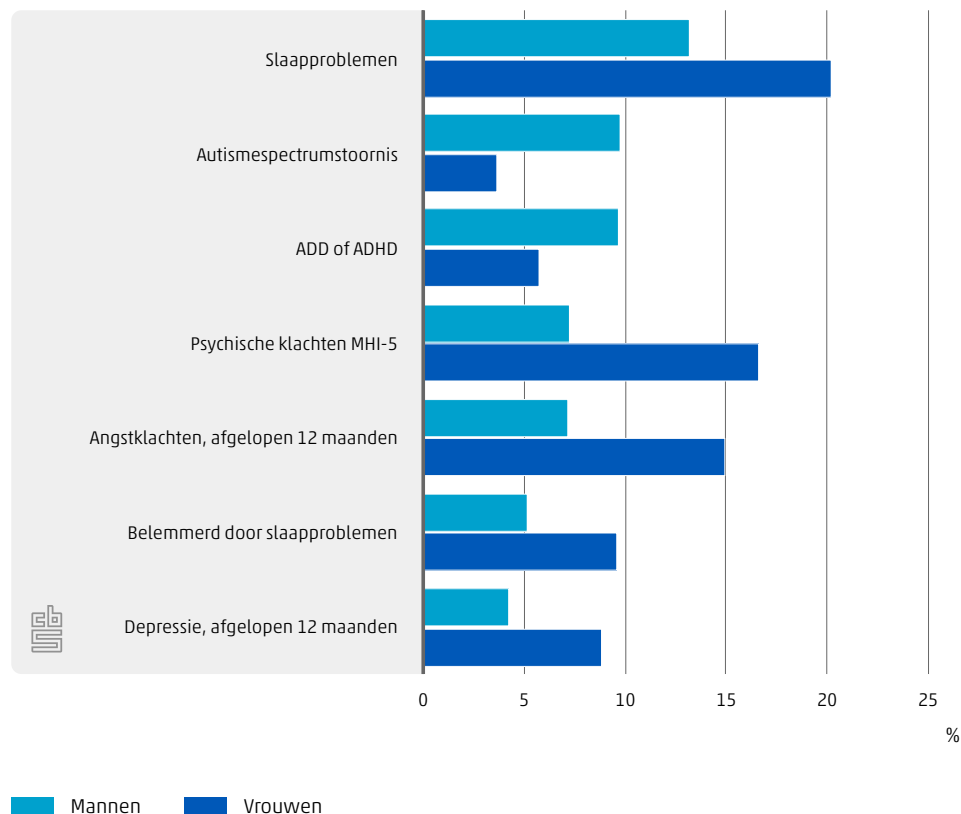
1 op 5 12- tot 18-jarige meisjes
heeft slaapproblemen

1) Om de psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd. De data over ADD of ADHD en Autismespectrumstoornis zijn gebaseerd op 2022.

Van de meisjes van 12 tot 18 jaar had 17 procent in de periode 2021/2022²⁾ psychische klachten volgens de MHI-5 (Mental Health Inventory), tegen 7 procent van de jongens. Ook angstklachten kwamen bijna twee keer zo veel voor onder meisjes dan onder jongens. In 2022 gaf 10 procent van de jongens aan een autismespectrumstoornis te hebben, tegen 4 procent van de meisjes. Twee keer zoveel meisjes (14 procent) als jongens (7 procent) gaven in 2021/2022 aan in het afgelopen jaar een psycholoog, psychotherapeut of psychiater te hebben bezocht.

7.2.1 Psychische klachten bij 12-tot 18-jarigen, 2021/2022¹⁾

¹⁾ Om de psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd. De data over ADD of ADHD en autismespectrumstoornis zijn gebaseerd op 2022.

3 op de 10 vrouwen van 18 tot 25 jaar heeft angstklachten

Gemiddeld over 2021/2022³⁾ gaf 30 procent van de vrouwen van 18 tot 25 jaar aan angstklachten te hebben gehad in het afgelopen jaar. Dat betekent dat ze een periode van minstens 2 weken achter elkaar hebben gehad waarin ze zich erg angstig of bezorgd voelden. Bij mannen in deze leeftijdsgroep was dat 16 procent. Bijna twee keer zoveel vrouwen hadden psychische klachten in vergelijking met mannen; 28 tegen 15 procent. Ook slaapproblemen kwamen meer voor onder vrouwen (27 procent) dan onder mannen (22 procent). Meer vrouwen (20 procent) dan mannen (13 procent) van 18 tot 25 jaar gaven

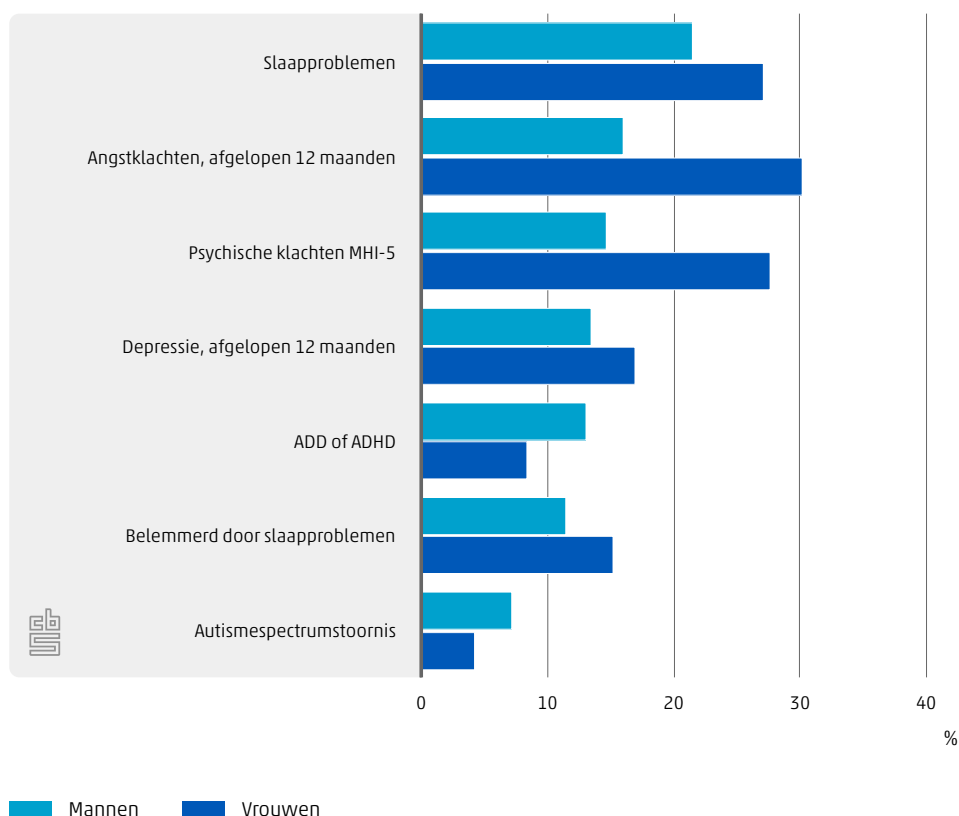
²⁾ Om de psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd. De data over ADD of ADHD en Autismespectrumstoornis zijn gebaseerd op 2022.

³⁾ Om de psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd. De data over ADD of ADHD en Autismespectrumstoornis zijn gebaseerd op 2022.

in 2021/2022 aan in de afgelopen 12 maanden contact te hebben gehad met de psycholoog, psychotherapeut of psychiater.

In 2021/2022⁴⁾ gaf 13 procent van de 18- tot 25-jarigen aan belemmerd te worden door slaapproblemen. 15 procent van de jongvolwassenen gaf aan een depressie te hebben of te hebben gehad in de afgelopen 12 maanden, 6 procent gaf aan te lijden aan een autismespectrumstoornis en 11 procent gaf aan ADHD of ADD te hebben. Er waren hierbij geen significante verschillen tussen jongvolwassen mannen en vrouwen.

7.2.2 Psychische klachten bij 18-tot 25-jarigen, 2021/2022¹⁾

¹⁾ Om de psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd. De data over ADD of ADHD en autismespectrumstoornis zijn gebaseerd op 2022.

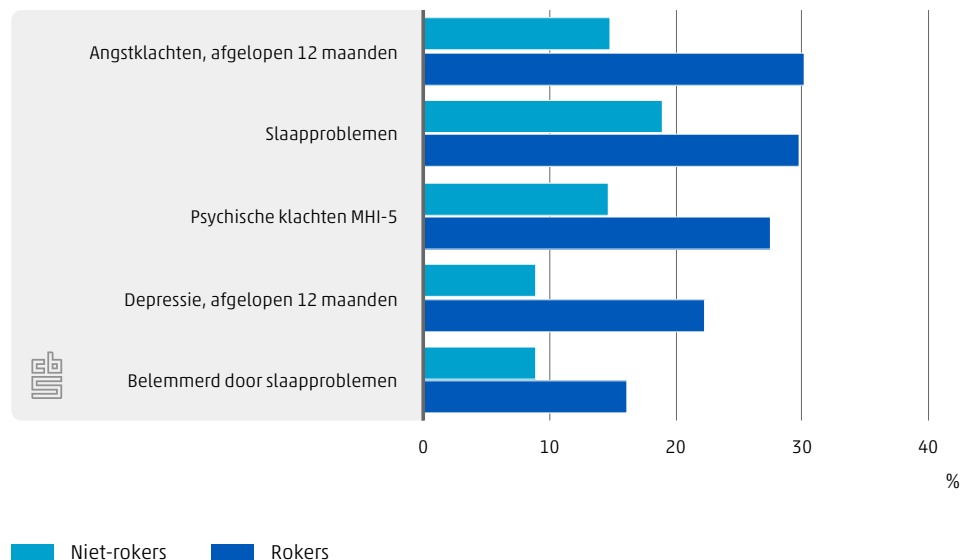
⁴⁾ Om de psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd. De data over ADD of ADHD en Autismespectrumstoornis zijn gebaseerd op 2022.

7.3 Relatie leefstijlfactoren en psychische gezondheid bij jongeren

Twée keer zo veel 12- tot 25-jarigen met angstklachten onder rokers

In 2021/2022⁵⁾ gaf 30 procent van de 12- tot 25-jarigen die rookten aan in het afgelopen jaar een periode van minstens 2 weken achter elkaar te hebben gehad waarin ze zich erg angstig of bezorgd voelden. Bij niet-rokers in deze leeftijdsgroep was dat 15 procent. Onder rokers was het percentage jongeren (12 tot 25 jaar) dat aangaf een depressie te hebben of hebben gehad 22 procent, tegen 9 procent onder niet-rokers. Het percentage jongeren met psychische klachten (volgens de MHI-5) en slaapproblemen was ook hoger onder rokers. Deze verschillen in psychische gezondheid tussen rokers en niet-rokers bleven bestaan wanneer rekening werd gehouden met verschillen in leeftijd en geslacht.

7.3.1 Roken en psychische klachten 12- tot 25-jarigen, 2021/2022¹⁾

¹⁾ Om de psychische gezondheid en de relaties tussen leefstijlfactoren en psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd.

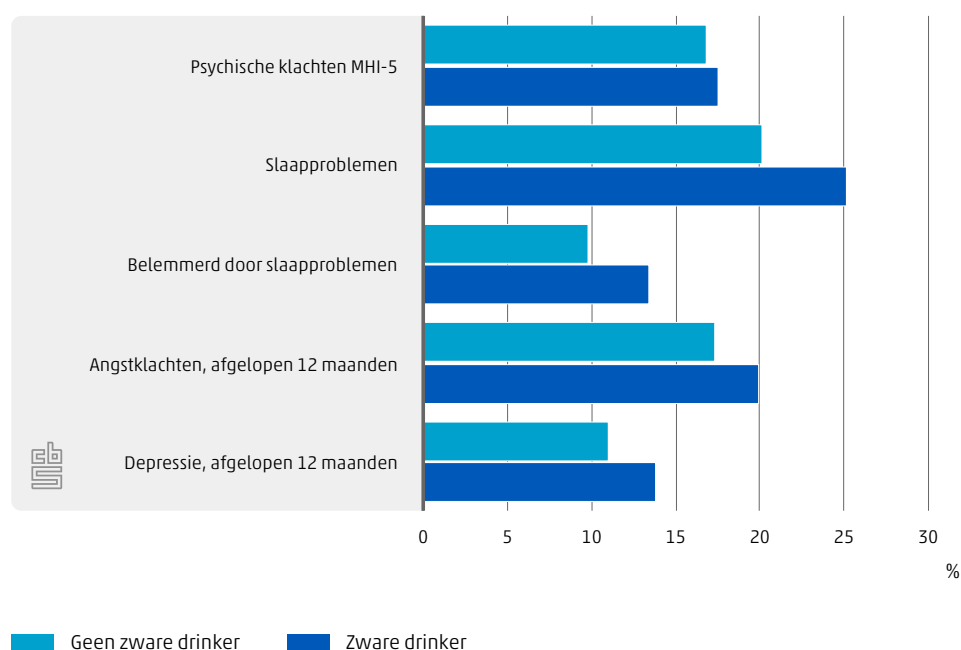
Meer slaapproblemen onder zware drinkers

Onder 12- tot 25-jarige zware drinkers gaf 25 procent aan slaapproblemen te hebben, tegen 20 procent van de jongeren die geen zware drinker waren. Ook gaven meer zware drinkers aan belemmeringen te hebben door slaapproblemen dan niet-zware drinkers (13 procent tegen 10 procent). Wanneer rekening wordt gehouden met verschillen in leeftijd en geslacht zijn er geen significante verschillen in het percentage 12-25-jarigen met slaapproblemen of belemmeringen door slaapproblemen tussen de zware drinkers en de niet-zware drinkers.

⁵⁾ Om de psychische gezondheid en de relaties tussen leefstijlfactoren en psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor 2021 en 2022 samengevoegd.

Het percentage jongeren (12 tot 25 jaar) met psychische klachten, angstklachten en depressie verschilde in 2021/2022⁶⁾ niet significant tussen zware drinkers en niet-zware drinkers.

7.3.2 Zwaar drinken en psychische klachten 12- tot 25- jarigen, 2021/2022¹⁾

¹⁾ Om de psychische gezondheid en de relaties tussen leefstijlfactoren en psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd.

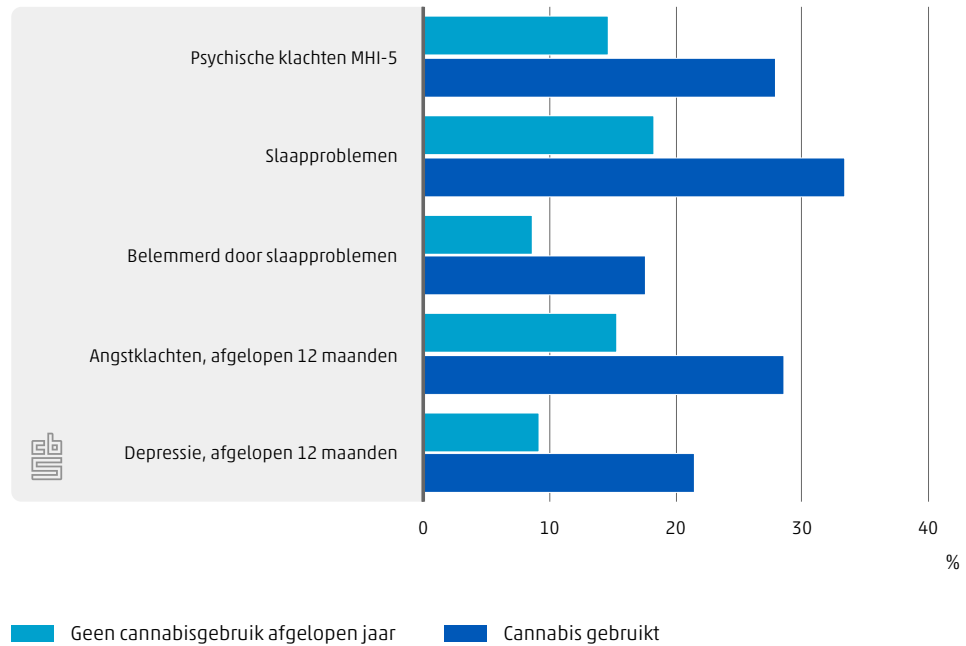
Meer psychische klachten onder 12- tot 25-jarigen die cannabis gebruikten

In 2021/2022⁷⁾ had 28 procent van de 12- tot 25-jarigen die afgelopen jaar cannabis gebruikten psychische klachten volgens de MHI-5. Onder de jongeren van deze leeftijdsgroep die geen cannabis gebruikten afgelopen jaar was dat 15 procent. Bij jongeren van 12 tot 25 jaar die afgelopen jaar cannabis gebruikten was het percentage slaapproblemen, belemmeringen door slaapproblemen, angstklachten en depressie twee keer zo hoog als onder jongeren die geen cannabis gebruikten. Deze verschillen in psychische gezondheid bleven bestaan als er rekening wordt gehouden met verschillen in leeftijd en geslacht.

⁶⁾ Om de psychische gezondheid en de relaties tussen leefstijlfactoren en psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor 2021 en 2022 samengevoegd.

⁷⁾ Om de psychische gezondheid en de relaties tussen leefstijlfactoren en psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor 2021 en 2022 samengevoegd.

7.3.3 Cannabisgebruik en psychische klachten 12- tot 25- jarigen, 2021/2022¹⁾

¹⁾ Om de psychische gezondheid en de relaties tussen leefstijlfactoren en psychische gezondheid te beschrijven zijn de data van de Gezondheidsenquête 2021 en 2022 samengevoegd.

7.4 Begrippen

Roken

Percentage personen met antwoordcategorie 'ja' op de vraag: Rookt u weleens?

Dagelijkse rokers

Percentage jongeren met antwoordcategorie ja op de vraag: Rookt u elke dag?

Zware drinkers

Percentage jongeren dat minstens 1 keer per week 6 of meer glazen alcohol op één dag drinkt (mannen) of minstens 1 keer per week 4 of meer glazen alcohol op één dag drinkt (vrouwen).

Overmatige drinkers

Percentage jongeren dat meer dan 21 glazen per week (mannen) of meer dan 14 glazen per week (vrouwen) drinkt.

Richtlijn alcoholgebruik

Percentage jongeren dat voldoet aan de richtlijn voor alcoholgebruik. Voor 12- tot 18-jarigen geldt sinds 2014 de richtlijn: niet drinken tot je 18e. Voor volwassenen geldt sinds 2015 de richtlijn: niet drinken of maximaal 1 glas per dag. Deze richtlijn is afkomstig uit de Richtlijnen Goede Voeding van de Gezondheidsraad.

Psychische klachten (MHI-5)

Percentage jongeren dat minder dan 60 scoort op de Mental Health Inventory (MHI) voor adolescenten vanaf 12 jaar en volwassenen. De cijfers hebben betrekking op de 'Mental Health Inventory 5' ofwel 'MHI-5'. Dit is een internationale standaard voor een specifieke meting van de psychische klachten, bestaande uit 5 vragen. De MHI-5 is feitelijk een deelschaal van de Short Format 36 ofwel SF-36, een uitvoerige internationale standaard voor de meting van gezondheid. De MHI-5 betreft vragen die steeds betrekking hebben op hoe men zich in de afgelopen 4 weken voelde.

Er is gevraagd:

1. Voelde u zich erg zenuwachtig?
2. Zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken?
3. Voelde u zich kalm en rustig?
4. Voelde u zich neerslachtig en somber?
5. Voelde u zich gelukkig?

Iedere vraag heeft de volgende antwoordcategorieën: voortdurend-meestal-vaak-soms-zelden-nooit. Bij de positief geformuleerde vragen van de MHI vragenlijst (vraag 3 en 5) zijn voor de antwoordcategorieën in volgorde de waarden 5, 4, 3, 2, 1, en 0 toegekend. Bij de negatief geformuleerde vragen (vraag 1, 2 en 4) zijn de omgekeerde waarden toegekend. Vervolgens zijn per persoon de somscores berekend, en zijn deze vermenigvuldigd met 4, zodat de minimale somscore van een persoon 0 (zeer ongezond) en de maximale score 100 (perfect gezond) kan bedragen. Een score van 60 of meer betekent dat een respondent geen psychische klachten heeft. Een score van minder dan 60 betekent dat iemand wel psychische klachten heeft. Tot 2023 werd, in plaats van 'psychische klachten', de term 'psychisch ongezond' gebruikt.

Slaapproblemen

Percentage jongeren met de antwoordcategorie 'nogal', 'veel' of 'heel veel' op de vraag 'In welke mate heeft u in de afgelopen 2 weken last gehad van problemen met slapen? Denkt u hierbij aan moeite met in slaap vallen, moeite om door te slapen, of te vroeg wakker worden.

Belemmerd door slaapproblemen

Percentage jongeren die in de afgelopen twee weken belemmerd waren in het dagelijks functioneren. Dit zijn de mensen met de antwoordcategorie 'nogal', 'veel' of 'heel veel' op de vraag 'In welke mate heeft u in de afgelopen 2 weken last gehad van problemen met slapen? Denkt u hierbij aan moeite met in slaap vallen, moeite om door te slapen, of te vroeg wakker worden. En op de vraag 'In welke mate hebben uw slaapprobleem u de afgelopen 2 weken belemmerd bij uw dagelijks functioneren?' ook antwoordden met 'nogal', 'veel' of 'heel veel'.

Angstige periode in de afgelopen 12 maanden

Het percentage jongeren dat met 'ja' antwoordt op de vraag 'Heeft u ooit een periode gehad waarin u erg angstig of bezorgd was, minstens 2 weken achter elkaar?' en met 'ja' antwoordt op de vervolgvraag 'Heeft u dit in de afgelopen 12 maanden gehad?'.

Depressie

Percentage jongeren met de antwoordcategorie 'ja' op de vraag: Heeft of had u in de afgelopen 12 maanden een depressie?

ADHD of ADD

Percentage mensen, van 12 jaar of ouder, die 'ja' antwoordden op de vraag 'Heeft u ADHD of ADD?'.

Autismespectrumstoornis

Het percentage jongeren dat 'ja' antwoordt op de vraag 'Heeft u een autismespectrumstoornis, ofwel ASS, zoals het syndroom van Asperger of PDD-NOS?'

Contact psycholoog/psychiater/psychotherapeut

Percentage personen in de bevolking dat minimaal 1 keer in de 12 maanden voorafgaand aan de enquêtedatum contact heeft gehad met een psycholoog of psychiater of psychotherapeut.

Cannabisgebruik

Percentage jongeren die 'ja, afgelopen jaar' antwoorden op de vraag: Heeft u weleens cannabis (hasj, wiet, marihuana) gebruikt, en zo ja, wanneer voor het laatst?

7.5 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Gezondheidsenquête vanaf 2014.

In 2020 werd de waarneming voor de Gezondheidsenquête verstoord door de coronacrisis. In een deel van het jaar was niet mogelijk om aan huis interviews af te nemen en kwam er alleen via internet respons binnen. Om hiermee om te kunnen gaan is het weegmodel van de Gezondheidsenquête aangepast voor 2020. Daarbij is gebruik gemaakt van tijdreeksmodellen om te kunnen corrigeren voor het wegvallen van een deel van de waarneming. In deze nota staat hier meer informatie over. Ook in 2021 had de waarneming voor de Gezondheidsenquête te kampen met verstoringen door corona(maatregelen). Daar is op dezelfde manier mee omgegaan als in 2020.

Cijfers over leefstijl en (preventief) gezondheidsonderzoek naar persoonskenmerken zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over psychische gezondheid zijn te vinden op [StatLine](#).

Literatuur

Boer, M. Van Dorsselaer, S., De Looze, M. E., De Roos, S. A., Brons, H., Van den Eijnden, R. J. J. M., Monshouwer K., Huijnk, W., Ter Bogt, T. F. M., Vollebergh, W. A. M., & Stevens, G. W. J. M. (2022). *HBSC 2021. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

8 Criminaliteit

Jeugdige verdachten en slachtoffers

Auteurs: Rob Kessels, Math Akkermans, Elianne Derksen

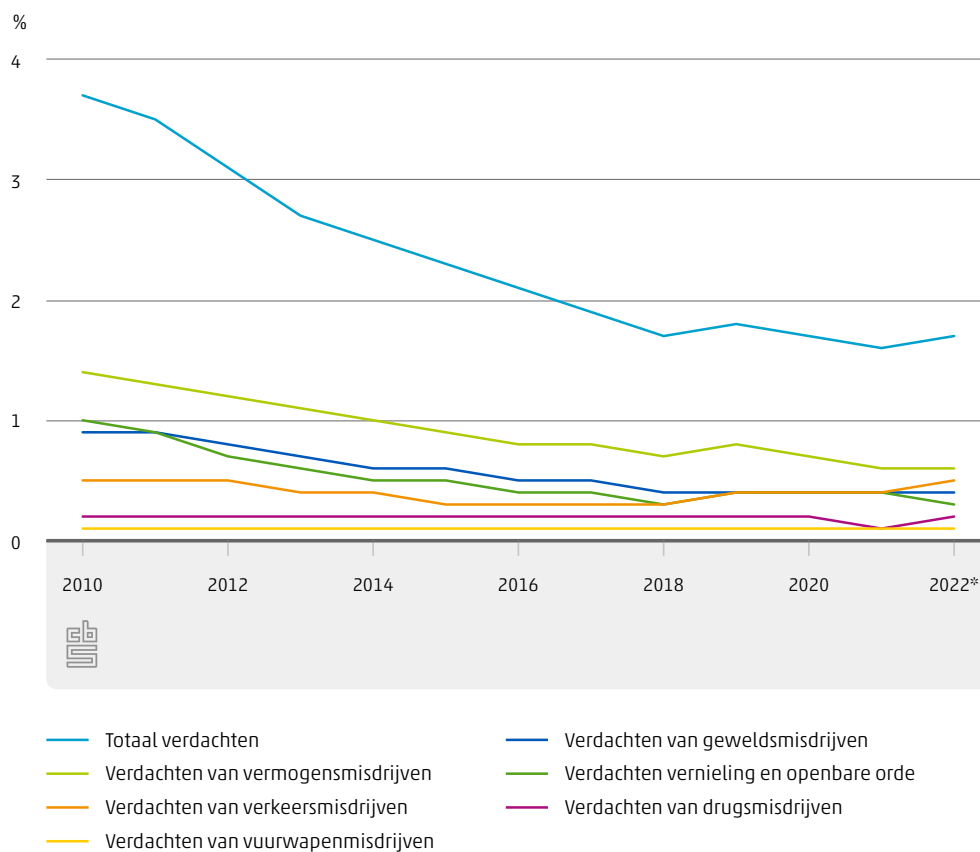
In 2022 werd 1,7 procent van de jongeren van 12 tot 25 jaar verdacht van een misdrijf. Dit percentage nam in 2022 toe, na een afname in 2020 en 2021. 24 procent van de jongeren werd in 2021 slachtoffer van traditionele criminaliteit, zoals geweld, diefstal of vernieling. Tien jaar eerder, in 2012, was dat nog 40 procent. In 2022 werd 1 op de 5 jongeren slachtoffer van online criminaliteit.

8.1 Jeugdige verdachten

In 2022 werden 47 duizend¹⁾ jongeren geregistreerd als verdachte van een misdrijf (voorlopige cijfers). Dat is 1,7 procent van alle jongeren van 12 tot 25 jaar. Hiermee is het aandeel jonge geregistreerde verdachten in 2022 weer toegenomen, na een daling in 2020 en 2021.

¹⁾ Het totale aantal (unieke) personen, die in het verslagjaar één keer of meer geregistreerd zijn als verdachte van een misdrijf én zijn ingeschreven in de Basis Registratie personen (BRP).

8.1.1 Geregistreerde verdachte jongeren naar type delict

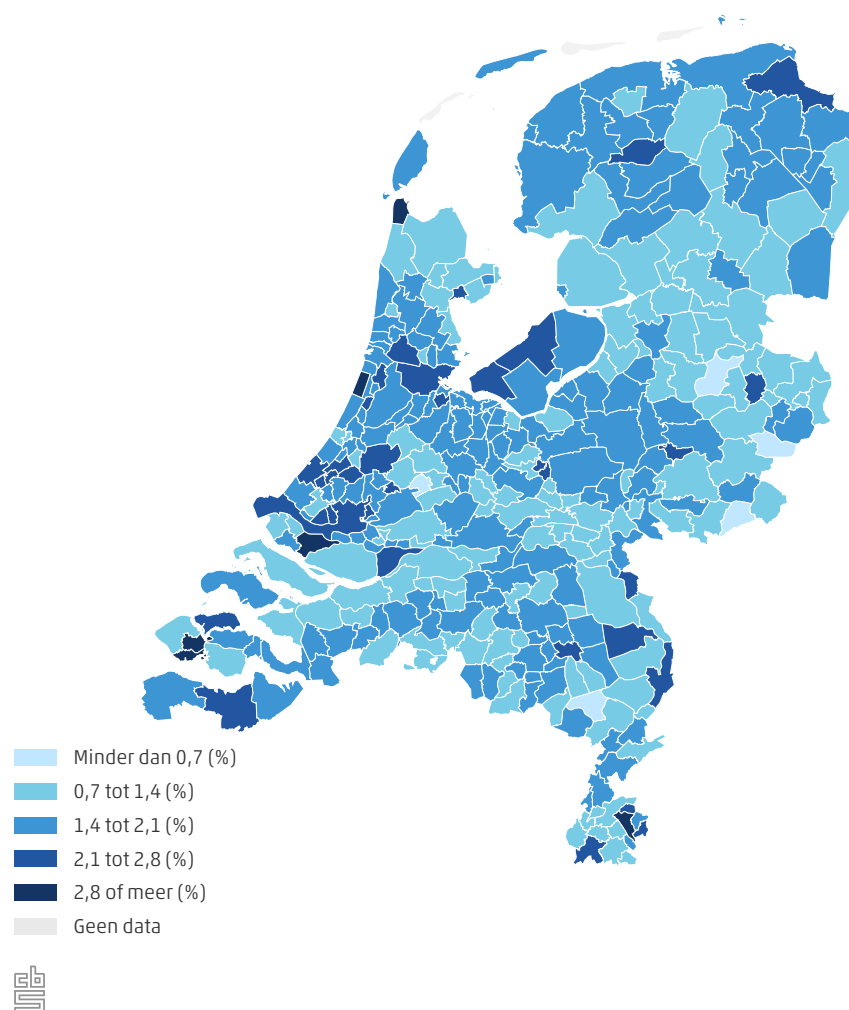

De afname van het percentage jonge verdachten in de coronajaren hangt mogelijk samen met lege winkelstraten en meer thuiswerkende mensen tijdens de lockdowns. Dit ging gepaard met een afname van met name woninginbraken, zakkenrollerij en winkeldiefstal (CBS, 24 februari 2023). In 2022 steeg het aantal registraties van zakkenrollerij en winkeldiefstal door jonge verdachten weer, net als het aandeel jonge verdachten van verkeersmisdrijven.

Grote gemeenten hoogste percentage verdachte jongeren

Het aandeel verdachten onder jongeren verschilt per woongemeente. Met name in de grote steden en in de gemeenten aan de kust is het aandeel verdachte jongeren hoger. In 2022 was het percentage jonge verdachten het hoogst in de gemeenten Zandvoort (3,1 procent), Nissewaard (2,9 procent), Den Helder, Vlissingen en Middelburg (allen 2,8 procent). Dit was het laagst in Haaksbergen (0,4 procent), Aalten en Hellendoorn (beiden 0,5 procent). Van de vier grootste steden was het percentage jonge geregistreerde verdachten het hoogst in Rotterdam en het laagst in Utrecht.

8.1.2 Geregisteerde verdachte jongeren per gemeente, 2022*

Geregisteerde verdachten

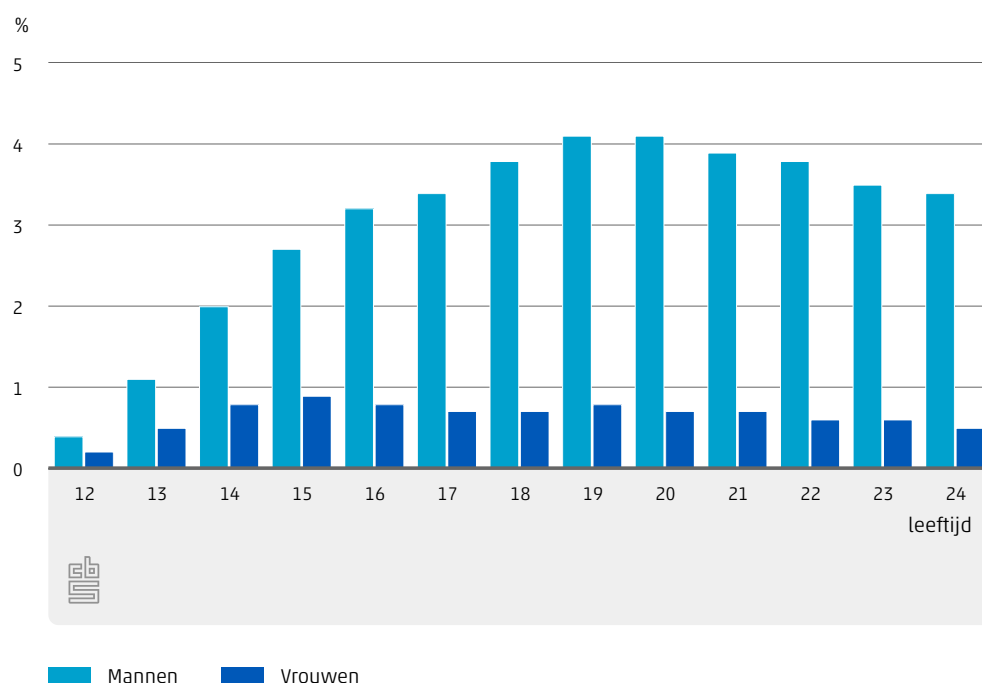
De gegevens over geregisteerde verdachten komen uit de Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de politie. De politie registreert iemand als verdachte van een misdrijf als er een redelijk vermoeden van schuld aan dat misdrijf bestaat.

Iemand wordt in een jaar als verdachte geteld als die persoon geregistreerd is als verdachte van een delict dat gemeld is in het betreffende jaar. Mensen die verdacht zijn van meerdere misdrijven in een jaar worden eenmaal als verdachte geteld. De aantallen verdachten per type misdrijf tellen dan ook op tot een getal dat hoger is dan het totale aantal unieke verdachten, omdat sommige mensen van meer dan één type misdrijf worden verdacht. In zo'n geval wordt iemand slechts één keer meegeteld in het totale aantal verdachten. Wel wordt hij of zij dan één keer geteld per type delict waarvan hij of zij is verdacht. Een voorbeeld: een verdachte van tien inbraken en twee geweldsdelicten wordt eenmaal geteld bij het vaststellen van het totale aantal verdachten, eenmaal bij de hoofdgroep vermogensdelicten en eenmaal bij de hoofdgroep geweldsdelicten.

Jonge vrouwen minder vaak verdacht dan jonge mannen

Het aandeel geregistreerde verdachten is lager onder vrouwen dan onder mannen. In 2022 was dit het hoogst bij 19- en 20-jarige mannen; 4,1 procent van de mannen van 19 en 20 was geregistreerd als verdachte. Bij vrouwen lag de piek bij 15-jarigen en was minder hoog; van alle 15-jarige meisjes was 0,9 procent geregistreerd als verdachte.

8.1.3 Geregistreerde verdachten, 2022*

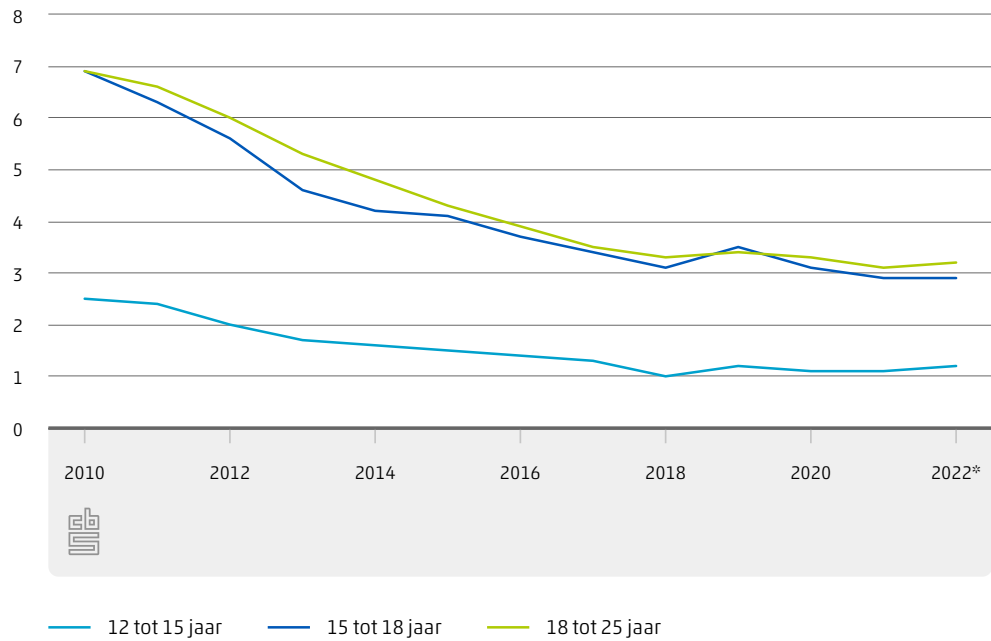

12- tot 15-jarigen minst vaak verdachte onder jonge mannen

Het percentage verdachten onder de 12- tot 15-jarige jongens was in 2022 met 1,2 procent het laagst van alle leeftijdsgroepen bij mannen. Het aantal verdachte jongens van 12 tot 15 nam in 2022 iets meer toe (+6 procent) dan het aantal verdachte jongens van 15- tot 18-jaar (+2 procent) en 18- tot 25-jaar (+4 procent).

8.1.4 Als verdachte geregistreeerde jonge mannen

% t.o.v. totaal mannen van zelfde leeftijdsgroep

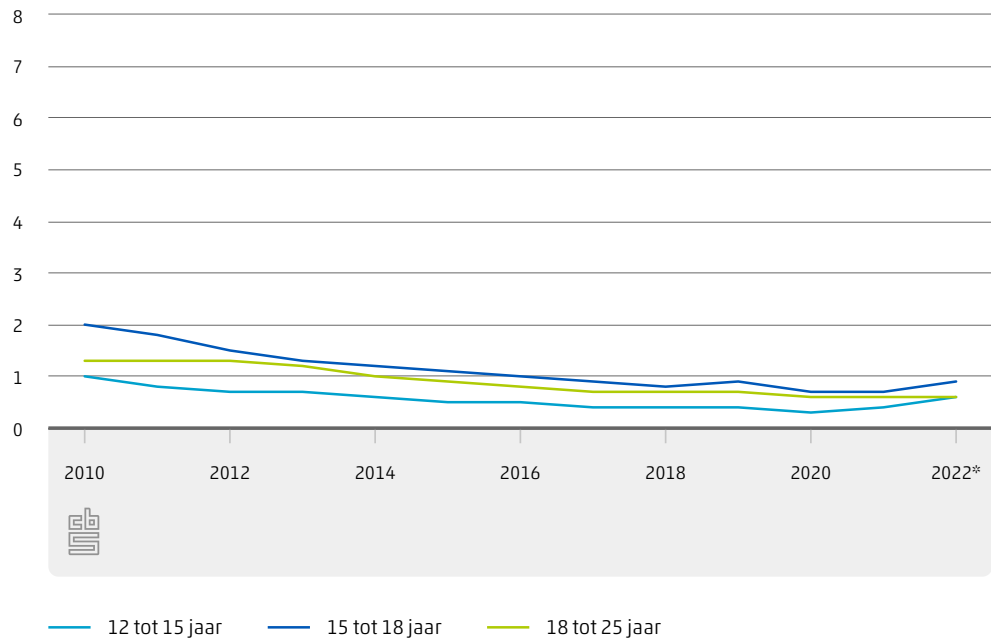

Meer minderjarige meisjes verdacht in 2022

Niet alleen staan jonge vrouwen minder vaak dan jonge mannen geregistreerd als verdachte, ook de verschillen tussen de leeftijdsgroepen zijn anders. Waar er bij jongens verschil is tussen de 12- tot 15-jarigen en de 15- tot 25-jarigen, is bij meisjes weinig verschil tussen de leeftijdsgroepen. Er waren in 2022 vooral meer minderjarige meisjes verdacht. De politie registreerde 1 300 minderjarige meisjes meer als verdachte van misdrijf dan in 2021 (+43 procent).

8.1.5 Als verdachte geregistreerde jonge vrouwen

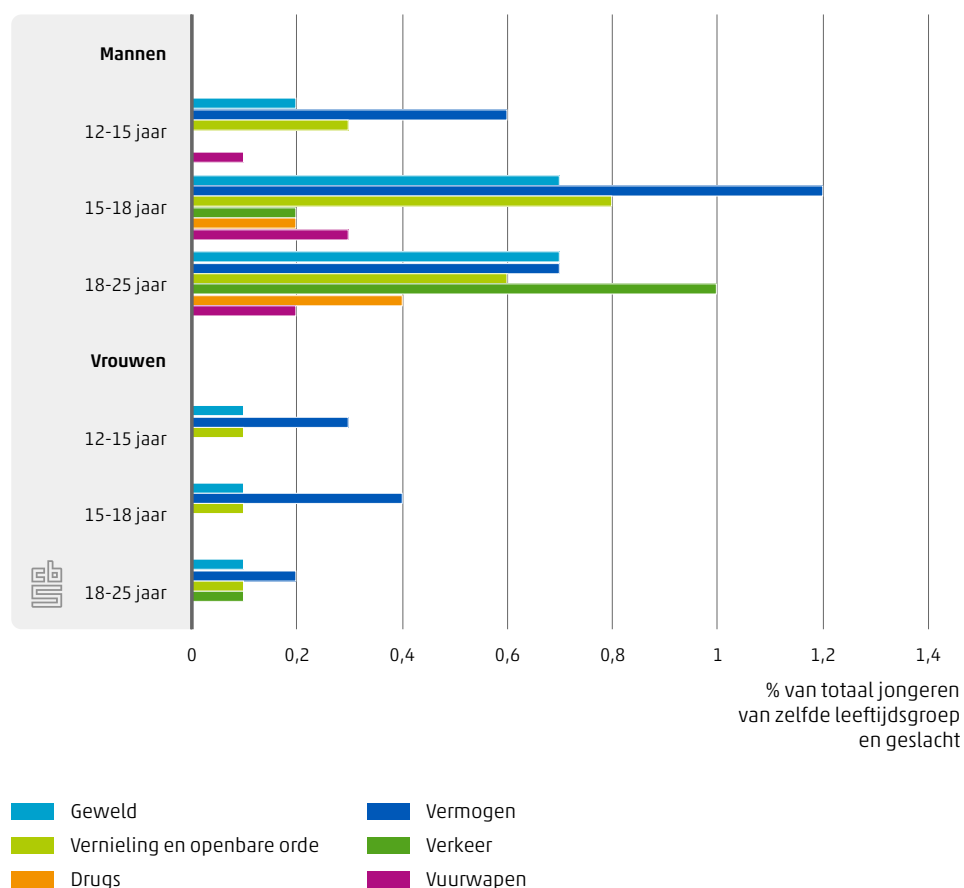
% t.o.v. totaal vrouwen van zelfde leeftijdsgroep

Naar verhouding veel vermogensdelicten

Er zijn verschillen tussen jonge mannen en vrouwen in het type delict waar ze van verdacht worden. Zowel onder jongens als onder meisjes komen verdachten van vermogensmisdrijven het meest voor. Vermogensdelicten zijn bijvoorbeeld winkeldiefstal, fietsendiefstal of oplichting. Meisjes worden zelden als verdachte van drugs- en (vuur)wapendelicten geregistreerd, en het aandeel vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde is bij meisjes een stuk lager dan bij jongens. Bij meerderjarige jonge vrouwen komen ook naar verhouding minder verkeersdelicten voor, zoals rijden onder invloed of doorrijden na een ongeval.

8.1.6 Geregisteerde verdachte jongeren naar type delict, 2022*

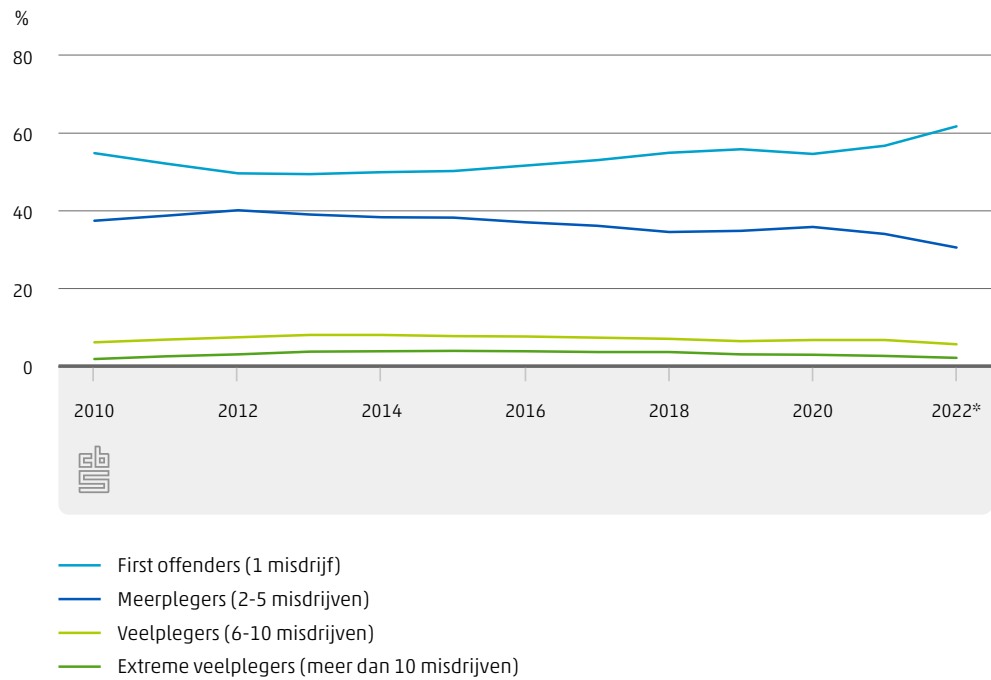

47% van alle jonge verdachten kwam niet eerder als verdachte van een misdrijf in aanraking met de politie

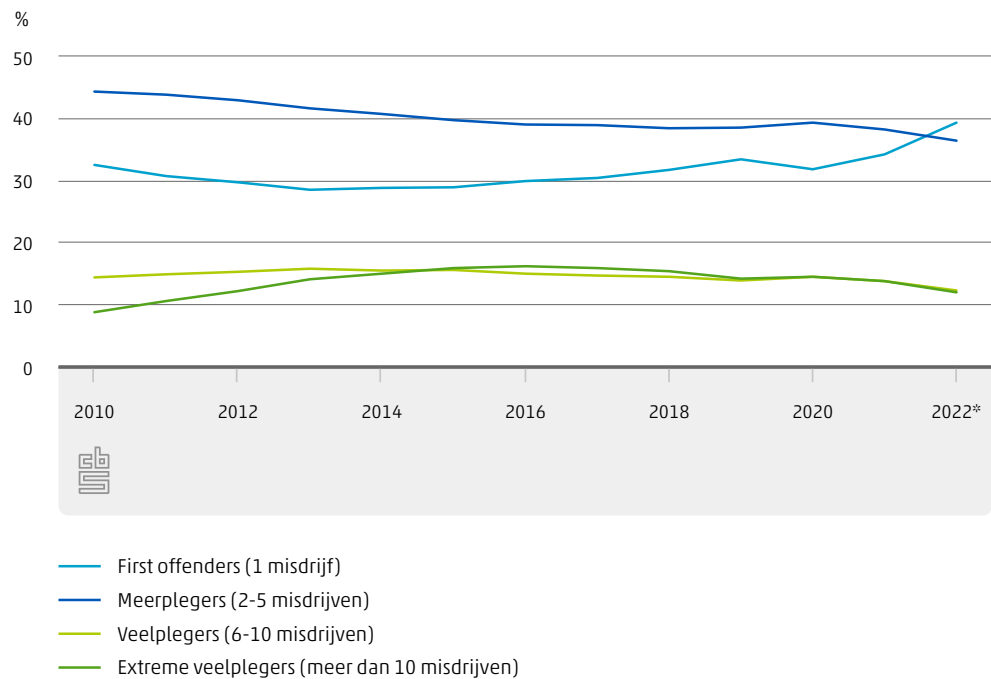

In figuur 8.1.7 en 8.1.8 is de recidive onder jongeren weergegeven. In beide leeftijdsgroepen is het aandeel jongeren dat voor het eerst in aanraking kwam met de politie (first offenders) het grootst. Ook neemt het aandeel first offenders in beide leeftijdsgroepen toe sinds 2020. Het aandeel meerplegers, veelplegers en extreme veelplegers is in beide leeftijdsgroepen juist afgenomen.

8.1.7 Recidive onder 12- tot 18-jarigen

8.1.8 Recidive onder 18- tot 25-jarigen

8.2 Jeugdige slachtoffers

Jongeren kunnen niet alleen in de criminaliteit terecht komen, ze kunnen er ook slachtoffer van worden. Het gaat hierbij om traditionele vormen van criminaliteit, zoals geweld en diefstal, maar ook om online criminaliteit. In deze paragraaf worden beide vormen

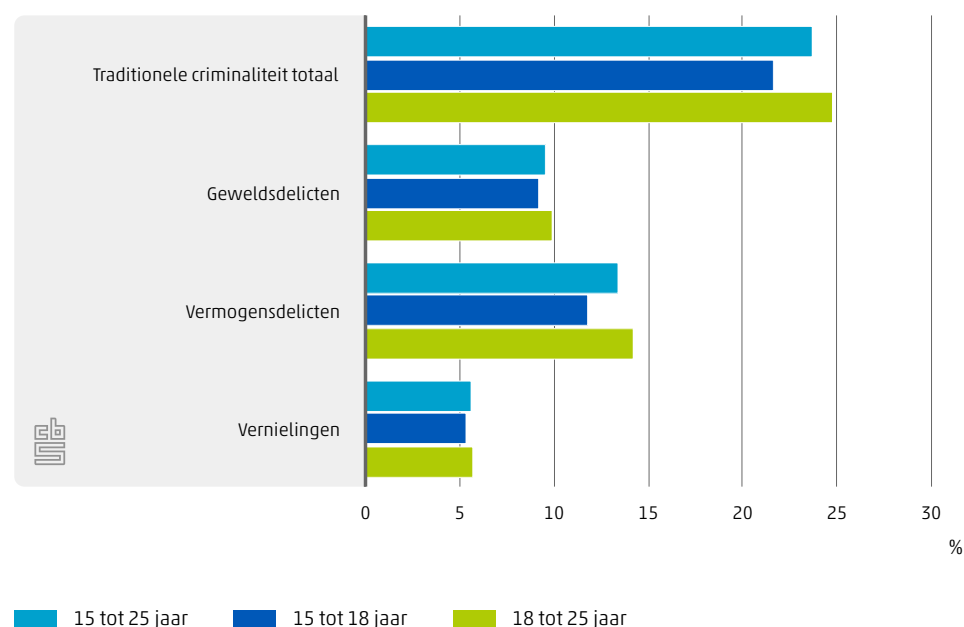
besproken. Ook wordt ingegaan op slachtoffers van huiselijk geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Kwart jongeren slachtoffer traditionele criminaliteit

24 procent van de jongeren tussen de 15 en 25 jaar zei in 2021 slachtoffer te zijn geworden van traditionele criminaliteit. Tien jaar eerder, in 2012, was dat nog 40 procent ([Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2022](#)). Meerderjarige jongeren waren vaker slachtoffer dan minderjarige jongeren (25 tegen 22 procent).

Jongeren werden het vaakst slachtoffer van vermogensdelicten (13 procent). Hierbij gaat het bijvoorbeeld om (poging tot) inbraak²⁾, fietsdiefstal, autodiefstal, zakkenrollerij en beroving. Ze kregen minder vaak te maken met geweldsdelicten, en vernielingen. Jonge vrouwen werden iets vaker slachtoffer van geweldsdelicten dan jonge mannen (11 tegen 8 procent). Ze werden even vaak slachtoffer van vermogensdelicten en vernielingen.

8.2.1 Jeugdige slachtoffers traditionele criminaliteit, 2021

Bron: CBS, Veiligheidsmonitor 2021

Veiligheidsmonitor 2021

De cijfers over de slachtoffers van traditionele criminaliteit komen uit de Veiligheidsmonitor 2021. Dit is een enquête onder Nederlanders van 15 jaar en ouder, waar in 2021 173 duizend mensen aan deelnamen, waarvan 21 duizend 15- tot 25-jarigen. De Veiligheidsmonitor wordt elke twee jaar gehouden, de volgende enquête vindt plaats in 2023.

²⁾ Van de jongeren tussen de 15 en 25 jaar woont een groot gedeelte nog thuis bij hun ouder(s). Het slachtofferschap van een (poging tot) inbraak bij jongeren betekent vaak dat het delict heeft plaatsgevonden in het huishouden waar ze deel van uitmaken.

1 op de 5 jongeren is slachtoffer van online criminaliteit

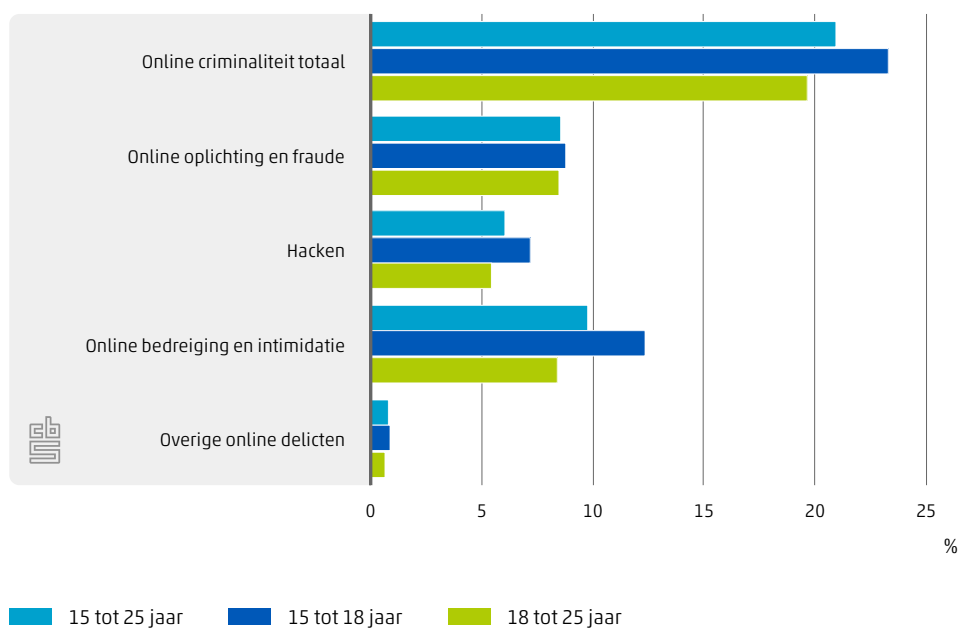

1 op 10 jongeren slachtoffer van online bedreiging en intimidatie

Jongeren kunnen ook slachtoffer worden van online criminaliteit. In 2022 had 21 procent van de 15- tot 25-jarigen hiermee te maken. Online bedreiging en intimidatie kwam het vaakst voor (10 procent). Het gaat dan onder andere om online pesten (4 procent), stalking (3 procent) en shamesexting (1 procent).³⁾ Ook had 9 procent te maken met online oplichting en fraude (bijvoorbeeld koopfraude, fraude in het betalingsverkeer, phishing), en 6 procent gaf aan slachtoffer te zijn geweest van hacken.

Minderjarige jongeren waren vaker slachtoffer van online bedreiging en intimidatie dan meerderjarige jongeren (12 tegen 8 procent) en jonge vrouwen waren hiervan vaker slachtoffer dan jonge mannen (eveneens 12 tegen 8 procent).

8.2.2 Jeugdige slachtoffers online criminaliteit, 2022

Bron: CBS, Online Veiligheid en Criminaliteit 2022

³⁾ Het verspreiden van naaktfoto's of -filmpjes of het daarmee dreigen.

Online Veiligheid en Criminaliteit 2022

De cijfers over de slachtoffers van online criminaliteit komen uit het onderzoek Online Veiligheid en Criminaliteit 2022. Dit is een enquête onder Nederlanders van 15 jaar en ouder, waar in 2022 32 duizend mensen aan deelnamen, waarvan 4 duizend 15- tot 25-jarigen. Het onderzoek is in 2022 voor het eerst gehouden, mogelijk wordt het in 2024 herhaald.

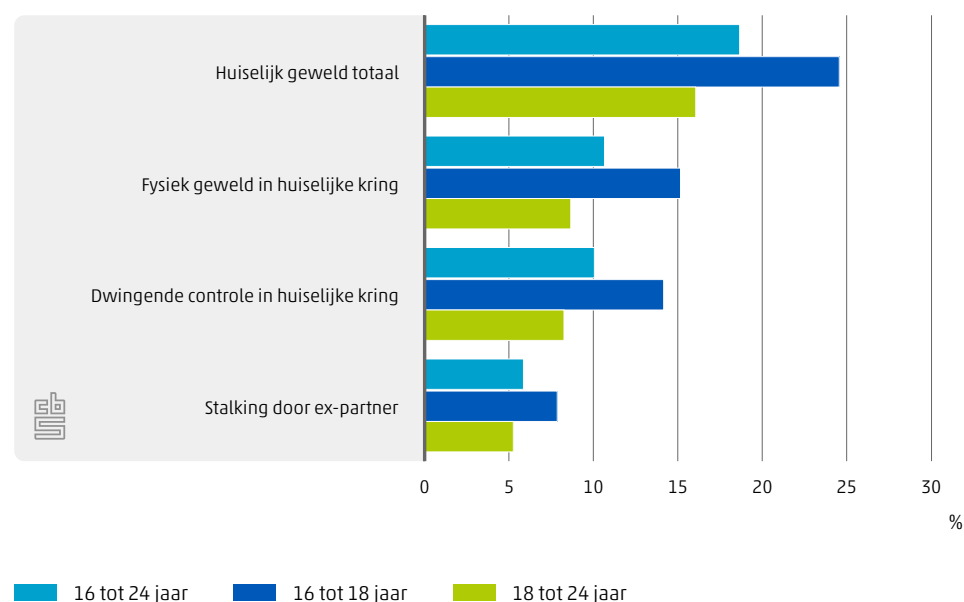
Bijna 2 op 10 jongeren slachtoffer van huiselijk geweld

In 2022 gaf 19 procent van de jongeren van 16 tot 24 jaar aan slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld. Het gaat daarbij om geweld in de huiselijke kring; hiertoe worden alle gezins- en familieleden en eventuele (ex-)partners gerekend. Met 'huiselijke kring' wordt niet de locatie bedoeld: voorvallen hoeven niet per se thuis te hebben plaatsgevonden.

Bij huiselijk geweld gaat het om verschillende vormen van geweld. Ongeveer 1 op de 10 jongeren was in 2022 slachtoffer van fysiek geweld in huiselijke kring. Dit betekent dat de pleger dreigde met geweld, het slachtoffer verwondde, of daartoe een poging deed. Eveneens 1 op de 10 had te maken met dwingende controle in huiselijke kring, waarbij een of meer personen het slachtoffer domineren en controleren. Ruim 5 procent had te maken met stalking door een ex-partner.

Minderjarige jongeren waren vaker slachtoffer van huiselijk geweld dan meerderjarige jongeren (25 tegen 16 procent). Jonge vrouwen werden vaker slachtoffer dan jonge mannen (23 tegen 15 procent). Ze werden vooral vaker slachtoffer van dwingende controle.

8.2.3 Jeugdige slachtoffers huiselijk geweld, 2022

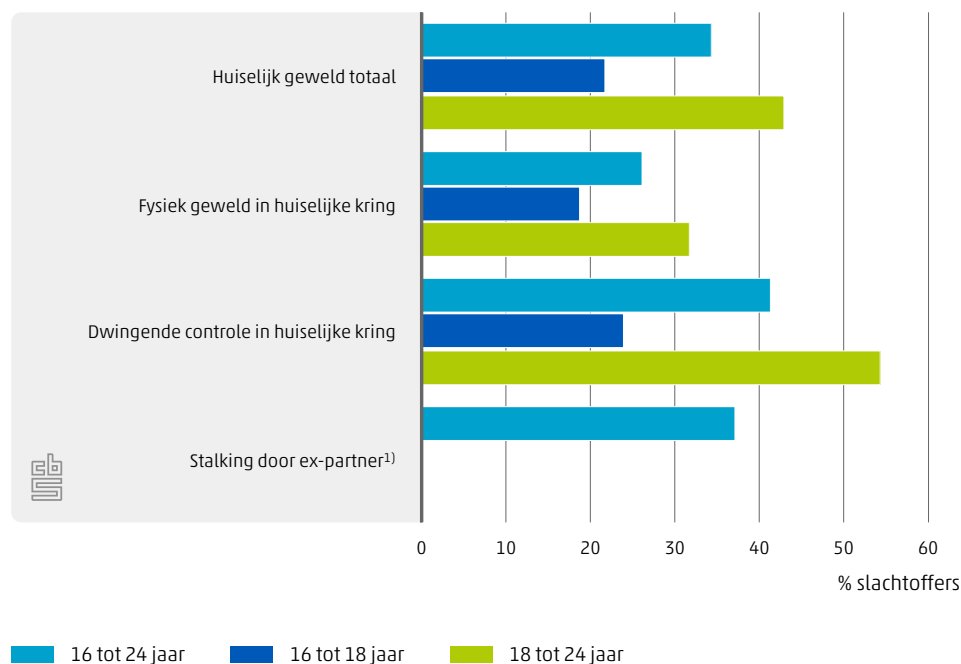
Bron: CBS, Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022

Ruim 1 op 3 jongeren had psychische problemen door huiselijk geweld

Van de 16- tot 24-jarige jongeren die te maken hadden met huiselijk geweld gaf 35 procent aan hierdoor psychische problemen te hebben gehad. Meerderjarige jongeren gaven dit dubbel zo vaak aan als minderjarige jongeren (43 tegen 22 procent).

Vooraf dwingende controle in huiselijke kring leidt vaak tot psychische problemen: ruim 40 procent van alle 16- tot 24-jarigen en ruim 50 procent van de meerderjarige jongeren zei hierdoor psychische problemen te hebben gehad.

8.2.4 Psychische problemen door huiselijk geweld, 2022

Bron: CBS, Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022

¹⁾ I.v.m. een te gering aantal waarnemingen is uitsplitsing naar leeftijd niet mogelijk.

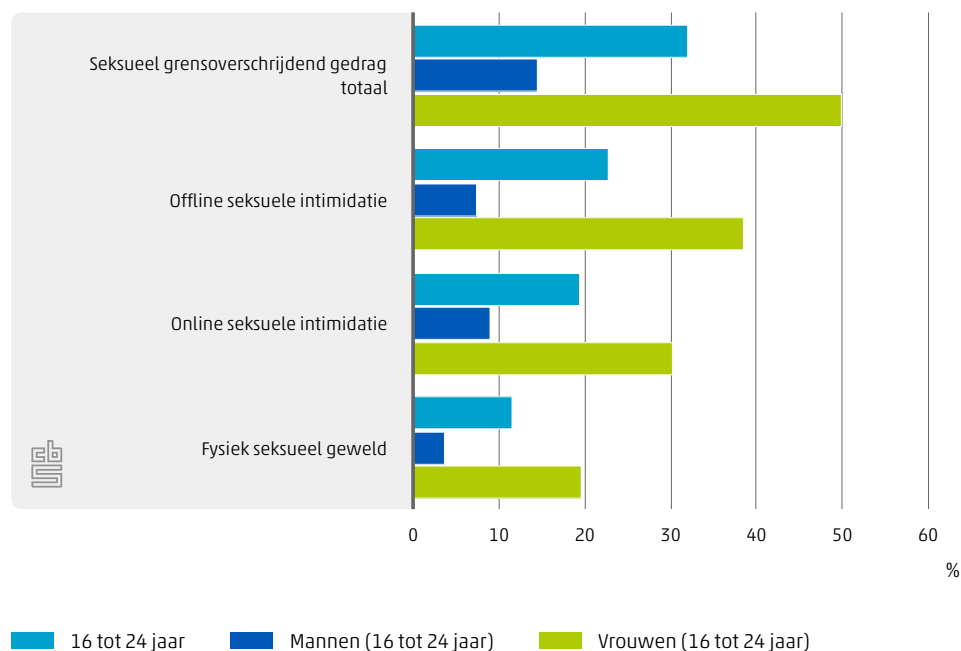
1 op 3 jongeren slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag

In 2022 kreeg bijna een op de drie 16- tot 24-jarigen (32 procent) te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag. 23 procent kreeg te maken met offline seksuele intimidatie (grensoverschrijdend gedrag in de 'echte wereld', waarbij geen lichamelijk contact plaatsvond) en 20 procent kwam in aanraking met online seksuele intimidatie (grensoverschrijdend gedrag op internet zonder lichamelijk contact). Fysiek seksueel geweld, waarbij lichamelijk contact plaatsvindt, kwam bij 12 procent van de jongeren voor.

16- tot 18-jarigen en 18- tot 24-jarigen werden in 2022 even vaak slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Wel is er een groot verschil naar geslacht. Van de jonge vrouwen kreeg 50 procent te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag, van de jonge mannen 15 procent. Bijna 4 op de 10 jonge vrouwen werden geconfronteerd met offline

seksuele intimidatie, 3 op de 10 met online seksuele intimidatie en 2 op de 10 met fysiek seksueel geweld.

8.2.5 Jeugdige slachtoffers seksueel grensoverschrijdend gedrag, 2022

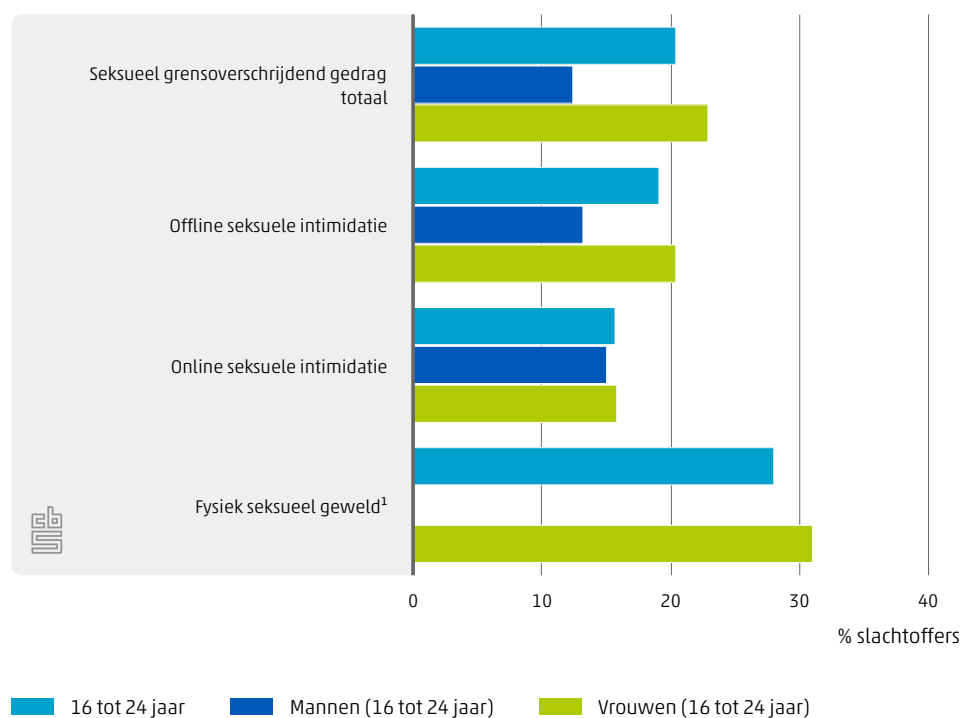
Bron: CBS, Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022

Bijna kwart jonge vrouwen had psychische problemen door seksueel grensoverschrijdend gedrag

21 procent van de 16- tot 24-jarige jongeren die te maken hadden met seksueel grensoverschrijdend gedrag gaf aan hierdoor psychische problemen te hebben gehad. Jonge vrouwen gaven dit bijna dubbel zo vaak aan als jonge mannen (23 tegen 13 procent).

Vooraf fysiek seksueel geweld leidt vaak tot psychische problemen, met name bij jonge vrouwen: 31 procent van hen zei hiervan psychische problemen te hebben gehad. Tot fysiek seksueel geweld worden uiteenlopende voorvallen gerekend, variërend van ongewenste seks en geslachtsgemeenschap tot ongewenst aanraken op een seksuele manier en ongewenst zoenen. Wanneer alleen naar ongewenste seks en geslachtsgemeenschap wordt gekeken is het percentage jonge vrouwen dat zegt psychische problemen te hebben gehad met 73 procent meer dan dubbel zo hoog.

8.2.6 Psychische problemen door seksueel grensoverschrijdend gedrag, 2022

Bron: CBS, Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022
¹) I.v.m. een te gering aantal waarnemingen ontbreken de cijfers voor mannen.

Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022

De cijfers over de slachtoffers van huiselijk geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag komen uit de Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022. Dit is een enquête onder Nederlanders van 16 jaar en ouder, waar in 2022 24 duizend mensen aan deelnamen, waarvan 2 duizend 16 tot 24-jarigen. Het onderzoek is in 2020 en 2022 gehouden. De volgende meting vindt plaats in 2024.

8.3 Begrippen

Drugsmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Harddrugs, Softdrugs en overige drugsmisdrijven.

Gewelddelicten (Veiligheidsmonitor)

Mishandeling, bedreiging met fysiek geweld en seksuele delicten.

Gewelddmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Mishandeling, bedreiging, stalking, seksuele misdrijven, levensmisdrijven, vrijheidsbeneming/gijzeling, mensenhandel, mensensmokkel en overige gewelddmisdrijven.

Hacken (Online Veiligheid en Criminaliteit)

Met kwade bedoelingen en zonder toestemming inbreken op een apparaat (zoals een computer of tablet) of een account (zoals een e-mail- of bankaccount).

Offline seksuele intimidatie (Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag)

Ongewenste seksuele ervaringen waarbij er geen lichamelijk contact is en die zich afspelen in 'de echte wereld' (offline). Offline seksuele intimidatie kan variëren van ongewenste seksueel getinte opmerkingen tot het moeten aanschouwen van seksuele handelingen.

Online bedreiging en intimidatie (Online Veiligheid en Criminaliteit)

Online bedreiging (met geweld), pesten, stalken of shamesexting (verspreiden van naaktfoto's of -filmpjes of hiermee dreigen).

Online oplichting en fraude (Online Veiligheid en Criminaliteit)

Aankoopfraude (het niet leveren van gekochte goederen of diensten), verkoopfraude (het niet betalen voor geleverde goederen en diensten), fraude in het betalingsverkeer, identiteitsfraude (gebruik van persoonsgegevens zonder toestemming en voor financieel gewin) en phishing (het voordoen als een ander persoon of bedrijf voor financieel gewin).

Online seksuele intimidatie (Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag)

Ongewenste seksuele ervaringen waarbij er geen lichamelijk contact is en die zich online afspelen. Online seksuele intimidatie kan variëren van vervelende seksueel getinte opmerkingen tot het dwingen van online seksuele handelingen (bijvoorbeeld dwingen tot het uitkleden op beeld).

Seksueel geweld (Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag)

Alle vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag waarbij lichamelijk contact plaatsvond, variërend van ongewenste aanrakingen tot verkrachting.

Slachtoffer

Mensen zijn slachtoffer als ze in de enquête aangeven dat ze in de twaalf maanden voorafgaande aan het onderzoek slachtoffer zijn geweest van één of meerdere delicten.

Verkeersmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Verlaten plaats ongeval, rijden onder invloed, rijden tijdens ontzegging, rijden tijdens rijverbod, voeren vals kenteken, joyriding, weigeren blaastest/bloedonderzoek en overige verkeersmisdrijven.

Vermogensdelicten (Veiligheidsmonitor)

(Poging tot) inbraak, fietsdiefstal, autodiefstal, diefstal uit/vanaf de auto, diefstal van andere voertuigen, (poging tot) zakkenrollerij/beroving en overige vormen van diefstal.

Vermogensmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Diefstal/verduistering en inbraak, bedrog, valsheidsmisdrijven, heling, afpersing en afdreiging, bankbreuk, witwassen en overige vermogensmisdrijven.

Vernieling en misdrijven tegen openbare orde en gezag (Standaardclassificatie misdrijven)

Vernieling en beschadiging, openbare orde misdrijven, brandstichting/ontploffing en openbaar gezag misdrijven.

Vernielingen (Veiligheidsmonitor)

Het met opzet iets van het slachtoffer vernielen of beschadigen, zonder dat er iets gestolen is. Bijvoorbeeld krassen maken op de auto, fietsbanden lek prikken of muren bekladden.

Vuurwapenmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven)

Misdrijven omschreven in artikel 55 van de Wet Wapens en Munitie. De wet regelt de opsporing, vervolging en berechting van handelingen die te maken hebben met (verboden) wapenbezit en wapenhandel.

8.4 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over verdachten van 12 tot 25 jaar naar delictgroep en persoonskenmerken zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over verdachten tot 25 jaar naar delictgroep en woonregio zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over verdachten naar delictgroep, geslacht, leeftijd en migratieachtergrond zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over slachtofferschap van criminaliteit onder jongeren van 15 tot 25 jaar zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over veiligheidsbeleving onder jongeren van 15 tot 25 jaar zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over slachtofferschap van traditionele criminaliteit naar persoonskenmerken zijn te vinden op [StatLine](#).

Literatuur

Akkermans, M., Arends, J., Derksen, E., & Reep, C. (2023). [Online Veiligheid en Criminaliteit 2022](#).

Akkermans, M., Derksen, E., Kloosterman, R., Moons, E. & Wingen, M. (2023). [Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022](#).

Akkermans, M., Kloosterman, R., Moons, E., Reep, C. & Tummers-van der Aa, M. (2022). [Veiligheidsmonitor 2021](#).

9 Jongeren in Caribisch Nederland

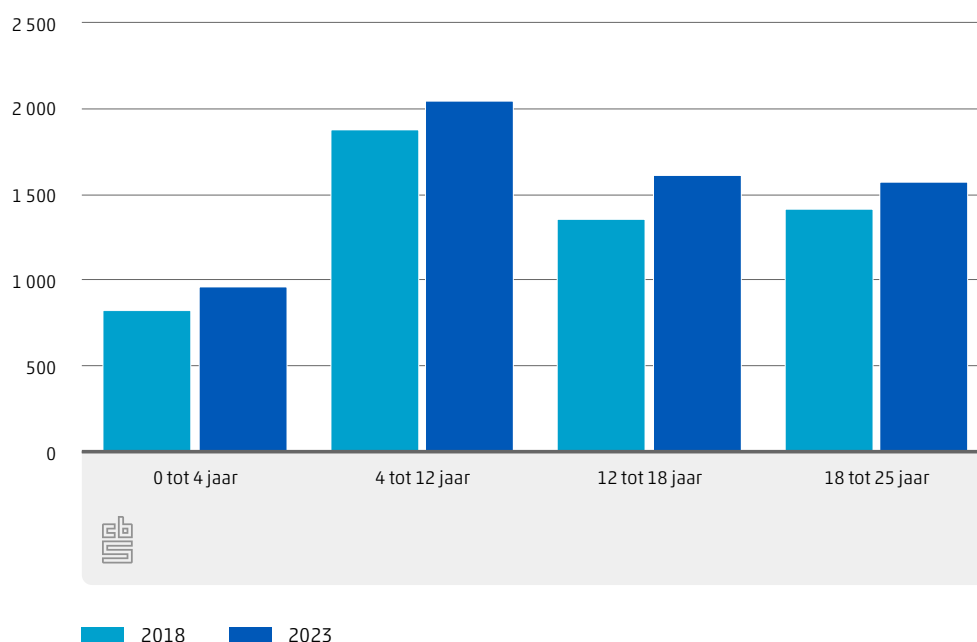
Auteurs: Carel Harmsen, Corina Huisman, Suzanne Loozen, Mark Ramaekers

Op 1 januari 2023 woonden er 7,6 duizend 0- tot 25-jarigen in Caribisch Nederland: 26 procent van de totale bevolking. Op Bonaire woonden de meeste jongeren in de buurt Nikiboko. Op Sint Eustatius was dat in Union en op Saba in The Bottom. Tussen 2011 en 2016 verlieten in totaal 1 364 op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba geboren jongeren Bonaire, Sint Eustatius of Saba. Daarvan was binnen zeven jaar ruim 40 procent teruggekeerd. In het schooljaar 2022/'23 volgden bijna 4,9 duizend leerlingen (bekostigd) basisonderwijs, voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs in Caribisch Nederland. Daarnaast hadden 1 210 jongeren van 15 tot 25 jaar betaald werk.

9.1 Jongeren naar leeftijd

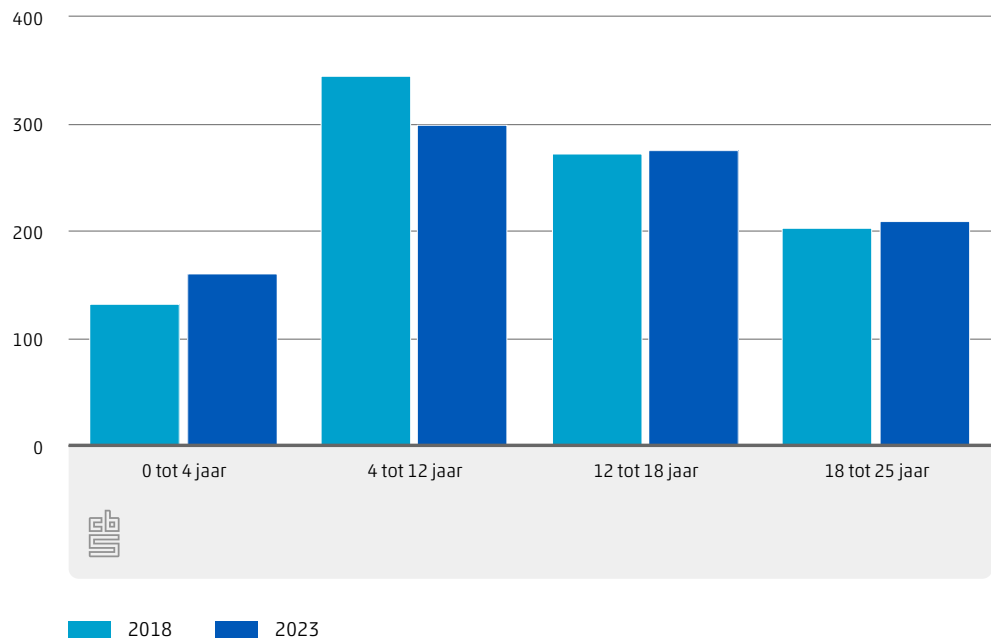
Begin 2023 woonden op Bonaire 6,2 duizend jongeren van 0 tot 25 jaar. Dat zijn er ruim 700 meer dan in 2018. Naar verhouding nam de groep jongeren van 0 tot 18 jaar wat toe en de groep jongeren van 18 tot 25 jaar wat af. Wel nam het aandeel jongeren in de totale bevolking af, van 28 procent in 2018 naar 26 procent in 2023.

9.1.1 Bonaire, jongeren naar leeftijd 1 januari

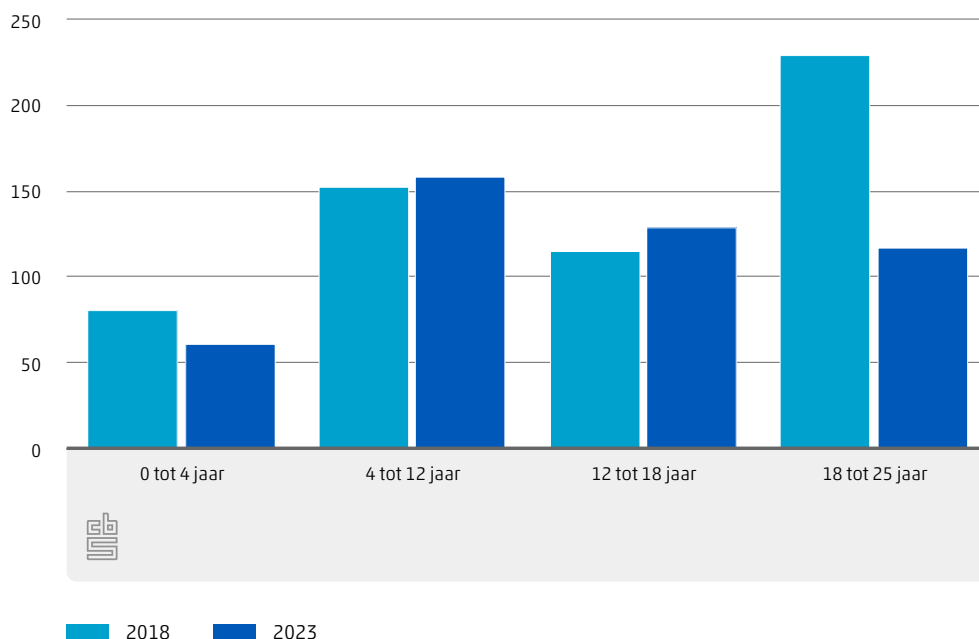
Begin 2023 woonden op Sint Eustatius 945 jongeren van 0 tot 25 jaar, 29 procent van de totale bevolking. Het aantal jongeren is sinds 2018 vrijwel gelijk gebleven (952 jongeren, 28 procent van de totale bevolking). Het aantal jongeren van 0 tot 4 jaar is tussen 2018 en 2023 toegenomen; het aantal jongeren van 4 tot 12 jaar nam in diezelfde periode af. In de andere leeftijdsgroepen bleef het aantal jongeren vrijwel gelijk.

9.1.2 Sint Eustatius, jongeren naar leeftijd 1 januari

Op 1 januari 2023 woonden op Saba 465 jongeren, 23 procent van de totale bevolking. Dat zijn er 113 minder dan begin 2018, het aandeel jongeren bedroeg toen 27 procent. Dit komt door afname van het aantal 18- tot 25-jarigen. Het zijn vooral studenten uit Noord-Amerika die Saba hebben verlaten sinds het begin van de coronapandemie in 2020.

9.1.3 Saba, jongeren naar leeftijd 1 januari

26% van de inwoners van
Caribisch Nederland was begin 2023 jonger
dan 25 jaar

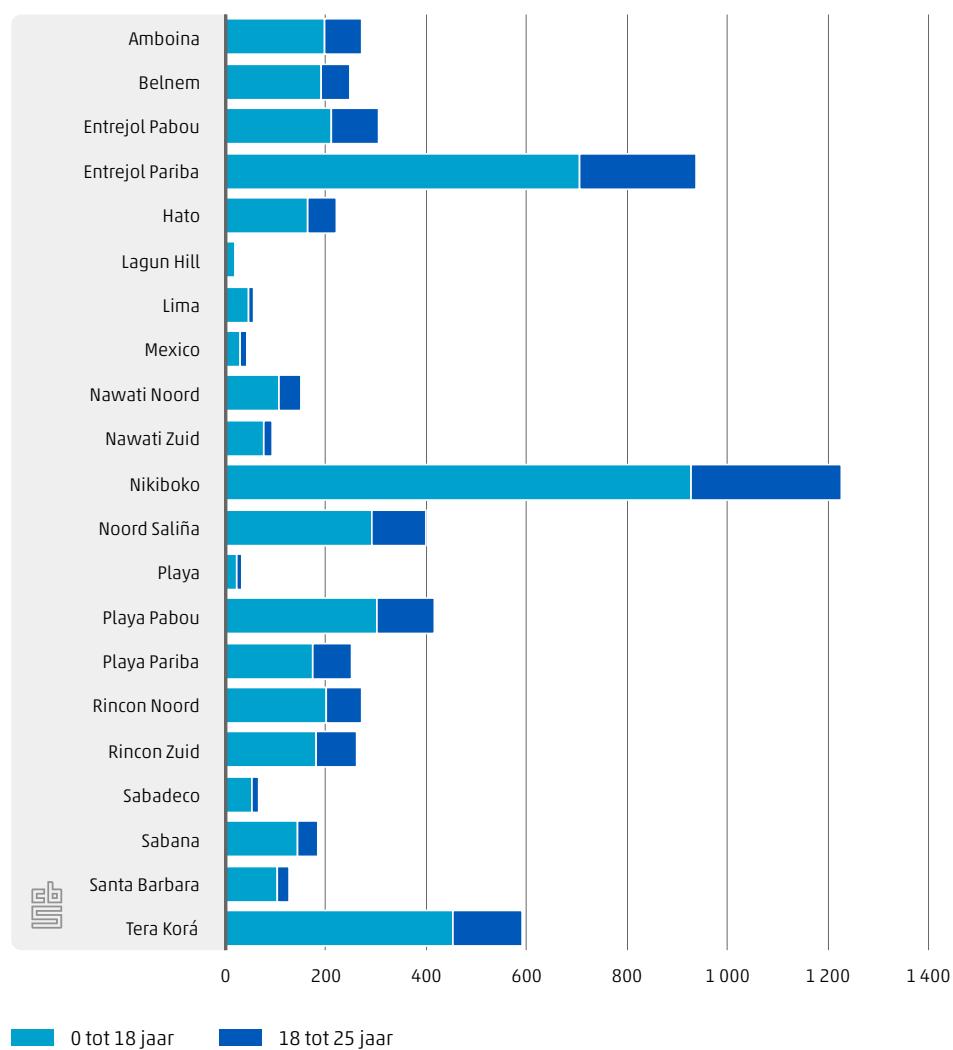
9.2 Bevolking naar buurt

Op Bonaire telde de buurt Nikiboko de meeste jongeren van 0 tot 25 jaar (1 228), gevolgd door Entrejol Pariba (939). In Lagun Hill, Playa en Mexico woonden begin 2023 nauwelijks jongeren.

Het aandeel jongeren van 0 tot 25 jaar was het hoogst in Amboina (30 procent). Daarna volgden Sabana en Nikiboko (beide 29 procent). In Lagun Hill was het aandeel jongeren het laagst (14 procent).

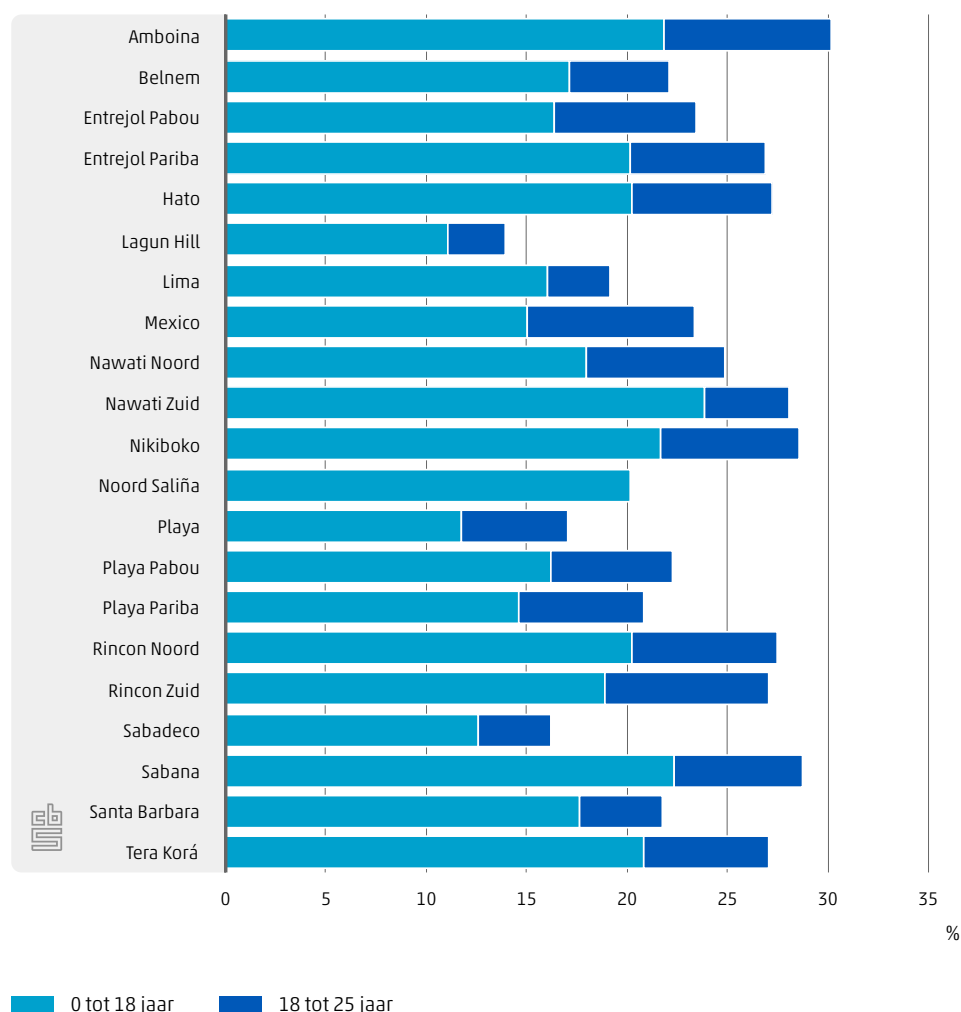
In Lima en Sabana nam het aandeel jongeren in 2023 ten opzichte van 2018 het meest toe. In beide buurten was sprake van een toename van het aantal bewoonde woningen. In Amboina en Tera Korá was de afname van het aandeel jongeren het grootst. In de meeste buurten nam het aandeel jongeren af, wat vooral kwam doordat de totale bevolking er harder groeide dan het aantal jongeren.

9.2.1 Bonaire, jongeren naar buurt, 1 januari 2023¹⁾

¹⁾ Exclusief Guatemala vanwege de geringe aantallen.

9.2.2 Bonaire, jongeren in de totale bevolking naar buurt, 1 januari 2023¹⁾

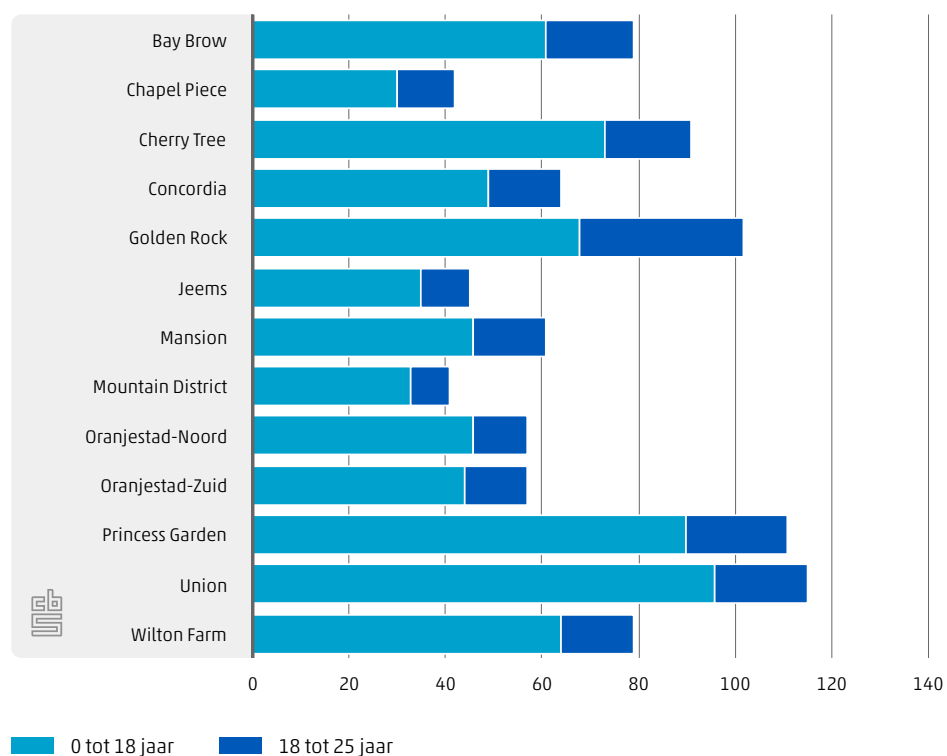
¹⁾ Exclusief Guatemala vanwege de geringe aantallen.

Meeste jongeren op Sint Eustatius in Union

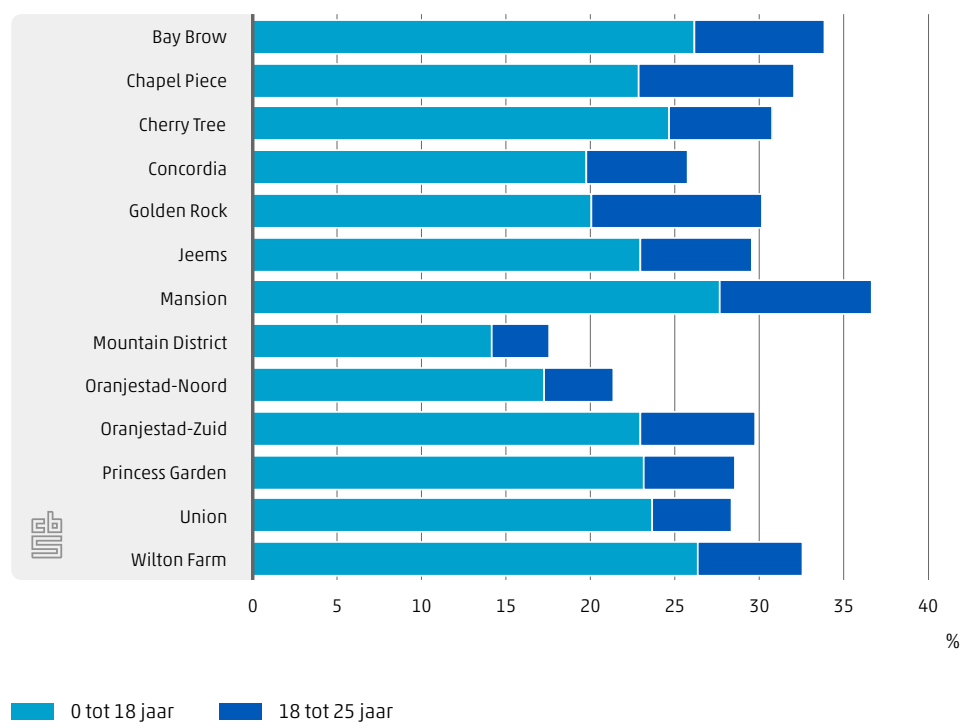
In absolute zin telde Union de meeste jongeren op Sint Eustatius, gevolgd door Princess Garden en Golden Rock. In Mountain District en Chapel Piece woonden de minste jongeren. Het aandeel jongeren was in Mansion het hoogst (37 procent). Ook in Bay Brow en Wilton Farm woonden relatief veel jongeren. In Mountain District was het aandeel jongeren het laagst, met 18 procent, gevolgd door Oranjestad-Noord.

Het aandeel jongeren is tussen 2018 en 2023 het sterkst toegenomen in Chapel Piece (17 procent). Ook in Oranjestad-Zuid, Wilton Farm en Oranjestad-Noord nam het aandeel jongeren duidelijk toe. Voor de buurten Chapel Piece en Wilton Farm hangt dit onder meer samen met de toename van het aantal bewoonde woningen. In Concordia is het aandeel jongeren het sterkst afgenomen (5 procent). Daarnaast nam het aandeel jongeren vooral af in Golden Rock en Princess Garden.

9.2.3 Sint Eustatius, jongeren naar buurt, 1 januari 2023

9.2.4 Sint Eustatius, jongeren in de totale bevolking naar buurt, 1 januari 2023

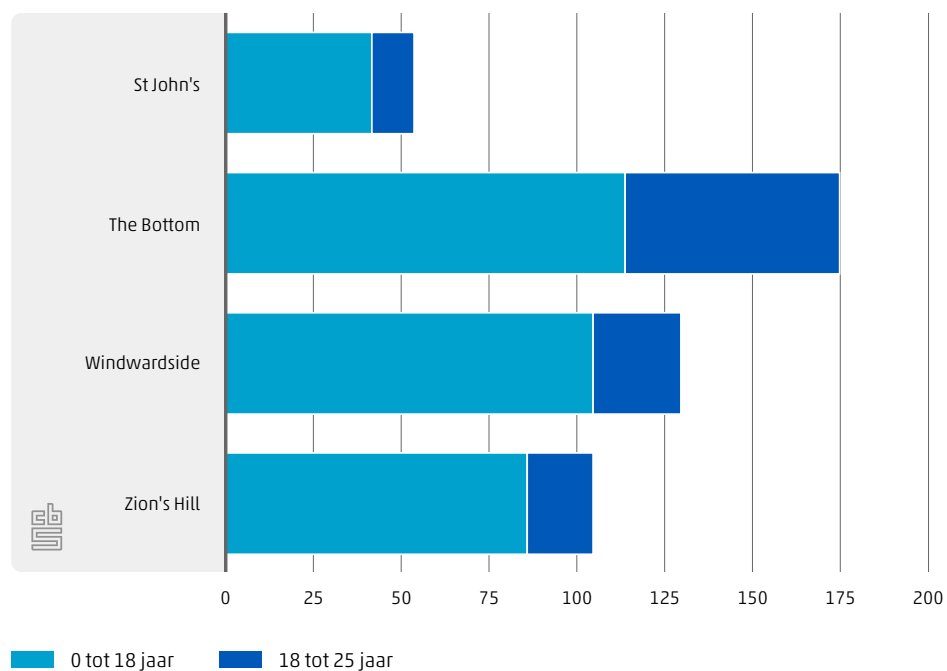

Op Saba meeste jongeren in The Bottom

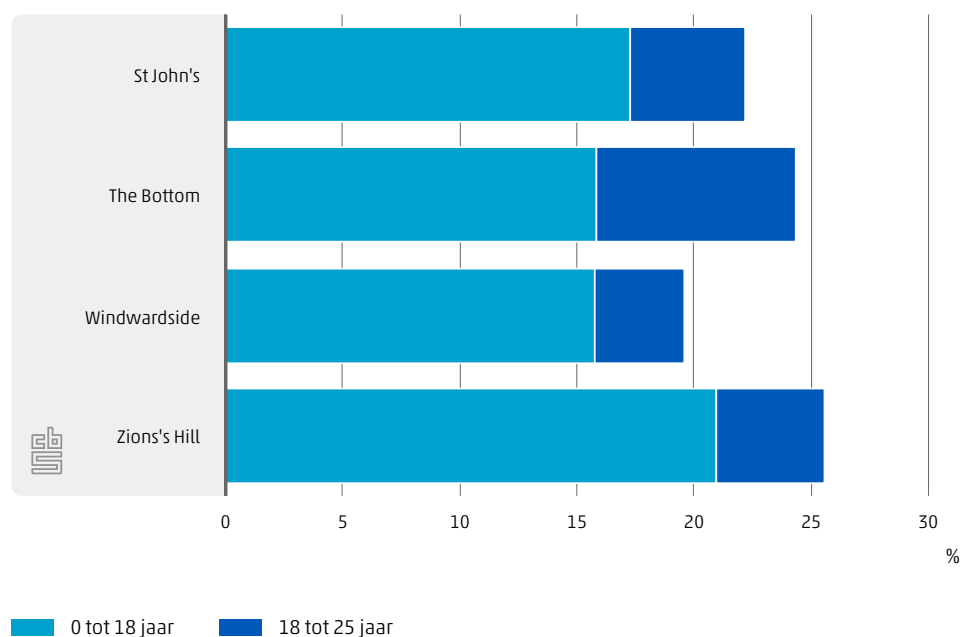
Op Saba woonden in The Bottom de meeste jongeren. St. John's telde de minste jongeren. Het aandeel jongeren was het hoogst in Zion's Hill (26 procent). In Windwardside was het aandeel jongeren het laagst (20 procent).

Tussen 2018 en 2023 is het aandeel jongeren in alle buurten op Saba afgenomen. De afname was het sterkst in Windwardside en het kleinst in Zion's Hill. Met uitzondering van St John's nam het aantal bewoonde woningen in alle buurten op Saba af.

9.2.5 Saba, jongeren naar buurt, 1 januari 2023

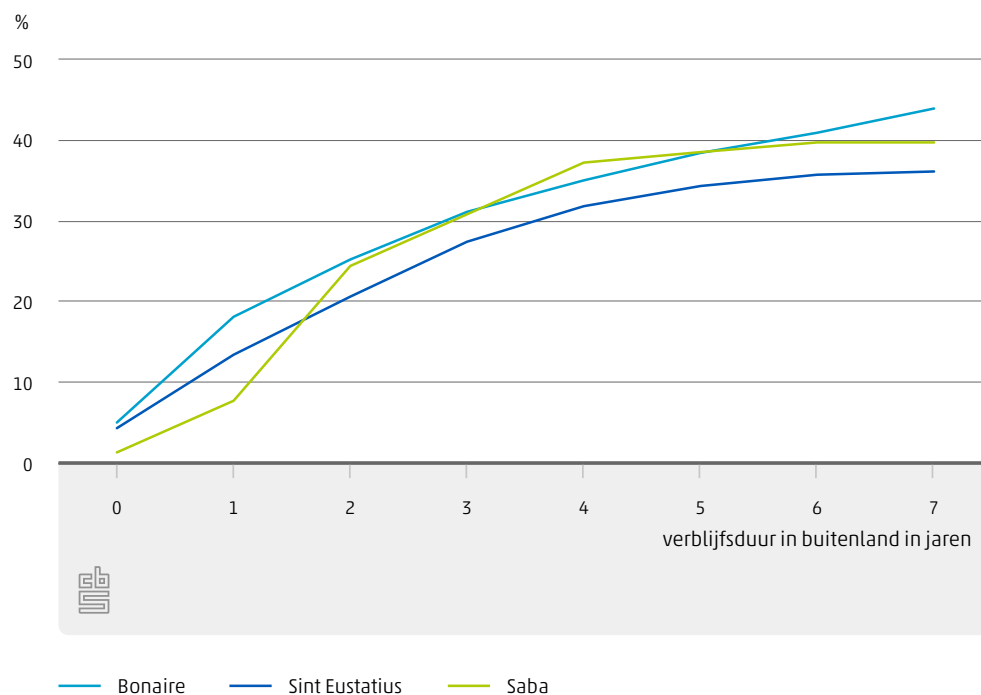
9.2.6 Saba, jongeren in de totale bevolking naar buurt, 1 januari 2023

9.3 Emigratie, retourmigratie en verblijfsduur

Tussen 2011 en 2016 verlieten 1 009 jongeren, geboren op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba, Bonaire. Daarvan was binnen zeven jaar 44 procent teruggekeerd naar Bonaire. Op Sint Eustatius vertrokken in diezelfde periode 277 jongeren die zijn geboren op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba, waarvan zeven jaar later 36 procent was teruggekeerd. 78 jongeren verlieten Saba, van hen keerde 40 procent terug.

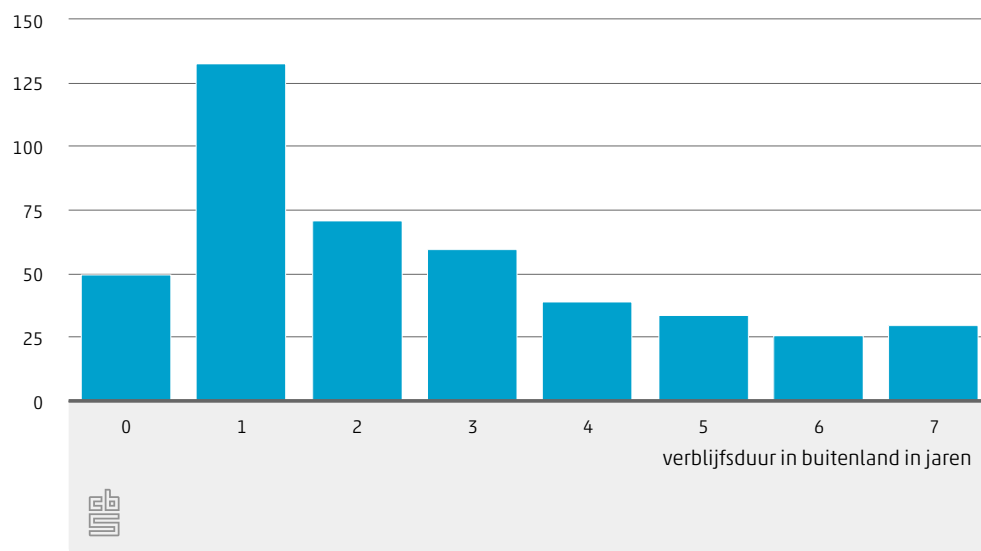
9.3.1 Terugkeer van emigranten¹⁾

¹⁾ 0 tot 25 jaar op het moment van emigratie, geboren op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba, vertrokken tussen 2011 en 2016.

Jongeren die zijn geboren op de Nederlandse Antillen of Aruba en tussen 2011 en 2016 Bonaire hebben verlaten, zijn het vaakst één jaar weggeweest. Op afstand volgen jongeren die twee of drie jaar in het buitenland woonden.

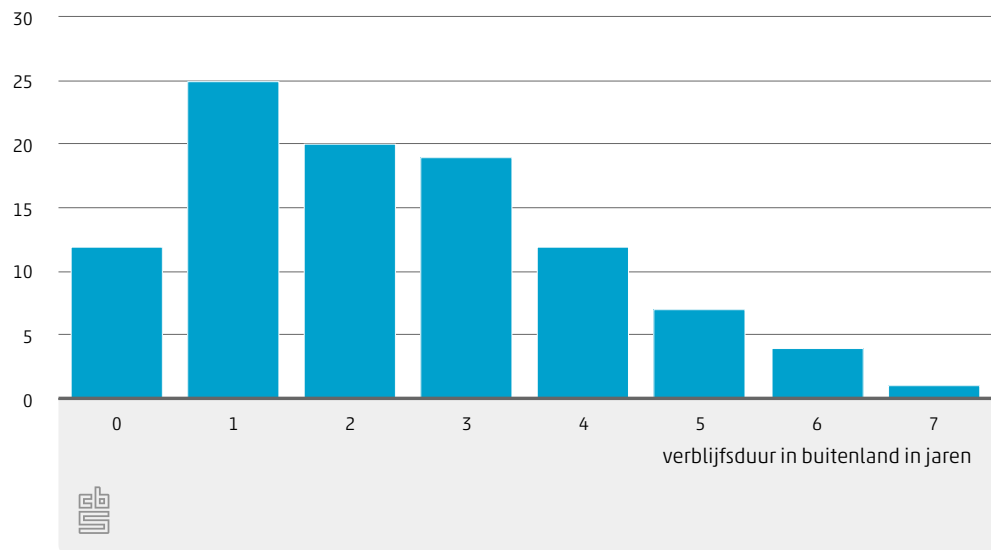
9.3.2 Teruggekeerde emigranten, Bonaire¹⁾

¹⁾ 0 tot 25 jaar op het moment van emigratie, geboren op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba, vertrokken tussen 2011 en 2016.

Ook op Sint Eustatius was de verblijfsduur in het buitenland van jongeren die tussen 2011 en 2016 zijn vertrokken en die zijn geboren op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba het vaakst één jaar. Een aanzienlijk deel is twee of drie jaar weggeweest.

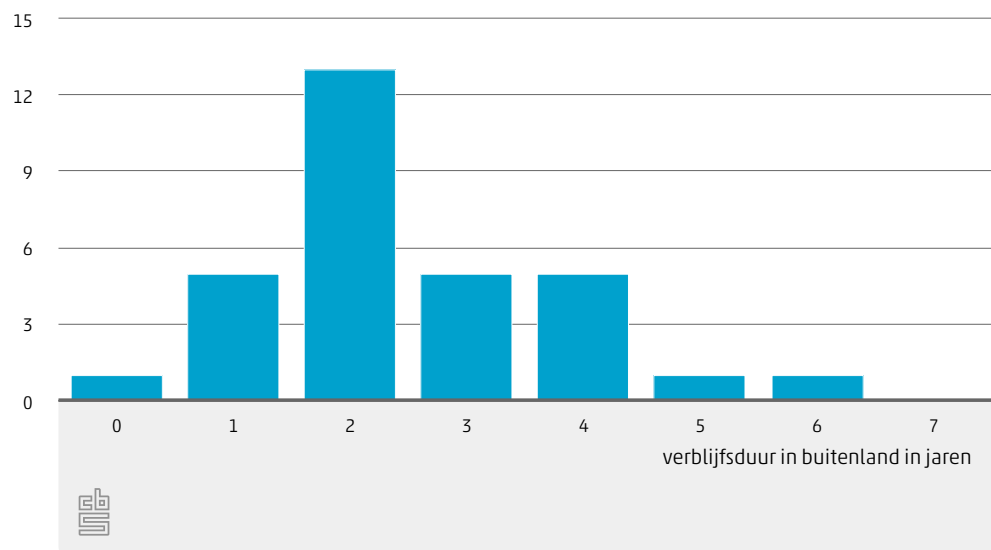
9.3.3 Teruggekeerde emigranten, Sint Eustatius¹⁾

¹⁾ 0 tot 25 jaar op het moment van emigratie, geboren op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba, vertrokken tussen 2011 en 2016.

Op Saba komt bij jongeren die op de Nederlandse Antillen zijn geboren en tussen 2011 en 2016 naar het buitenland zijn vertrokken een verblijfsduur in het buitenland van twee jaar het vaakst voor. Het komt op Saba vrijwel niet voor dat jongeren emigreren voor een periode korter dan één jaar.

9.3.4 Teruggekeerde emigranten, Saba¹⁾

¹⁾ 0 tot 25 jaar op het moment van emigratie, geboren op de voormalige Nederlandse Antillen of Aruba, vertrokken tussen 2011 en 2016.

9.4 Onderwijsdeelname

Bijna 5 duizend leerlingen in po, vo, mbo en cvq

In het schooljaar 2022/'23 volgden bijna 4,9 duizend leerlingen (bekostigd) basisonderwijs, voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs in Caribisch Nederland. Ruim de helft van deze leerlingen zat op het voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs.

Caribisch Nederland kent verschillende onderwijssystemen voor het door de overheid (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) bekostigd voortgezet onderwijs. Bonaire hanteert het Europees-Nederlandse systeem met praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo, en daarnaast enkele speciale lesplaatsen voor kinderen die extra zorg nodig hebben. Vanaf schooljaar 2019/'20 zijn Sint Eustatius en Saba overgestapt op een Caribisch onderwijssysteem voor voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs. Na een driejarige onderbouw kiezen leerlingen in dit systeem voor twee niveaus van algemeen vormend onderwijs, of voor een beroepsopleiding binnen de Caribbean Vocational Qualification (CVQ), dat enigszins te vergelijken is met het mbo.

Het voortgezet onderwijs op Caribisch Nederland telde 1 615 leerlingen in het schooljaar 2022/'23. Op Bonaire volgden 748 leerlingen een opleiding in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Op Saba en Sint Eustatius volgden respectievelijk 14 en 71 leerlingen les op het CVQ.

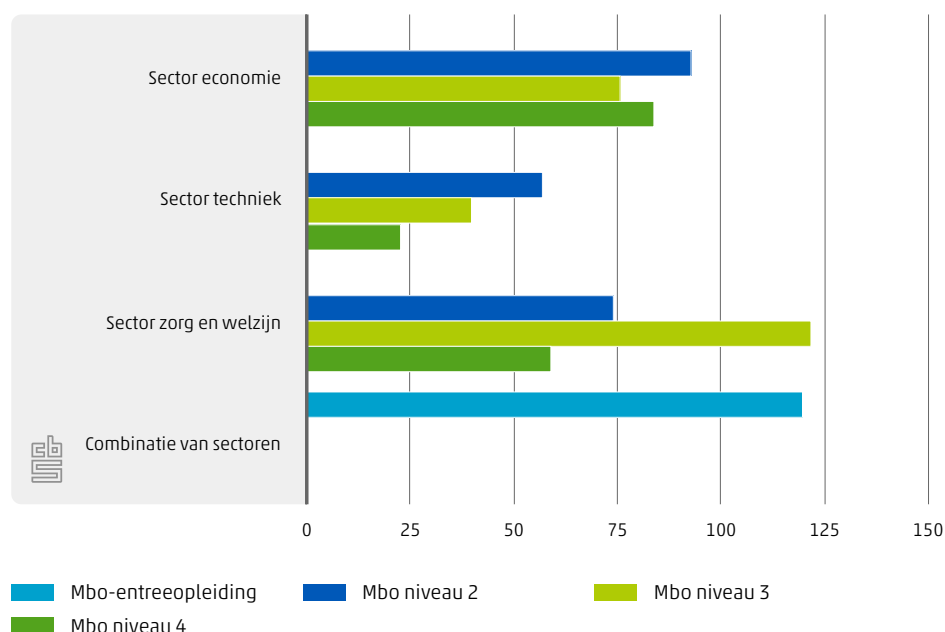
2 408 basisschoolleerlingen in
Caribische Nederland in
schooljaar 2022/'23

Veel mbo'ers op Bonaire in sectoren economie en zorg en welzijn

In het schooljaar 2022/'23 waren er op Bonaire 748 mbo-leerlingen. Daarvan volgde 34 procent een opleiding in de sector economie, bijvoorbeeld tot financieel administratief medewerker, secretaresse, of tot leisure en hospitality host. Met die laatste opleiding kunnen gediplomeerden aan het werk in het toerisme. Daarnaast volgde 16 procent een opleiding in de technische sector (bijvoorbeeld een opleiding tot monteur) en 34 procent een opleiding in de sector zorg (bijvoorbeeld in helpende zorg en welzijn). Tot slot volgde 16 procent van de leerlingen een combinatie-opleiding. Hieronder vallen alle assistentopleidingen (mbo-entreeopleiding), zoals de opleidingen tot assistent horeca, voeding of voedingsindustrie en assistent dienstverlening en zorg. Van de 748 mbo'ers volgde 22 procent mbo op niveau 4, waarmee doorstroming naar het hbo mogelijk is.

9.4.1 Deelnemers mbo, naar niveau en sector, Bonaire, 2022/'23*

9.5 Arbeidsdeelname

1 210 jongeren aan het werk

In 2022 had 45,1 procent van de 2 680 15- tot 25-jarigen in Caribisch Nederland betaald werk. Van de vrouwen werkte 48,7 procent, van de mannen 40,9 procent. Het aandeel werkende jongeren op de eilanden was lager dan het aandeel werkende jongeren in Europees Nederland (75,5 procent). Het aandeel werkende jongeren was in 2022 het hoogst op Bonaire (49,5 procent). Op Saba had 18,3 procent werk en op Sint Eustatius 30,4 procent.

Het lagere aandeel werkzame jongeren op de eilanden kwam vooral doordat de 1 550 onderwijsvolgende jongeren in Caribisch Nederland naast hun studie minder vaak betaald werk hadden (20,3 procent) dan jongeren in Europees Nederland (72,6 procent). De arbeidsdeelname onder de 1 130 niet-onderwijsvolgende jongeren verschilde minder met die van de niet-onderwijsvolgende jongeren in Europees Nederland (respectievelijk 79,1 procent en 85,4 procent).

Drie Zuid-Amerikaanse landen (Colombia, Costa Rica en Mexico) rapporteerden in 2021 cijfers over de arbeidsdeelname van jongeren aan de [OECD \(Organisation for Economic Co-operation and Development\)](#). De opgaven van deze landen in 2021 over de arbeidsdeelname van onderwijsvolgende 15- tot 25 jarigen waren vergelijkbaar met die van Caribisch Nederland uit 2020 en 2022.

1 470 jongeren zonder werk

Naast de werkende jongeren hadden 1 470 jongeren geen betaald werk in 2022. Hiervan waren 150 jongeren werkloos. Zij waren recent op zoek naar werk én hiervoor ook direct beschikbaar. Samen met de werkende jongeren maken zij deel uit van de beroepsbevolking. In Caribisch Nederland was in 2022 10,7 procent van de beroepsbevolking van 15 tot 25 jaar werkloos, tegenover 7,6 procent van de jongeren in Europees Nederland.

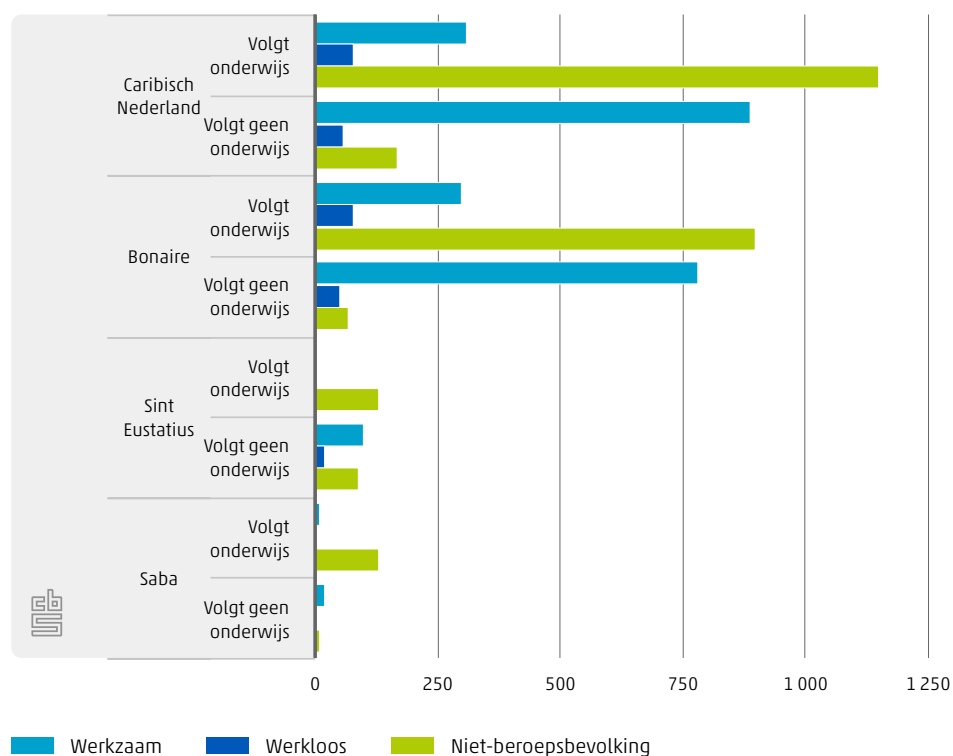
Vergeleken met Europees Nederland waren in Caribisch Nederland relatief veel jongeren die niet werken en daarnaast geen onderwijs volgen (de zogenoemde NEET's: Not in Employment, Education or Training): 8,6 procent van alle 15- tot 25-jarigen. In Europees Nederland was 3,4 procent van de jongeren NEET. Het percentage NEET's in Caribisch Nederland was laag vergeleken met de opgaves van Colombia, Costa Rica en Mexico (respectievelijk 26,7, 25,2 en 18,1 procent).

Werkende jongeren op Bonaire

Bonaire is het eiland met het grootste aantal werkende jongeren. Van de 1 080 werkende jongeren op Bonaire volgden er 300 onderwijs en 780 niet. Van de jongeren die geen onderwijs volgden, werkten de meesten voltijds (87 procent). Onder de jongeren die nog les volgden, was dat met 30 procent beduidend lager. Jongeren die geen onderwijs volgden, werkten gemiddeld 38 uur per week. Jongeren die wel onderwijs volgden, werkten 23 uur per week.

Van de werkende jongeren op Bonaire werkte ruim de helft in de horeca, de handel of het onderwijs. Van de onderwijsvolgenden werkte 40 procent in de horeca. Van de niet-onderwijsvolgenden was dat 21 procent. Jonge mannen werkten relatief vaak in vervoer en opslag (23 procent) en de bouwnijverheid (21 procent). Jonge vrouwen werkten relatief vaak in het onderwijs (20 procent) en de gezondheids- en welzijnszorg (11 procent).

9.5.1 Arbeidsdeelname jongeren 15 tot 25 jaar, 2022

9.6 Begrippen

Caribisch Nederland

De benaming van de Nederlandse eilanden Bonaire, Saba en Sint Eustatius

Emigratie

Vertrek van personen naar het buitenland. Het gaat hier om de aan de gemeente gemelde emigratie. Bij Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt ook vertrek naar Europees Nederland hierbij geteld. Om als emigrant te kunnen worden geteld dienen deze personen ingeschreven te worden in het gemeentelijke bevolkingsregister.

Europees Nederland

Het Europese deel van Nederland is het deel van Nederland dat in Europa ligt, ter onderscheiding van Caribisch Nederland dat in het Caribisch gebied ligt.

Geboorteland

Het land waar een persoon geboren is.

Retourmigratie

Terugkeer van een persoon na verhuizing naar een ander woonadres in het buitenland.

Verblijfsduur

De periode dat men in het buitenland woont.

(Voormalige) Nederlandse Antillen of Aruba

Betreft een samentelling van de eilanden die tot het grondgebied van de Nederlandse Antillen van vóór 10 oktober 2010 en Aruba behoorden.

- Het gaat om de eilanden Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten en Aruba.
- Vanaf 10 oktober 2010 zijn de Nederlandse Antillen ontbonden.
- Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat dan uit vier landen: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Alle eilanden hebben een nieuwe status.
- Curaçao en Sint Maarten zijn nieuwe landen binnen het Koninkrijk. Met een 'Status aparte' binnen het Koninkrijk zijn Curaçao en Sint Maarten autonome landen. De landen hebben een zelfstandig bestuur en zijn niet meer afhankelijk van Nederland.
- De openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, ook wel Caribisch Nederland, hebben een diepere band met Nederland en functioneren als bijzondere gemeenten van Nederland.
- Op 1 januari 1986 werd Aruba afgescheiden van de Nederlandse Antillen. Sinds die datum is Aruba een nieuw land binnen het Koninkrijk de Nederlanden. Met een 'Status aparte' binnen het Koninkrijk is Aruba een autonoom land. Aruba heeft een zelfstandig bestuur en is niet meer afhankelijk van Nederland.

9.7 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over de bevolking van Caribisch Nederland naar leeftijd zijn te vinden op [StatLine](#) en [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over de bevolkingsontwikkeling van Caribisch Nederland zijn te vinden op [StatLine](#).

Cijfers over leerlingen en studenten in po, vo en mbo zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over deelnemers mbo, niveau, sector, domein in Caribisch NL zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Cijfers over de arbeidsdeelname van jongeren in Caribisch NL zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Meer informatie over jongeren in Caribisch Nederland is te vinden in de [Jeugdmonitor](#).

Literatuur

CBS, 17 april 2023. [Bevolking Caribisch Nederland in 2022 met bijna 1,7 duizend toegenomen](#). CBS nieuwsbericht.

10 Welzijn van jongvolwassenen

Auteur: Moniek Coumans

Het geluk, de tevredenheid met het leven en het persoonlijk welzijn bij jongvolwassenen waren in 2020 en 2021, de coronaperiode, aanzienlijk lager dan in voorgaande jaren. In 2022 waren deze aspecten nog niet terug op het niveau van voor 2020. Dit varieert voor de verschillende deelaspecten van het persoonlijk welzijn. Op vertrouwen is het persoonlijk welzijn nog steeds lager dan in 2019. Rondom de financiën is het persoonlijk welzijn lager dan in 2021. Het persoonlijk welzijn op het sociale leven is wél terug op het niveau van voor corona. Toch zijn jongvolwassenen nog steeds vaker dan in 2019 sterk emotioneel eenzaam.

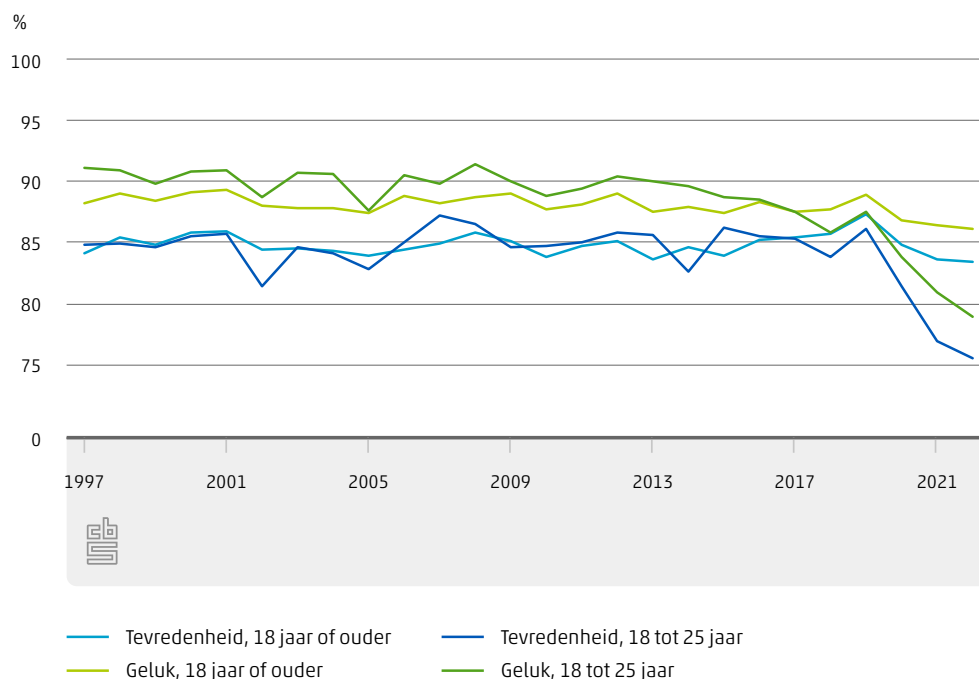
75% van de jongvolwassenen
in 2021 tevreden met het leven en 79%
gelukkig

10.1 Geluk en tevredenheid

In 2022 voelde 79 procent van de 18- tot 25-jarigen zich naar eigen zeggen gelukkig, en 75 procent van hen was tevreden met het leven. Net als in 2021 waren jongvolwassenen in 2022 het minst vaak gelukkig en tevreden van alle leeftijdsgroepen. In 1997, het jaar dat deze cijfers voor het eerst werden gepubliceerd, was dit nog heel anders; toen waren de jongvolwassenen met 91 procent het vaakst gelukkig. Ook de tevredenheid lag in dat jaar aanmerkelijk hoger (85 procent). Bij oudere leeftijdsgroepen nam het aandeel tevredenen, na een aanvankelijke daling in 2020, niet verder af in 2021 en 2022. Bij jongvolwassenen gebeurde dat wel; tussen 2020 en 2021 nam het aandeel tevredenen bij hen af van ruim 81 procent in 2020 naar 77 procent in 2021. In 2022 bleef dit ongeveer gelijk.

10.1.1 Geluk en tevredenheid

Onderzoek Sociale samenhang & Welzijn

De resultaten in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op het onderzoek Sociale Samenhang en Welzijn (SSW). Dit is een onderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd onder inwoners van Nederland van 15 jaar of ouder. Er zijn jaarlijks gegevens beschikbaar van circa 7 500 respondenten. De vragenlijst bestaat uit een vast onderdeel met jaarlijks terugkerende onderwerpen en een ad hoc-deel waarin elk jaar andere thema's worden opgenomen. Voorbeelden van vaste onderwerpen zijn tevredenheid en geluk, sociale contacten, vrijwilligerswerk, politieke participatie en vertrouwen in instituties en in andere mensen. Ad hoc-thema's zijn bijvoorbeeld vragen over vrijwilligerswerk, de kwaliteit van sociale contacten, eenzaamheid en hoe zinvol het leven wordt ervaren.

Voor cijfers over welzijn worden personen van 18 jaar of ouder als uitgangspunt genomen. Personen in instellingen zijn hierbij buiten beschouwing gebleven. Gegevens over welzijn uit het onderzoek SSW zijn beschikbaar voor 2013 tot en met 2022. Dit hoofdstuk richt zich op jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot 25 jaar. Dit zijn jaarlijks zo'n 800 respondenten. Er is in de analyses gekeken naar geslacht, leeftijd, woonsituatie, hoogst gevolgde onderwijsniveau, en gestandaardiseerd huishoudensinkomen (in kwartielgroepen).

De gegevens over eenzaamheid zijn voor 2019, 2021 en 2022 beschikbaar. Vóór 2019 werd dit op een andere manier uitgevraagd (zie ook onder begrippen). Omdat er gegevens van drie jaar beschikbaar zijn, is het mogelijk om een vergelijking te maken tussen deze jaren. Voor het verband tussen eenzaamheid en welzijn zijn de gegevens van 2019, 2021 en 2022 samengevoegd. Dit is gedaan om te waarborgen dat er voldoende waarnemingen voor de analyses zijn. Om diezelfde reden zijn bij de analyses van de verschillen tussen groepen jongeren op de PWI de gegevens van 2021 en 2022 samengevoegd.

Voor de tijdreeksen over geluk en tevredenheid van 1997 tot 2011 zijn gegevens uit het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) gebruikt. Vanwege de verschillen in de onderzoeksopzet en de vraagstellingen tussen POLS en SSW waren de onderzoeksresultaten niet goed vergelijkbaar en was het tot 2019 niet mogelijk om te publiceren over lange trends voor geluk en tevredenheid met het leven. In 2019 heeft het CBS onderzoek gedaan naar de trendbreuk in de uitkomsten van beide onderzoeken, en heeft deze gerepareerd (Van Beuningen en Moonen, 2019). Hierdoor is het mogelijk om de ontwikkelingen in subjectief welzijn vanaf 1997 tot en met het recentste verslagjaar te laten zien.

In deze bijdrage wordt gesproken van een verandering tussen jaren (of een verschil tussen groepen) als deze verandering (of dit verschil) statistisch significant is.

10.2 Persoonlijk welzijn

Persoonlijk Welzijn

Het persoonlijke welzijn van jongvolwassenen is bepaald aan de hand van de Persoonlijke Welzijnsindex (PWI). Deze index is samengesteld uit 12 indicatoren die 8 dimensies beschrijven. De dimensies met bijbehorende indicatoren zijn:

1. Materiële levensstandaard: (a) tevredenheid over de financiële situatie.
2. Economische risico's: (b) zorgen over de financiële toekomst.
3. Opleiding en arbeid: (c) tevredenheid met de opleidingskansen, (d) tevredenheid met het werk (indien iemand een betaalde baan heeft van minimaal 12 uur per week) of de dagelijkse bezigheden (indien iemand geen betaalde baan heeft of minder dan 12 uur per week werkt).
4. Gezondheid: (e) tevredenheid met de lichamelijke gezondheid, (f) tevredenheid met de psychische gezondheid.
5. Sociale relaties: (g) tevredenheid met het sociale leven.
6. Maatschappelijke participatie en vertrouwen: (h) vertrouwen in de Tweede Kamer, (i) in rechters en in de (j) politie.
7. Veiligheid: (k) gevoel van (on)veiligheid.
8. Milieu en leefomgeving: (l) tevredenheid met de woonbuurt.

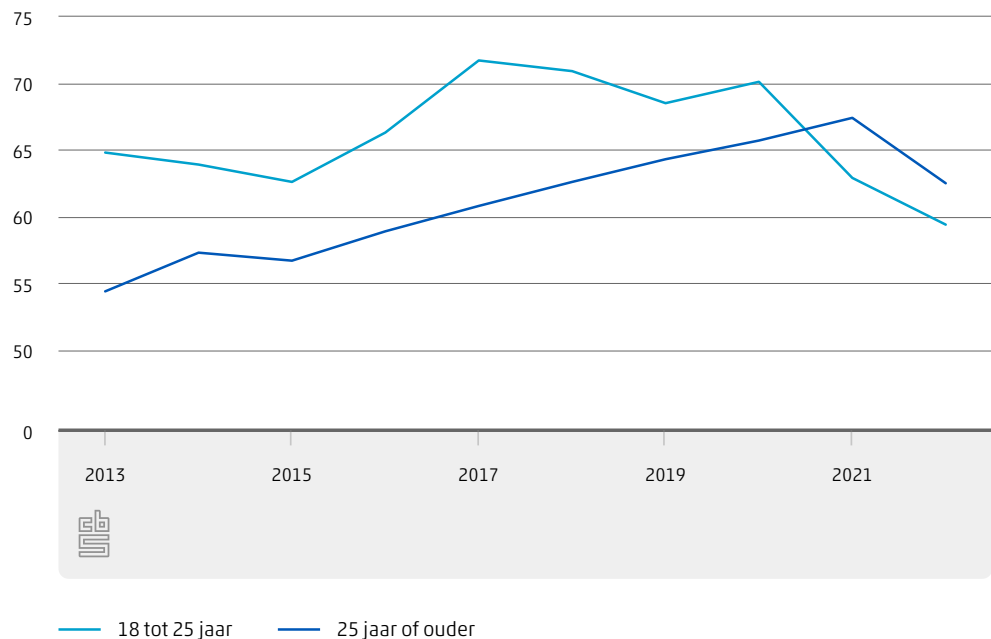
Per indicator zijn de scores omgerekend naar een score van 1 tot en met 10. Vervolgens is voor elke dimensie een score bepaald en zijn de acht resulterende scores samengevoegd tot een index; de Persoonlijke Welzijnsindex. Iedere dimensie telt even zwaar in de index, die loopt van 1 tot en met 10. Een score van 7 of hoger op de PWI betekent een hoog persoonlijk welzijn (Van Beuningen et al., 2015).

Persoonlijk welzijn jongvolwassenen in 2022 nog steeds lager dan bij 25-plussers

In 2022 had 59 procent van de jongvolwassenen een hoog persoonlijk welzijn. De daling in 2020 en 2021 heeft daarmee niet doorgezet. Het aandeel 25-plussers met een hoog persoonlijk welzijn is wel gedaald, van 67 naar 62 procent. In 2021 was het aandeel met een hoog persoonlijk welzijn voor het eerst lager bij de jongvolwassenen dan bij de 25-plussers. In 2022 was dit verschil er nog steeds, maar het is wat kleiner dan in 2021.

10.2.1 Een 7 of hoger voor persoonlijk welzijn

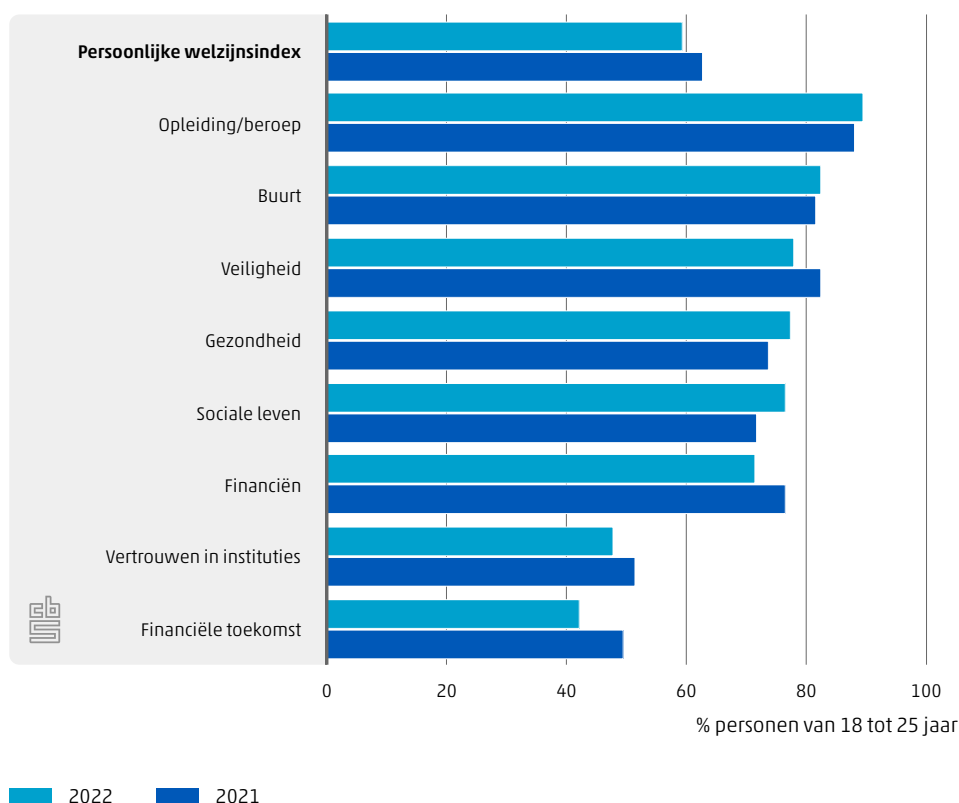
% personen van 18 jaar of ouder

Jongvolwassenen hadden in 2022, vergeleken met het jaar daarvoor, vooral minder vaak een hoog persoonlijk welzijn op het gebied van de financiële toekomst, financiën en veiligheid. De afname was het grootst op het gebied van de financiële toekomst. Waar in 2021 de helft op dit gebied nog een 7 of hoger scoorde, was dat in 2022 42 procent. Bij 25-plussers is dit ook gedaald, maar met 52 procent hoger dan bij jongvolwassenen.

Op het terrein van financiën daalde het aantal jongvolwassenen met een hoog persoonlijk welzijn van 77 naar 72 procent. Op het terrein van veiligheid daalde dit van 82 procent tot 78 procent in 2022. Het vertrouwen in instituties onder jongvolwassenen was al gedaald tussen 2020 en 2021. Deze daling zette weliswaar niet (significant) door in 2022, maar dit vertrouwen is met 48 procent nog steeds lager dan in 2020 (64 procent). Het persoonlijk welzijn op gebied van het sociaal leven, wat tussen 2020 en 2021 nog daalde van 80 naar 72 procent, steeg in 2022 weer tot 77 procent.

10.2.2 Een 7 of hoger voor dimensies van persoonlijk welzijn

Jonge mannen hoger persoonlijk welzijn dan jonge vrouwen

In 2021/2022 was er gemiddeld genomen geen verschil in persoonlijk welzijn tussen 18 tot 22-jarigen en 22 tot 25-jarigen. Wel was er een verschil tussen mannen en vrouwen; mannen van 18 tot 25 jaar hebben met 70 procent vaker een hoog persoonlijk welzijn dan vrouwen in die leeftijdsgroep (52 procent). Dit verschil was in 2020 beperkter; toen ging het om 74 procent van de mannen en 66 procent van de vrouwen.

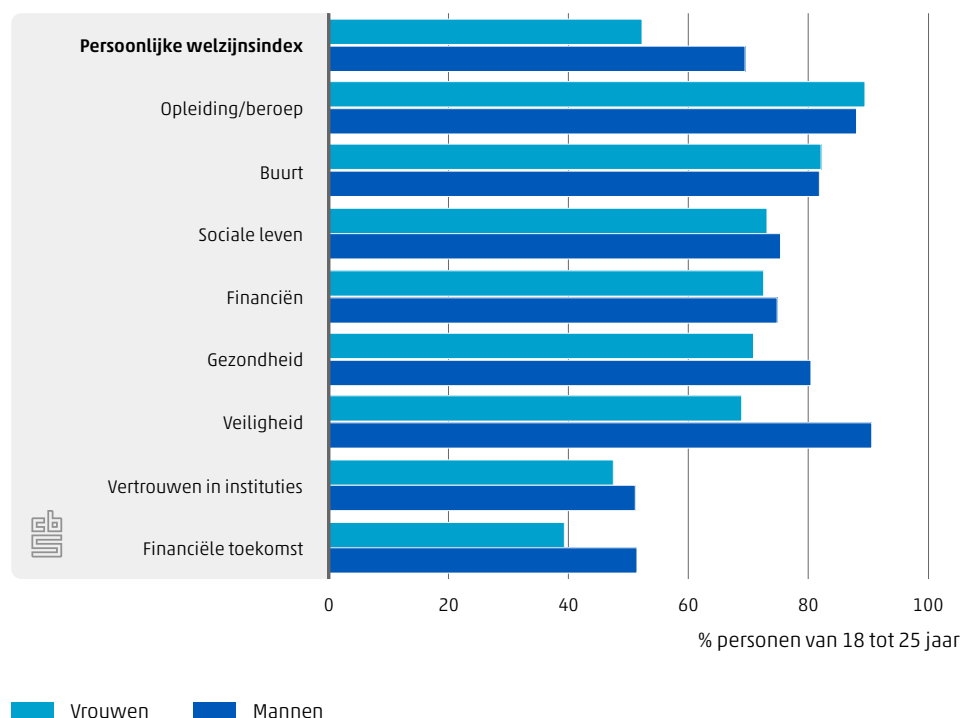
70% van de jonge mannen heeft
hoog persoonlijk welzijn tegenover 52%
van de jonge vrouwen

Op het niveau van de dimensies hadden, net als in voorgaande jaren, mannen vooral een hoger persoonlijk welzijn op het gebied van veiligheid, de financiële toekomst en gezondheid. Het verschil was het grootst op gebied van veiligheid; van de jongvolwassen mannen heeft 91 procent een hoog persoonlijk welzijn, tegenover 69 procent van de vrouwen. Op gebied van financiële toekomst had 52 procent van de mannen tegenover 40 procent van de vrouwen een hoog persoonlijk welzijn. Op het gebied van gezondheid had

81 procent van de mannen en 71 procent van de vrouwen een hoog persoonlijk welzijn. Eerder (Coumans, 2022) werd al geconstateerd dat de slechtere ervaren gezondheid en de sterkere achteruitgang daarvan bij jonge vrouwen in lijn is met eerder onderzoek naar psychische ongezondheid (CBS, 2022).

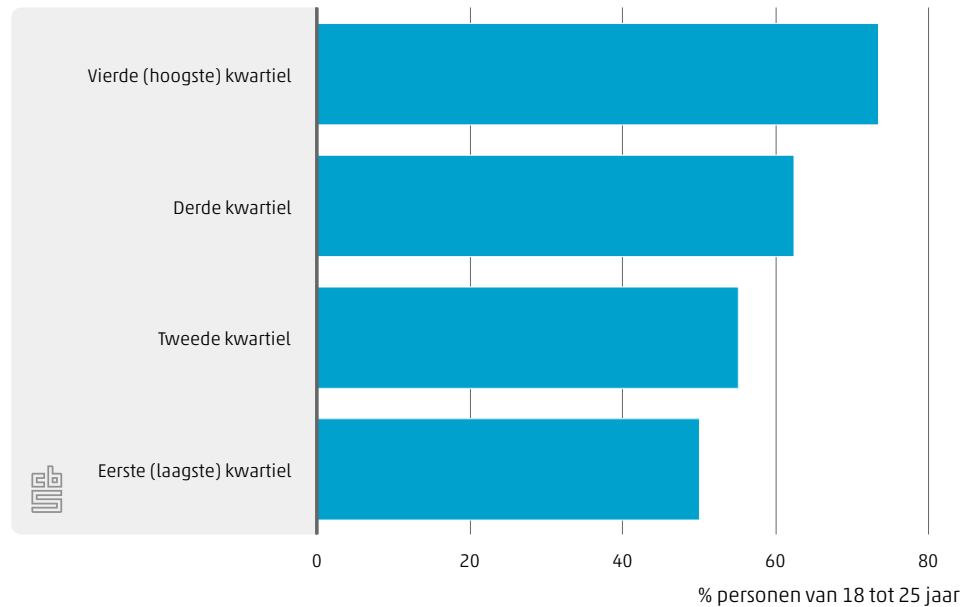
10.2.3 Een 7 of hoger voor dimensies van persoonlijk welzijn, 2021/2022

Jongvolwassenen in hogere inkomensgroepen vaker hoog persoonlijk welzijn

Net als voorgaande jaren is het aandeel jongvolwassenen dat een hoog persoonlijk welzijn had in 2021/2022 aanmerkelijk hoger in de hoogste twee inkomenskwartielgroepen dan in de twee laagste inkomensgroepen. In de twee laagste inkomenskwartielgroepen was het persoonlijk welzijn respectievelijk 50 en 55 procent, terwijl dit in de hoogste twee inkomensgroepen 63 (derde kwartiel) en 74 procent (vierde kwartiel) was. Op het niveau van de dimensies zijn de belangrijkste verschillen tussen de inkomensgroepen te zien op het gebied van financiële situatie, financiële toekomst, gezondheid, veiligheid en buurt.

10.2.4 Een hoog persoonlijk welzijn naar inkomenskwartielgroep, 2021/2022

Thuiswonende jongeren met twee ouders het vaakst hoog persoonlijk welzijn

Ook het type huishouden waar de jongere deel van uitmaakt, hangt samen met het persoonlijk welzijn. Thuiswonende jongvolwassenen met twee ouders hadden het vaakst een hoog persoonlijk welzijn, vergeleken met thuiswonende jongeren met één ouder of uitwonende jongvolwassenen met of zonder partner. Ook als er rekening wordt gehouden met verschillen in inkomen en verschillen tussen de huishoudentypen en de lagere leeftijd van de thuiswonende jongvolwassenen met beide ouders, blijft dit verschil bestaan. Wel verdwijnt na deze correctie het verschil tussen thuiswonende jongvolwassenen met twee ouders en uitwonenden met een partner. Maar bij het verschil tussen thuiswonende jongvolwassenen met één ouder met uitwonende jongvolwassenen zonder partner spelen kennelijk nog andere factoren een rol. Kijken we naar de onderliggende dimensies, dan blijken thuiswonende volwassenen met twee ouders vooral beter te scoren op gebied van financiën, financiële toekomst, gezondheid en hun buurt.

10.3 Het sociale leven van jongvolwassenen

In 2021 bleek dat het sociale leven van jongeren er op meerdere fronten op achteruit was gegaan ten opzichte van 2020. Niet alleen hadden jongvolwassenen minder vaak een hoog persoonlijk welzijn op gebied van hun sociale leven, ook hadden ze minder vaak regelmatig sociaal contact met zowel familie als vrienden en burens. Daarnaast waren zij ook vaker dan het jaar ervoor emotioneel eenzaam.

Deze paragraaf gaat in op hoe het verder is gegaan met jongvolwassenen op sociaal gebied. Met een aantal verdiepende vragen wordt ingegaan op welke soort contacten jongeren hadden, of ze meer contact zouden willen en of ze vooral met vergelijkbare jongvolwassenen optrekken, of juist ook buiten hun sociale bubbel contact zoeken.

Jongvolwassenen in 2022 weer wat vaker contact met naasten

Sinds 2013 schommelde het aandeel bij de jongvolwassenen dat elke week wel met iemand van de familie, vrienden of burens contact had rond de 97 en 98 procent. In 2021 was dat gedaald tot 93 procent, maar in 2022 is dit weer toegenomen tot 96 procent. Met name het aandeel jongvolwassenen met regelmatig contact met burens en vrienden nam af in 2020 en 2021. Dit kan te maken hebben gehad met maatregelen vanwege de coronapandemie. In 2022 stagneerde de afname van het aandeel met wekelijks contact met burens en vrienden.

Bij de 25-plussers nam het aandeel met wekelijks contact met iemand uit de familie-, vrienden- of burenskring ook wat toe in 2022. Overigens was er bij de 25-plussers geen afname tussen 2020 en 2021 van contact met familie of vrienden, en voor burens was de afname beperkter dan bij de jongvolwassenen.

Binnen de groep jongeren zijn er enkele verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Zo hadden jonge vrouwen wat vaker dan jonge mannen elke week contact met hun familie. De jongste groep, 18 tot 22 jaar, had het vaakst elke week contact met vrienden. Daarentegen had de oudere groep (van 22 tot 25 jaar) juist vaker überhaupt met iemand wekelijks contact.

Jongvolwassenen vooral contact via berichtendiensten zoals WhatsApp

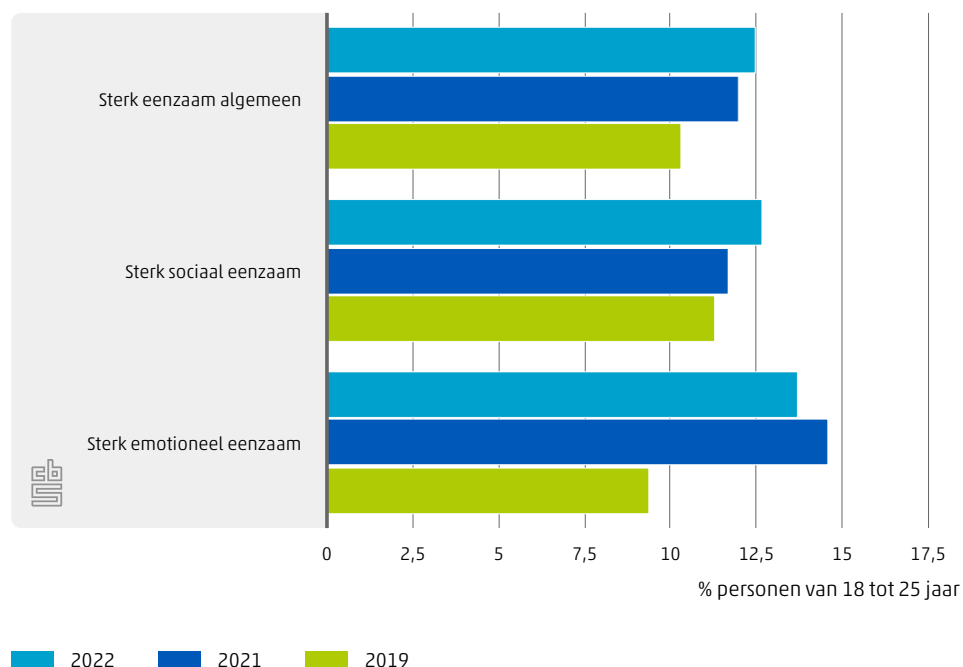
Aan de respondenten die minstens elke maand contact hadden met anderen is de vraag voorgelegd hoe vaak ze op welke manier contact hadden. Jongvolwassenen bleken vooral vaak berichten uit te wisselen via een berichtendienst, bijvoorbeeld WhatsApp. Voor driekwart van de jongvolwassenen was dit een manier om wekelijks contact te hebben met familie. Met vrienden onderhield 93 procent minstens elke week op deze manier contact. Jongvolwassenen zijn geen brieveneschrijvers; zo'n 6 procent mailde op wekelijkse basis met, of stuurde een brief naar, familie of vrienden.

In 2022 nog altijd meer emotioneel eenzame jongvolwassenen dan in 2019

Naast de contactfrequentie, is de beleving van het sociale leven door jongvolwassenen van belang. In 2022 is dat onder meer uitgevraagd door te informeren naar wens om familie, vrienden en familie vaker te zien. Jongvolwassenen geven met 40 procent vaker dan 25-plussers (31 procent) aan dat zij meer contact zouden willen met hun familie. Ook met vrienden willen jongvolwassenen vaker contact; 53 procent van de jongvolwassenen wil dat, tegenover 42 procent van de 25-plussers.

De beleving van sociaal contact kan ook uitgedrukt worden in de mate van ervaren eenzaamheid. Er kan daarbij onderscheid gemaakt worden tussen sociale en emotionele eenzaamheid. Bij sociale eenzaamheid gaat het om de behoefte aan meer sociale contacten, en bij emotionele eenzaamheid om het gemis van een emotioneel hechte band. In 2019 werd eenzaamheid voor het eerst in de enquête sociale samenhang en welzijn op deze manier gemeten. In 2021 en 2022 is deze meting herhaald.

10.3.1 Sterke gevoelens van eenzaamheid

Het beeld het percentage mensen dat eenzaamheid in zijn algemeenheid ervaart is niet significant veranderd over de jaren. Wel is het percentage dat sterke emotionele eenzaamheid ervaart toegenomen van 9 procent in 2019 tot 15 procent in 2021. In 2022 bleef dit met 14 procent vrijwel gelijk aan het jaar ervoor.

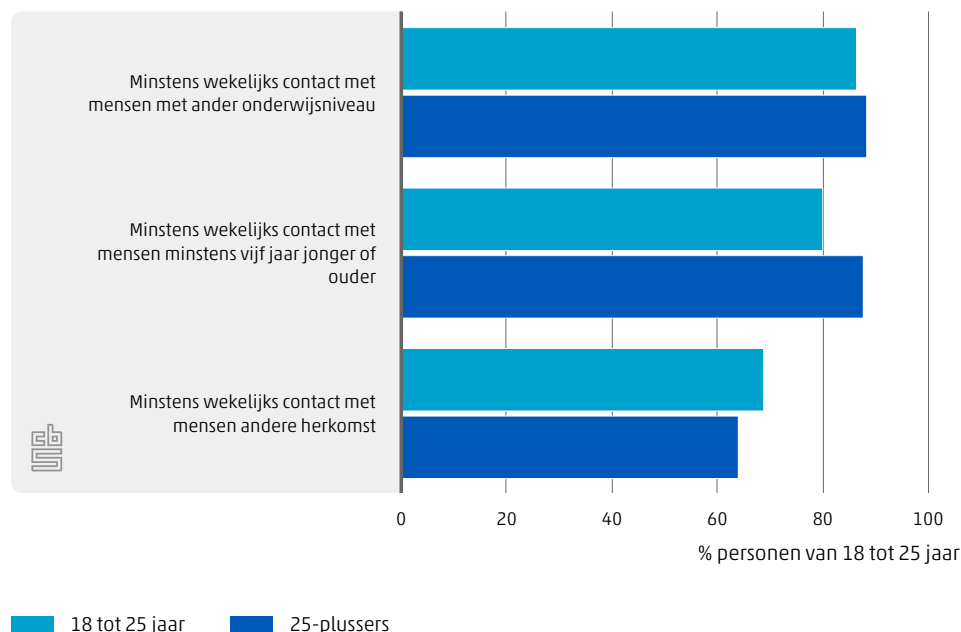
Binnen de jongvolwassenen zijn er nauwelijks verschillen tussen vrouwen en mannen en 18 tot 22-jarigen en 22 tot 25-jarigen. Wel zijn de 22- tot 25-jarigen met 16 procent wat vaker sterk emotioneel eenzaam dan de groep van 18 tot 22 jaar (12 procent).

Merendeel jongvolwassenen heeft contacten buiten sociale bubbel

In 2022 zijn ten slotte enkele vragen voorgelegd om te zien of jongvolwassenen ook buiten hun eigen groep of sociale 'bubbel' contact hebben. Het merendeel bleek minstens wekelijks contact te onderhouden met mensen die anders zijn in herkomst, leeftijd of opleiding. Zo heeft 69 procent contact met iemand met een andere herkomst, 80 procent ziet, spreekt of schrijft elke week met mensen die minstens vijf jaar jonger of ouder zijn en 87 procent heeft minstens wekelijks contact met iemand met een ander onderwijsniveau.

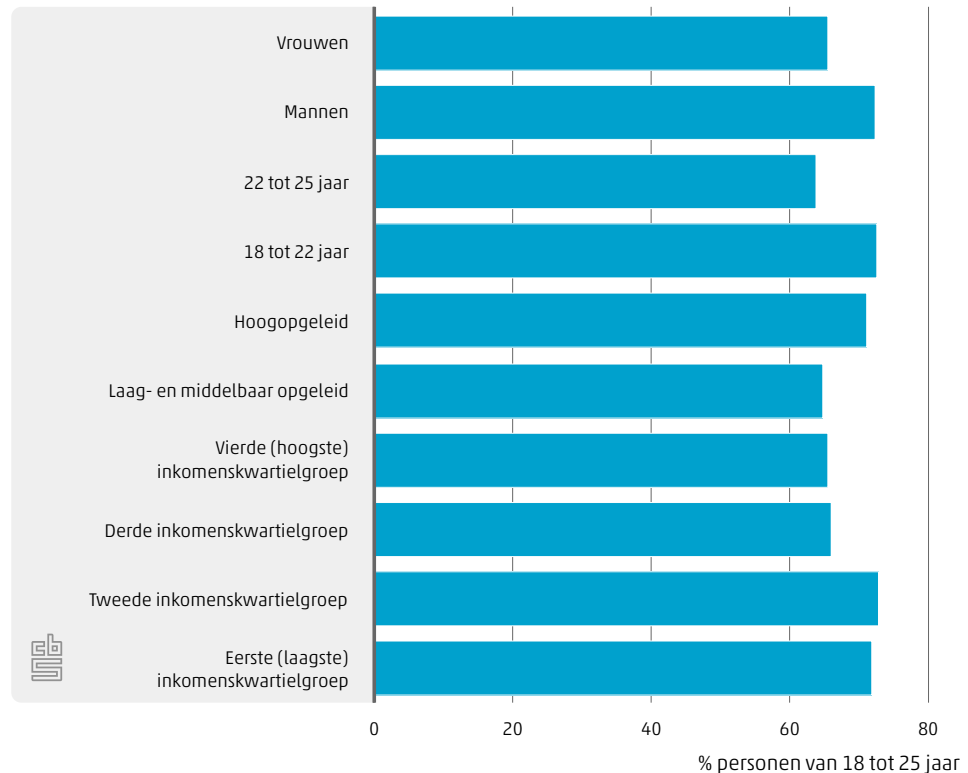
Bij 25-plussers is het aandeel dat wekelijks contact heeft met iemand van een andere herkomst met 64 procent iets lager dan bij de jongvolwassenen (69 procent). Zij hebben met 88 procent tegenover 80 procent wel vaker dan de jongvolwassenen contact met mensen die vijf jaar jonger of ouder zijn; 88 procent. Jongvolwassenen en 25-plussers hebben ongeveer even vaak wekelijks contact met iemand met een ander onderwijsniveau.

10.3.2 Contacten met mensen buiten de sociale bubbel, 2022

Er zijn bij de jongvolwassenen verschillen tussen de verschillende bevolkingsgroepen in het contacteren van anderen. Het duidelijkst zijn de verschillen in het omgaan met mensen van een andere herkomst. Vooral mannen, de jongste groep (18 tot 22 jaar), hoog opgeleiden en de laagste twee inkomenskwartielgroepen hebben desgevraagd het vaakst minstens elke week contact met mensen van een andere herkomst. De twee hoogste inkomensgroepen en de jongste groep hebben het vaakst elke week contact met mensen van een ander onderwijsniveau. Voor het wekelijks omgaan met jongere of oudere mensen maken geslacht, leeftijd, onderwijsniveau en inkomensgroep niet uit.

10.3.3 Minstens wekelijks sociaal contact met mensen van een andere herkomst, 2022

10.4 Begrippen

Geluk

Of mensen gelukkig zijn wordt vastgesteld aan de hand van de vraag: 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u zichzelf een gelukkig mens vindt? Een 1 staat voor volledig ongelukkig en 10 voor volledig gelukkig.' Er worden vervolgens drie groepen onderscheiden: degenen met een score van 1 tot en met 4 (ongelukkig), degenen met een score van 5 of 6 (niet gelukkig, niet ongelukkig) en degenen met een score van 7 tot en met 10 (gelukkig)

Tevredenheid

Of mensen tevreden zijn wordt gemeten aan de hand van de vraag: 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met het leven dat u nu leidt? Een 1 staat voor volledig ontevreden en een 10 voor volledig tevreden.' Er worden vervolgens drie groepen onderscheiden: degenen met een score van 1 tot en met 4 (ontevreden), degenen met een score van 5 of 6 (niet ontevreden, niet tevreden) en degenen met een score van 7 tot en met 10 (tevreden)

Gestandaardiseerd huishoudinkomen

Het gestandaardiseerd inkomen is het besteedbaar inkomen, gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. De huishoudens zijn naar hoogte van hun gestandaardiseerd inkomen in vier groepen (kwartielen) verdeeld.

Eenzaamheid

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de verkorte versie van de Eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld (De Jong Gierveld & Van Tilburg, 2006). Deze schaal benadert eenzaamheid als meerdimensionaal begrip en onderscheidt sociale en emotionele eenzaamheid. Respondenten kregen 6 stellingen voorgelegd, 3 stellingen (stelling 2, 3 en 5) hebben betrekking op sociale eenzaamheid, en 3 op emotionele eenzaamheid (stelling 1, 4 en 6).

De stellingen luiden als volgt:

1. Ik ervaar een leegte om me heen.
2. Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.
3. Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.
4. Ik mis mensen om me heen.
5. Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.
6. Vaak voel ik me in de steek gelaten.

Respondenten kunnen telkens antwoorden met 'ja', 'min of meer' of 'nee'. Bij het vaststellen van de schaalscores en de mate van eenzaamheid zijn de richtlijnen van de ontwikkelaars van de schaal gevolgd (De Jong Gierveld en Van Tilburg, 1999). Daarbij worden de volgende stappen gezet: eerst worden de antwoorden op de items in twee categorieën verdeeld.

Als mensen 'min of meer' of 'ja' antwoorden op de stellingen, waarbij stelling 2, 3 en 5 zijn hergecodeerd, krijgen ze een score '1' voor het desbetreffende item. Vervolgens wordt een somscore berekend door de scores van de items op te tellen. Ten slotte wordt een driedeling gemaakt in niet eenzaam (een score van 0 of 1), enigszins eenzaam (een score van 2 tot en met 4) en sterk eenzaam (een score van 5 of 6). Voor sociale en emotionele eenzaamheid kan men een score van 0 tot en met 3 krijgen op de bijbehorende drie stellingen, waarbij 0 'niet eenzaam' en 3 'sterk eenzaam' is. De tussenliggende categorieën 1 en 2 geven in dit geval 'enigszins eenzaam' weer. Zie voor meer informatie Van Beuningen et al (2018).

10.5 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Cijfers over geluk en tevredenheid naar persoonskenmerken vanaf 1997 zijn te vinden op [StatLine](#).

Literatuur

Beuningen van J., A.M. Coumans en L. Moonen (2018). [Het meten van eenzaamheid](#).

Beuningen van J., K. van der Houwen en L. Moonen (2014). [Measuring well-being An analysis of different response scales](#). Heerlen/Den Haag, CBS.

Beuningen, J. van , C. Jol en L. Moonen (2015). [De Persoonlijke Welzijnsindex. De ontwikkeling van een index voor subjectief welzijn](#).

CBS (2022, 1 juni). [Mentale gezondheid jongvolwassenen afgenomen](#). CBS nieuwsbericht.

Coumans, A.M. (2022). [H10 Welzijn van jongvolwassenen](#). In: L. Fernandez Beiro, Pleijers, A., Vries, J. de, Vries, R. de en K. van Wijk (red.). Jaarrapport landelijke Jeugdmonitor 2022. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Reep, C en Hupkens, C. (2021). [Ervaren impact corona op mentale gezondheid en leefstijl](#).

11 Voortijdig schoolverlaters

Auteur: Linda Fernandez Beiro

In 2021/'22 nam het percentage voortijdig schoolverlaters opnieuw toe. In de gemeenten Heerlen, Laren en Vaals was dit percentage het hoogst. Landelijk gezien waren de meest genoemde redenen voor het voortijdig verlaten van een opleiding het inhoudelijk niet goed aansluiten van de opleiding bij de verwachting van de leerlingen, het hebben van psychische problemen of een slecht georganiseerde opleiding. In vergelijking met andere Europese landen is het percentage jongeren zonder startkwalificatie in Nederland relatief laag.

Voortijdig schoolverlater (vsv)

Een voortijdig schoolverlater is iemand die het (bekostigd) onderwijs heeft verlaten en niet in het bezit is van een startkwalificatie. Een startkwalificatie betekent dat iemand ten minste een afgeronde havo- of vwo-opleiding of een basisberoepsopleiding (mbo niveau 2) heeft. Het aantal voortijdig schoolverlaters in Nederland kan op twee manieren worden benaderd, enerzijds vanuit de nieuwe aanwas en anderzijds vanuit het totale volume.

De nieuwe aanwas is het aantal personen dat in een bepaald schooljaar het onderwijs verlaat zonder startkwalificatie. Dit aantal is gebaseerd op onderwijsregistraties. Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters wordt bepaald aan de hand van de directe door- en uitstroom tussen twee opeenvolgende schooljaren binnen het door de overheid bekostigde onderwijs en het bezit van startkwalificerende diploma's. Hierbij wordt uitgegaan van jongeren tot 23 jaar. Bij de bepaling van de nieuwe aanwas voortijdig schoolverlaters wordt het onderwijs aan speciale scholen, het praktijkonderwijs, de Engelse Stroom en het Internationaal Baccalaureaat buiten beschouwing gelaten. Een deel van de voortijdig schoolverlaters is in het buitenland of in het particulier onderwijs een opleiding gaan volgen. Deze jongeren worden onterecht meegeteld als voortijdig schoolverlaters, doordat deze opleidingen buiten het bereik van de onderwijsregistraties vallen.

Het totale volume is het totaal aantal personen zonder startkwalificatie in Nederland. Dit is gebaseerd op de Enquête beroepsbevolking (EBB). Deze cijfers kunnen ook op Europees niveau worden vergeleken. Bij de Europese doelstelling om het voortijdig schoolverlaten terug te dringen wordt uitgegaan van jongeren van 18 tot 25 jaar.

35 440 nieuwe voortijdig
schoolverlaters in 2021/'22

11.1 Nieuwe voortijdig schoolverlaters

Met de [aanpak voortijdig schoolverlaten](#) wil de Rijksoverheid voorkomen dat jongeren voortijdig, dus zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaten. Het hebben van een startkwalificatie is belangrijk voor jongeren omdat het de kansen op de arbeidsmarkt vergroot. Zo hebben jongeren met een startkwalificatie vaker werk dan jongeren zonder startkwalificatie. Ook hebben ze vaker een vaste arbeidsrelatie en werken ze vaker voltijds (Zie ook: [Arbeidsdeelname; jongeren](#)). De Rijksoverheid werkt in de aanpak voortijdig schoolverlaten samen met scholen en gemeenten.

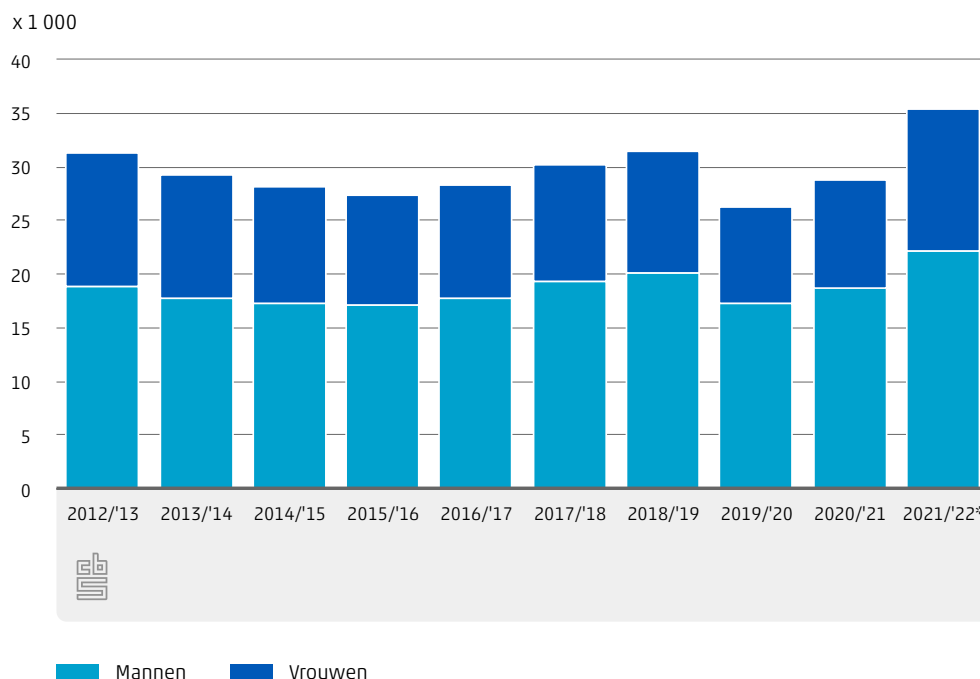
Aantal nieuwe vsv'ers toegenomen

In het schooljaar 2021/'22 verlieten 35 duizend jongeren tot 23 jaar voortijdig het onderwijs. Dit zijn er bijna 7 duizend meer dan een jaar eerder. Deze toename is zichtbaar bij zowel jonge mannen als jonge vrouwen. Het aantal voortijdig schoolverlaters nam sinds 2015/'16 al vrijwel jaarlijks toe, met uitzondering van 2019/'20.

De daling in 2019/'20 had te maken met de coronapandemie. Doordat de centrale examens destijds niet doorgingen is mogelijk een groep jongeren doorgestroomd naar het mbo die dat anders niet gedaan had. Ook was er meer inzet van professionals van scholen, Regionale Meld en Coördinatiepunten (RMC's), gemeenten en zorgpartijen in deze periode waardoor wellicht minder jongeren voortijdig het onderwijs verlieten. Daarbij was er, zeker in het begin van de pandemie, minder werk voor jongeren, waardoor de arbeidsmarkt wellicht ook een minder aantrekkelijk alternatief was (OCW, 2021).

De Rijksoverheid streeft ernaar om het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters te laten dalen tot minder dan 18 duizend in 2026 (OCW, 2023).

11.1.1 Nieuwe voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar

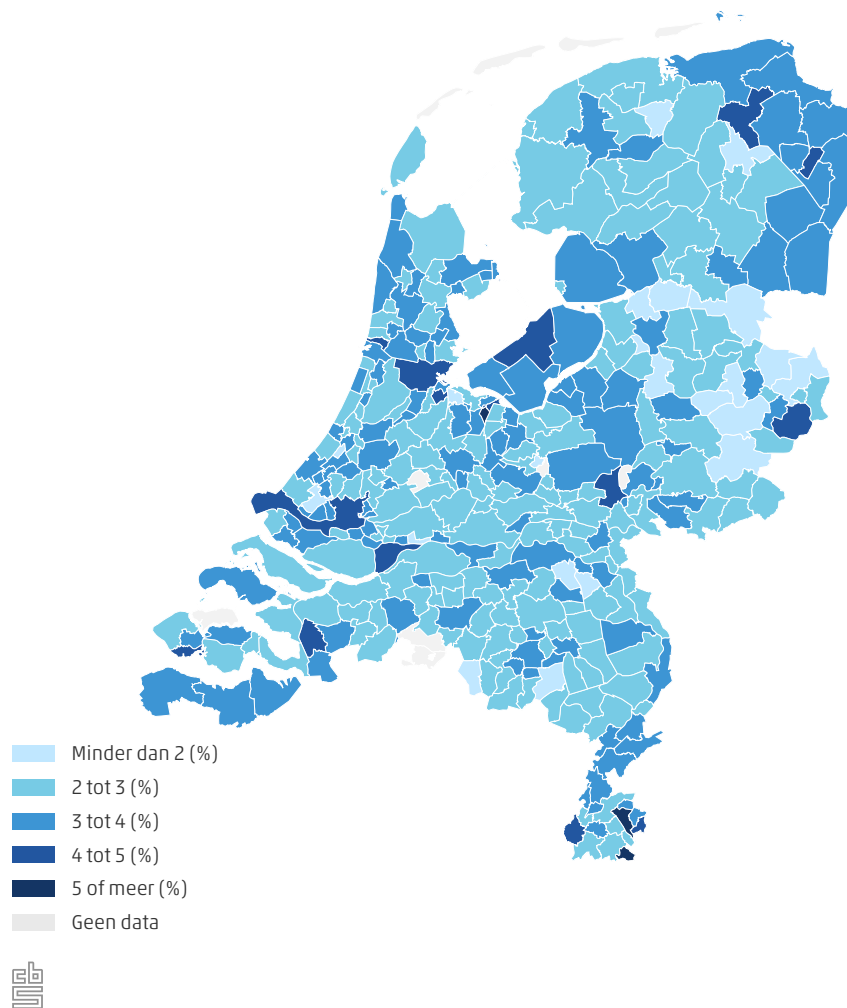

Percentage vsv'ers het hoogst in Heerlen, Laren en Vaals

Landelijk verliet 3 procent van de jongeren tot 23 jaar het onderwijs voortijdig in 2021/22. Het terugdringen van dit percentage voortijdig schoolverlaters is regionaal georganiseerd: in 40 RMC-regio's werken scholen en gemeenten samen om te voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan. De RMC-regio's richten zich vooralsnog op jongeren tot 23 jaar, maar er is er een wetsvoorstel om de RMC-begeleiding uit te breiden naar de leeftijd van 27 jaar om ook die jongeren de begeleiding te bieden die zij nodig hebben om terug te keren naar school, werk of een combinatie hiervan ([Ministerie van OCW, 2022](#)).

Het percentage voortijdig schoolverlaters was 2 of 3 procent in alle RMC-regio's. Tussen gemeenten zijn er meer verschillen zichtbaar. Zo was het percentage voortijdig schoolverlaters in 2021/'22 met 5 procent het hoogst in de gemeenten Heerlen, Laren en Vaals. Een hoog percentage voortijdig schoolverlaters wil niet zeggen dat er ook daadwerkelijk veel jongeren het onderwijs zonder startkwalificatie hebben verlaten. Voor de grensregio's geldt bijvoorbeeld dat jongeren ook naar België of Duitsland kunnen om een opleiding te volgen. Het percentage vsv'ers was met 1 procent het laagst in Olst-Wijhe, Landerd en Tubbergen. In Rotterdam en Amsterdam was het percentage 4 procent en in Den Haag en Utrecht 3 procent.

11.1.2 Voortijdig schoolverlaters naar woonregio, 2021/'22*

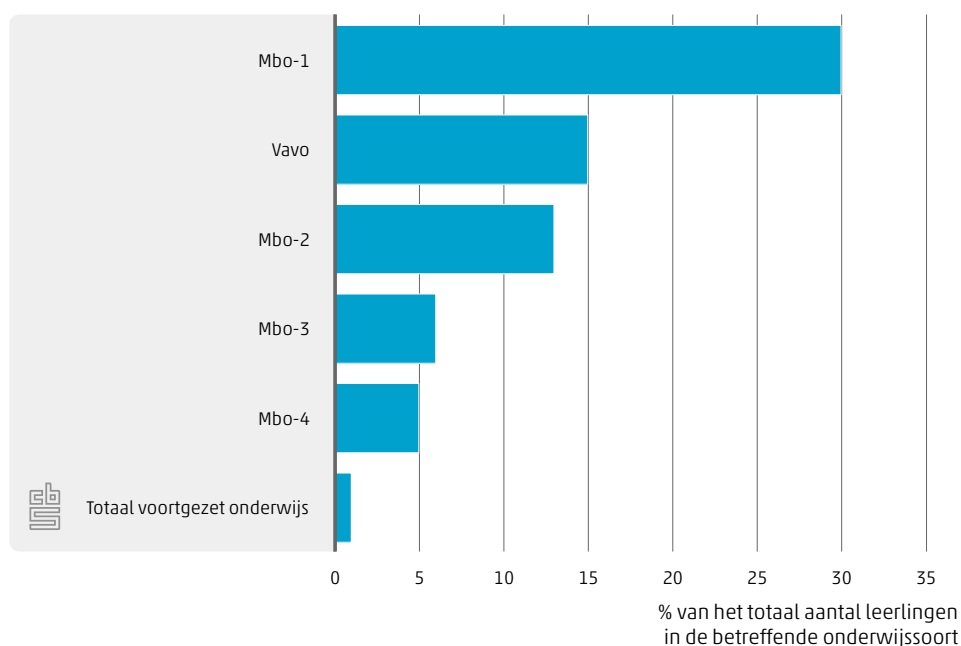

Relatief grootste uitval uit entree-opleiding

In absolute zin waren voortijdig schoolverlaters vooral mbo niveau 4 studenten (11,6 duizend) die zonder diploma het onderwijs verlieten, gevolgd door degenen die een mbo-2 opleiding volgden (8,9 duizend).

In verhouding tot het totaal aantal leerlingen of studenten per onderwijstype is het aandeel uitvallers het grootst onder degenen die een entree-opleiding volgden. Van de totaal 11,8 duizend studenten die een entree-opleiding volgden vielen er 3,5 duizend voortijdig uit (30 procent). Voor de entree-opleiding geldt dat dit zowel met als zonder diploma kan zijn, want de entreeopleiding geeft ook met diploma nog geen startkwalificatie. Dat laatste geldt ook voor de schoolverlaters vanuit het vmbo. Verder stroomt circa 15 procent van de vavo-studenten voortijdig uit en 13 procent van de studenten in de basisberoepsopleiding (mbo-2).

11.1.3 Nieuwe voortijdig schoolverlaters, 2021/'22*

11.2 Eigen ervaringen voortijdig schoolverlaters

De Rijksoverheid wil voortijdige schooluitval tegengaan en voortijdig schoolverlaters zo veel mogelijk terug naar onderwijs of naar werk begeleiden (zie paragraaf 11.1). Het is daarom de vraag wat de jongeren die voortijdig het onderwijs hebben verlaten zijn gaan doen, wat hun redenen waren om te stoppen en of ze spijt hebben van hun keuze om met hun opleiding te stoppen. Vanaf hun 18^e zijn jongeren niet meer verplicht om een startkwalificatie te halen. Het alsnog halen van een diploma kan wel hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten, vandaar dat het ook relevant is om te weten wat hun toekomstplannen zijn en wat hen kan stimuleren om alsnog een opleiding te volgen.

In deze paragraaf wordt op deze vragen ingegaan op basis van informatie uit het Schoolverlatersonderzoek (SVO) 2022. Deze cijfers gaan over jongeren van 12 tot 23 jaar die volgens de eerdergenoemde onderwijsregistraties zonder een startkwalificatie het onderwijs hebben verlaten in het schooljaar 2020/'21.

Binnen de groep voortijdig schoolverlaters zijn er twee groepen te onderscheiden, namelijk:

- Jongeren die in het betreffende school- of studiejaar een diploma hebben behaald, maar daarmee nog geen startkwalificatie hebben. Hierbij gaat het om de jongeren die een vmbo- of mbo-1 diploma hebben gehaald en daarna (nog) niet met een vervolgopleiding zijn begonnen. Deze groep wordt in dit hoofdstuk aangeduid als **gediplomeerde voortijdig schoolverlaters** en bestaat uit circa 2,6 duizend jongeren.
- Jongeren die met een opleiding zijn gestopt zonder daar in het betreffende school- of studiejaar een diploma voor te halen. Hierbij kan gedacht worden aan jongeren die een opleiding in het voorgezet onderwijs hebben gevolgd, maar zonder diploma het onderwijs hebben verlaten. Ook kan het zijn dat ze in een eerder jaar wel al een vmbo- of mbo-1 diploma hebben behaald, maar de opleiding die ze daarna zijn gaan volgen zonder diploma hebben verlaten. Deze groep wordt in dit hoofdstuk aangeduid als **ongediplomeerde voortijdig schoolverlaters** en bestaat uit circa 24,7 duizend jongeren

Op basis van registerdata kan het voorkomen dat jongeren ten onrechte worden meegeteld als voortijdig schoolverlater, zie kader Voortijdig schoolverlater (vsv). In het Schoolverlatersonderzoek wordt daarom gevraagd met welke opleiding voortijdig schoolverlaters zijn gestopt. Ze kunnen daarbij ook aangeven dat ze niet gestopt zijn. Van de ongediplomeerde voortijdig schoolverlaters die volgens de onderwijsregistraties in 2020/'21 zonder startkwalificatie het onderwijs hebben verlaten, zei 4 procent dat schooljaar niet te zijn gestopt met een opleiding.

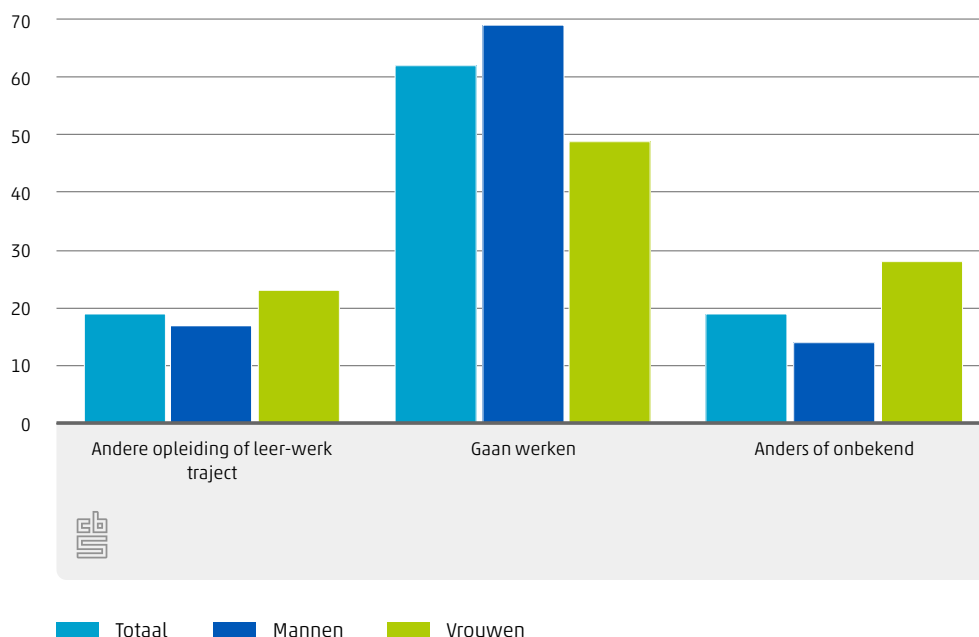
Bijna 1 op de 5 vsv'ers is doorgegaan in het onderwijs

Van alle voortijdig schoolverlaters gaf bijna 1 op de 5 (19 procent) aan na het verlaten van de opleiding (bijvoorbeeld aan het begin van het nieuwe schooljaar) door te zijn gegaan met een andere opleiding of een leerwerktraject. Bij jongeren die met een vmbo-diploma het onderwijs verlieten, was dat in 57 procent het geval. Hierbij gaat het om wat jongeren zelf aangeven. Informatie over de terugkeer in het bekostigd onderwijs is ook beschikbaar op basis van registers in [StatLine](#).

Een meerderheid van 62 procent van de jongeren ging na het voortijdig verlaten van de opleiding aan het werk. Meisjes gingen minder vaak aan het werk dan jongens. Daarentegen gaven ze vaker aan iets anders te gaan doen. Ze gaven dan bijvoorbeeld aan dat ze aan hun (mentale) gezondheid zijn gaan werken, een tussenjaar hebben genomen of zijn bevallen en voor hun gezin willen zorgen.

11.2.1 Gaan doen na verlaten opleiding, 2022

% voortijdig schoolverlaters

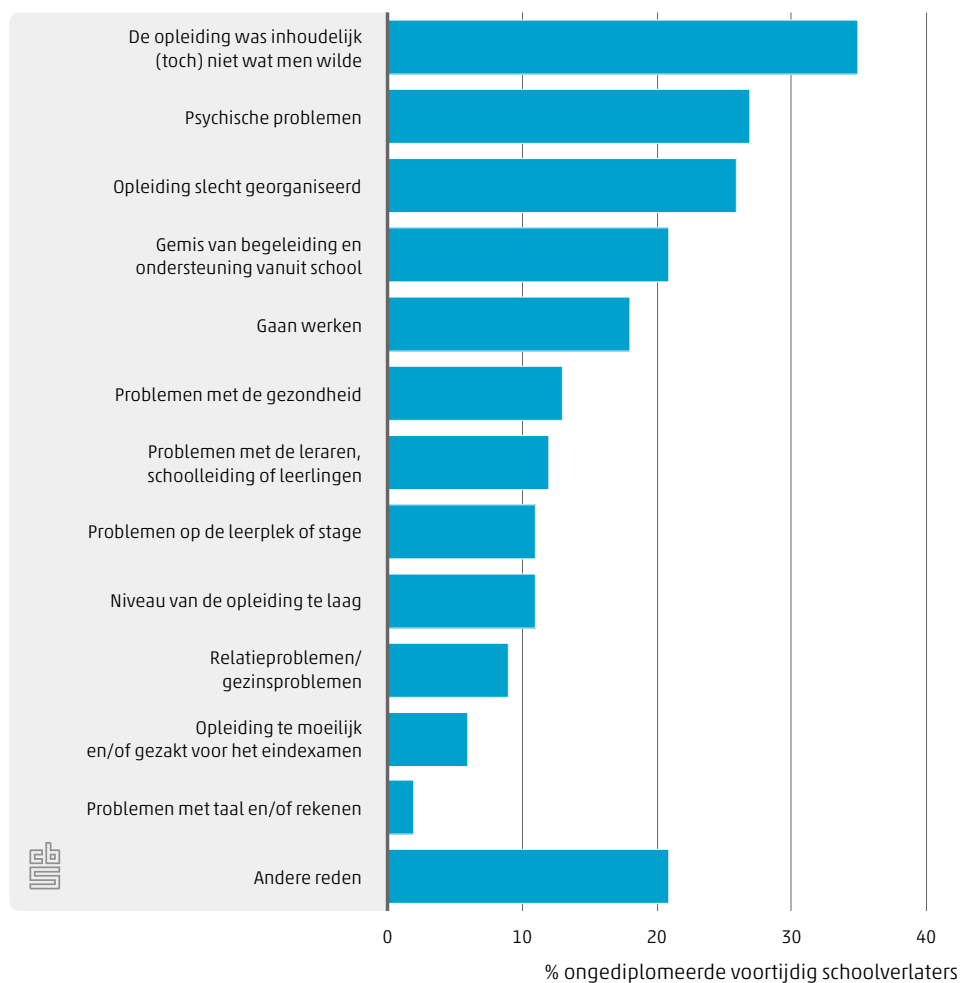
Aan vsv'ers die zonder diploma het onderwijs verlieten en gingen werken is gevraagd of ze daarna (tot aan het moment van de enquête eind 2022) nog wel een diploma hebben behaald. Dat was bij 7 procent van de jongeren het geval.

Niet aansluitende opleiding meest genoemde reden om te stoppen

Bij de meerderheid van de jongeren die met hun opleiding zijn gestopt in 2020/'21 en zonder een diploma het onderwijs verlieten was dit hun eigen keuze. Voor 16 procent van de jongeren gold dat ze moesten stoppen omdat ze niet nog een keer konden blijven zitten, omdat ze tegen de regels van de school ingegaan waren of vanwege een andere reden.

De meest genoemde redenen om te stoppen met de opleiding waren dat de opleiding inhoudelijk toch niet aansloot bij wat voortijdig schoolverlaters in gedachten hadden (35 procent), het hebben van psychische problemen (27 procent) en een slecht georganiseerde opleiding (26 procent). Ook het gemis aan begeleiding en ondersteuning vanuit school en het zijn gaan werken werden relatief vaak genoemd. Bij andere redenen werd bijvoorbeeld de coronapandemie genoemd.

11.2.2 Redenen voor het stoppen met de opleiding, 2022

Door de coronapandemie was schooljaar 2020/'21 geen regulier schooljaar. Zo kregen leerlingen en studenten te maken met online lessen, begeleiding op afstand en alternatieve of vervallen stages (zie ook de factsheet [Gevolgen van 16 maanden corona voor het middelbaar beroepsonderwijs](#) van de Inspectie van het Onderwijs (2021) en [hoofdstuk 5 in dit Jaarrapport](#)). Een meerderheid van degenen die het onderwijs in 2020/'21 voortijdig zonder diploma verlieten, gaf aan dat de coronapandemie invloed heeft gehad op hun keuze om te stoppen. Dat was voor 14 procent helemaal het geval, en voor 44 procent deels.

36% van de ongediplomeerde vsv'ers had spijt van de keuze om te stoppen

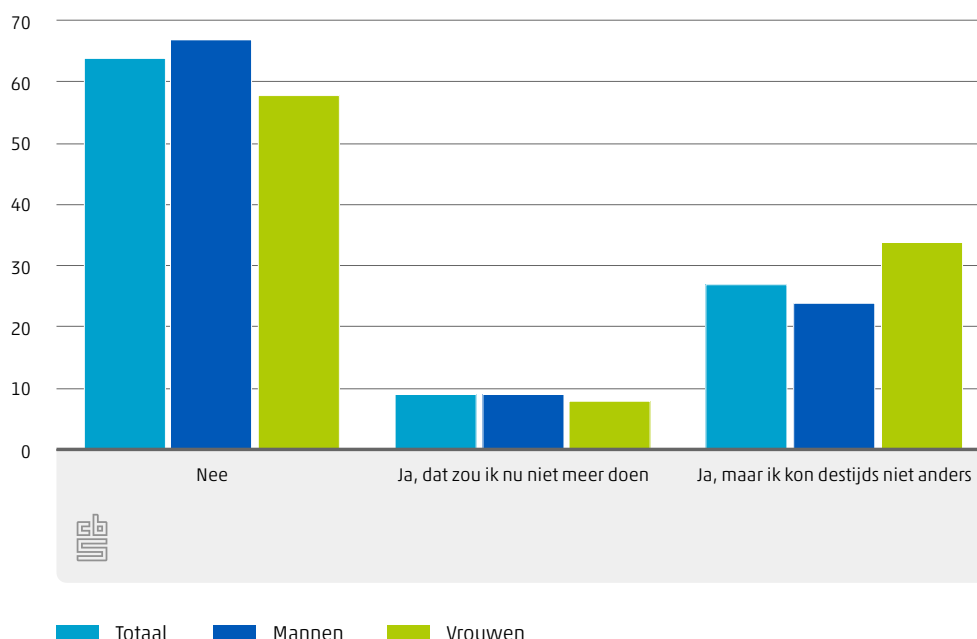

Jongeren die vanwege relatie- of gezinsproblemen, psychische problemen of gezondheidsproblemen zijn gestopt met hun opleiding hadden met respectievelijk 55, 50 en 44 procent relatief vaak spijt. Wel gaven zij ook vaker aan op dat moment niet anders te kunnen.

Van alle ongediplomeerde vsv'ers had 27 procent spijt, maar gaf aan destijds niet anders te kunnen. 9 procent had spijt en zou het nu niet meer doen. Jonge vrouwen hadden vaker spijt dan jonge mannen.

11.2.3 Spijt van stoppen met opleiding, 2022

% ongediplomeerde voortijdig schoolverlaters

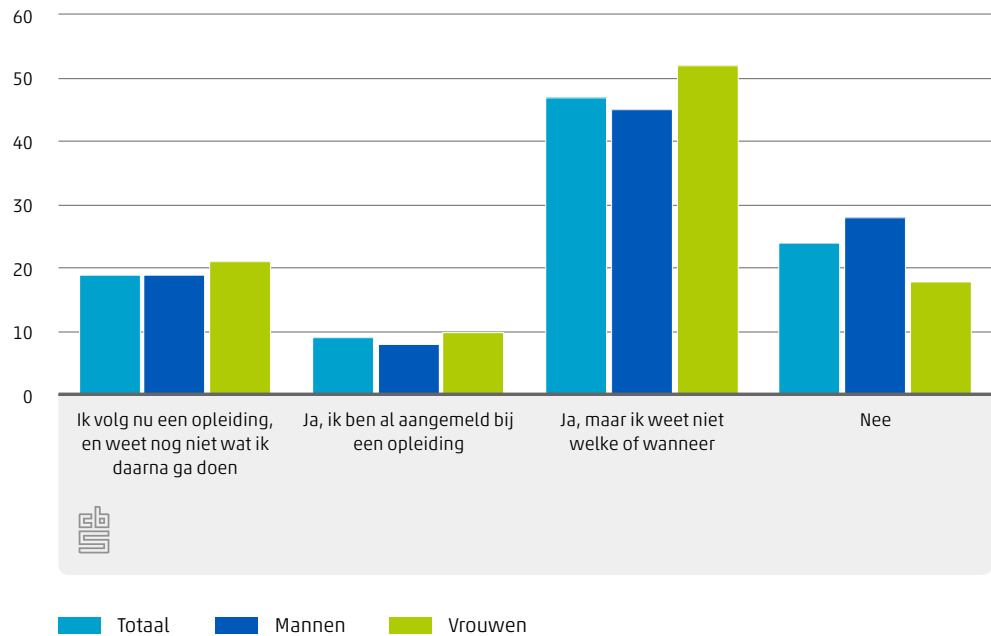

Drie kwart van de voortijdig schoolverlaters volgt opleiding of heeft interesse

Op het moment van enquêteren in het najaar van 2022 had drie kwart van de voortijdig schoolverlaters die in 2020/'21 het onderwijs verlieten zonder startkwalificatie interesse in het volgen van een opleiding. 19 procent volgde al een opleiding en 9 procent had zich aangemeld bij een opleiding. Bijna de helft was wel van plan om een opleiding te gaan volgen, maar wist nog niet welke of wanneer. Een kwart van de voortijdig schoolverlaters zei niet van plan te zijn op een later tijdstip een opleiding te gaan volgen.

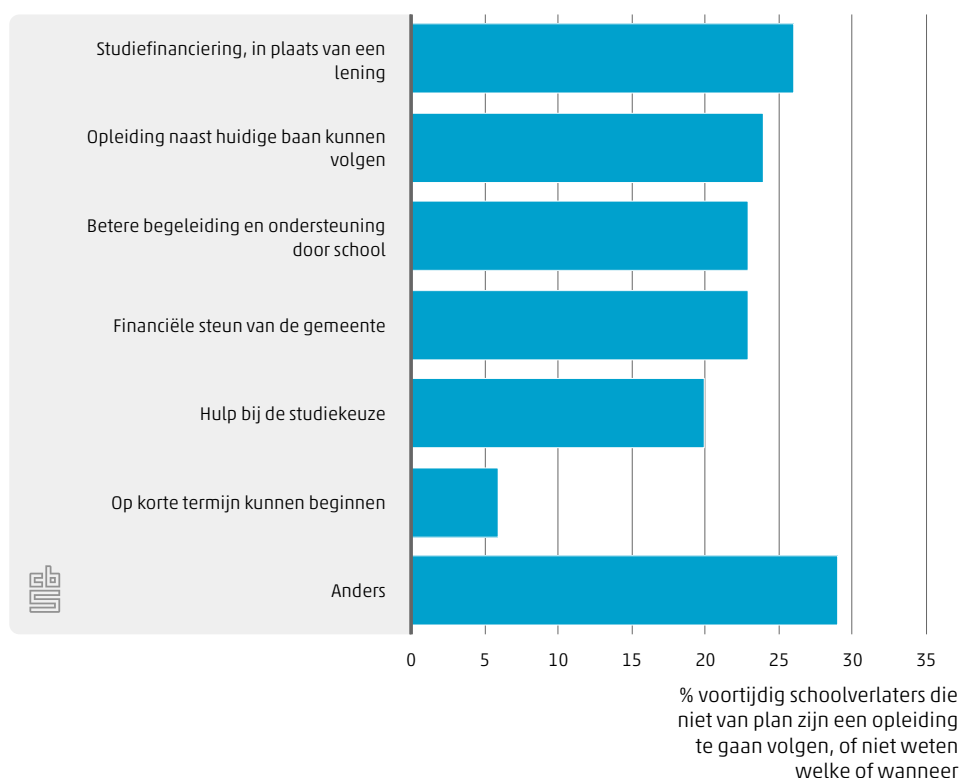
11.2.4 Interesse in het volgen van een opleiding, 2022

% voortijdig schoolverlaters

Aan diegenen die niet van plan waren (nog) een opleiding te volgen, of dit wel van plan waren maar nog niet wisten welke of wanneer is gevraagd wat hiervoor de reden is en wat hen zou kunnen stimuleren om alsnog een opleiding te gaan volgen. Veelgenoemde redenen hiervoor zijn persoonlijke omstandigheden en te hoge kosten. Ruim een kwart van de jongeren was van mening dat een studiefinanciering in plaats van een lening zou kunnen helpen bij het alsnog starten met een opleiding. Ook de mogelijkheid om de opleiding naast het huidige werk te kunnen volgen, betere begeleiding en ondersteuning door school en financiële steun van de gemeente werden relatief vaak genoemd als stimulans. Voor 29 procent van de vsv'ers ging het om een andere manier van stimuleren. Er is niet uitgevraagd welke andere manier.

11.2.5 Stimulering om met een nieuwe opleiding te beginnen, 2022

11.3 Totaal aantal voortijdig schoolverlaters

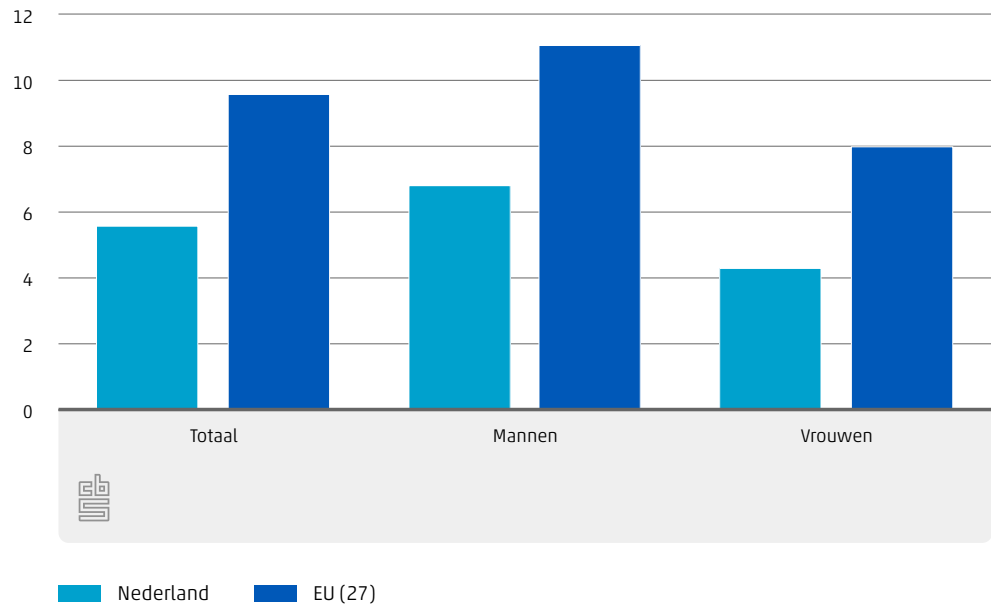
Het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters staat niet alleen hoog op de nationale, maar ook op de internationale agenda. In de Europese Unie zijn vijf concrete onderwijsdoelen voor 2030 opgesteld, waarvan één betrekking heeft op voortijdig schoolverlaten. Zo is afgesproken dat in 2030 minder dan 9 procent van de jongeren voortijdig het onderwijs verlaten ([Council of the European Union, 2021](#)). Het gaat hierbij om niet-onderwijsvolgende jongeren van 18 tot 25 jaar zonder startkwalificatie.

Nederland heeft het EU-doel voor 2030 behaald

In 2022 waren er in Nederland 87 duizend jongeren van 18 tot 25 jaar die geen onderwijs volgden en niet in het bezit waren van een startkwalificatie. Dat is 5,6 procent van alle jongeren van 18 tot 25 jaar. Hiermee voldoet Nederland aan de Europese doelstelling. Jonge mannen verlaten het onderwijs vaker voortijdig dan jonge vrouwen (6,8 versus 4,3 procent).

11.3.1 Niet-onderwijsvolgende jongeren zonder startkwalificatie

% van 18 tot 25 jaar

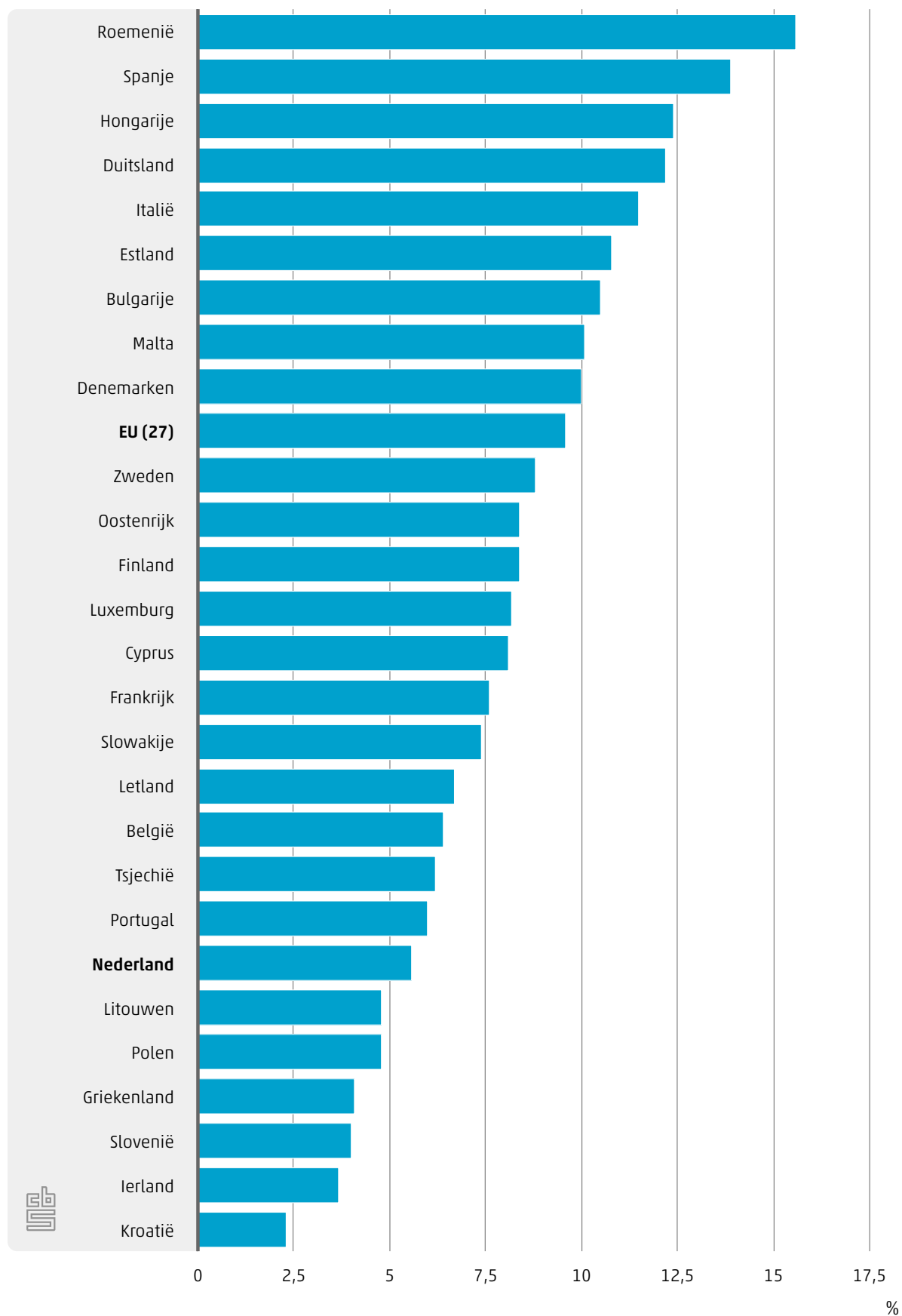

Minste voortijdig schoolverlaters in Kroatië, meeste in Roemenië en Spanje

Gemiddeld over alle Europese lidstaten was 9,6 procent van de jongeren van 18 tot 25 jaar in 2022 voortijdig schoolverlater. Het percentage voortijdig schoolverlaters in de EU is in de afgelopen jaren vrijwel voortdurend gedaald. Er bestaan wel verschillen tussen de EU-landen. Zo liep het percentage voortijdig schoolverlaters in 2022 uiteen van 2,3 procent in Kroatië tot 15,6 procent in Roemenië.

In 18 van de 27 EU-lidstaten is het EU-doel van minder dan 9 procent voortijdig schoolverlaters behaald. In Roemenië, Spanje, Hongarije, Duitsland, Italië, Estland, Bulgarije, Malta en Denemarken is dat nog niet gelukt. Er waren in 2022 relatief weinig voortijdig schoolverlaters (minder dan 5 procent) in Kroatië, Ierland, Slovenië, Griekenland, Polen en Litouwen. Ook in Nederland waren relatief weinig schoolverlaters in vergelijking met de andere EU landen.

11.3.2 Voortijdig schoolverlaters in de EU, 2022

11.4 Begrippen

Voortgezet onderwijs

Voortgezet onderwijs exclusief praktijkonderwijs. Tevens exclusief Engelse stroom en Internationaal Baccalaureaat.

Mbo niveau 1 – Entreeopleiding

Opleiding tot assisterend beroepsbeoefenaar met de duur van één jaar.

Mbo niveau 2 – Basisberoepsopleiding

Opleiding tot basisberoepsbeoefenaar met de duur van twee tot en met drie jaar.

Mbo niveau – Vakopleiding

Opleiding tot zelfstandig beroepsbeoefenaar met de duur van twee tot en met drie jaar.

Mbo niveau 4 – Middenkader- en specialistenopleiding

Opleiding tot middenkaderfunctionaris met de duur van twee tot en met drie jaar.

Vavo

Voortgezet algemeen volwassenenonderwijs. Dit onderwijs was oorspronkelijk voor volwassenen opgezet, maar is steeds meer tweedekansonderwijs geworden voor leerlingen die niet gelijk een diploma in het voortgezet onderwijs hebben behaald. Leerlingen in het vavo kunnen een diploma of deelcertificaat behalen op het niveau van vwo, havo of vmbo theoretische leerweg.

Engelse stroom

Engels en Nederlandstalig internationaal voortgezet onderwijs op het niveau van het Nederlandse havo voor leerlingen met een buitenlandse of Nederlandse nationaliteit van wie de ouders voor een bepaalde tijd in Nederland of in het buitenland werken.

De Engelse Stroom vormt samen met het Internationaal Baccalaureaat het Internationaal Georiënteerd Voortgezet Onderwijs (IGVO). De opleiding is bedoeld voor leerlingen vanaf 11 jaar en duurt 4 of 5 jaar. De vakken die de leerlingen volgen zijn vergelijkbaar met die in het voortgezet onderwijs op het niveau van het Nederlandse havo (o.a. wiskunde, geschiedenis, scheikunde), maar worden voor het merendeel in het Engels aangeboden. Daarnaast is voor alle leerlingen een cursus Nederlands verplicht. Het leerplan van de Engelse Stroom is mede gericht op de mogelijkheid om de leerlingen door te laten stromen naar het eerste leerjaar van het Internationaal Baccalaureaat (IB) of tussentijds het onderwijs te vervolgen in het vwo, havo of vmbo. De cursus leidt op voor een internationaal erkend diploma.

Bij Nederlandse leerlingen geldt dat zij ten minste twee jaar in het buitenland onderwijs moeten hebben genoten of in de nabije toekomst zullen gaan volgen.

Internationaal Baccalaureaat

Internationaal voortgezet onderwijs op het niveau van het Nederlandse vwo voor leerlingen met een buitenlandse of Nederlandse nationaliteit van wie de ouders voor een bepaalde tijd in Nederland of in het buitenland werken.

Het Internationaal Baccalaureaat vormt samen met de Engelse Stroom het Internationaal Georiënteerd Voortgezet Onderwijs (IGVO). Het diploma Internationaal Baccalaureaat (IB) is te behalen door leerlingen van 16 tot 19 jaar uit het voortgezet onderwijs, op het niveau van het Nederlandse vwo. De leerling volgt twee jaar lang zes vakken die hij heeft gekozen uit zes disciplines, waaronder talen, sociale wetenschappen, natuurwetenschappen en artistieke vakken.

Bij Nederlandse leerlingen geldt dat zij ten minste twee jaar in het buitenland onderwijs moeten hebben genoten of in de nabije toekomst zullen gaan volgen.

Het Internationaal Baccalaureaat wordt aangeboden door ruim dertienhonderd scholen in 116 landen. Omdat de inhoud en structuur van het programma overal identiek is, kan een leerling de opleiding zonder problemen in het ene land beginnen en in het andere land voortzetten.

Het diploma Internationaal Baccalaureaat geeft toegang tot het hoger onderwijs in Nederland. Daarnaast kunnen universiteiten nog aanvullende eisen stellen, bijvoorbeeld als het gaat om taalkennis.

Bekostigd onderwijs

Onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Startkwalificatie

Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo, vwo of mbo niveau 2.

Een startkwalificatie wordt gezien als het minimale niveau dat nodig is om een volwaardige plaats op de arbeidsmarkt te veroveren.

Voortijdig schoolverlater (nieuwe aanwas)

Leerlingen die in een gegeven jaar het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie. Het gaat hierbij dus om de jaarlijkse aanwas. Hierbij is de leeftijdsgrens tot 23 jaar gehanteerd. Dit is een in Nederland gangbare leeftijdsgrens bij schoolverlaten. Dat wil zeggen dat personen die bij schoolverlaten 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een startkwalificatie niet tot de voortijdig schoolverlaters worden gerekend.

Voortijdig schoolverlater (totaal volume)

Het totaal aantal niet-onderwijsvolgende personen van 18 tot 25 jaar zonder startkwalificatie. Het bezit van een startkwalificatie houdt in dat iemand ten minste een afgeronde havo- of vwo-opleiding, een basisberoepsopleiding (mbo niveau 2) of een oude opleiding van vergelijkbaar niveau heeft.

11.5 Meer informatie en literatuur

Meer informatie

Meer informatie over voortijdig schoolverlaters (tot 23 jaar) naar achtergrondkenmerken is te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Meer informatie over voortijdig schoolverlaters (tot 23 jaar) naar geslacht en woonregio is te vinden op [StatLine](#).

Meer informatie over voortijdig schoolverlaters (tot 23 jaar) naar geslacht, onderwijssoort en herkomst is te vinden op [StatLine](#).

Meer informatie over voortijdig schoolverlaters (18 tot 25 jaar) naar geslacht en herkomst is te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Meer informatie over de vergelijking van voortijdig schoolverlaters (18 tot 25 jaar) naar EU landen is te vinden in de database van [Eurostat](#).

Meer informatie over de arbeidsdeelname van jongeren (15 tot 27 jaar) naar startkwalificatie is te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).

Literatuur

Council of the European union (2021). [Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond \(2021–2030\) 2021/C 66/01](#).

Inspectie van het Onderwijs (2021). [Gevolgen van 16 maanden corona voor het middelbaar beroepsonderwijs](#).

OCW (2021). [Voortijdig schoolverlaten. Brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap](#).

OCW (2022). [Kamerbrief over voortijdig schoolverlaten en overstap van school naar werk](#).

OCW (2023) [Hoofdpijnen aanvalsplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst](#).

Annual Report Youth Monitor 2023 Summary

Introduction

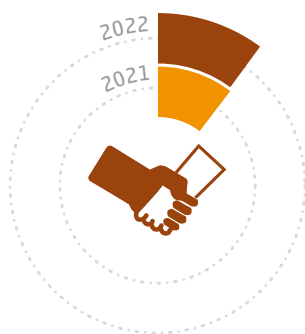
Author: Ruud van Herk (Ministry of Public Health, Welfare and Sport)

On 19 June 2023, the Association of Dutch Municipalities (VNG), youth assistance providers and client organisations signed the Youth Reform Agenda, setting out the ambitions for improving youth care. This agenda is intended to support the creation of a wide range of initiatives, such as defining the duty to provide youth assistance, reducing the duration of treatment, procuring care at a regional level, strengthening local teams, providing preventive health care, focusing on mental health, standardising procurement processes and reducing the administrative burden. These initiatives will be linked to targets, which will, wherever possible, be monitored using data that is already available. The Youth Monitor is a key source of these data, especially when it comes to identifying developments in the use of youth assistance and associated social factors. These developments are explored in this Annual Report 2023 of the National Youth Monitor.

Although it is often assumed that there will be more demand for youth assistance when life is more difficult for young people, recent Youth Monitors have shown that the use of youth assistance rose in line with increasing prosperity in the Netherlands and a relatively high level of well-being reported by young people. This picture changed during the coronavirus crisis, with reductions in 2020 in both the use of youth assistance and reported levels of well-being amongst young people. Before the coronavirus crisis in 2020, the average annual increase in the use of youth assistance was 3.3 percent. In 2021 the rate of increase was 1.5 percent, and Statistics Netherlands (CBS) expects the figures for 2022 to show an increase of 1.6 percent,¹⁾ which would indicate that the rise in the use of youth assistance is stabilising. Happiness and satisfaction amongst all age groups also fell in 2021, before levelling off in 2022 at approximately the same levels as in 2021. How does the use of youth assistance now, in the aftermath of the pandemic, relate to prosperity, reported well-being and other social factors affecting young people in 2022?

¹⁾ See also: CBS (2023). [Youth assistance 2022](#).

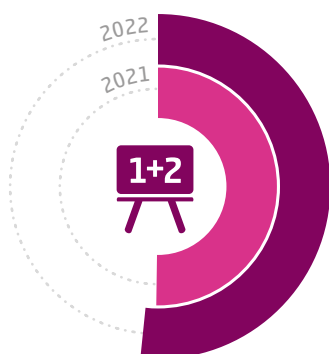
1.1.1 Youth care use and social indicators

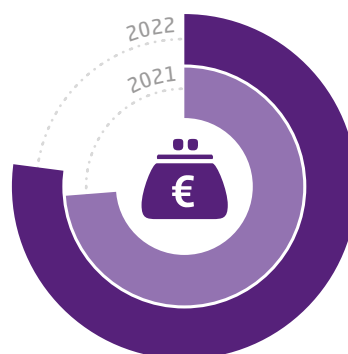
Youth care
10.5%* 10.6%
of young people under 23 years
have received youth care

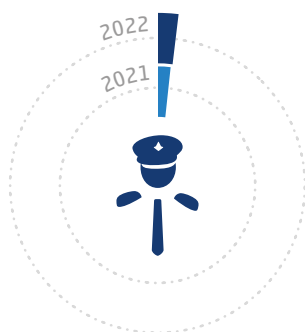
Living and growing up
5.7% 6.2%
of minors live in a family
on income support

School
51.7%* 50.2%
of third-year pupils
in VMBO

Work
77.2% 73.8%
of 15 to 26-year-olds
have a paid job

Crime
1.7%* 1.6%
of young people aged 12 to 24 years
were registered crime suspects

Alcohol consumption
60.0% 58.0%
of young people aged 12 to 24 years
occasionally drink alcohol

* These figures are provisional

Chapter 2 discusses the demographic developments amongst young people. This chapter notes, according to the most recent prognosis, that the number of young people (aged 0 to 24) – 4.9 million at the start of 2023 – will increase in the next few years. That number is then expected to decrease between 2025 and 2031, a period in which there will be a large group of young people aged over 25. After the small 'coronavirus baby boom' in 2021, the number of births fell again. The number of teenage mothers also decreased from 3,5 thousand in 2002 to 1,1 thousand in 2022. More young immigrants came to the Netherlands in 2022 as a result of the war in Ukraine (35 thousand). Both young people who were studying and young people who were working continued to live at home for longer. This trend confirms the hypothesis that it is becoming increasingly difficult for young people to rent or buy a home.

Chapter 3 describes the development of the use of youth care (the total of youth assistance, youth protection and juvenile rehabilitation). According to provisional figures, 467 thousand young people aged under 23 were receiving youth care in 2022. The final figures are expected to show an increase in the use of youth care. Within youth care, the number of young people in receipt of youth assistance is the greatest, with 452 thousand young people aged under 23 receiving youth assistance in kind. The growth of youth assistance is especially noticeable in on-site outreach care, often related to mental health services for young people. A table produced by CBS²⁾ shows that the growth is mainly seen in youth assistance without residence. Past research has also shown that the use of youth assistance is greatest in the quintile with the lowest income, especially when it comes to youth assistance with residence.³⁾

There are still significant differences in the use of youth assistance between different municipalities. Tiel, for instance, continues to rank first in the use of in-kind youth assistance, with 23 percent of all young people aged under 18 – almost 1 in 4 – receiving this support. The figure for Terneuzen is 22.3 percent. At the other end of the scale are Urk (5.3 percent), Maassluis (6.6 percent), Staphorst (6.7 percent) and Westvoorne (6.9 percent).⁴⁾ In Rotterdam, at 9.7 percent, use of youth assistance is also low compared to other large cities. It is striking that the municipalities with proportionally the largest share of young people amongst their population, such as Urk and Staphorst, register low use of youth assistance and low numbers of single-parent households (4 and 5 percent, respectively). This appears to be linked to the relatively high number of Reformed Christians and large families in these areas.

Within youth protection, the focus on processes that started in a crisis situation involved looking at provisional family supervision orders and provisional guardianship measures in 2018 and 2022. The share of provisional family supervision orders remained stable at 16 percent, while provisional guardianship measures rose from 16 percent to 20 percent. The total number of both guardianship measures and family supervision orders decreased in 2022.⁵⁾ In the same year, the Veilig Thuis (Safe at Home) organisations issued 134 thousand recommendations (24.5 percent more than in 2019) on how to respond to a suspicion of domestic violence or child abuse, while the number of reports of suspected child abuse or domestic violence decreased from 232 thousand in 2019 to 123 thousand in 2022.

2) See also: CBS (2023). [Youth care by income, age and sex, 2018-2022](#).

3) See also: CBS (2023). [Youth assistance 2022](#).

4) See also: CBS (2023). [Youth assistance 2022](#); [Youth care dashboard](#).

5) See also: CBS (2023). [Youth protection 2022](#).

A key indicator for the use of youth assistance is the number of children growing up in families that depend on income support (see Chapter 4).⁶⁾ There has been a change in the ratio of Netherlands-born children dependent on income support (71 percent) to foreign-born children dependent on income support. Last year, the percent of Netherlands-born children dependent on income support was 75 percent. The largest group of children dependent on income support who were born outside the Netherlands have a Syrian background. Two-thirds of all children dependent on income support grow up in single-parent households. This chapter also discusses young people who have student debts. The greatest debts are owed by 24-year-olds, of whom 41 percent have finished studying and are now repaying their loans. The others are still studying and incurring student debt. Among 24-year-olds, at the start of 2022, the average student debt amounted to €20.9 thousand.

Chapter 5, which discusses schooling, reveals that in 2022, more than half of third-year pupils were in prevocational secondary education (VMBO) (51.7 percent); the others were in senior general secondary education (HAVO) and pre-university education (VWO). There are geographical differences: 57 percent of third-year pupils in Rotterdam were in VMBO, compared to 37 percent in Utrecht. There are also more pupils in VMBO in the north and east of the country, in contrast with the Randstad conurbation and large areas of North Brabant and Limburg. Girls often do somewhat better at school than boys. It is striking that many VMBO pupils were receiving a lower level of education than was recommended by the school, while the level of HAVO and VWO pupils' education was generally higher than the school's recommendation.

Participation in the labour market increased in 2022 amongst young people in education aged 15–26 (Chapter 6). Participation amongst young people who are not in education remained the same. For this group, labour market participation does increase with age. In 2021, Schiermonnikoog, Urk and Staphorst had the highest labour market participation amongst young people. Proportionally, Vaals, Wassenaar, Wageningen, Laren and Maastricht had the fewest young people in work, probably for various reasons. Labour market participation was also relatively low in the large cities. In 2022, there were 266 thousand young people with unused labour potential, which means that these young people would have liked to be in work but were involuntarily unemployed or not immediately available.

Chapter 7 explores substance use and mental health amongst young people. This chapter shows that there is little development in terms of substance use. Although fewer young adults smoked cigarettes, the consumption of cannabis and alcohol remained stable. However, the percent of smokers and cannabis users who experienced mental health issues, difficulty sleeping, anxiety and depression was twice the percent amongst young people who did not use those substances. Girls were more likely to experience mental health issues than boys.

Chapter 8 outlines the status of crime amongst young people, in terms of both suspects and victims. Following a reduction during the coronavirus pandemic, the trend for the number of young people suspected of a crime rose in 2022, with reports of pickpocketing and shoplifting in particular. Geographical differences also play a role in this area: the large cities and coastal municipalities in particular have a larger share of young suspects. The share was greatest amongst 19- and 20-year-old young men (4.1 percent). For young women, the peak

6) See also: De Kinderombudsman (2013). *Aanbevelingen van de Kinderombudsman 'Kinderen in armoede in Nederland'*; CBS (2023). *Youth assistance 2022, table 1.3.1.*

was amongst 15-year-olds, at 0.9 percent. A quarter of young people reported in 2021 that they had been the victim of traditional crime; the same figure in 2012 was 40 percent. In online crime, 1 in 10 young people were the victim of online threats and harassment. One in 5 young people were the victim of domestic violence. Of the young people who experienced domestic violence, more than 1 in 3 had mental health problems as a result.

On 1 January 2023, there were 7.6 thousand young people living on Bonaire, Sint Eustatius and Saba (Chapter 9), representing 26 percent of the total population. Between 2011 and 2016, 1,364 young people born in the former Netherlands Antilles or Aruba left the islands, of whom 40 percent returned within seven years. In the 2022–2023 academic year, 4.9 thousand young people were in education. More than half of these young people were in secondary education or senior secondary vocational education, under the Caribbean education system (Saba and Sint Eustatius) or the European-Dutch system (Bonaire). In 2022, 1,210 young people aged 15 to 24 were in paid employment and 1,470 young people were unemployed. Figures from the OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) show that the labour market participation rate amongst young people in the Caribbean region is comparable with the rate in Mexico, Colombia and Costa Rica; this provides a more realistic comparison than the rate in the Netherlands. Finally, this edition also explores where most young people live, with figures provided for each Caribbean municipality at a district level.

The social indicators discussed above may also be linked to young people's well-being (Chapter 10). This chapter focuses on young adults aged 18 to 24 and involves a range of indicators. What stands out? In 2022, 79 percent of 18- to 24-year-olds reported that they were happy, and 75 percent were satisfied with their lives. This shows a change from 1997, when 91 percent of young adults were happy and 85 percent were satisfied with their lives. In 1997, one in 27 young people aged under 18 were in receipt of youth assistance, while in 2022 this figure was one in 7.3.⁷⁾ The decrease in scores for happiness and life satisfaction was particularly noticeable during the coronavirus years. During that period, satisfaction fell from 81 percent in 2020 to 77 percent in 2021. This share remained roughly stable in 2022. Personal well-being in terms of a social life recovered after the coronavirus pandemic, from 72 percent in 2021 to 77 percent in 2022. Again, young women score lower than young men. Young adults living at home with two parents were most likely to report high levels of personal well-being. There were more emotionally lonely young adults in 2022 than in 2019, the year when this indicator was first measured. This reveals that, at 16 percent, the 22- to 24-year-old age group were more likely to be emotionally lonely than 18- to 21-year-olds.

Chapter 11 focuses on young people who drop out of education. The reasons why young people drop out of school include study programmes not meeting pupils' expectations (35 percent), pupils having mental health problems (27 percent) and poor organisation of programmes (26 percent). The number of early school leavers increased almost annually from 2015–2016 onwards, but decreased in 2019–2020 as a result of the coronavirus pandemic. In 2022, numbers rose again by 7 thousand young people. In the country as a whole, 3 percent of young people dropped out of education. In relative terms, particularly large numbers of young people dropped out of education in Heerlen, Laren and Vaals. In absolute terms, this mainly affected MBO4 students, followed by MBO2 students. The majority of early school leavers (62 percent) entered work after leaving education, while approximately 19 percent continued in education. At 5.6 percent, the share of early school

⁷⁾ NJI (2019). [The growing use of youth care.](#)

leavers aged 18 to 24 in the Netherlands is low compared with figures for Europe. The Netherlands has met the European target to maintain the share of early school leavers at below 9 percent.

What can we conclude, on the basis of these findings, regarding the relationship between the use of youth assistance in the aftermath of the coronavirus and prosperity, reported well-being and other social factors affecting young people in 2022? To summarise, we see that young adults' happiness and well-being stabilised, with young women reporting more difficulty than young men. That said, the world of 2022 was different from that of 2019, with war in Europe, a nitrogen crisis and a housing shortage (especially for young people). At the same time, we expect the use of youth assistance to increase by 1.6 percent, as was the case in 2021. The scores for social indicators reveal a mixed picture. In 2022, fewer children lived in a family that received income support, Veilig Thuis received fewer reports of domestic violence and child abuse, and the labour market for young adults continued to recover. Substance use amongst young people was relatively similar to that reported in 2021. On the other hand, juvenile delinquency recovered after the coronavirus pandemic. The reported lack of safety and the increase in mental health problems, especially amongst girls and young women, continue to cause concern.

While it is useful to have data at a national level, there are significant differences between different municipalities, age groups and sexes. Many different factors affect the use of youth care, and it is challenging to determine which factors are decisive for which target group in a given municipality or region. Vaals and Laren both have a relatively high number of school leavers and relatively low labour market participation amongst young adults, but are the problems – and the solutions – the same in both Vaals and Laren? To get a grip on policy, we must begin by looking for data on scores for social indicators. Initially, these data generate more questions than answers. Historical usage provides some insight, but this diminishes as social circumstances change. Policy-makers should start by looking at factors that can and cannot be influenced by policies.

The Youth Monitor aims to raise questions, using data on the use of youth care and social indicator scores. To get a better idea of the reality behind these figures, governments, scientists and other actors are challenged to carry out further benchmark (and other) research to explain all these different scores in different municipalities and regions. This can help to introduce more data-based policy into the implementation of the Youth Reform Agenda. A wealth of data are available, of which only a core selection is presented in the Youth Monitor's Annual Report. The search can begin on CBS' [National Youth Monitor website](#) and end with the [Youth Monitor StatLine](#) (only available in Dutch) or the regular [StatLine](#), where all kinds of data can be combined.

1. Young people in the Netherlands (Chapter 2)

At the beginning of 2023, the Netherlands had over 4.9 million young people under 25, of whom 3.3 million were minors and more than 1.6 million were young adults. This represented 27 percent of the Dutch population under the age of 25. After a minor 'baby boom' during the Coronavirus pandemic in 2021, the number of births declined to 167.5 thousand in 2022. This is in line with the decline in earlier years. A total of 1.1 thousand

of these children were born to teenage mothers. However, more young immigrants came to the Netherlands than in the previous year. This increase was mainly due to the Russian invasion of Ukraine. In total, almost 35 thousand young Ukrainian refugees settled in the Netherlands. Most young people in the Netherlands, 4.4 million, were born here, and more than three-quarters of them also had parents born in the Netherlands, while 23 percent had at least one parent born abroad. More than 506 thousand young people were born abroad. In early 2023, 16 percent of all minors were living in a single-parent household. A family situation like this may have arisen due to separating parents, the loss of one parent, or parents never having lived together. This share has continued to expand over the past two decades, just as the number of children that lived with parents who are not married. Sixty-four percent of the young adults lived with their parents. This share was 60 percent in 2013 and 58 percent in 2003. At all ages, the percentage of young people who have left their parents' home is smaller than a decade ago. Among those of younger ages, the share of people living away from their parents decreased relatively quickly after 2015; this decline coincided with the introduction of the student loan system. But even among the older young people, a smaller share were living away from home at the beginning of 2023 than at the beginning of 2013. One explanation for these trends may be that it has become increasingly difficult for young adults to live on their own. Rental and purchase prices of dwellings have risen and there are fewer rental homes and rooms available.

2. Trends in use of youth care services (Chapter 3)

Since the introduction of the Child and Youth Act in 2015, there was a substantial growth in the number of youth care recipients, which appears to have stabilised in 2022. In 2021 as well as in 2022, 1 in 10 young people under age 23 received youth care. In 2022, this involved 467 thousand young people. When broken down by the different types of youth care, it is noticeable that the size of the largest group, youth assistance without residence, remained almost the same as in 2021. The number of young people receiving other types of youth care decreased. Youth assistance is essentially intended for people up to the age of 18, with some types of youth assistance such as foster care continuing until 21 years of age as standard since 1 July 2018. In exceptional cases, youth assistance may continue until the age of 23. An increasing number of minors were receiving youth assistance within the young person's network. As from 2015, the number of young people with day care and family-oriented youth assistance also increased, whereas district aid and foster care decreased, as did placement in a secure institution. This reflects policies to phase out this form of assistance. In recent years, 4 percent of new youth assistance cases involved a crisis situation. This is most prevalent in residential forms of youth assistance. The duration of a concluded youth assistance measure increased from an average of 337 days in 2018 to an average of 417 days in 2022. During the same period, the average duration of a concluded youth protection measure increased from 867 to 942 days. The type of youth assistance with the largest increase of the average duration is foster care. It should be taken into account that since 1 July 2018, foster care no longer stops at 18 years of age by default, but continues until 21 years of age. The Safe Home organisations provided 134 thousand recommendations in 2022 on how to act in situations of domestic violence and or child abuse, or suspicion thereof. This is 24.5 percent more than in 2019. The number of reports they received of a situation or suspicion of domestic violence and or child abuse declined from 132 thousand in 2019 to 123 thousand in 2022.

3. Growing up under unequal circumstances (Chapter 4)

At the end of 2022, there were 186 thousand minors in families on income support in the Netherlands. This is equivalent to 5.7 percent of all minors, which is less than in previous years. Between 2011 and 2016, the number of minors in families on income support increased. This increase was related to the financial crisis that started in 2008. Seventy-one percent of minors in families on income support were born in the Netherlands. The remaining 29 percent of them were foreign-born and therefore migrants. This ratio has changed slightly from 2021, when 75 percent were born in the Netherlands and 25 percent were born abroad. Although many children in families on income support were born in the Netherlands, they are often of foreign origin, as at least one of their parents was born abroad. At the end of 2022, children with a Syrian origin were the largest subgroup among the group of children in families on income support with a foreign origin, followed by Moroccan children. There are more children in families on income support originating from refugee countries, such as Syria, Somalia, Eritrea, Iraq, Afghanistan and Iran than from traditional migration countries, such as Turkey, Morocco, Suriname, Caribbean Netherlands and Indonesia. It was not only minors living in families on income support; this also included 56 thousand young people aged 18 to 24. This is 3.6 percent of the total number of young people aged 18 to 24 years. The number rose from 42 thousand in 2011 to 58 thousand in 2021 and then fell to 56 thousand in 2022. At the beginning of January 2022, 650 thousand young people aged 18 to 24 had student loan debt. Over three quarters of them were still studying at secondary vocational (MBO), higher vocational (HBO) or university level and were building up debt, while almost a quarter of them had already finished studying and were paying off their debt. Among the 650 thousand young people aged 18 to 24 with a student loan debt, the average debt was 11.8 thousand euros. Since the introduction of the new student loan system in 2015, average student loan debt has risen sharply. At the beginning of 2022, young people aged 24 had the largest debt, averaging 20.9 thousand euros.

4. School (Chapter 5)

In the 2022/'23 academic year, there were 189 thousand pupils in the third year of secondary education. Slightly over half of them, 51.7 percent, attended prevocational secondary education (VMBO), and the others were in senior general secondary education (HAVO) or pre-university education (VWO) tracks. This is the second year in a row that slightly more pupils are attending VMBO. Pupils of Turkish or Moroccan origin were more often in VMBO tracks than pupils of Dutch origin, but less often than five years ago. In contrast, pupils of Dutch-Caribbean origin were more often in VMBO tracks than in the previous five years. Among those who were in the third year of secondary education in the 2022/'23 academic year, 161 thousand had received a school recommendation in the 2019/'20 academic year. This recommendation is given to pupils in the eighth grade of primary education, which enables them to register for a type of education. The majority (65 percent) were at the level of the school recommendation in their third year of secondary education. Just over a quarter were above and 9 percent were below the school recommendation. Girls more often exceeded their school recommendation than boys. In comparison with the previous academic year, the number of secondary school pupils of Ukrainian origin increased. In the 2022/'23 academic year, almost 8 thousand of them were in secondary education. Children who are new to the

Netherlands can attend bridging classes aimed at teaching pupils Dutch so that they can then pursue Dutch education. Those classes usually take place in the first grade of secondary education. As a consequence, most pupils of Ukrainian origin were in the first grade, over 6 thousand. The pass rate in secondary education fell by 0.5 percentage points in 2022 compared to the previous year, reaching 94.4 percent. However, despite this decline, the rate is still higher than in the years before the COVID-19 pandemic.

5. Work (Chapter 6)

In 2022, there were approximately 2.6 million young people aged 15 to 26 years living in the Netherlands, of whom almost 1.8 million were pupils or students and over 800 thousand were not in education. Over three quarters of these young people, 77 percent, were in paid employment. In 2022, more young people aged 15 to 26 who were in education were employed and less likely to be unemployed than in 2021. Among those who were not in education, employment and unemployment rates remained more or less the same. There were 592 thousand young people who were unemployed, of whom 45 percent were looking for a job, and/or were immediately available for work. This group is referred to as the unused labour potential without work, which consists of unemployed and semi-unemployed people. The share of unused labour potential without work among those in education was smaller (43 percent) than among those not in education (53 percent). Pupils and students mostly worked part-time up to 20 hours per week at 66 percent, while those not in education relatively often worked full-time; 35 hours or more per week at 63 percent. In 2022, pupils and students worked on average 17 hours a week, while among those not in education, this was twice as many at 35 hours. Among young people in education who were employed, 23 percent wanted to work more hours, while among those not in education, 14 percent wanted to work more hours. When pupils and students work, they usually work in a secondary job. Among those not in education, it was determined how often they are economically independent. People are considered to be economically independent if they have a personal income from labour or business activities that is at least the same as according to policy values applied to individual minimum income or higher. This threshold is equal to 70 percent of the statutory net minimum wage, or the net income support of a single person. In 2021, approximately 80 percent of young people not in education and working were economically independent. Since 2013, this share has risen more than 6 percentage points. Among young people who are not economically independent, 44 percent want to work more hours.

6. Substance use and mental health among young people (Chapter 7)

Between 2014 and 2022, among young adults aged 18 to 24 years, the share of smokers decreased. In 2014, 40 percent of young adult men smoked compared to 31 percent of young adult women. In 2022, this share was down to 29 and 23 percent respectively. This did not change among young people aged 12 to 17 years, as 7 percent of them said they smoked occasionally. The share of young adults smoking cannabis has not changed during this period as well. In 2022, 7 percent of 12 to 17-year-olds and 26 percent of young adults said they had smoked cannabis from time to time in the past year. The share of heavy drinkers in 2022 was

almost equal to that of 2014. In 2022, 5 percent of young people aged 12 to 17 were heavy drinkers. This was 22 percent among young adults. On the other hand, in 2022 the share of heavy drinkers among young adults was slightly higher than in 2016 (18 percent) and 2020 (16 percent). Among 12 to 24-year-olds who smoked or used cannabis, the percentage with mental health complaints, symptoms of insomnia, anxiety and depression was twice as high as among young people who did not. Girls and young women were more likely to have psychological complaints than boys and young men. For example, among girls and young women, on average 20 and 27 percent had trouble sleeping in 2021 and 2022, respectively, while among boys and young men this was 13 and 22 percent. A total of 17 percent of girls and 28 percent of young women had mental health problems according to the Mental Healthy Inventory (MHI-5) as well, relative to 7 percent of boys and 15 percent of young men. Also, girls and young women were almost twice as likely to have anxiety symptoms as boys and young men. Among underage boys, autism spectrum disorders and ADHD/ADD were more common than among underage girls. Among young adults, there were no statistically significant differences between men and women.

7. Crime (Chapter 8)

The share of young people aged 12 to 24 years registered as crime suspects in 2022 was 1.7 percent. This means that the share of young registered suspects increased again in 2022, after a decline during the coronavirus crisis in 2020 and 2021. Young women are less likely to be suspects than young men. While for boys there is a difference between 12- to 14-year-olds and 15- to 24-year-olds, for girls there is little difference between the age groups. In 2022, there were mainly more underage girls suspects. The highest share of registered suspects among boys and girls is in the category of property crime. Police rarely register girls as suspects of drug and (fire) arms offences, and the share of vandalism and crimes against public order is much lower among girls than among boys. Among adult young women, proportionally fewer traffic offences occurred as well. The share of first offenders among young people has increased since 2020. The share of multiple offenders, habitual offenders and extreme habitual offenders actually decreased in both age groups. Young people are not only likely to end up in crime, they can also become victims of it. In 2021, 24 percent of young people aged 15 to 24 said they had been victims of traditional crime. In addition, 21 percent of young people were victims of online crime in 2022. With 10 percent, online defamation and harassment was most prevalent, while 9 percent encountered online scams and fraud, and 6 percent of them were hacked. Among young people aged 16 to 23, 19 percent indicated they had been victims of domestic violence. Approximately 1 in 10 of them were victims of physical violence at home. An additional 1 in 10 had experienced coercive control at home and over 5 percent had experienced stalking by an ex-partner. Thirty-two percent of young people aged 16 to 23 faced sexually transgressive behaviour. Young women, at 50 percent, were more often victims of this than young men (15 percent). Almost 4 in 10 young women dealt with offline sexual harassment, 3 in 10 with online sexual harassment and 2 in 10 with physical sexual violence.

8. Young people in the Caribbean Netherlands (Chapter 9)

On 1 January 2023, 7.6 thousand people aged 0 to 24 years lived in the Caribbean Netherlands, which equals 26 percent of the total population. Among them, 6.2 thousand young people lived on Bonaire, 0.9 thousand on St Eustatius and 0.5 thousand on Saba. On Bonaire, the number of young people increased relative to 2018, on St Eustatius the number of young people remained the same and on Saba the number dropped. This is mainly due to a decline in the number of students from North America who have left Saba since the start of the coronavirus pandemic in 2020. Most young people on Bonaire lived in the Nikiboko neighbourhood. On St Eustatius, most young people lived in Union and on Saba in The Bottom. Between 2011 and 2016, a total of 1.4 thousand young people born in the former Netherlands Antilles or Aruba left Bonaire, St Eustatius or Saba. More than 40 percent of them returned within seven years. In the 2022/'23 academic year, over 4,9 thousand pupils were enrolled in publicly funded primary, secondary or intermediate vocational education in the Caribbean Netherlands. Over half of these pupils were enrolled in secondary or intermediate vocational education. In 2022, the share of young people in employment was highest on Bonaire (49.5 percent), followed by St Eustatius (30.4 percent) and Saba (18.3 percent). Among the working young people on Bonaire, over half worked in the accommodation and food services, trade or education sector. The employment rate of 15 to 24 year-olds in education in the three South American countries Colombia, Costa Rica and Mexico in 2021 was similar to that of the Caribbean Netherlands in 2020 and 2022. In addition to young people in paid employment in the Caribbean Netherlands, 1,470 of them were not in paid employment in 2022 and 150 of them were unemployed. This represents 10.7 percent of the labour force aged 15 to 24 years. Relatively many young people in the Caribbean Netherlands, namely 8.6 percent, were not working and, in addition, not in education relative to those in the European Netherlands. These are the so-called NEETs: Not in Employment, Education or Training. The percentage of NEETs in the Dutch Caribbean was low in comparison with the numbers of Colombia, Costa Rica and Mexico (26.7, 25.2 and 18.1 percent, respectively).

9. Well-being of young people (Chapter 10)

In 2022, 79 percent of young adults in the age category 18 to 24-year-olds reported that they were generally happy, over 75 percent of them were satisfied with their lives, and 59 percent of them rated their personal well-being as high. Feelings of happiness, life satisfaction and personal well-being among young adults were significantly lower during the coronavirus pandemic in 2020 and 2021 than in previous years. In 2022, these aspects were not yet back at pre-2020 levels, however, this did vary for the different sub-aspects of personal well-being. In terms of finance, personal well-being was rated lower than in 2021. The drop was largest in the area of financial future. In 2021, half of the young adults still rated 7 or higher in this area, while in 2022 this was 42 percent. Although the decline in trust in institutions in 2020 and 2021 did not continue in 2022, at 48 percent this trust is still lower than in 2020 (64 percent). Personal well-being on social life did return to pre-pandemic levels at 77 percent. Young adults were more often in contact with others in 2022. However,

40 percent of young adults said they would like to have more contact with their family and 53 percent would like to have more interaction with friends. The overall perception of loneliness did not change substantially over the years. However, the percentage of young adults experiencing strong emotional loneliness, or who lack having an emotionally close relationship went up from 9 percent in 2019 to 15 percent in 2021. In 2022, this remained almost the same as the previous year at 14 percent. The majority of young adults in 2022 were found to have at least weekly contact with people different in origin, age or education. For example, 69 percent had contact with someone of a different origin, 80 percent saw, spoke or wrote to people at least five years younger or older every week, and 87 percent had at least weekly contact with someone of a different educational level.

10. Early school-leavers (Chapter 11)

In the 2021/'22 academic year, 35 thousand young people up to 23 years of age left education early, i.e. without a basic qualification, which is 7 thousand more than the previous year. In absolute terms, early school-leavers (ESL) were mainly MBO level 4 students (11.6 thousand) who left education without a qualification, followed by those in MBO level 2 tracks (8.9 thousand). In relation to the total number of pupils or students by type of education, the dropout rate is highest among those who attended an entry-level course (30 percent). The most frequently mentioned reasons for dropping out were that the programme did not match the content with what early school-leavers had in mind after all (35 percent), having psychological problems (27 percent), or a poorly organised programme (26 percent). Twenty-seven percent of all ESL dropouts regretted their decision, but said they had no choice at the time, and 9 percent had regrets and would not have done so now. At the time of survey in autumn 2022, 19 percent of ESL students who left education in 2020/'21 said they were in education, and 9 percent had enrolled for a course. Almost half of the ESL students were planning to pursue education, but did not yet know which programme or when. A quarter of the early school-leavers said they did not plan to start an education programme at a later date. Over a quarter of young people who did not plan to start or continue education, or planned to but did not yet know which programme or when, believed that study finance instead of a loan could help them to eventually start an education course. The possibility of being able to attend an education programme alongside their current job, better guidance and support from school and financial support from the municipality were mentioned relatively often as incentives as well. The percentage of young people without a basic qualification in the Netherlands is relatively low in comparison with other European countries. In 2022, 5.6 percent of young people aged 18 to 24 years in the Netherlands were not in education and did not have any basic qualification. The average share across all European member states was 9.6 percent. The percentage of early school-leavers ranged from 2.3 percent in Croatia to 15.6 percent in Romania.

Medewerkers

Auteurs

1. Inleiding

Ruud van Herk (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)

2. Jongeren in Nederland

Sevda Ulusoy-Sönmez

3. Trends in jeugdzorggebruik

Rudi Bakker

4. Opgroeien in ongelijke omstandigheden

Noortje Pouwels-Urlings

5. School

Karlijn Bakker, Bertina Ransijn

6. Werk

Harry Bierings

7. Middelengebruik en psychische gezondheid bij jongeren

Kim Knoop

8. Criminaliteit

Rob Kessels, Math Akkermans, Elianne Derksen

9. Jongeren in Caribisch Nederland

Carel Harmsen, Susanne Loozen, Corina Huisman, Mark Ramaekers

10. Welzijn van jongvolwassenen

Moniek Coumans

11. Voortijdig schoolverlaters

Linda Fernandez Beiro

Redactie

Linda Fernandez Beiro

Francis van der Mooren

Robert de Vries

Eindredactie

Karolien van Wijk